

KUNSZENTMÁRTON PAPJAI

Helybeli születési papok

Minden település vallásos közössége büszke arra és kitüntetésnek tekinti, ha felserdülő fiai közül valaki a papi szolgálatot választja élete céljául. Nagy megtiszteltetés ez, hiszen a hit szemével nézve arról van szó, hogy az Isten kiválaszt egy-egy ifjút, akinek szívébe ülteti a küldetés kegyelmét és meghívja az ő követésére, igéjének hirdetésére, az emberek üdvösségének munkálására. Példák sokasága bizonyítja, hogy aki meghallja a hívó szót, az már gyermekkorától vágyakozik és készül, hogy kitűzött célját elérje. A templom körül szorgoskodó, a ministrálásban kitartó gyereken észre lehet venni az elkötelezettség szándékát, mint ahogyan Arany János oly szépen írja a Családi kör című versében: „E fiúból pap lesz, akárki meglássa!” Aztán, ha sikerül a gimnáziumi érettségi és megfelel a felvételi vizsga (konkurzus) követelményeinek, megkezdí a papnevelő intézetben (szemináriumban) a négy, illetve öt évig tartó teológiai (hittudományi) tanulmányokat. A latin és egyéb más nyelv tökéletes ismerete és a teológiai, valamint a morális jellegű tudományok elsajátításával párhuzamosan folyik a tulajdonképpeni papnevelés, s ennek évfolyamai alatt kialakul a meggyőződés, hogy a növendék tudja-e vállalni az életre szóló elkötelezettség, a holtig tartó hűség, az Isten országáért és az emberek üdvösségéért való szüntelen fáradozás nehéz, de mégis „édes” terheit. Minderre a pecsétet a papszentelés pompázatos szertartása teszi rá, amelynek színhelye általában a püspöki székesegyház, de kivételes esetben valamelyik Mária-kegyhely, esetleg a szentelendő teológus szülőhelyének temploma is lehet. A szentelést követő vasárnapon az újmiséis pap szülőföldje templomának oltáránál mutatja be ünnepélyes keretek között első „zsenge” szentmise-áldozatát, melyet a szülők, a rokonság és nagy létszámú vendégsereg részvételével szolíd, de mégis vidám hangulatú „paplakodalom” követ a szülői ház udvarán felállított virágdíszes sátorban. (Ma már inkább a plébánián, vagy étteremben.) Az eseményhez fűződő járulékos szokások (ágyúdörgés, zeneszó, koszorús lányok díszmenete) kunszentmártoni papjaink „lakodalmán” is fellelhetők voltak, ezekre az életrajzoknál találunk utalásokat.

Fennállásának újkori történetében, az elmúlt 300 év alatt Kunszentmárton városa 21 papot adott a római katolikus egyháznak és a magyar hazának, illetve a külföldi misszióknak.

Erre vonatkozó név- és számszerinti adatok a következők:

Egyházmegyes papok

Szerzetes papok

Egri egyházmegyes:

Nagy István
Dósa József
Ifj. Dósa József
Szabó Elek
Dr. Kiss Péter
Devánszky Ignác
Devánszky Imre
Kiss Gábor
Kádár Szilveszter
Samu András
Dr. Janes Zoltán
Pásztor Emánuel

Váci

Szeged-csanádi:

Veszprémi:

Piarista: Száblik (Szablyik) István
Vékony József
Dr. Vékony István
Kármelita: Kovács Ágoston
Felföldi Mátyás
Szalézi: R. Kiss Imre
Jezsuita: Dr. Kiss László
Závodni Kálmán
Ferencs: Szabó Xavér
Verbita: Lengyel Máté Pál

NAGY ISTVÁN

1743. augusztus 17-én született Kunszentmártonban. Édesapja tekintélyes redemptus, tanácsbéli, 1742-ben a község főbírája. Édesanyja: Gujtai Katalin. Teológiai tanulmányait Egerben végezte.¹ Nagy István, aki a későbbiekben ábrahámi plébános lett, 1767. január 1-jén mutatta be első szentmiséjét szülőhelye templomában. A jeles eseményt a tanácsjegyzőkönyv részletes leírásban örökíti meg:

„Nagy István úrnak szerelmes magzattya Istvány, az Egri Szeminariumban minden oskoláit szerencsésen ell végezvén, Nagy Méltóságú Gróff Eszterházy Károly eő Excellentiája Egri Püspökünk által a Papi Méltóságra fel szenteltetett, és az föllül megh írt napon mindnyájunk teljes vígasztalássára új Szentmiséit a Szentmártoni Szent Egyházban üdvösségesen ell mondotta: akinek Kereszt Attya vala Pettenkoffer Ferdinánd serfőző úr, és annak Felesége Vaiszpocher Katalin Kereszt Annya valának.”²

1 Az újmisé Nagy István – ifj. Dósa József szerint – Nagy Pál kunszentmártoni plébános (1756-1775) testvéröccse volt, bár ez a jelentős korkülönbség miatt kétségesnek tűnik. – Dósa 1917. 15.

2 Tanácsjegyzőkönyv III. 53.

SZÁBLIK ISTVÁN piarista szerzetes, tanár (1746–1816)

Már évtizedekkel ezelőtt rendszeresen olvasgattam a hetenként megjelenő *Élet és Tudomány* című ismeretterjesztő folyóiratot. Különösen az irodalmi és történelmi vonatkozású írások érdekeltek, a fizikai-kémiai témák fölött átsiklott a szemem. Így történt 1978 telén is, amikor Balássy Magdolna tanárnő közös munkahelyünkön, a Deák Ferenc utcai iskolában felhívta figyelmemet egy érdekes tanulmányra, mely az említett lap 1978. január 20-i számában jelent meg Téglásy Imre tollából: *Száblik István „Repülő Golyóbisa”* címmel. Nagy meglepetéssel olvastam a következő sorokat: „Kevesen tudják, hogy a levegő meghódítására irányuló XVIII. századi törekvéseknek több magyar kísérletező tudós résztvevője is volt, s hogy közéjük tartozott a kunszentmártoni születésű – ahogy ő írta – Száblik István (1746-1816).” Nem csekély meglepődésemet az okozta, hogy erről itt a helyszínen eddig senki nem tudott, ekkor azonban büszke öröm töltött el, hogy ilyen hírneves szülöttével is dicsekedhet Kunszentmárton, a Nagykunság egykori székvárosa. Mindjárt kézbevettem a *Révai Lexikon* 17. kötetét, de csalódottan kellett olvasnom a következőket: „Száblik István fizikus, született Szegeden 1746-ban, meghalt Kalocsán 1816. május 12-én. Kegyesrendi tanár volt. Sok eredeti kísérleti készüléket talált fel, de szegénysége miatt nem értékesíthette azokat. 1783-ban saját költségén kis Montgolfier-féle léghajót készített és bocsátott föl.”¹ Hasonló adatokat tartalmaz a Pallas Lexikon is, amely szintén szegedi születésűnek tünteti fel Száblik Istvánt. Mivel olykor az életrajzi lexikonok is tévedhetnek, elhatároztam, utánaézek a dolognak a plébániai anyakönyvekben. Biztosra vettem, hogy itt perdöntő adatokat találok, annál is inkább, mert köztudott, a jelzett időben: 1741 és 1745 között „Szablyik János füleki becsületes kőműves mester” templomot épített Kunszentmártonban, s feltehető, hogy Száblik (Szablyik) István, a későbbi piarista tudós az ő fia volt.

Az anyakönyvi kutatás az első fázisban látszólag nem hozott kedvező eredményt. A kereszteltek anyakönyve 1746. május 17-i bejegyzéssel Gabrield nevű kereszteltet említi: Joannes Sablik és Julianna Turóczi fiúgyermekéként. Az apa bizonyos, hogy a fentebb említett templomépítő kőműves mester, de a gyermek keresztnéve nem egyezik a piarista fizikuséval. Ilyen név sem az előző, sem a későbbi években nem található. Érdekes viszont, hogy a vezetéknév (Sablik) és a születési évszám (1746) azonos, csupán a keresztnév az eltérő. Fellegi Sándor főesperes-plébános úrral aprólékos gonddal vizsgálgattuk a meglehetősen apró betűkkel írt latin szöveget, hogy legalább második névként előfordul-e az István, de sajnos nem. A plébános úr felvetette annak gondolatát, hogy az „István” nem egyéb, mint Száblik Gábor rendi neve. Igaza lett. Legjobb megoldásnak látszott közvetlenül Téglásy Imréhez, a tanulmány szerzőjéhez fordulni. Érdeklődtem, milyen forrásokból merítette a kunszentmártoni születésre vonatkozó adatokat. Miből adódik a névkülönbség? Ha bizonyítható a tudós piarista paptanár kunszentmártoni származása, a lexikonok miért tüntetik fel szegedi születésűnek? A kunszentmártoni anyakönyvben megnevezett szülők neve (Szablyik János és Turóczi Julianna) egyezik-e Száblik István szüleinek nevével? Téglásy Imre, a szegedi Somogyi Könyvtár munkatársa többször is készségesen válaszolt kérdéseimre. Ezek között lényeges az alábbi két adat:

1. Száblik István valóban Kunszentmártonban született. Apja Száblik János, anyja Turóczy Julianna.
2. A Gábor névre keresztelt ifjú már 16 éves korában belépett a piarista rendbe, ahol felvette a „Stephanus a Sancta Julianna” (Szent Juliannáról nevezett István) nevet – minden bizonnyal édesanyja emlékére.

Téglásy Imre tanulmányának hosszabb változatában mégis maradt egy nyitott kérdés. Ezt írja: „Száblik 1746. május 6-án született Kunszentmártonban. Apja Száblik János és anyja Turóczy Julianna a kétnapos gyereket Szegeden Gábor névre kereszteltette, akit 16 éves koráig valószínűleg a szegedi piaristák tanítottak...” A Kunszentmártonban született kétnapos gyermeket szülei nem vihették és nem is vitték megkeresztelni a távoli Szegedre. A keresztelés is Kunszentmártonban történt, amit az anyakönyv félreérthetetlenül igazol. Hozzá kell még tenni, hogy Szablyik János építő mester még huzamos ideig tartózkodott családjával Kunszentmártonban, amit bizonyít, hogy neve 1752-ben a kerthely- és ugarföldek tulajdonosai között szerepel.² 1760-ban a templomtorony építésére is vele kötöttek szerződést. Ekkor azonban már Szeged szabad királyi városában lakott.³ Téglásy kéziratának 9. számú jegyzete utal arra, hogy „a Száblikkal kapcsolatos gyér irodalomban számos téves adat található. Ezek helyesbítésére részint Száblik kéziratjai, részint a rendi levéltár dokumentumai alapján igyekeztünk törekedni...” Ilyen tévedésnek kell minősítenünk a szegedi keresztelés adatát, amely még a lexikonok szerzőit is megtévesztette.⁴ Mindez persze a lényegen nem változtat: a tudós piarista atyát Kunszentmárton és Szeged egyaránt magáénak vallhatja. Egyébként is Száblik bizonyára Szegedet tekintette szellemi szülőhelyének, mert jelenlegi ismereteink szerint Kunszentmártonban soha többé nem fordult meg. Végül mégis a felfedezés örömeivel összegezzhetjük azt aényt, hogy a 18. század

Száblik István pesti léggömbkísérlete

végén folytatott léggömb-kísérletek egyik nagy magyar úttörője: Száblik István piarista paptanár Kunszentmárton nagy szülőttei között foglal helyet. Korábban két helybeli születésű piaristáról tudtunk, most már azonban bizonyos, hogy Száblik István, Vékony József és dr. Vékony István személyében három kegyesrendi pedagógust adott ez a Körös-parti kisváros egyházunknak és hazánkunk.

Száblik Gábor István életrajzi adatait Téglásy Imre kézírata alapján foglaljuk össze. A Kunszentmártonban, majd Szegeden élő szülők fiukat a piaristák szegedi gimnáziumába írták. Tizenhat éves korában Privigyén, a rend egyik legjelentősebb felvidéki kolostorában lépett a szerzetes jelöltek közé 1762. október 3-án. Két év múlva fogadalmat tett, majd Nyitrán folytatta filozófiai és teológiai tanulmányait. 1771. május 5-én szentelték pappá. A piarista rend iskoláiban különböző tantárgyakat: Vácott syntaxist és grammatikát, Veszprémben retorikát és poétikát, ismét Vácott 1778-ban oknyomozó történelmet, Nagykanizsán, majd Tatán filozófiát, Pesten történelmet és hittant tanított. Figyelme azonban egyre inkább a természettudomány felé fordul, 1783-ban már fizikát is oktat a hittan mellett.

Ugyanezen év április 20-án Pesten egy műkedvelő fizikus „gyúlékony levegővel”, hidrogénnel töltött léggömböt bocsájt fel, ami azonban 75 méter magasan kigyulladt és teljesen elégett. Ezt követően került sor Száblik István saját költségén végrehajtott kísérletére. Száblik léggömbje 18 finoman kidolgozott, vörösre és fehérre festett, kencével bevont ökörhólyagból készült. A szabályos gömb alakú „égi golyóbis”, miután megtöltötték gyúlékony levegővel, 11 óraker emelkedett fel. A látványosságra egybegyűlt tömeg háromnegyed óráig nézett a tovatűnő léggömb után, míg végleg eltűnt szemük elől, „hátrahagyva bennük a vágyat: tudni, vajon milyen tájon ér végül is földet.” A sikeres próbálkozás után ugyancsak az 1783. évben augusztus 5-én a Váci kapu előtt, a Szabó kápolna melletti tágas területen újabb bemutatót tartottak. A kísérlet nagy társadalmi eseménynek számított. A délután fél hétkor kezdődő léggömb-eresztés látványosságához tartozott Gyulai grófné is, aki „a tartózsínórt kegyeskedett elmentszeni.”

A Magyar Hírmondó írja, hogy Száblik augusztus 22-én is felbocsájtott „Pesten egy Ökör hólyagokból készült, veres festékekkel megcifrázott és gyantával békent repülő golyóbiszt. Ennek oldalára fel vala jegyezve, hogy ha valaki megtalálná, vinné vissza Pestre egy bizonyos helyre... Két óra után megtelvén a golyóbis levegővel, felbocsájtaték és napkelet felé emelkedvén, sok nézők nagy tapsolási közt mindenkinek szemek elől láthatatlan magasságokban elméne. Ezen felül nevezett úr (Száblik István) ezen szárny nélkül repülő golyóbisnak már harmadszori szerentsés fel-botsáttatásával megmutatta azt, hogy valami a Frantzia és más idegeny Nemzetek között lehetséges, a Magyarok közt sem lehetetlen az.”

A nagyszerű látvány hatására kitörő lelkes hangulatot híven érzékelteti ünnepi ódájával Száblik rendtársa, a latinul verselő Benyák Bernát (1745-1829) is. Téglásy Imre fordításában így hangzik:

Újszerű mesterség míg gömböt küld föl az égbe,
Máris e nagy csodahír járja be Pest piacát.

Mit se törődik a várt nyereséggel az alma kofája,
Elveti azt s felhők tája felé figyel ő.

És ki imént még győztes acéllal verte az ellent,
Áll csak az itt s ámul: tábor a híg levegő.

Semmibe véve a városatyák hírért a poroszló
Ott sétál s bárgyún hőkken: elindul a gép.

Hőkken ezen s már kész az egekre kimondani törvényt,
Így csúfol ki e kis gömb sok okos koponyát.

Van ki szalad, ki tetőre kap, utcán törtet a másik,
Itt is, amott is a nép nagy sokasága tolong.

Ígyen látta e könnyű gázzal töltekezett gép:
Elfeledt itt hivatalt, tennivalót, aki él.

Egy esztendővel később Száblikot a szegedi piarista gimnázium igazgatójává nevezték ki. Itt a tudománypártoló Teleki Sámuel gróf látogatása alkalmával, 1785. július 6-án került sor léggömb-eresztésre. Száblik személyes sorsa, tudósi, tanári karrierje azonban később nem emelkedik olyan magasra, mint léggömbjei. Öt évig ugyan még a szegedi gimnázium élén áll, de nem hajlandó végrehajtani II. József császár németesítést szorgalmazó tanügyi rendeleteit, ezért a Helytartótanács 1790. január 13-án állásától megfosztja. A „kalapos király” halálát követő változások az esetleges rehabilitáció reményét keltik benne. A korábban hatalmuktól megfosztott megyék is ekkor követelték vissza törvényes jogukat. A Csongrád vármegye áprilisi gyűlésén megjelenő Száblikot a tüzesebb vérű hazafiak a bukott rendszer méltatlanul üldözött áldozataként üdvözölték, közhatározatban kimondták a szegedi gimnázium igazgatóságába való visszahelyezését, de megbízták a megye területén lévő összes nemzeti iskolák felügyeletével.

Száblik első intézkedései közé tartozott a német nyelv tanításának eltörlése. Ügye ezért ismét a Helytartótanács elé került, mely Száblikot mint rebelist minden nyilvános hivataltól eltiltotta, intézkedéseit megsemmisítette, sőt a rendfőnökséget felszólította Száblik Szegedről való eltávolítására. A rend vezetősége végül engedelmessé kényszerült és kinevezte utódát. Száblik a nyitrai rendházba került, ahonnan rövidesen Kisszebenbe irányították. Nem sok idő elteltével Száblik István a Horváth János nyugdíjba vonulásával megüresedett pesti egyetemi fizika-mechanika tanszék katedrájának elnyerésére pályázott. Kérelmében hiába hivatkozott azonban nagy hírű kísérleteire, a számára kedvezőtlen politikai konstelláció elhomályosította tudományos eredményeit. Kérvényét a Helytartótanács elutasította.

Életével, munkáival később sem emelkedhetett ki a többi rendtag közül. Két évig a kisszebeni diákokat oktatta a magyar nyelv szabályaira, 1793-ban Nagykarolyban az oknyomozó történelmet és a filozófiát tanította, majd ugyanitt 1794-től 1796-ig a fizika professzoraként szerepel. Vácott is ilyen minőségben dolgozik 1800-ig. Gyakori áthelyezésekkel 1801-ben előbb Tatára kerül vicerektornak, majd egy év múlva Máramaroszigetre, 1803-tól 1805-ig a veszprémi rektorságot viseli,

1806-ban nagykanizsai házfőnök. 1809-től 1816-ig a kalocsai vicerektorság tiszté-
nek tett eleget. Kalocsán halt meg 1816. május 12-én.

A kunszentmártoni születésű Száblik István, a „magyar Daedalus”⁵, egész ta-
nári pályafutása során úgy nevelte diákjait, ahogy azt szegedi éveit során felettesei
is tapasztalták: „...a szegedi gimnázium igazgatására előléptetve munkáját úgy
látta el, hogy az ifjúság jámborságot és jó tudományokat illően tanulva a hazának
hasznára és dicséretére legyen.”

1 Révai Lexikon 17. Bp. 1925. 284.

2 Dósa-Szabó 1936. 61-62.

3 Dósa-Szabó 1936. 210-211.

4 A tények tisztázásában a Piarista Levéltár korábbi vezetője, az azóta elhunyt Mészáros István
piarista atya nyújtott önzetlen segítséget. Téglásy Imre minden részletre kiterjedő tanulmánya a
szegedi Móra Ferenc Múzeum Évkönyvében (1976-77/1) jelent meg a 315-324. lapokon: „Száblik
István – a magyar Daedalus” címmel. Első lapalji jegyzetének szövege: „A kézirat nyomdába
adása után értékes adatokat kaptam Józsa László kunszentmártoni tanártól, ezúton fejezem ki
értük köszönetemet.” Száblikról a Magyar Katolikus Lexikon 2007-ben megjelent 12. kötete is
pontos adatokat közöl. (469. o.)

5 Daidalos (Daedalus): mitikus görög kézműves, Ikaros apja, mesterséges szárnyak készítője, ezért
a levegő meghódításának egyik jelképe.

DÓSA JÓZSEF¹ (1845–1913)

A tekintélyes Dósa család első tagja, aki a lelkipásztori szolgálatot választotta
élethivatásul, 1845. március 29-én született Kunszentmártonban. Édesapja Dósa
György, szorgalmas, jómódú gazda és városi tanácsos, édesanyja Balla Anna, aki
példamutató hittel és lelki erővel viselte az élet megpróbáltatásait. Erre vonatko-
zóan döbbenetes számadatokkal szolgál az angyalian szelíd arcú, bekötött fejű
öregasszonyt ábrázoló fénykép, amelynek hátoldalára Dósa József a következőket
írta: „Édesanyám az Úrban csendesen elhunyt 1899. május 30-án, 89 éves korában.
Megsíratta: 6 élő gyermeke, 31 unokája, 67 dédunokája és 10 ükunokája, együtt
114. Megelőzte a halálban: férje, 7 gyermeke, 26 unokája, 39 dédunoka és 4 ük-
unoka, együtt 77. Az egész család 192 tagból állott.” Elgondolni is hihetetlen: ez az
erős lelkű asszony 77 alkalommal állott közvetlen hozzátartozói, leszármazottai
nyitott koporsója mellett, és akkor még nem szóltunk testvérei, oldalági rokonai,
továbbá szomszédai, ismerősei temetéséről. Tizenkettedik gyermeke: Dósa József
már 10 éves korában az egri ciszterci gimnáziumba, érettségi után pedig a teoló-
giai főiskolára került. 1869. július 25-én boldog emlékü Bartakovics Béla egri érsek
szentelte pappá. Első szentmiséjét ugyanaz év augusztus 29-én mutatta be a kun-
szentmártoni templomban. A primícia ünnepségének részleteire vonatkozóan ma
már semmiféle adat nem található, de bizonyos, hogy színvonalas rendezésről
lehetett szó, mert még a városháza udvarán elhelyezett mozsárágyú dörgése is a
nagy eseményt volt hivatva hirdetni. A tanácsi jegyzőkönyv augusztus 28-i 457.
számú bejegyzése adja tudtul, hogy „Dósa György kérésére, fia: tisztelendő Dósa
József első miséje alkalmára, folyó hó 29-én az ágyúzás a reggeli harangozás után
kétszer, valamint a mise alatt megengedtetik.”

Dósa József (középen) édesanyjával és testvéreivel az 1860-as években

Kápláni szolgálatot teljesített Harsányban, majd 1872-től Nagykállóban. Örök példaképe maradt első plébános-főnöke: Sebestyén Ferenc, az egykori hős 1848-as honvéd, akit 35 év elteltével, mint nyugdíjas lelkipásztort hívott meg Kunszentmártonba 1904. május 29-én, a Katolikus Kör új zászlajának felszentelése alkalmával. Az ünnepi misét Sebestyén Ferenc mutatta be népes papi segédlettel.²

Nagykállóból Dósa Józsefet 1872. december 27-én főpásztora a Szabolcs megyei Napkor községbe küldte plébánosnak, ahol 15 évig teljesítette szolgálatát. Ebből egyetlen mozzanat kívánczik megörökítésre, ami egy pap működésében a legszebb teljesítmény, amikor felújítja, régi pompájában visszaállítja az Isten házát. Ez történt a napkori templommal, amelyet Dósa József plébános Szent István király napjára, a község búcsújának ünnepére nyitott meg a hívek előtt: új díszbe öltöztetve, kívülről rendbehozva, belülről kifosztva, megújított padokkal, új oltárképpel és mennyezettel, díszes oltárterítőkkel, gyertyatartókkal, öröklámpával és szőnyegekkel. A hívek nagyra értékelték, hogy mindez plébánosuk buzgólkodása folytán az ő összerakogatott szeretet-adományuk eredménye. Mert, mint az ünnepi szónok: főtisztelendő Ragány Károly szatmári gimnáziumi tanár szentbeszédében kifejtette, szegény s gazdag egyformán, az első keresztényekre emlékeztető lelkesedéssel ajánlotta fel a maga obulusát, tudván, hogy Isten nem az áldozat mennyiségét, hanem az áldozatot nyújtó szív készségét tekinti. Szemléletes példája ez annak, hogy a pap szava a kiáltó szegénység gondterhes napjaiban is képes Isten dicsőségét célzó áldozatkészségre gyullasztani hívei szívét, ha bírja azok bizalmát és szeretetét.³

Dósa József már napkori plébánosként megcsillantotta élvezetesen szép stílusát, közreadva útleírásaiban megfigyeléseit és tapasztalatait. Két ilyen jellegű műve: *Dr. Jósa expedíciója* (Máramaros-Bulesise-Erdély). *Emlékezés* 1880-ra. A Szabolcs megyei *Nyírvidek* közölte 1880-81-82. évfolyamaiban. Később könyvalakban is megjelent, s az ebből befolyt jövedelmet a napkori római katolikus templom bekerítésére fordították. Ennek az útleírásnak alapja az, hogy fiatal napkori plébános korában dr. Józsával, Szabolcs megye híres főorvosával és fotográfus cimborájukkal bejárták Máramarost, Bukovinát és Erdélyt – gyalog! Ugyancsak a *Nyírvidek*ben jelent meg *Egy római zarándok naplója* címmel 19 levél, melyekben az 1887. évi nagy jubiláris zarándokútját írta le mindenre kiterjedő figyelemmel.

„Buzgó lelkipásztori szívet egyesít nemes érdeklődéssel a társadalom iránt, melynek köztisztlet- és szeretetben álló tagja. Hogy Napkor községe jelenleg mintaközség, abban igen nagy része van Dósának, ki kezet fogva annak derék és buzgó előljáróságával, igen szép eredményeket ért el.”⁴ 1879-ben Szabolcs vármegye képviselőjében őt küldték ki Budapestre Rudolf trónörökös budai lakodalma alkalmával. Kétszer megjárta Rómát, egyszer Jeruzsálemet.

Megválasztása után dr. Samassa József egri érsek 1888. július 4-én kunszentmártoni plébánossá nevezte ki. Hogy támadásnak lesz kitéve a szentmártoniak részéről, azt ő előre tudta, mert mikor a kinevezést ment megköszönni, Samassa

érsek azt mondta neki. „Fiú, megesznek a kunok!” – ő így felelt: „Kegyelmes Uram, én is kun vagyok!”⁵ Ünnepeles beiktatása 1889. szeptember 19-én történt, melyet Dankó Mihály, Szent Jakabról nevezett mórighidai prépost és verpeléti plébános, a főesperesi kerület mélyen tisztelt és rajongva szeretett atyja végzett egy remek, megindító és mélyen átgondolt beszéd kíséretében, az őszi gyűlésre összejött kunszentmártoni esperesi kerületi papság teljes és fényes jelenléte mellett. A továbbiakat Várady Gyula káplán nagyszerű cikkéből idézzük: „A voltaképpeni beiktatás végeztével a fiatal, tetterős új plébános mély csend közepett kezdett szólani. Az oltár lépcsőjén állva mondta el mély hatású beszédét, körülötte állt paptársainak tiszteletet keltő koszorúja, a szentély szögletében pedig egy tiszteletre méltó matróna: az új plébános 80 éves édesanyja zokogott meghatólag és édesen, mert zokogása a szerető anya örömeinek megnyilatkozása volt, ki

Dósa József plébános édesanyja:
özv. Dósa Györgyné Balla Anna 1897-ben

Dósa József plébános paptársaival 1888. július 15-én. Álló sor, balról jobbra (kiemelt betűkkel a helybeli kötődésű személyek): Perényi László, KOVÁCS MIHÁLY, KÁDÁR SZILVESZTER, Nyizsnyai Iván, Huttkay Lipót, Szolcsányi János, IFJ. DÓSA JÓZSEF, DÓSA JÓZSEF („az öreg pap”), Rétay Kálmán, Énekes János

teljesülve érezé legforróbb vágyait, valóban ott látva fiát, hová őt a gondos anyai szív szeretetteljes tervezgetései oly sokszor és oly boldogan álmodák. És nem hagyá e körülmény a közönség, annál kevésbé a jó fiú szívét érintetlenül, kinek szavai lágyan és édesen hangzottak, midőn könnyekkel szemében szülővárosát és azon rózsaláncot említé, mely őt e városban oly sokakhoz és szoros elévülhetlenséggel fűzi, de a kegyeletnek szentelt pár pillanat múlva már a lelkipásztort hallottuk szólni, ki férfihoz és paphoz egyenlően méltó s a helyi körülményekhez egyedül alkalmas határozottsággal jelenté ki, hogy el van tökéelve új állásában kötelességeit mindenkivel szemben és minden körülmények között híven teljesíteni.

Az igazság közvetlenségével ható rövid, de velős beszéd után ujjongva zendült meg a remek új orgonának (melynek ez volt első bemutatkozása) hatalmas dallama, s kezdetét vette a szentmise, melyet fényes ornátusban és teljes segédlettel ugyancsak a beiktató Dankó Mihály prépost, főesperes úr celebrált. Mindezen ünnepélyek egy belsejében megifjodott és díszesen kijavított templomban folytak le, melyet ugyanez nap reggel fél 9 óraker szentelt fel mélyen tisztelt főesperesünk. A javítás költségei meghaladják a 4000 forintot, s lehetetlen ez ügy körül ki nem emelnünk az egyházközség áldozatkész bőkezűségét, annál is inkább, mert ugyane bőkezűségnek köszönhető a szintén 4000 forint értékű s DANGL ANTAL FIA kitűnő aradi cég által régi olasz renaissance stílusban épített, gyönyörű, hatalmas cantilenájú, 22 változatú, vidékünkön páratlan orgona is, mely teljesen

hasonló a magyar királyi zeneakadémiának szintén a becsületes Dangl Antal által épített orgonájához, s melyet szeptember 17-én hivatalosan megvizsgálván, a meghívott szakértők: dr. Koesler János zeneakadémiai tanár és Peregrini János zeneakadémiai titkár urak, azt úgy művészi, mint gyakorlati célszerűségi értékére nézve teljesen kifogástalannak találták...”⁶

Az 1902. év márciusában a Szentföldön járt. Erről szóló nagyszerű könyvében meggyőző módon tárja fel utazásának indítékait: „Ki ne vágyódnék a Szentföldre, az Ó- és Újszövetség nagy eseményeinek színterére, a pátriárkák, próféták s a kiválasztott zsidó nép történetének Jehova által csodákkal megszentelt országába? Ki nem álmодott még édes álmokat Betlehemről, Názáretről, Bethániáról, Kafarnaumról és főképpen Jeruzsálemről, ahol az emberiség megváltásának nagy tragédiája végbement, az Úr Jézus születése, gyermeksege, tanítása, csodái emberek szeme láttára lefolytak, ahol meghalt érettünk az Isten fia, hogy nekünk örök életet szerezzen.

Én már, mint gyermek sokat álmодoztam a szent bibliát olvasgatva azon lehetőségéről, hogy valamikor meglátom, lábaimmal érintem és csókjaimmal illetem a szent földet, sőt nem ritkán az a vágy szállott meg, vajha ott, a Jézus szent sírja közelében találnám föl nyugvóhelyemet, mert talán reám is ragadt valami ama zsidó és török hiedelemből, hogy a Jozafát völgyében tartja meg Jézus az utolsó ítéletet, s milyen jó lenne akkor ott feltámadni, ahol az Üdvözítő meggyőzte a halált, feltámadva harmadnapon halottaiból. Később kivált kispap koromban sokszor emlegettem társaim előtt, hogy én, – ha Isten segít, – elzarándokolok a szent földre. Mint felszentelt pap, prédikációmba is beleszóttam az édes vágyakozást a Szentföld látása után.

Amiről oly sokáig ábrándoztam, amiért oly sokszor epedve imádkoztam, megadta nekem a jó Isten az 1902. év folytán. Dr. Réta Gyula tb. kanonok, török-szentmiklósi esperes-plébános barátom szólított fel január 10-én, hogy társuljak vele a Skarda prépost által kezdeményezett zarándoklathoz. Szinte megijedtem e baráti felhívásra, mert azzal indokolta, hogy ő, kinek régi fogadása elzarándokolni a Szentföldre, csak úgy válthatja be fogadását, ha én is vele megyek, mert beteges lévén, 89 éves édesanyja csak úgy tudna beletörődni nagy utazásába, ha én is vele mennék. Megrettenésem oka pedig az volt, mert éreztem, hogy most vagy soha teljesülhet régi óhajom, amire szinte rákényszerít a baráti szeretet, holt cseppet se voltam rákészülve ily költséges utazásra. Kedvetlenül dobtam félre az esperesem levelét, felsóhajtva, hogy lehet olyat kívánni az embertől, amit meg nem tehet! Vacsoránk alatt hallgatag valék, káplánjaimnak egy szót se szóltam a levélről, csak tűnődtem magamban, keresve a kiutat aggódásaimból. Azon éjjel gyönyörű álmom volt! Ott voltam Betlehemben ama nevezetes nagy időben, amikor a világ megváltója született egy istállóban, édesanyja betakará őt pólýákba és jászolyba helyezé, a barmok lehelete enyhíté a tél zordonságát, pásztorok jöttek a kis Jézus köszöntésére, adván neki sajtot, túrót, bárányt. A keleti bölcsek is ott voltak és leborulva imádták a zsidók királyát, adván neki aranyat, tömjént és myrhát, ott voltak tevéik, melyeken a nagy utat megtevék, követve a csillagot, mely feltűnt nekik keleten. Hallottam az angyalok karát énekelni, és én velük zengtem: Glória in excelsis Deo! Csak reggel felé ébredtem fel e felséges álmomból, tüstént

felkeltem, s megértve a hívó szózatot, azonnal megírtam a választ: megyek veled a Szentföldre!

Hogy vissza ne riadjak a nehézségektől, még aznap megírtam engedélyt kérő leveletem érsekemhez, beszereztem az útlevéllhez szükséges községi igazolást, és csak ezek után kezdtem számolni az útiköltség biztosításával. Január hó 20-án kaptam a főpásztori engedélyt, 24-én küldtem el három Mária hívem csatlakozását a zárandokok közé. 26-án értesített a vezetőség, hogy útirányunk a pestis miatt megváltozik, mert Konstantinápoly helyett Róma felé indulunk. Bár nagyon kívántam látni a világ egyik legszebb panorámáját Konstantinápolynál, mégis könnyen belenyugodtam, hogy harmadszor lássam Rómát a Szentatyával, és Nápolyt, ahol már szintén voltam 1887-ben.

Közeledvén az indulás napja, szépen elrendeztettem ügyeimet, végrendeletet is tevén, főleg azért, hogy ha Isten úgy rendelné, hogy távol szülővárosomtól érjem el végórámat, valahogy ne háborgassanak a jó atyafiak, hanem csak engedjenek pihenni ott, ahol a halál karjaiba zár, akár vízen, akár szárazon történjék az. Hiszen meghalni mindegy akárhol, csak jó halálunk legyen. Ajtatos zárandoklás közben meghalni pedig kiváló szerencse, hát még a szent földben pihenni, no ez meg már igazán kívánatos. Nem is zavart engem pillanatig sem az a gondolat, hogy ugyan mi is érhet a nagy úton, és igen jól esett, amikor a hozzám csatlakozott Máriaék szintén azt mondogatták, hogy Isten kezében vagyunk mindenütt, s ha Isten velünk, ki ellenünk? Együtt leszünk lelkiatyánkkal, tehát nem félünk semmitől.”⁷

A zárandoklat végeztével a szentföldi custostól díszes latin nyelvű oklevelet kapott. Magyar szövege a következő: „Krisztusban szeretett Főtisztelendő Dósa József Plébános Úrnak, a Magyarországon lévő egri érseki főegyházmegyéből! Mivel nekünk apostoli megbízatásunk és hatalmunk van arra, hogy a Szentföldön járó zárandokoknak ezt az emlékiratot kiadhatjuk, tiszteletünk jele gyanánt az ezüst fokozat adományozásával jutalmazzuk a te jámbor törekvésedet, amellyel megváltásunk szent helyeit megtisztelted látogatásoddal. A mi okmányunk szolgáljon arra, hogy ennek az utazásodnak emléke és gyümölcse örökösen éljen benned. – Kelt Jeruzsálemben, a Szent Üdvözítő konventjében, az Úr 1902. esztendejének március hó 8-án Fr. Frigidianus Giannini Custos...”⁸

Turcsányi Antal hatvani állatorvos, aki Dósa József nővérének, Turcsányi Pálné Dósa Erzsébetnek volt a fia, 1939-ben részletes levelet írt a szintén kunszentmártoni születésű Szabó Elek besenyőtelki esperes-plébánosnak, ebben sok addig ismeretlen eseményt, mozzanatot közölt Dósa Józsefről, a „Pap bácsi”-ről. Innen vált ismertté, hogy I. gimnazista korától kezdve ifj. Dósa József plébánost, Eberhard György napkori fiút és Halász László Béda helybeli születésű ciszterci papnövendéket is idősb Dósa József taníttatta. „Jómagam is neki köszönhetem nagy részben, hogy valami lettem” – írja Turcsányi Antal. Sajnos, a taníttatásokkal nem sok szerencséje volt Dósa plébánosnak. Ifj. Dósa József beteges ember volt, nem sokáig élhetett hivatásának. Eberhard mint IV. éves teológus halt meg, Halász László pedig pályát változtatott, nem jutott el a szentelésig.⁹

Id. Dósa József áldásos és áldozatos tevékenységével örököltette meg nevét a kunszentmártoni plébánosok névsorában. Isten házának díszé és ékessége,

híveinek valláserkölcsei élete, plébános-utódainak anyagi helyzete állandó gondjait képezték a buzgó és szelíd lelkipásztornak.

Az ő plébánossága idejére esik a messze földön híres vörösréz toronysisak, valamint a templom két oldalhajójával történő kibővítése, új oltárok, ablakok létesítése, a művészi fal- és mennyezetfestés. Kunszentmártonban Katolikus Kört alapított, Népszövetséget, Ifjúsági Egyesületet szervezett, ezek gyűléseire szorgalmasan eljárta és ott híveivel időszerű eszmecseréket folytatott. A plébániai tanján saját költségén gazdasági épületeket, lakóházat emeltetett, ugyanott 1360 négyszögöl területet szőlővel és díszfákkal ültetett be. A tiszakürti határban vásárolt szépen jövedelmező szőlőjét a kunszentmártoni plébániára hagyományozta. Mesterszálláson templomot építtetett.¹⁰

Többször említett levelében Turcsányi Antal írja Szabó Eleknek: „Te, mint szintén pap, jól tudhatod, hogy sem az előljáróságot, sem a híveket nem könnyű olyan dologba belevinni, ami pénzkiadással jár. Elképzeld tehát, hogy milyen tevékenységet kellett neki kifejtenie addig, míg mindezeket létrehozta. Nem kell tehát azon csodálkozni, hogy – mivel híveitől annyi anyagi áldozattal járó létesítményt alkotott – nem volt népszerű. Őt azonban ez legkevésbé sem búsította, sőt állandóan kedélyes volt, melyet kb. 120 darab ma is birtokomban lévő sűrűn teleírt 4 oldalas levéllel, részben levelezőlappal tudnék igazolni. Sőt egy ízben, audiencia alkalmával az érseknek is kijelentette: Nem hagyom a jó kedvemet elrontani.”¹¹

Bájos kis történetet mesélt el a nagy családhoz tartozó dr. Turcsányi György ügyvéd az 1960-as években. Dósa József plébános az 1911. évi templombúcsúra dr. Lányi József nagyváradi segédpüspököt, mint egykori kedves ismerősét, illetve jó barátját hívta meg. A fényes asszisztenciával kísért püspöki szentmisét a plébánián ízletes ünnepi ebéd követte, melynek során a püspök évődve kérdezte: – Mondd, Jóska, ti kunok megeszitek a krumplit is? – Hogyne, kegyelmes Uram – felelte Dósa –, két szelet hús közé fogva!

Dósa József plébános 1913. július 18-án 69 éves korában váratlanul elhunyt. A plébánosok életrajzánál olvasható, hogy a temetési szentmisén Bene Mihály mesterszállási helyi káplán sűrű könnyeket fakasztó beszéddel búcsúztatta a megboldogultat. Turcsányi Antalnak erről is megvolt a véleménye: „Bene káplán beszéde valóban ‚gyászbeszéd‘. Úgy festi le boldogult plébános urat, mint egy retentő szomorú embert, aki bánatos szemének sósízű könnyeivel mondta a misét. Én ismertem Papbácsit, mert négy évig közvetlen közelében éltem, de sohasem láttam mosolygósabb kék szemet, mint az övé volt. Szabolcsban ‚mosolygós szemű pap‘-nak hívták.”¹²

Az alsó temetői kápolnától jobbra találjuk az egyszerűségében is impozáns kriptá kőépítményét, mely Dósa József plébános, valamint édesatyja: Dósa György és édesanyja: Balla Anna porhüvelyét rejt magában. A fehér márványból készült síremléket övező oszlop tetején látható a plébános kőből faragott élethű mellszobra, mely a kápolna felé tekint. A szobrot a boldogult lelkipásztor hálás unokaöccse: Turcsányi Antal hatvani állatorvos állíttatta 1949-ben, s ünnepélyes keretek között dr. Kiss Péter prépost-plébános áldotta meg. A szobor alsó részének négy oldalán vésett feliratokat láthatunk. Első oldalon, a papi cingulus ábrázolása fölötti részen: JERUZSÁLEMET JÁRT ZARÁNDOK, a szobor baloldalán:

HÁLA, jobbfelől: SZERETET. A műalkotás hátoldalán: „Juhász András szobrász, Hatvan.”

A családi sírbolt felirata:

ITT PORLADOZNAK HAMVAI
A FELEJTHETETLEN SZÜLŐKNEK

Ör. DÓSA GYÖRGY
élt 71 évet
meghalt 1878. okt. 25.

BALLA ANNA
élt 89 évet.
Meghalt 1899. május 30-án

és fiuk

DÓSA JÓZSEF

KUNSZENTMÁRTONNAK 25 ÉVIG
PLÉBÁNOSA

1845-1913
+ JÚL. 18.

1 Helybeli születésű papjaink közül hárman: Dósa József, Szabó Elek és dr. Kiss Péter kunszentmártoni plébánosok lettek, ezért mindkét fejezetben olvasható az életrajzuk és működésük ismertetése, természetesen eltérő nézőpont alapján.

2 Kunszentmártoni Ujság, 1913. július 20. – Közérdek, 1904. június 5.

3 Egri Egyházmegyei Közlöny, 1881. szeptember 16. 144.

4 Koncz 1892. 66-67.

5 Turcsányi Antal levele Szabó Elekhez, 1939. október 26.

6 Egri Egyházmegyei Közlöny, 1889. november 1. 183-184.

7 Dósa 1904. 6-12.

8 Szentföldi zarándok oklevél. A szerző tulajdona.

9 Turcsányi Antal levele Szabó Elekhez, 1939. október 26.

10 Egri Egyházmegyei Közlöny 1913. augusztus 16. 112. – Lásd még: Barna 1995.

11 Turcsányi Antal levele Szabó Elekhez, 1939. október 26.

12 Turcsányi Antal levele Szabó Elekhez, 1939. október 26.

IFJ. DÓSA JÓZSEF (1865–1916)

Kunszentmárton történetének legkiválóbb kutatóját, a város jeles szülöttét leghitelesebben Szabó Elek méltató szavaival mutathatjuk be: „Élt közöttünk egy Valaki, aki – hogy példázzam – a múlt emlékeinek színteréről hangyaszorgalommal rengeteg sok kalászt kérébe kötve is már összegyűjtögetett, de asztagbarakásra, kicséplésre már nem jutott ideje, mert elhívta közülünk az Úristen. Néhai ifj. Dósa József volt ez a Valaki! Mielőtt az Ő kitartó szorgalmának értékes kalászkévéit a magam kevesével Isten segítségével asztagba rakva nyilvánosságra hozni próbálnám, hálátlan lennék, ha Róla a szükségesekeket nem mondanám el.

Ifj. Dósa József Kunszentmártonban született Dósa István (Dósa József plébános öccse) és Kovács Viktória szülöktől. Középiskoláit – Hegyfoky Kabos káplán javaslatára, minden bizonnyal a német nyelv alapos elsajátítása érdekében – Lócsén végezte, majd kispapnak ment Egerbe, ahol 1888. június 26-án pappá szentelték. Bélapátfalván és Jászfényszaruban volt segédlelkész, 1892-ben Kisvárdára került hitelemző (hitoktató) káplánnak, 1893. decemberétől ugyancsak káplán Jászberényben, majd 1894. augusztus 14-én a Borsod megyei Sály község lelkipásztorává nevezték ki. Betegsége miatt az 1906. évben nyugalomba vonult és 1916. november 1-jén Kunszentmártonban halt meg. Teste az alsó temetőben nyugszik.”¹

Szeretetre méltó egyéniségét és segítőkész jószándékát rajzolja meg az a vele történt esemény, amelyet a *Kunszentmárton és Vidéke* című helyi lap 1887. október 30-i száma a következőképpen örökített meg: „Városunk szülöttje, ifj. Dósa József egri egyházmegyei negyedéves teológus a napokban a Szabolcs megyei Napkor községben lakó nagybátyjához (idősb Dósa József plébánoshoz) utazott. Takarékosági szempontból harmadosztályú jegyet váltott, és Püspökladányban olyan kupéba szállt be, melyben három, a bábaképző tanfolyamra utazó asszony is ült. Ez volt a szerencsétlensége, mert a szabadjegyekkel utazó asszonyi orvosnővendékek nem azt a vonatot használták, melyre szabadjegyük szolt. A vonatvezető a differenciák kiegyenlítésére szólította fel a három asszonyt, ezeknek azonban nem volt elegendő pénzük és segélyért Dósához fordultak. Nem is csalatkoztak, midőn Dósa jószívűségére apelláltak, mert ez helyettük csakugyan kifizette a vitelbért. S így Dósán is beteljesedett, hogy amit a réven akart megspórolni, azt a vámon elköltötte, vagyis kiadása éppen oda rúgott, mintha a második helyen utazott volna. Igen, de ki fizette volna akkor meg az asszonyok viteldíját?”²

Első szentmiséjének ismertetéséről, majd az egyházi ünnepséget követő „paplakodalom” részleteiről gazdag sajtóanyag áll rendelkezésünkre. Ezekből kettőt tartottunk megörökítésre érdemesnek:

„Első ünnepélyes szentmiséjét tartja 1888. július 15-én városunk szülöttje: ifj. Dósa József, ki teológiai tanulmányait Egerben oly szép és fényes sikerrel végezte. Mindannak dacára, hogy az egyházi szabályzat értelmében a felszentelendő papnak a 24-ik életévet be kell

tölteni, a római pápa őszentsége ifj. Dósa Józsefnek elengedett 17 hónapot a 24 évből. Valóban büszke lehet városunk e derék ifjúra, de örvendhetnek a szülők is, hogy ily derék, szorgalmas, jóra való tehetséges gyermekük van, ki szülői iránt való háláját méltón rója le. Osztozunk mi is az örömben és üdvözöljük a felszentelendőt, kívánván neki, miszerint az isteni gondviselés őrködjék felette egész életén át, legyen megelégedett, boldog, és tudományát érvényesítse az Úr szőlőjében. – Mint tudjuk, érsek ő excellentiája ifj. Dósa Józsefet Apátfalvára nevezte ki kápláni minőségben, mely állását első ünnepélyes szent miséje után rövidesen el is foglalja.”

Az újmise és a „lakodalom” leírása történeti és néprajzi vonatkozásai miatt ma már felbecsülhetetlen értékű különlegességnek minősül:

„Vannak egyes körülmények az ember életének folyamán, melyeknek behatása alatt nemesebben dobog fel a szív, érez a kebel, – az említettek sorában méltán foglal első helyet ama ritka szép ünnepély, midőn az Úr újonnan felkent bajnoka először lép az oltár zsármolyához, hogy Istennek, ki idáig segíté küzdelmeiben, bemutassa első vérontás nélküli áldozatát. Ily szép s dicső ünnepélyre virradt városunk is: szülöttünk ugyanis 1888. július hó 15-én mutatá be az Úrnak első zsenge áldozatát. Ott voltunk, láttuk azon meghatottságot, odaadást, mellyel a szent ténykedést végzé, s valóban épülésünkre szolgált. Főlöszleges is volna talán az ünnepély részletezésébe bocsátkoznunk, hisz alig-alig volt olyan, ki önmaga ne tapasztalta volna annak mozzanatait, vagy legalább a templomi funkciókat, de azért el nem mulaszthatjuk, hogy e helyütt is leírását ne adnók a fényesen sikerült ünnepélynek.

Gyönyörű nyári reggel volt, az ég azur kékje oly édesen mosolygott, mintha csak a természet is ünnepelt volna, midőn a harangok áhítatra emelő hangzati messze földre hirdetéék, hogy mily nagy napra virradtunk.

Pont fél tízkor indult meg a díszes menet az ünnepelt édes szüleinek lakától, elől a keresztanyával: Balga Józsefnével, utána jöve a koszorús hölgyek ékes, angyali serege hófehérbe öltözve, mely fehér ruhás tündéreké közé kellemes összhangban vegyült pár rózsaszínbe öltözött hölgyike is. Oly elragadó s lelkesítő volt e bájos s ártatlan virágokból álló koszorú, orcájukon a kellem és áhítat kinyomatával, hogy senkire sem téveszté el hatását. E helyen adjuk a koszorús hölgyek névsorát betűrendben: Bíró Ilonka, Bozóky Boriska, Bozóky Irma, Dósa Julia, Dósa Rozália, Fray Boriska, HuttKay Aranka, Józsa Erzsike, Józsa Rozália, Kiss Elvira, Kiss Ilonka, Kiss Mariska, Kormos Mariska, Kövesdy Jolán, Kurcz Róza, Lázár Iluska, Lednitzky Janka, Lednitzky Ilonka, Nagy Blanka, Némedy Gizella, Szabó Ágnes, Turcsányi Borbála, Urbanovics Marietta. A menetet kispapok, rokonok s ismerősök zárták be. A messze távolból ide siető növendékpapság

nagyban emelte az ünnepély fényét, lehetővé tévén a szent misének teljes segédlettel való megtartását. Az ünnepeltnek manuduktorai: Berzeviczy Albert kőteleki plébános és Surina István nagy-kállói reáliskolai igazgató főtisztelendőségéek. Mise közben városunk kedves plébánosa: főtisztelendő Dósa József lépett a szószékre, s igazán velős és megható szónoklatában, lelkesült hangon s a szív melegségével buzdította az új áldozárt kitartásra és papi hivatásához való ragaszkodásra. A szent misét követé az áldás-osztogatás. Ennél megindítóbb s lélekbe vésődött jelenetet alig láttunk, elrebegte áldását az újmisé s paptársai, tiszteletre méltó ősz nagyanyja, kedves szülei, a koszorús hölgyek, rokonai és ismerősei felett.

A templomi ünnepélyességek elmúltával már tárva állt a fényes vendégkoszorú befogadására az ünnepelt kedves szüleinek szíves és vendégszerető háza, melynek udvara rendkívüli leleményes módon jobbára sátorral lón alakítva. Midőn már ki-ki elfoglalta helyét, nyomban következett az ízletes ebéd, mintegy háromszázhusz terítékre. Hát bizony sokan voltunk, de azért fényesen be lett igazolva, hogy nagy társaságban is lehet jó kedv s humor, persze, ha mindazon tényezőkről gondoskodva van, melyek a főnnebb jelzett dolgokat lehetővé teszik. Pedig hát jó lélekkel elmondhatjuk, hogy a barátságos házigazda minden követ megmozdított ezekre nézve, s nem hiába. Ki is kell emelnünk azt a fényes ellátást és gondoskodást, melyet tapasztalni szerencsénk volt. Volt is az említetteknek hatása: mind élénkebbé lón a társalgás, felmelegültek a kedélyek, s ilyenét dolgoknak természetes következménye: a toasztozás sem maradhatott el. Az értelmes és talpraesett dikciók sorát az ünnepelt nyitá meg: a pápára, az egi érsekre, a főtisztelendő plébános úrra, paptársaira s a vendégekre mondott fenkölt szellemű felköszöntőjével, majd a főtisztelendő plébános úr, Dósa József vette át a szót, és szokásos ékesszólásával többízben gyönyörködteté a díszes vendégkoszorút, s pár futólagos közbevetésével kedélyes derút idézett elő. Felszóaltak még ékes és találó pohárköszöntőkkel: főtisztelendő Berzeviczy Albert, Surina István, Kállay Lipót, Kiss Antal, Kormos Károly s Énekes János urak. Nem hagyhatjuk még szó nélkül Dr. Józsa N., Szabolcs megye főorvosának pohárköszöntőjét, sőt ez vala a leghatásosabb, mely hatást nem az ékes szóvirágoknak s keresett kifejezéseknek köszöné, hanem igenis az érzés melegének és ama drága gyöngyöknek, melyek meghatottságának miatta pilláján leperegtek.

No, de folytatólag még a napkori hat tagú dalárdát is ki kell emelnünk, mert bizony ellenkező esetben ugyancsak öreg hibát követnének el. Dicséretet s közelismerést érdemel e kis kör nemcsak áldozatkészségéért, mellyel fáradságot s költséget nem kímélve, a mi szeretett plébánosunk kedvéért körünkbe siettek, hanem azokért a kedves, gyönyörködtető kardalokért, melyek méltán megleptek mindnyájunkat.

A dologra térve: folyt az ebéd, egyik fogás érte a másikat, alig-alig tudtuk már a végét bevárni, hej, pedig az arany fiatalság beh égett a tánckedvtől, mely körülményt eléggé igazolja, hogy pár hölgyike szinte üteny-szerűleg bánt az evőeszközökkel s nyitogatá eper ajkait.

Végre-valahára megzendült tánkra a zene, s a szentesi magyar zenekar egész aminóval húzta, – akarom mondani fújta, – még pedig ugyancsak pattogósan, a mindkét nemű gyöngy fiatalság pedig deli tánczra lendült, s a párok kellemmel lejtve suhantak végig a porondon, hej, hát még mikor ős nemzeti táncunkra, a csárdásra gyújtottak, akkor még az élemedett kedélyek is fellelkesültek, az elnehezült lábakra ifjú tűz szállott, ők is közepettünk termettek, s járták amúgy öregesen, a fiatalok meg annyi tűzzel s lelkesedéssel, hogy még nézni is valódi gyönyörűség volt. E mellett a többi táncok sem maradtak sarokban, teszem azt, a francia négyest 60 pár lejté.

A vigalomnak rövid időre kedélyes mozgó vacsora vetett véget. Azt a sürgés-forgást bizony le sem írhatnók. Itt bizonyult be eme mondás igazsága: *„Szemesnek áll a világ. De a tánckedv csakhamar továbbtá ismételten az asztalokat. Folyt ismét jó kedvvel a tánc, még pedig kivilágos kivirradtig fesztelenül, igaz, hogy időközben haza kezdenek szállingózni egyesek, mely körülmény legkevésbé sem hatott zavarólag az ott maradottakra a jó kedvet illetőleg. Végül lezajlott a mulatság, mely, őszintén szólva, fényesen és kitűnően sikerült, s mi távoztunk mindannyian kedves és el nem évülő benyomással.*

Nincs is egyéb hátra, mint hogy őszinte lélekkel szerencsét és boldogságot kívánjunk az újonnan felszenteltnek, s reá Isten áldását esdjük le, ki immár szárnyra kelve, az élet tövises ösvényére tér.

Egy jelen volt.”³

Ifj. Dósa József hűséges, alázatos szívvel végezte papi, kápláni megbízását, és élete végéig törekedett a lelki megújulásra, valamint ismeretei gyarapítására. A jó stílusú tollforgatás már fiatal korától megmutatkozott nála. Első nyomtatásban megjelent könyvecskéje Kisvárdán látott napvilágot 1893-ban. Címe sok értékes vonást felfed a szerző nemes szándékáról: *Szép napok – római és nápolyi élmények. Visszaemlékezés az 1893. febr. 16-án Budapestről indult római zarándoklatra. Írta és a tiszta készpénz-jövedelmet a kun-szent-mártoni templomtorony fölépítési költségeinek gyarapítására szánta: Ifj. Dósa József kisvárdai hitelemző káplán. – Dósa István kedves atyámnak, a szeretett rokonoknak és Kunszentmárton derék polgárainak ajánlva.* Részlet a könyv előszavából:

„...Midőn tapasztalataimat leírom, korántsem az írói dicsőség szomja bánt. Könyvet írok mégis, remélve, hogy ez úton én is hozzájárulhatok városunk büszkeségének, a kunszentmártoni szép sugár toronynak építési költségeihez.⁴ E célra szántam könyvem tiszta jövedelmét. Aki tehát könyvemből vásárol, nemes és szép célt mozdít elő. Azután azt sem bánom, ha olvasatlanul hagyják leírásomat. Jó

SZÉP NAPOK.

RÓMAI és NAPOLYI ÉLMÉNYEK.

VISSZAEMLEKEZÉS

az 1893. febr. 16. Budapestről indult római zarándoklatra.

IRTA.

és a tiszta készpénz-jövedelmet a kun-szent-mártoni templomtorony
főlépítési költségeinek gyarapítására szánta:

íj. DÓSA JÓZSEF.

KISVÁRDA, 1893.

NYOMATOTT BERGER IGNÁZ KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

lesz sót és paprikát belepakol-
ni. Nem vagyok talán nagyon
szerénytelen, ha azt is hinni
merem, hogy nagykiterjedésű
atyafiságom érdeklődik olasz-
országi utam iránt. Barátaim
sem veszik talán rossz néven,
ha utamról nekik is beszámol-
lok. Ámde, élőszóval képtelen-
ség minden atyafi és jó barát
érdeklődését kielégíteni. Rászá-
nom hát magam, és ha nehezen
megy is, könyvet írok utamról,
erősen bizakodva abban, hogy
olvasóközönségem – a rokonok
és jó barátok, és pedig éppen
azért, mert rokonok és jó bará-
tok, – elnéző lesz könyvem fo-
gyatékosságával szemben...”⁵

Néhány sor a „Rómában vagyunk”
című fejezetből:

„Első nap. Febr. 18. Fél tizenegyre járt az idő, midőn gyorsvona-
tunk Róma füstös pályaházának hatalmas üveg ívfödele alá robogott.
Az ügyes kovács kezében nem pitteg-pattog oly sebesen a kis kala-
pács, mint amily gyors tempóban dobogott a mi szívünk. Rómában
vagyunk! Tehát csakugyan megvalósult szép álmom? Vonatunk még
meg sem állt egészen, midőn a pályaházban tolongó sokaság közül
»éljenek a magyarok!« üdvözlő kiáltás hangzott felénk. Hogy mily
kedvesen csengett füleinkben – távol hazánktól – az édes magyar
szó, fölösleges bizonyítgatnom. Az üdvözlők Rómában élő magya-
rok voltak. Nevezetesen: Szoldatics Imre festőművész, a jóságos arcú
Gmitter Alfonz minorita rendi atya, Szent Péter-templomi magyar
gyóntató, és végre néhány, bikariasztó veres reverendába öltözött,
Rómában tanuló magyar kispap...”⁶

„Február 20. ...Nevezetes reám e nap nemcsak azért, mert megte-
kinthettem a világ legnagyobb remekét, a Szent Péter bazilikát, ha-
nem azért is, mert szent gyónásomat végeztem a falai között, s az
egyik kiváltságolt Mária oltárnál bemutattam a szeplőtelen Áldozat-
tot. A gyónószékek a Confessióhoz közel, a nagyobb kereszthajóban
vannak szép sorban elhelyezve. Mindegyik nagy betűkkel hirdeti,
mily nyelven lehet benne gyónást végezni. Mi a ‚lingua hungarica’
főlíratú gyónószék után kutattunk, s hamarosan meg is találtuk, ost-
rom alá véve magyar zarándok társaink nagy tömegétől. Sok dolga

volt Gmitter Alfonz atyának!... Kis várakozás után elvégezve szent gyónásomat, a sekrestyébe indultam. Legalább negyven – mindenféle nemzetiségű – papot találtam ott, kik félig-meddig felöltözve az egyházi ruhákba, mind a misére várakoztak, ugyanis a templom mind a 44 (vagy 46?) oltára el volt foglalva. Hosszú ideig kellett sorra várni. Nyugodtan felöltözhettem. Nekem egy lilareverendás kis fiú ministrált. Egy Mária-oltárhoz vezetett. A széles márványkeretbe foglalt kised Mária-kép Szent István első királyunk ajándéka. Ő ugyanis a régi Konstantin-féle templomban Máriának, mint Magyarország pátrónájának tiszteletére oltárt emelt, mely az új templomba is átvitetett. Nem mondhatom ki, mily jól esett, hogy a véletlen (vagy talán a szent Szűz kegyelme?) ez oltárhoz vezetett. Isten ujját véltem ebben látni, hogy sok bajokkal küzdő hazámért forró imát küldjek égi Pátrónánkhoz. Óh, mily szívesen tettem ezt!”⁷

„Február 23, Méltó befejezése, koronája római tartózkodásunknak a mai nap. Vágyaink netovábbja teljesült: délelőtt 10 órakor fogadtatánk Őszentsége által és áldását vettük. Kilenc órakor átlépve a Damazus-kapu küszöbét, cifra testőrök és délceg katonák sorfala között lépkedtünk fölfelé a IX. Pius által készíttetett dísz-lépcsőn, s az úgynevezett konzisztorialis terembe léptünk. Fél tizenegy óra tájt jelentették, hogy Őszentsége jó. Elnémultunk. Csak szívünk dobogott hangosan. Pár perc múlva szétnyílt a selyem-függönyajtó, s fényes kíséretével a terembe lépett XIII. Leó pápa. Hogy mily zajos éjjennel fogadtuk, arról nem szólok. Én csak azt csodálom, hogy az épület össze nem dőlt, és azt még inkább, hogy szentséges Atyánk mindkét fülét be nem dugta. Midőn, folytonos éljenzések kíséretében a trón lépcsőjére föllépett, tetőtől talpig láthattam kissé meggörnyedt, mégis fönséges alakját. Fehér öltöny fődte szikár testét, bíbor palást a vállait. Fején fehér kerek kis sipka. Leülve a trónusra, intett, hogy elég is lenne már az éljenekből, és körülhordozta csodálatos nyájasságtól sugárzó tekintetét. A 83 év terhe nagyon meglátszik rajta. Galambósz haja dús fürtökben kandikál ki oldalt a kis kerek kapucium alól. Csak a szeme, az a villogó mélytüzű szempár nem vall öregségre... A párizsi bíboros-érsek üdvözölte először a pápát a francia zarándokok nevében, francia nyelven. Őszentsége szintén franciául válaszolt az üdvözlő szavakra. Ezután a mi vezérünk, a daliás székesfehérvári püspök, dr. Steiner Fülöp lépett elő, s mélyen meghatva klasszikus latinsággal koncipiált szép üdvözlő beszédet mondott. Harsogó éljenzés zárta be a szép dikciót. Őszentsége intett kezével, jelezve, hogy szólani akar. Elcsöndesedtünk s visszafojtott lélegzettel figyeltünk Szentatyánk szavaira. Gyöngélkedése mellett is elég erős mély hangon, melyből kiérzett a megindultság, köszönte meg a ‚nemes magyar nemzetnek‘ (generosa gens) hódolatát és ragaszkodását, melyet jó és balsorsban‘ (e szavakat Steiner püspök beszédéből idézte) a pápaság iránt híven ápolta... E magasztos jelenet dicső befejezését a pápa áldása képezte. Fölállott, s átszellemült

arccal, reszketeg hangos szóval ünnepélyes áldást adott reánk s ájtóssági tárgyainkra. A selyem-függönyajtó szétnyílt, s a jó Atya lelkes éljenzéstől kísérvé visszavonult. „Tartsd meg, Isten, szent Atyánkat, Krisztusnak helytartóját!” Még sokáig azután mint egy tündéri álom hatása alatt állottunk. Soha lelkem oly édes boldogságot át nem érzett, mint akkor.”⁸

Ifj. Dósa József 1894-ben kapott plébánosi kinevezést a Borsod megyei Sály községbe, és ott teljesített szolgálatot 12 évig, 1906-ban történt nyugdíjazásáig. Működéséről 1970-ben értékes adatokat közölt késői utóda: Sindel Ferenc esperes-plébános, egykori kunszentmártoni káplán. Úgy jellemzi Dósa Józsefet, hogy hírneves és népszerű pap volt nemcsak Sályban, hanem az egész környéken. Ezt buzgóságával, nagyszerű lelkipásztorkodásával érte el. A reformátusok is tisztelték és szerették. A bükkábrányi és kácsi hívek 4 kilométeres távolságot megtéve, csapatostól jöttek át a hegyen, hogy Sályban hallgathassanak szentmisét. Húsvéti gyónásukat is ott végezték. Az említett helységeken kívül Kistrét, Latorpuszta, Mocsolyás és Geszt népe is a 23 méter hosszú sályi kis templomban szorongott, és már azt tervezték, hogy kereszthajót építenek a tömeg befogadására.

A sályi templom toronysisakját Dósa József készítette. A sisakhoz szükséges anyagokat ökrös szekéren szállították Miskolcra. Az egykori Eötvös kastély közelében álló kőkereszt állítása is Dósa plébános nevéhez fűződik. A község egytanerős iskolájában tartott három község gyermekei számára hitoktatást. (Egyébként ebben az iskolaépületben végzett két és fél osztályt kisgyermekként Gárdonyi Géza, a hírneves magyar író.) A parochia ma is abban az állapotban van, ahogy Dósa József saját tervei és előrelátása alapján átépítette. Már abban az időben fürdőszobát létesített, vízöblítéses mellékhelyiséggel. Az épület tetőzetét a korábbi faszindely helyett palával, a templom mellett álló harangozóházat (lakást) „fecskefarkú” cseréppel borította. Kocsizint és új istállót is építtetett, mert 24 hold javadalmi földön gazdálkodott, négy lovat és két-három tehenet tartott. A plébánia kertje gazdasági udvarként, széna, szalma, kocsik, szekerek tárolására szolgált. 1896-ban Sály és Tibolddaróc között a Pusztadúlóben jóminőségű szőlőt, rajnai rizlinget telepített, ezt később a filoxera kiölte.⁹

A sályi templom

Ifj. Dósa József diakónusként asszisztál Samassa József egri érseknek a budapesti Örökimádás-templom alapkövetésénél 1904. május 18-án

Samassa József egri érsek is nagyra értékelté ifj. Dósa József lelkipásztori buzgóságát és a sályi egyházközség javainak gyarapítását. Ezt bizonyítja egy értékes régi fénykép, Dósa kéziratoss feljegyzésével: „Az Örökimádás-templom alapkövetése Budapesten, Úllói út 75.sz., 1904. május 18-án, Ófelsége, a király magas jelenlétében, Samassa egri érsek által végezve, fényes assistentiával, melyben nekem is részem volt, Csulcsics páterrel lévén diakonusok. E képet Horváth József pestbelvárosi káplán hozta le a Katholikus Kör zászlószentelése alkalmával.”

Szomorú tény, hogy a rendkívül tevékeny ifj. Dósa József sályi plébános fokozódó szívbetegsége miatt már egészen fiatalon, 41 éves korában, az 1906. év folyamán kénytelen volt nyugalomba vonulni. Hazatért Kunszentmártonba és életének hátralévő tíz esztendejét a szeretett szülőváros múltjának kutatására szentelte. Testvérhúga: Schóber Alajosné Dósa Viktória (1875–1963) fogadta be a nagyiskolában lévő szolgálati

Ifj. Dósa József nővére, élete végéig gondos ápolója: Schóber Alajosné Dósa Viktória

lakásukba, a férje, Schóber Alajos volt ugyanis az iskola igazgatója. Harmadik szobájukat bocsátották paptestvérük rendelkezésére, aki itt élt haláláig. Szemtánuk mondták, hogy reggelenként lassú léptekkel átsétált a templomba, a Szent István oltárnál elvégezte csendes szentmiséjét, a plébánián megreggelizett, innen felment a városházára, ahol az irattárban átvizsgálta és kijegyzetelte közel kétszáz év hivatalos iratanyagát. Ívpapírra írt, hat kilogramm súlyú kézirat-anya-ga Viktória néni birtokában maradt. Betekintésre megkapta ezt a korán elhunyt Kiss S. Jenő állampénztári tiszt, aki a hatalmas anyag vázlatos áttekintését összefoglalta. Később Szabó Elek besenyőtelki esperes-plébánoshoz került feldolgozásra. Az ő szerkesztésében ennek alapján jelent meg 1936-ban a *Kunszentmárton története* című kiadvány első kötete, amely Dósa kéziratának csak minimális mennyiségét teszi ki.¹⁰

A nyugdíjasként is fáradhatatlan pap időnként a nyilvánosság előtt is számot adott tevékenységéről. Előadásokat tartott, a helybeli újságok számára tudósítá-sokat írt, mint ahogyan például a *Kunszentmártoni Ujság* 1914. évfolyamának 15. számában „Feltámadás – Élet” címen vezércikke jelent meg.¹¹ Az Alföldi Magyar Közművelődési Egylet 1914. március 1-jén Kunszentmártonban kultúrnapot ren-dezett, ez alkalommal, amikor a műsorban népiskolai és polgári iskolai tanulók is szerepeltek, Dósa József nyugalmazott lelkész *Néhány kulturkép Kunszentmárton község történetéből* címen ünnepi felolvasást tartott. A nagyszerű helytörténeti elő-adás teljes szövegét a helyi lap 10. és 11. száma is közölte.¹² Az előadás Dósa József remek stílusában, költői színvonalon érzékelteti városunk újratelepülésének ün-nepi mozzanatait. Ebből rövid részlet:

„Az első kulturkép a fiatalos erővel és szépséggel ötödízben feltá-madt Kunszentmárton életéből az 1719. évi pünkösd szombatjának körülbelül esti 6 órája, midőn a jászapáti és szentgyörgyi megszállók kis csapata, ki lovon, ki gyalog, ki sátoros szekéren ide az új hazába megérkezvén, mielőtt egy falat kenyérral, mielőtt a Körös hús vizé-ből egy korty itallal magukat felüdíthették volna, – vezérüknek, a derék Radics Istvánnak harsány kiáltására: – Ide minden lélek, ap-raj-nagyja! – ennek köréje sereglettek. Radics István pedig két karát keresztalakba kötözve, azt a község helyéül kiszemelt terület legma-gasabb pontján földbe szúrva s a történelmi nagy pillanat fontossá-gát visszatükröző komoly tekintetét a kised, alig 300 főnyi seregen végig hordozva, egy pátriárka ihletével így szólt: – Itt lesz a temp-lomunk, ha majd rásegít az a jó Isten, ki hosszú, fáradságos utunkon angyalaival védve bennünket, ez órában szerencsésen ide vezérelt. Addig is úgy tekintsük e helyet, mintha már templom volna, – szent-nek! És most hajoljon meg minden térd s adjunk hálát az Úrnak! ... És meghajolt minden térd, alázatosságban borult le minden lélek, – míg a könnyekkel nedvesített szemek az ég felé emelkedtek, s megnyíl-tak az ajkak, az érzelmekkel csordultig telt keblekből – Ambrus kán-tor intonálásával – kiröppent, felharsant a megható szép hálaének: ,Téged Isten dicsérünk, Téged Úrnak ismérünk...’ Majd ezt végezve, hirtelen átmenettel felzúgott a könyörgő, bízó, a boldog jövőt esdő

s remélő szép ének: „Jöj el Szentlélek Isten, ereszd reánk kegyesen mennyből fényességedet...!”

A láthatár szelére ért nap – mint egykor József szavára – csodálkozva, meghatottan állt meg néhány percre s rózsaszínre festett legmelegebb, legselymesebb sugaraival csókolta körül a poros arcú, ruhájú, de tiszta lelkű buzgólkodók kicsinyét-nagyját. És a lelkes ének akkordjai hol mélán bűgva, hol élénken csengve szerte-széjjel szálltak a birtokba veendő, a tejjel-mézzel folyó határ minden részébe, és a megindultságában reszkető levegőn át, a rózsaszínnel árnyékozott báránnyelűkön keresztül felhatottak az égig, honnan az Isten boldog jóvendőt biztosító áldásának harmata szállott le reájuk... A megszállás ez első órájában megnyilatkozott vallásos lelkület alkotója Kunszentmárton életének karakterét, ez képezi immár kétszáz éves kulturájának gerincét.”¹³

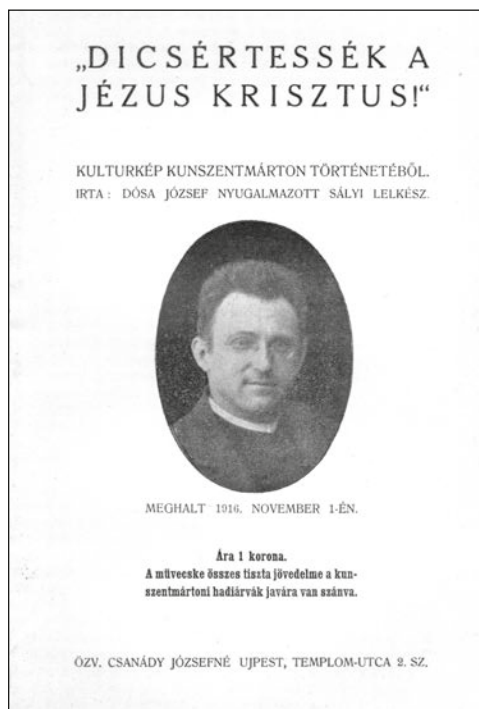
Kutató munkáját az a remény ösztönözte, hogy megírja és könyvalakban kiadja szülővárosának teljes történetét. Fokozódó betegsége és gyengülő ereje azonban ezt már nem tette lehetővé. Figyelme a legfinomabb részletekre is kiterjedt. Nagy hozzáértéssel és képzelő erővel írta meg – sok más helytörténeti, egyháztörténeti és néprajzi vonatkozású téma mellett – a templom tornyában elhangzó „Dicsértessék” köszöntés kialakulását, lebonyolítását és a város lelkületére gyakorolt hatását. A ma is közkézen forgó, 1917-ben megjelent ízléses kiadvány első fejezetében írja Dósa József a következőket:

„– Büszke vagy a szülővárosodra?

Egy felvidéki jóbarátom intézte hozzám ezt a kérdést. És egészen jogosan.

Beszélgésünk során ugyanis sűrűn emlegettem előtte szülővárosomat, a legújabb fennállásának éppen százkilencvenkilencedik esztendejét taposó Kunszentmárton. És valahányszor említettem, ezt mindig szavaimból kiérezhető nagy szeretettel, lelkesedő hangon tettem. A lelkesedésnek ez a hangja aztán olykor-olykor alighanem rálelegészett a dicsekedés mezőire is.

Mondom, a kérdés egészen jogos, teljesen megokolt volt, mégis meglepett. És úgy meglepett, hogy nem tudtam rá felelni.

De hát, édes jó Kunszentmártonom, mit is felelhettem volna? Akármennyire szeretlek is, be kell vallanom, hogy ez a kérdés így feltéve neked – sok, igen súlyos és tömör nagy darab. Nem bírod el. Agyonnyom.

Barátom megértett. Figyelmes és okos ember volt, s lazított a kérdés súlyos tömörségén. A nagy darabot apróbb darabokra ütötte szét:

– Úgy értem, vannak-e Kunszentmártonnak olyan értékei, jelességei, melyekre büszke lehetsz?

Fellelegzettem.

– De még mennyi! – feleltem gyorsan és gyermekes fellelkesüléssel. Mosolygott is rajta a barátom. Ám én boldogan éreztem, hogy az első kérdéssel sarokba szorított szegény szülővárosom meg van mentve. Hát még, mikor az én barátom kíváncsi hangon felém dobta a feleletemből már önként kikíváncozó utolsó kérdést:

– És hát mire vagy legelső sorban büszke?

Meleg szikrák pattogtak szét a lelkemből, valóm minden porcikájában felvillanó szemekkel adtam meg az őszinte választ:

– Legbüszkébb vagyok arra a „Dicsértessék”-re, mely a kunszentmártoni templomtoronyból minden órában és negyedórában, immár körülbelül százötven éve, éjjel s nappal elhangzik.”¹⁴

Ifj. Dósa József nyughelye a kunszentmártoni alsó temetőben

Ennek az aránylag kis terjedelmű témának a kidolgozása foglalkoztatta betegágyán, amikor már érezte halála közeledését. Csak annyi erőt kért a jó Istentől, hogy a város történetének ezt a mozaik-szemcséjét legalább egy füzetnyi kiadványban fel tudja mutatni szülőhelye lakosságának. Az első világháború idején, 1916 szeptemberében sikerült is befejeznie, és november 1-jén meghalt 51 éves korában! Szívre ható és példamutató az Isten akaratában való megnyugvás, a teljes ráhagyatkozás gondolata. Nem szólva arról a törekvéséről, hogy még a halálos ágyán is az foglalkoztatja, mit hagyjon örökségül földijeinek, s hogyan állítson emléket szülővárosának! A szerző előszava örök értékű lelki testamentum az utókor valamennyi nemzedéke számára:

„Gyűjtögettem... A múlt idők kisebb-nagyobb messzeségébe vezető, letaposott tágas mezőkön gereblyélgettem, kiégett, kopár tarlókön évekig bolyongva sovány és hiányos szemű, de az én kicsike kis szülővárosomra nagy értékű kalászkokat, zörgő-szárakra aszalódott virágokat, olykor csak szerte kallódó virágszirmokat, ezerszeres, de sohasem sajnált hajladozással szedegettem.

Gyönyörűséges munka volt ez. Gyönyörűséget adott a szeretettel ápoltság: emléket állítani szülőhelyemnek. Kiemelni Hamupipóként – csak egy kicsit is kiemelni – a hamuból.

Súlyossá vált betegségem megbénította a gyűjtőgető, szedegető kezemet, a hajladozó derekamat – ágyba döntött. Jó szándékom tehetetlenül vergődik.

Hosszú tél után, tavaszi verőfényt csalogatva be hozzám, tárul fel betegszobám ablaka. A nyitott ablakon át tisztán becsendül a közeli torony óraütése. És utána nyomban, a beözönlő napsugaras enyhe levegő hullámain hintázva, mint egy szép angyal, röppen be hozzám a toronyőr „Dicsértessék”-kiáltása.

Te kedves „Dicsértessék”... Be’ régen hallottalak. Isten hozott, Isten hozott!

És lelkem szeme oda villan a gyűjtött adatok rendetlen halmazára. És a boglyas kis rudasok, szerte heverő villahegyek és a hosszú kaparéksorok töméntelen száraz giz-gaza közül itt is, ott is zöld leveles élő virágok mosolyognak felém. Mind ugyanez a fajta virág, és ni-ni!, nem is külön virágszálak... Egyetlen folyó-virág hosszú szára ez, mely játékosan bujkálva csak itt-ott kandikál elő a száraz törmelékből.

Istenem! – hisz’ ez a „Dicsértessék”! A „Dicsértessék”, mely a múlt emléke ugyan, de soha el nem száradt, most is élő s jövőt követelő virágos emléke.

Mohó, édes vágyakozás kapott meg... Istenem, adj nekem legalább annyi időt és erőt, hogy ezt a virágzó folyondárt a többé-kevésbé avult emlékek kuszált összevisszaságából kibontogathassam! Ne haljak meg oly koldusszegényen, hogy szülővárosomra mitse hagyjak. Hadd kötöm csokorba „Dicsértessékünk” emlékeit. Hadd ajánlom véreim szerető figyelmébe – és éppen most, dicsőséges, de rettentően véres küzdelmünk nehéz napjaiban – ezt a bajt úzó, az Isten védő karját közelebb hozó talizmános, a „Dicsértessék”-nek őseink által ültetett s ránk testált virágját, hogy elszáradni ne engedjék, hogy tovább is mindig híven ápolják... Betegségtől megnehezült kezemet könnyítsd meg Istenem, hogy naponként egy órát... sok?... egy félórát... csak egy negyedórácskát dolgozhassam. Engedd meg, Uram!

Megengedte. Ezer hála Néki és az általa adott testvéri ápoló kéznek.

Hosszú hónapok napjainak negyedóráit csak kevés értékű eredménnyel, de sok szeretettel használtam fel... Testvéreim! Ha az előbbit észreveszi a bíráló jó érzéketek, az utóbbit érezze meg a lelketek.

Menj hát kis munkám... Légy az őseket tisztelő lelkem virágkelyhének hímporában megfürdött méhecske s repülj a nyitva tartott atyafi-szívek ezreibe. Termékenyíts. Menj. Légy lelkemnek

aranszöge, mely a Jézus nevének tüzésénél kovácsolódott, és segíts az
ősöktől vett szép szokást odaszögezni a haladó idők falához. Menj...
És légy a nemzeti nagy létünkért vívott e rettenetes harcok idején lel-
kemnek a Jézus hatalmas neve előtt térdrehulló, imádó és imádkozó
hódolata... Légy irgalmas esdő Kyrie eleison.

És... Most már elbocsátasz, Uram?

Legyen úgy, mint Te akard!

Kunszentmárton, 1916. szeptember hó.

Dósa József¹⁵

Talán nem túlzás, hogy Ő a legnagyobb kunszentmártoniak közé tartozik.
Könyvalakban megjelent és kéziratban maradt életműve, szellemi hagyatéka nap-
jainkig a helytörténeti kutatás kiapadhatatlan forrása.

1 Dósa-Szabó 1936. 3. – Egri Egyházmegyei Közlöny, 1916. december 1. 170.

2 Kunszentmárton és Vidéke, 1888. július 8.

3 Kunszentmárton és Vidéke, 1888. július 22. – Kor- és fotótörténeti jelentőségű emlék, hogy
a paplakodalom koszorús lányai saját fényképüket tartalmazó albummal ajándékozták meg.

4 A művészi értékű vörösérz toronynsisakról van szó, mely nagybátyja: Dósa József kunszentmár-
toni plébános szorgalmazására készült el az 1895. évben.

5 Ifj. Dósa 1893. 7.

6 Ifj. Dósa 1893. 19.

7 Ifj. Dósa 1893. 69-70.

8 Ifj. Dósa 1893. 128-131.

9 Sindel Ferenc sályi esperes-plébános 1969. december 13-án kelt levele alapján.

10 Dósa-Szabó 1936. 3.

11 Egri Egyházmegyei Közlöny, 1914. április 16. 80.

12 Egri Egyházmegyei Közlöny, 1914. március 16. 60. Kunszentmártoni Újság, 1914. március 8.

13 Kunszentmártoni Újság, 1914. március 15.

14 Ifj. Dósa 1917. 7-8.

15 Ifj. Dósa 1917. 15.

KÁDÁR SZILVESZTER pápai kamarás, mindszenti plébános (1869–1909)

A váci egyházmegyében és szolgálati helyein egyaránt ked-
velt, népszerű lelkipásztor 1869-ben született Kunszent-
mártonban, kisiparos családból. Édesapja: Kádár Ferenc ka-
laposmester, édesanyja: Kiss Erzsébet. Teológiai tanulmá-
nyait Vácott végezte, ahol 1892. június 23-án pappá szen-
telték. Kápláni működésének helyei: Cibakháza, Hatvan,
Nagykáta, Szentes, Kiskunfélegyháza. Adminisztrátor volt
Hatvanban, majd káplán Kecskeméten és Vácon. A püspö-
ki székvárosban teljesített kápláni szolgálata idején fontos újságírói tisztséget töl-
tött be. „A katolikus Magyarország 1001-1901” című díszkiadás I. kötetében, az
509. oldalon olvashatjuk hogy a politikai és társadalmi hetilapként szolgáló *Váci
Közlöny* évfolyamait Kádár Szilveszter és Winhardt Ágoston szerkesztette. Ögróf
Pallavicini Sándor az 1879. évi szegedi árvíz algyői károsultjainak számára saját

birtokán teljesen új községet alapított a róla elnevezett Sándorfalván, és 1902-ben Kádár Szilveszter nyerte el a sándorfalvi plébániát. Két év múlva, 1904-ben Pallavicini őrgróf a kegyurasága alá tartozó Mindszenti plébániára prezentálta. Kitűnő hitszónok, püspökének kedves papja és híveinek szeretett lelkipásztora volt. 1907-ben Szent X. Pius pápa az egyházmegye felterjesztése és kérelme alapján pápai kamarássá nevezte ki. Erős, egészséges fizikuma, szőke haja, jó modora által kellemes megjelenésű ember volt. Hívei anyagi helyzetének javítása céljából felvirágoztatta a Mindszenti hitelszövetkezetet. Az őrgróf által létesített Mindszenti Károly óvodába apácák betelepítését tervezte. Hívei lelki gondozására nagy missiót tartott.¹

A Mindszenti templom

A földi életből sajnos, csak 40 év jutott számára. Utolsó jeles ténykedését halála előtt alig három hónappal végezte Jászkarajenő egyházközségében.

A váci egyházmegyes Kósa József 1903 és 1904 között szolgált káplánként Jászkarajenőn. Innen 1904. február 2-án ugyancsak kápláni minőségben Mindszentre helyezték Kádár Szilveszter mellé. Négy év múlva, 1908 májusában került vissza Jászkarajenőre, de akkor már plébánosi rangban. Kósa József nagy tervekkel és hihetetlen tenniakarással kezdte lelkipásztori munkáját. Először is a kívülről oly díszes, de belülről teljesen elhanyagolt templomot szándékozott rendbehozni. A hívekkel való példás összefogással egy év alatt újjávarázsolta a karajenői templomot. Elhatározta, hogy a felújított építmény megáldásának napján, 1909. augusztus 8-án tartja egyúttal plébánosi installációját (beiktatását) is. A gondosan vezetett *Historia Domus* lapjain saját keze írásával így örökítette meg elképzelését és a nagy esemény lefolyását: „Ez lesz tehát az a nap, amelyen hűséget esküdök egyházközségemmel. A templom felszentelésére és installációmra *Kádár Szilveszter* Mindszenti plébános, pápai kamarást kértem fel, akit, mint volt főnökömet legnagyobb tisztelettel s szeretettel vettem körül. Örömmel elfogadta mind a két funkciót... Felvirradt hát a várva várt nap. Minden örömöm, boldogságom összpontosult augusztus 8-án, mert fáradságom nagyon szép eredményét, gyümölcsét láttam. Nyolc órakor kezdődött a templom felszentelése, amelyet a jelenlévő papság asszisztenciája mellett végzett Kádár Szilveszter plébános úr. Először a templomot megkerültük, s kívülről, a főajtó előtt elvégezte a szokásos imákat, mire megnyílt a teljes díszében, virágpompában úszó templom, hogy befogadja a hívek ezreit. A templomszentelés után vette kezdetét az én ünnepélyes

beiktatásom. Először Gregor Lajos káplánom felolvasta a püspöki kinevező okiratot, amely után Kádár Szilveszter gyönyörű beszéd kíséretében átadta a templom kulcsát, az evangéliumos könyvet és a birétumot. Ezek után a szószékre léptem, s megtartottam ünnepi szentbeszédem, majd nagymisést celebráltam a jelenlévő papság segédletével. Délben gyülekeztek a vendégek a plébániára, ahol magyaros vendégszeretettel fogadtam őket. Az ünnepi ebédén 36-an vettek részt. Ebéd alatt gyönyörűen beszélt Kádár Szilveszter plébános úr...”²

A betegség váratlanul támadta meg Kádár Szilveszter fiatal szervezetét. A szájhagyomány megőrizte, hogy amikor utoljára volt a templomban, távozása előtt tekintetét észrevehető áhítattal pihentette a főoltáron. 1909. november 29-én halt meg Mindszinten. Temetését Bernátsky Ferenc hódmezővásárhelyi apát-plébános végezte. A mindszenti temetőben helyezték nyugalomra.³

A fenti adatokat a *Közérdek* című kunszentmártoni hetilap további információkkal bővítette:

„Fiatal életerős korában hunyt el Kádár Szilveszter pápai kamarás, mindszenti plébános, városunk szülőtte. Akik ismerték erős, egészséges testalkatát, nem akartak hitelt adni a szomorú híreknek. Tüdőgyulladás, amelyből már egyszer felépült, de újra visszaesett, vitte el korán, 40 éves korában a híveitől rajongásig szeretett lelkipásztort. Temetésén impozáns részvét nyilvánult meg. Végtisztességén 21 pap volt jelen. A hívek szorongásig megtöltötték a templomot, ahol a ravatal fel volt állítva. A gyászmise végeztével Porubszky József csongrádi plébános tartott remek, a gyászoló híveket könnyekig megható beszédet. A temetőben pedig a mindszenti hitelszövetkezet igazgatója búcsúzott el Kádár Szilvesztertől, az intézet igazgatósági tagjától.

A család a következő gyászjelentést adta ki:

Kádár Ferenc és neje Kiss Erzsébet szülők úgy a saját, valamint többi gyermekeik, unokáik és összes családtagjaik nevében mérhetetlen fájdalomtól megtört bánatos szívvel jelentik kedves fiuknak, a legjobb testvérnek és rokonnak: KÁDÁR SZILVESZTER pápai kamarás, Mindszent község plébánosa, Csongrád vármegye törvényhatósági bizottsága tagjának, folyó hó 29-én délelőtt 11 órakor, Isten akaratában való megnyugvással viselt hosszú szenvedés s a végső szentségek ájtatos felvétele után, életének 40. s papságának 17. évében történt gyászos elhunytát. A megboldogultnak lelkiüdvéért az engesztelő szentmise-áldozat december hó 1. napján délelőtt 9 órakor fog a Mindenhatónak a plébániai templomban bemutatni, s drága hamvai beszentelés után onnan kísértetnek a helybeli temetőbe örök nyugalomra. Mindszent, 1909. november 29. Áldás és béke lengjen porai fölött!

Kádár Róza (férj. Zsemlye Istvánné), Kádár Erzsébet (Oláh Lajosné), Kádár Mária (Lukács Gyuláné), Kádár Eleonóra (Pap Jánosné), Kádár Tóbiás (neje Zsuffa Ida), Kádár Katalin (Gressó Jánosné),

Kádár Krisztina (Füzes Lajosné), Kádár Lajos, Kádár Teréz és Kádár Béla testvérei.”⁴

A Kádár család sírboltja az 1911. év tavaszán készült el a kunszentmártoni felső temetőben. A hozzátartozók úgy döntöttek, hogy pap testvérük exhumált földi maradványait Mindszentről hazahozzák és itt helyezik végső nyugalomra.⁵ Szintén a helyi sajtó adta hírül, hogy a helybeli születésű Kádár Szilveszter pápai kamarás, volt mindszei plébános holttestét május 5-én szállították Kunszentmártonba. A gyászkozsit a mindszei hívek sokasága gyalog kísérte Szegvárig, így búcsúztak nagyon kedves, szeretett lelkipásztoruktól. A korán elhalt rokonszenves pap lelkiüdvéért reggel 8 órakor a nagyszámú családtagok, rokonok, jóbarátok és Mindszentről számos tisztelői jelenlétében Dósa József plébános mondott ünnepélyes gyászmisét és szentbeszédet a kunszentmártoni templomban, szívből jövő szavakkal méltatva az elhunyt érdemeit. Ezután az újonnan épített családi sírbolt megáldása és a haló poraiban hazatért pap temetése következett.⁶

A teljességhez tartozik az a szomorú tény, hogy a 20. század elején még oly népes Kádár család tagjai úgy szétszóródtak, hogy hetven év múltán már hírmondó sem maradt belőlük Kunszentmártonban. Hozzátartozók híján a családi kriptá is gazdát cserélt, Fellegi Sándor főesperes-plébános ezért 1980 körül Kádár Szilveszter földi maradványait a felső kápolna mellett kialakított papi sírboltba helyeztette át.

Családtörténeti vonatkozások miatt értékes adalékkal egészíthető ki Kádár Szilveszter életrajza – ugyancsak a helyi sajtónak köszönhetően. A *Közérdek* színes riportja arról számol be, hogy 1906-ban elkészült Kádár József kereskedő piactéri emeletes háza, földszintjén üzlethelyiségekkel, az emeleten jó módra valló polgári lakásokkal. A ma is „Kádár ház”-ként ismert épület ünnepélyes felszentelése 1906. március 18-án ment végbe jeles vendégsereg részvételével. „Délelőtt 11 órakor, a nagymise után Dósa József plébános egyházi szertartások között felszentelte az emeleti szobákat és a földszinti üzlethelyiségeket. Majd szép beszédet intézett a jelenvolt rokonsághoz és ismerősökhöz, s Kádár Józsefet, mint a munkásság, szorgalom és polgári erények mintaképét követésre méltó példa gyanánt ajánlotta. Isten áldását kérte a házra, hogy annak lakói keresztényi szeretetben sokáig együtt éljenek, s a munka, szorgalom gyümölcseit hosszú ideig élvezhessék.

Kádár Szilveszter portréja
Mindszent község plébániáján

Este József névnapot ünnepelni jöttek össze sokan Kádár József vendégszerető házában. A gazdag vacsora alatt elsőnek Dósa József plébános köszöntötte fel a házigazdát. Szép beszédet tartott KÁDÁR SZILVESZTER mindszenti plébános, majd dr. Bozóky Árpád éltette Kádár Józsefet. Úgy belejötték a dikciózásba, hogy a táncolni vágyó fiatalság éjfél előtt alig egy félórával jutott tánchoz, a cigány is el lévén foglalva a sok tus-húzásban. A tánc természetesen kivilágos-kivirradtig tartott... Csak még azt jegyezzük meg, hogy a jelenlevő asszonyok a mennyországot sem képzelik kellemesebbnek ennél az esténél, annyi sok finom édességgel látta el őket Kádár Kálmán szolnoki cukrász.”⁷

1 Dr. Sulyok Béla prépost, főesperes, szentesi plébános írásos közlése 1970. március 5-én.

2 Erdeiné Tóth Klára 2014. 29-31., 38-41. A jászkarajenői templomért oly sokat fáradozó Kósa József plébánost 41 éves korában és vele együtt 30 éves káplánját, Hornyák Károlyt 1919. május 4-én a vasárnapi szentmise elvégzése után a vörös terror egy különítménye a plébánia épületében minden ok nélkül agyonlőtte. A kommün bukása után a két vértanú papot Kecskeméten temették el.

3 Dr. Sulyok Béla közlése, 1970.

4 Közérdek, 1909. december 5.

5 Közérdek, 1911. április 23. – Kunszentmártoni Ujság, 1911. április 30.

6 Dr. Sulyok Béla közlése, 1970. – Kunszentmártoni Ujság, 1911. május 7.

7 Közérdek, 1906. március 25.

VÉKONY JÓZSEF piarista áldozópap, főgimnáziumi tanár (1849–1921)

Helybeli születésű papjaink többsége egyházmegyei szolgálatra vállalkozott, de voltak olyanok is, akik a szerzetes-papi hivatás mellett kötelezték el magukat. Vékony József és unokaöccse: dr. Vékony István a piarista rend tagjaként munkálkodott az ifjúság nevelése terén.

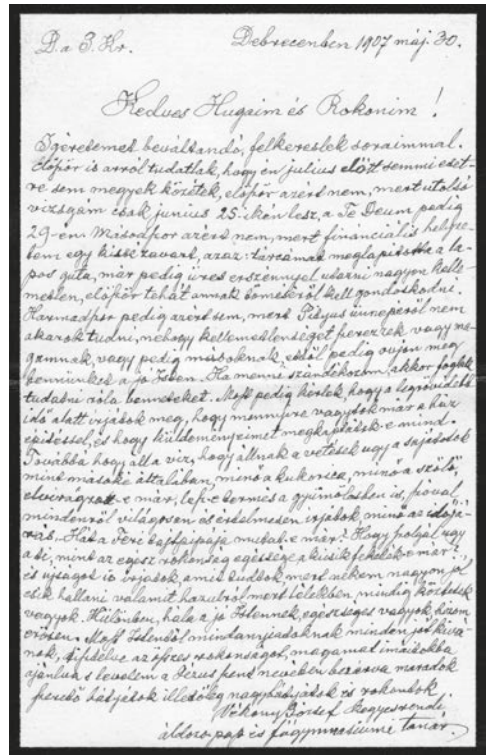
Mindkettőjük pályafutásának kiemelkedő eseményeit a helyi sajtó is figyelemmel kísérte, de életútjuk felvázolásához ez kevésnek bizonyult. Hálával és köszönettel tartozom ez ügyben a kecskeméti piaristák plébánosának, dr. Bátorfi Béla püspöki tanácsos úrnak, aki kérésre 1975 őszén a rendház könyvtárában gondos kutatást végzett. Baráti segítségével tisztázott minden korábbi megválaszolatlan kérdést a Vékony piarista atyák működésére vonatkozóan. Hasonlóképpen értékes adatokat tartalmaznak a kunszentmártoni plébánia anyakönyvei.

Izgalmas utánjárás eredményeként sikerült megtalálni azt a szálat, amely a Vékony család rokonához: Szilák József, Kunszentmárton, Batthyány utca 23. szám alatti lakoshoz vezetett. Az ő anyai nagyanyja: B. Kocsis Andrásné Vékony Piroska és Vékony József piarista tanár testvérek voltak. Szilák József 1976 januárjában reprodukálás céljából készséggel bocsátotta rendelkezésre Vékony József nagyított fényképét, ajándékként pedig egyik 1907-ben kelt levelét. Az adatszolgáltatók segítségével készült el az életrajz.

Vékony József 1849. október 29-én született Kunszentmártonban. Cibakházi származású édesapja: Vékony József (1825-1905), foglalkozása a keresztelési anyakönyv szerint „faragó”, ami valószínűleg ácsot jelent. Édesanyja: Urbán Anna (1820-1905). A piarista rend tagjai közé 1871. szeptember 8-án lépett, s a noviciátus évei után 1876. június 29-én tette le az örök fogadalmat. Teológiai és egyetemi tanulmányai végeztével 1877. július 31-én szentelték áldozópappá. A piarista rend gimnáziumaiban számtant és kémiát tanított. A *Kunszentmárton és Vidéke* című hetilap 1888. augusztus 19-én ezt írja: „Vékony József kegyesrendi tanár, városunk szülöttje, Podolinból Budapestre, a kegyes tanítórend gimnáziumához neveztetett ki tanárrá.” Az 1892-93. tanév folyamán Veszprémben, 1893-tól 1895-ig Temesvárott, 1895-96-ban Sátoraljaújhelyen, 1896-tól 1903-ig Kecskeméten működött. Sokoldalú képzettségét bizonyítja, hogy szaktárgyain: a matematikán és kémián kívül más tárgyak oktatásában is jeleskedett. Többek között tanított hittant és szépírást, Veszprémben magyar irodalmat és latin nyelvet, Sátoraljaújhelyen földrajzot, Kecskeméten pedig rajzoló mértant.

A hírneves paptanár testvéröccse: Vékony István, a kunszentmártoni nagyiskola tanítója volt. Ez a magyarázata annak, hogy Vékony József hosszú éveken át gyakorolt jótékonytságot szülővárosa szegénysorsú iskolás gyermekeivel szemben. Az 1889. január 10-én készült tantestületi jegyzőkönyv köszönetet mond a szegény iskolás gyermekek karácsonyára adakozóknak, többek között „Nagyontisztelendő Vékony József kegyesrendi tanár úrnak, aki 50 darab palatáblát és palavesszőt adományozott.” Az 1898. július 1-i jegyzőkönyv jólesően állapítja meg, hogy Vékony József kecskeméti piarista tanár minden évben imakönyveket küld ajándékba a tanulóknak. Szülőhelyéhez való ragaszkodásának szép példája, hogy 1910-ben templomunk

Vékony József levele 1907-ből

kibővítéséhez jelentős összeggel hozzájárult. Neve az adakozók márványtábláján szerepel a templom előcsarnokában.

Kecskemétről 1903-ban a piarista rend váci gimnáziumához helyezték, innen 1904-ben Nagybecskerekre került. Az 1905-1906. tanévben Léván találjuk, ahol azonban gyengélkedő egészségi állapota miatt ideiglenesen nyugdíjazták. 1906-ban rendi előjárósága Debrecenbe irányítja, s itt marad élete végéig. Betegségéből felgyógyulva 1917-ig tanít a debreceni piarista gimnáziumban, amikor végleg nyugállományba kerül.

Debrecenből küldte leveleit kunszentmártoni testvéreinek, s e levelek egyikében – 1907. május 31-i keltezéssel – olvashatjuk a kedves sorokat: „...Újságot is íratok, amit tudtok, mert nekem nagyon jól esik hallani valamit hazulról, mert lélekben mindig köztetek vagyok...”

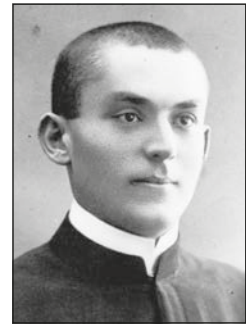
Vékony József főgimnáziumi tanár és hitszónok hosszú és súlyos szenvedés után 1921. június 6-án halt meg Debrecenben, 72 éves korában. A gyászrekviem és a temetés június 8-án ment végbe fényes papi segédlettel. Negyvenkét éven át volt a számtan és kémia tanára, és hosszú évtizedeken át sok ifjút nevelt az életnek, kik a hála és kegyelet érzésével őrzik emlékét. Gyászoló rokonsága mellett sok barátja és nagyszámú tanítványa kísérte utolsó útjára.¹

Az Úr hűséges szolgáját, Kalazanci Szent József szerzetes-családjának kunszentmártoni születésű tagját a debreceni piarista sírboltban helyezték örök nyugalomra.

¹ Kunszentmártoni Híradó, 1921. június 12.

DR. VÉKONY ISTVÁN piarista áldozópap, főgimnáziumi tanár (1883–1920)

Többgyermekes család tagjaként született 1883. szeptember 30-án Kunszentmártonban. Édesapja: Vékony István (1858-1919), a nagyiskola közkedvelt tanítója, édesanyja: Nagy Emma. Már születésének napján keresztvíz alá tartották, ahol az István Vazul nevet kapta. A keresztség szentségében Bakots Károly ferencendi szerzetes, káplán részesítette. Bizonyos, hogy nagybátyja, Vékony József szolgált példaképéül, amikor 1897. augusztus 27-én, Kalazanci Szent

József ünnepén magára öltötte a piarista rend ruháját. Tanulmányai során a nyári vakációkat mindig itthon töltötte, és készségesen vállalta reggelenként templomunkban az oltárszolgálatot. Dósa József plébános jegyzeteiben 1903. július 27-i keltezéssel a következő néhány sort olvashatjuk: „A requiem XIII. Leó pápáért szépen folyt le. A ravatal nagyszerű és fényes volt – tiarával. Vékony Pisti piarista klerikus asszisztált...”¹ Szerzetesi örök fogadalmát 1904. október 9-én tette le tartományfőnöke előtt. Teológiai és egyetemi tanulmányainak végeztével 1907. június 27-én szentelték áldozópappá, s néhány nap múlva, július 2-án mutatta be első szentmiséjét szülővárosa templomában. Dósa József helybeli plébános töltötte be

Piarista papnövendékek. Balról: Vékony István

a kézvezetői tisztséget, kifejezve ezzel is az újmisést írányt tanúsított szeretetét.

Az első szentmise részleteit a Közérdek című helyi újság örökítette meg az utókor számára:

„19 éve annak, hogy a július 2-i ünnepélynek párját láthattuk Kunszentmártonban, akkor ifj. Dósa József, jelenleg nyugalmazott lelkész, most pedig Vékony István, a hasonló nevű közszerzetben álló tanítónak kegyesrendi tanár fia mutatta be első szent áldozatát. A mise szent beszéddel kezdődött, melyet nagyszámú közönség jelenlétében Berényi Mátyás, a temesvári piarista főgimnázium hittanára, az ünnepelt barátja tartott. A lelkes hévvel és szónoki páthosszal előadott beszéd a pap hivatásáról, a Krisztusnak hozott áldozatáról és a várható nagy jutalomról szólt. A szent beszéd után az oltár elé járult Dósa József plébánosunk vezetése mellett, nagyszámú assistáló paptársaitól körülvéve az újmisést pap. Az ünnepélyes mise alatt kántorunk: Mezey István orgonált és énekelt, művészi játékával és énekével mélyen meghatotta a jelenlevő ajtatoskodók lelkét. Szent mise után az újmisést áldás adta paptársaira, szüleire, testvéreire, rokonságára és a jelenlevőkre.

Délben a plébános úr adott szűkebb körű ebédet az ünnepelt tiszteletére, este pedig a szülői háznál társas vacsora fejezte be a kedves ünnepet, melyen Dósa József plébános az ünnepeltre, Véber János

Vékony István novicius

káplán az örömszülőkre, ifj. Dósa József pedig a magyar nőkre mondott köszöntőt.

Adjon az Isten az új főtisztelendő tanár úrnak kegyelmet, hogy egyháza és hazája boldogítására minél több derék polgárt neveljen!”²

Kispapok csoportképe. A 3. számú: Vékony István

A piarista teológusok zenekara. Vékony István a 7. számmal jelölve

Vékony István 1906. május 15-től történelem-latin szakos középiskolai tanári oklevéllel rendelkezett, 1909. június 5-én pedig a budapesti tudomány-egyetemen bölcsészdoktorrá avatták.³ Doktori értekezését: *Bolla Márton, mint történetíró* címen nyújtotta be az 1908. év folyamán, amely később nyomtatásban is megjelent.⁴

1905-től 1908-ig Magyaróváron, 1908-tól 1914-ig Kecskeméten, 1914-től 1919-ig pedig Temesváron működött. Magyar nyelv és irodalom, történelem és latin nyelv mellett tanított szépirást, valamint földrajzot is. Kecskeméten írta meg *Koháry gróf élete* című tanulmányát, amelyet 1915-ben adtak ki nyomtatásban.

A háború éveiben tüdővész támadta meg gyenge szervezetét. Az alattomos betegség alig 37 évesen vitte sírba Temesvárott a tehetséges paptanárt. A kunszentmártoni felső temetői családi sírboltban helyezték nyugalomra az 1920. év folyamán szülei és testvérei mellé.

Dr. Vékony István piarista szerzetes rövid élete ellenére is örök lelki kapcsolatot teremtett a kunszentmártoni katolikus hívek és Kalazanci Szent József tanítórendje között.

Dr. Vékony István nyugvóhelye a kunszentmártoni felső temetőben

1 Dósa József plébános iratai. Plébániai irattár, Kunszentmárton. – Ekkor még a gyászmiséken jelképes ravatalt állítottak a templomban. A pápa halálakor a tiara (hármaskorona) másolatát helyezték a koporsóra.

2 Közérdek, 1907. július 7.

3 Közérdek, 1909. június 13. – Scheftsik 1935. 294.

4 Művelődéstörténeti Értekezések 30. sz. Ism. Századok, 1910. – Bolla Márton (Sümege, 1751. ápr. 14. – Pest, 1831. nov. 7.): piarista tanár, tartományfőnök. Kecskemét, Nagykanizsa, Kolozsvár, Vác, Kőszeg piarista gimnáziumaiban tanított. 1812-1831: a magyar piarista rendtartomány főnöke. Egyetemes történelem tankönyve úttörő jelentőségű mind a hazai történet-tudományban, mind a tankönyv-történetben. A történelmi események leírásán túl a kiváltó okokat is igyekezett bemutatni. Kötetei azt a korszerű felfogást tükrözik, hogy az emberiség történetének folyamatát nem csupán a politikai események – hadjáratok, uralkodók és hadvezérek – története alkotja, hanem a művelődés különféle területeinek alakulása is. Rendfőnöksége alatt kezdődött meg a hazai piarista iskolák reformkori felvirágzása. – Magyar Katolikus Lexikon I. 1993. 905.

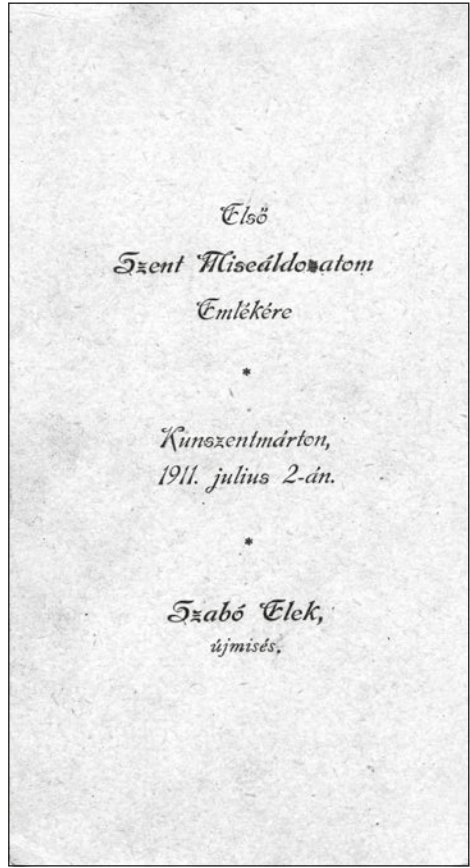
**SZABÓ ELEK esperes, besenyőtelki,
majd kunszentmártoni plébános
(1888–1945)**

Életrajzából a következő adatok érdemelnek figyelmet. Kunszentmártonban született Szabó Elek (1863-1932) és Józsa Apollónia (1869-1932) szülők-től 1888. január 31-én. Középiskoláit Szentesen, majd hét osztályt az egri ciszterciek gimnáziumában, hittudományi tanulmányait az egri érseki teológián végezte mindvégig szintűnő eredménnyel. A későbbi egri érsek: Szmrecsányi Lajos, akkor még mint segédpüspök szentelte pappá a szeminárium kápolnájában Bánhegyi Béla¹, Fülöp Géza, Gával Gyula, Kádár József², Kövér Gyula, Lehman Kálmán³, Mikulik Nándor, Scsavniczky István, Szabó Antal, Tóth-Szabó Gábor és Tóth Tihamér⁴ diakonus társai-val együtt 1911. június 27-én.⁵

Szabó Elek már kispap korában feltűnt előadói készségével, miként azt a következő három példa szemlélteti. Másodéves hittudományi hallgatóként 1908. júliusának egyik vasárnapján a kunszentmártoni Katolikus Körben a sajtó-egyesületről tartott szabad előadást, melyre a *Közérdek* című helyi lap már jóelőre felhívta a figyelmet.⁶ 1910-ben, a templom kibővítése alkalmával a Szent István király ünnepén szokásos szentmisét az alsó temetői kápolnában tartották. A szentbeszédet, mint „szűz beszédjét” Szabó Elek IV. éves teológus mondta, az ünnepélyes szentmisét pedig Dósa József plébános végezte, papi segédlettel.⁷ 1911. március 8-án boldog emlékezetű Telekessy István egri püspöknek, a papnevelő intézet alapítójának lelkiüdvéért az évfordulati szentmisét dr. Demkó György rektor-kanonok mutatta be az intézeti kápolnában. „Alkalmi beszédet Szabó Elek IV. éves papnövendék tartott” – írta az egyházme-gyei közlöny.⁸

Gondos rokoni kezek máig kegyelettel őrzik azt a sárguló nyomtatott meghívót, amelyen pappá szentelése után a következő szavakkal osztja meg szereteteivel, rokonaival a szívében túlradó örömhírt: „Kedves kötelességemnek tartom értesíteni, hogy Isten jóságos kegyelméből első szentmise-áldozatomat Kunszentmártonban 1911. július 2-án délelőtt 9 órakor fogom az egek Urának bemutatni. Erre a magasztos, szent cselekményre, valamint az ezt követő, szülői háznál tartandó ünnepi ebédre tisztelettel meghívom. Szabó Elek újmisé.” Minderről a *Közérdek* tudósítója számol be részletesen a lap hasábjain. A teljes szöveg közlése talán valamely bepillantást enged a több mint száz évvel ezelőtt tartott ünnepi esemény és az akkor szokásos „paplakodalom” részleteibe.

„Kedves, szép és megható ünnepélynek volt tanúja a katolikus hívek ezre az elmúlt vasárnap. Szabó Elek felszentelt áldozár tartotta, illetőleg mutatta be az Egek Urának első szentmiséjét a római katolikus templomban. A nagyszámú rokonság jelenlétében folyt le a díszes szertartás. Pontosan 9 órakor kezdődött az istentisztelet. „Jöjj el Szentlélek Isten’ kezdetű ének után Harmath János deszki plébános lépett a szószékre. Jogot formált az újmisést fölvató szentbeszédére azon a címen, hogy valamikor, mesterszállási lelkész korában, ő oltotta beléje az isteni eszmék szeretetét.

Emlékezetes lesz e szentbeszéd Szabó Eleknek, mert éppen az a lelkiatya tartotta, aki az ő igazi első lelki atyja is volt, aki a lelki isteni világ minden titokzatos momentumát első ízben, először tanította neki, magyarázta meg előtte, győzte őt meg a túlvilági életről és arról a hivatásról, amit a katolikus papok az ember életében különféleképpen betöltenek. Igazi szívből eredő szavak voltak, de melegen érző szívhez is szóltak.

A szeretetteljes biztatás küzdelmes pályáján jól eshetett az ünnepeltnek. Fölsorolta előtte mindazon akadályokat és veszélyeket, amelyeknek hivatása folyamán nagyon is ki lesz téve. Jó és rossz emberek különféle szándékától meg ne ijedjen, csak bízson a jövőben és Istenben, ki nem fogja őt elhagyni soha. „Ne csüggedj

Szabó Elek plébános édesapja: id. Szabó Elek és édesanyja: Józsa Apollónia, valamint unokahúgai körében. Besenyőtelek, 1927. aug. 7.

– úgymond – ifjú barátom és testvérem, csak hirdesd bátran ama magasztos krisztusi tanokat, melyekért az Üdvözítő életét áldozá. Szeretet és ragaszkodás kíséren egész életeden át, hogy hivatásodat minél jobban betölthessed.’ Majd kérte őt, ne feledkezzen meg az első áldásáról, áldja meg szüleit, testvéreit, rokonait, kartársait, minden jelenlévőt és őt is.

Ezután kezdetét vette a szent mise, mely – tekintettel a hónap első vasárnapjára – szentségkítéssel volt tartva. A segédletet Dósa József és Harmath János plébánosok végezték sok kispap kíséretében. Maga a szentmise igazi ünnepies volt. Ünnepiessé tette már a szentségkítétel is, hát még a szépen végzett segédlet. Az újmisést az istentiszteletet egész bátorsággal végezte. Bár hangja rezgett az első pillanatban a nagy meghatottságtól, de később már egész nyugodt volt, és az Istendicsőítő ‘Glóriát’ már teljes érzelemmel, mintegy az isteni kegyelem teljes tudatában énekelte gyönyörű hangjával. Segédlete közül az érdeklődésnek központja volt az amerikai kispap, Peter G. Dolin, ki az evangéliumot is énekelte, és kinek egész modorán, viselkedésén meglátszott az a feltűnően nyugodt és hidegvérű angol.

A misének legszebb részlete volt a praefatio. Ha érzéssel szépen és jó tiszta hanggal éneklő a miséző, ennél szebb nem lehet semmi sem. Így énekelte Szabó Elek, tiszta, szép, dallamosan éles hanggal, biztosan. Mezey István az orgonán pianissimo kísérelte. Misét nem szokott az ember élvezni, azt hallgatni kell, de ezt a praefatiót igazán élvezte az ember. Meg is látszott mindenkin, hogy szépnek, nagyon szépnek találta ezt a részt. Örült az ember lelke, de volt is miért. Hiszen e részletnek zenéje már magában véve is oly fölséges, oly isteni, hogy ezt jól énekelve és zenélve hallgatni igazi élvezet lehet. A misének többi része szépen,

csendesen elment, s képzelhető, micsoda szívbeli halálával vette magához első szent miséjében az Úr testét, és milyen forrón könyörgött mindenkiért az újmiséis.

Szentmise után következett az első áldás, melynek emlékére képet is osztogattott. Elsőbbit paptársait áldotta meg. Azután jöttek édes szülei, nagyanyja és testvérei. Szép jelenet volt, mikor igazán, szívből forrón könyörög az Istenhez, áldja meg őket, de meglátszott arcán is a megdicsőülés, hogy az áldásnak teljesedni kell. A körülálló rokonság könnyes szemmel nézte a jelenetet. Sorban áldotta meg aztán a rokonait és végül tömegesen mindenkit. Körülbelül fél 12-kor lett vége az áldásnak.

Ezután a rokonság és a meghívottak összegyűltek az ünnepelt szüleinek házához, hogy igazán megünnepeljék őt is. Az ebédet sörözés előzte meg, mely különben igen jólesett abban a nagy melegben. Majd következett az ebéd, mely célra készített nagy és szellős sátorban lett feltálalva. Az első toasztot Dósa József plébános mondotta Szabó Elekre. Üdvözölte őt a papok sorában. Utána Szabó Elek köszönte meg az ünnepeltetést, és poharat emelt a díszes vendégkoszorúra. Ezután következett Mesterszállás lelkésze, Bene Mihály, akinek magas szárnyalású beszéde talán legszebb volt az üdvözlő beszédek között.

Majd egykori tanítója, Veress János üdvözölte őt, ki büszkének érezte magát, hogy az ő buzdítása után lépett fel az újmiséisben a tanulási vágy. A kispapok közül Szikszay István III. éves theológus köszöntötte őt, mint aki már elérte célját, boldogságát. Kuna András fejezte be a toasztok sorozatát, ki is az Istenért és királyért című jelisével bocsátotta útnak s kérte, tartson mindenkit az itt megjelentek közül mindenkor szíves emlékezetében. Este vacsoránál Harmath János plébános szólt hozzá újólag testvéri szeretettel.

Vacsora után pedig egész kivilágos kivirradtig ropta az ifjúság a táncot, melyet már mindjárt ebéd után megkezdett, és melyhez a zenét a szentesi első cigány zenekar szolgáltatta. Felejthetetlenül emlékezetes volt az egész ünnepély a résztvevőknek.

Szabó Elekkel tehát ismét szaporodott az idevaló fölszentelt papok száma. Csak nyert vele az egyház, mert mint közkatona, a hitnek szolgálatában bizonyára lelkiismeretesen végzi a tanítást és pásztorkodást. Egy agilis erő ő, aki hamar meg fogja nyerni a hívek és föllebvalók szeretetét, és ha előljárói megismerik, elősegítik haladását dicsőséges pályán. Az bizonyos, hogy hamar fog emelkedni, mert kiváló képzettségű, okos fő. Segítse az Ég!"⁹

Szabó Elek első kápláni állomása Demecser volt Szabolcs megyében, ahol egy évet töltött, három évet a Heves megyei Kápolnán, majd 1915-ben adminisztrátorként a négyezer lelket számláló Besenyőtelekre került, ahol néhány hónap múlva a „nemes közbirtokosság”, mint kegyúr plébánossá választotta. Beiktatásáról az *Egri Egyházmegyei Közlöny* az alábbiakban számolt be: „Megható és feledhetetlen ünnepség tanúi, részesei voltak a besenyőtelki hívek 1920. június 20-án, Szent László magyar király ünnepén. Érsekfőpásztorunk megbízásából ekkor iktatta, vezette be a plébániai javadalomba s annak jogaiba Venczell Ede prépost-kanonok Szabó Elek besenyőtelki lelkészt. A szép és tágas templom színültig megtelt a hívek százaival, akik példás rendben, ajtatos figyelemmel vettek részt a beiktatás szertartásán. Jelen voltak testületileg a besenyőtelki közbirtokosságnak, mint kegyuraságnak képviselői is. A beiktatást végző prépost-kanonok emelkedett

A besenyőteleki templom

a beiktatás alkalmából Besenyőtelekre Timon Zsigmond kunszentmártoni apátplébános is, aki az ünnepeltnek jóézésű földije: „kun testvérei” üdvözetét ékes szavakkal tolmácsolta. Megjelentek még: Harmath János detki plébános, Kele István dr. és Petro József dr.¹⁰ teológiai tanárok.”¹¹

Az agilis lelkipásztor 1921-ben Jézus Szíve és Szent József tiszteletére két új haranggal gyarapította a besenyőteleki templomot. A harangokat Zadravetz István tábori püspök szentelte fel.¹² Két év múlva a kegyuraság nagyszerű új orgonát szerzett be a pécsi Angster cégtől. A megáldást Szabó Elek plébános végezte, majd dr. Kele István mezőtárkányi esperes-plébános költői szárnyalású beszédet mondott.¹³ A megpróbáltatások azonban hamarosan elkezdődtek a községben. 1927 nyarán a torony kigyulladt, az egyik harang megrepedt, a másik hangváltozást szenvedett, és komoly károsodás érte az új orgonát is. Szabó Elek plébános a sűrű, fekete gomolygó füsttel elárasztott templomból példamutató bátorsággal mentette ki az Oltáriszentséget. Minderről így számolt be az *Egri Egyházmegyei Közlöny* lapjain:

„Több hete dolgoztak már a munkások a besenyőteleki templom külső restaurálásán. Minden rendben haladt, és a vállalkozó rövidesen átadni számította rendeltetésének a szépen megújított templomot. Az eddigi munka eredményét azonban csaknem teljesen megghiúsította az a tűzvész, mely 1927. június 24-én délután – valószínűleg gondatlanságból – a torony belsejében, az óraházban keletkezett. Pár perc alatt tüzet fogott a harangokhoz felvezető falépcső és a száraz, olajos harangláb, majd félelmetesen kicsapott a láng, és sűrű, fekete

füstjét szerteröpítette a fújdogáló nyugati szél. Leírhatatlan aggodalom remegtetett meg mindenkit. És akkor, midőn a Legszentebbet biztonságba helyezni parancsolta a veszedelem, a zokogva imádkozó nép könnyekkel telt szeme, a kiáltásokra és kürtszóra összeseregletteknek minden dicséretet megérdemlő férfias tettereje világosan bebizonyította azt, hogy a templom mekkora érték, milyen kincs a földi vándoroknak. A nagy Isten kegyes jósága, elsősorban a derék helybeli tűzoltók határozott, gyors intézkedése és hősiek önfeláldozása, a kitűnően működő teljesen új két mozdonyfecskendő segítségével másfél óra múltán megállította a terjedő tűz – elképzelni is irtózatossá károkat tehető – további pusztítását. A harangok – Istennek legyen hála! – nem hullottak le, a torony nem égett le, csupán a farészek pusztultak el, a legkisebb harang megrepedt, a másik hangváltozást szenvedett, a torony külső vakolata megsérült, s az oltással kapcsolatosan az igen értékes új orgona kevés vízcurgást kapott. A kár így is jelentékeny, ám a biztosítás révén jórésze megtérül. A legnagyobb kár azonban az a komor némaság, mely azóta – reméljük, hogy nem sokáig! – a faluban honol, mivel az időt jelző mutató 5 óra 20 percen áll, és nem cseng-bong a harang édes-bús felemelő szava. De bízunk! Lesz még ünnep, ha Isten megsegít! Szabó Elek plébános.”¹⁴

Alig négy hónap elteltével, 1927. október 30-án három új harangot szentelt meg Kriston Endre egri segédpüspök, aki szívhez szóló beszédet tartott: „Ma Krisztus királyságát ünnepeljük. Ime, ezen a napon szállnak fel az Ő királyi harsonái: a harangok a templomtoronyba. Az Ő szelleme és áldása uralkodik itt az egyesek és az egész község lelkületében!” Az egyik harangot a tűzvészre való emlékezésül Szabó Elek plébános öntette Szent Flórián tiszteletére, a következő felirattal (mintha a harang mondaná): „Két tűz adá létem. – Egyik rombolt, másik alkotott.”¹⁵ A besenyőtelki három tantermes Szent Imre elemi népiskola szintén a község lelkipásztorának köszönhetően épült fel. Megáldását – fényes szentbeszéd kíséretében – vitéz Subik Károly egri apát-kanonok, egyházmegyei főtanfelügyelő végezte.¹⁶ Érdemei elismerésül kapta meg Szabó Elek az egri érsekkfőpásztortól 1930. december 3-án tanfelügyelővé és kerületi esperessé történt kinevezését.¹⁷

Irodalmi munkásságát jónéhány újságcikk jelzi, melyek különböző lapokban, így a kunszentmártoni heti újságokban kaptak nyilvánosságot. Szülőföldje iránti ragaszkodását és aggodását fejezi ki a *Kunszentmártoni Híradó* 1927. szeptember 11-i számában megjelent írása, amikor az ősök egykori sírkertjének ügyében emelte fel szavát a helyi sajtón keresztül:

„...Minapában pár napig otthon tartózkodtam. Egyik nap estefelé a már betelt, régi alsó temető felé vitt utam és körülnéztem. S uramfia! Miről győződtem meg?

Őseink nyugvóhelye: – az apaállatok tanyája, vásári zaj, oktalan állati megnyilvánulások zavarják apáink síri álmát! A látottak mély szomorúsággal töltötték el lelkemet. Ime, hát ilyen hamar ennyire jutottunk? Hiszen még a közelmúltban sem mosódott el a temetőhely,

és porladó fakereszttel áll is még pár sírdomb, csonka síremlék, temetői nagy kereszt... és a mai nemzedék haszonállatok piacává engedi e megszentelt hantokat... Egyelőre talán szívem rejtekében maradt volna a lehangoló bánatos érzés, ha nem hallottam volna a múlt év őszén Kunszentmártonban is fáradozó, kemény szavú missió Páter oktatását, aki mostanában kötötte lelkünkre, hogy a nagy Istent tiszteljük, amikor a szent helyeket – aminő a temető is – illő módon megbecsüljük. Okkal-móddal változtatni kellene! Tudom, hogy nem könnyű, de talán mégsem lehetetlen! Sohase felejtjük: valamikor mi is a sír lakói leszünk, és jólesik az a tudat, hogy múló porhüvelyünk csendes birodalmát tudatosan jámbor kegyelettel őrzik meg a hálás unokák.”

1927-ben készült el Besenyőtelek történetét, annak gazdag kulturális hagyományait bemutató kis könyve, melynek tiszta bevételét a besenyőtelki templom renoválására fordította. A monográfia értékét emeli a szerző ama szempontja, hogy kultúrtörténeti szempontból látja az eseményeket és világítja meg a haladás rugóit. „Nekünk jóleső érzés, hogy a mi érdemes Szabó Elekünk írta meg a besenyők történetét” – írja a *Kunszentmártoni Híradó* 1927. október 2-i száma.

Mindig növelte a vidéki plébánosok tekintélyét az a nemes és hasznos tevékenység, amely a pasztorációs munka és az Istenhez emelkedő imádásos élet megteremtése mellett az adott település múltjának kutatására, történetének feldolgozására irányult. Kunszentmárton két évszázadának levéltári forrásait hat kilogramm súlyú kéziratanyagban a fiatalon elhunyt Ifj. Dósa József nyugalmazott sályi plébános jegyzetelte ki betegségének itthon töltött éve alatt, s ennek a hatalmas anyagnak egyrészt Szabó Elek, még

mint besenyőtelki plébános szakszerű kiegészítésekkel ellátva, ízes magyarsággal megírt tanulmányok formájában rendezte sajtó alá az 1933-1936 közötti években. Azóta a Dósa József és Szabó Elek nevével fémjelzett „Kunszentmárton története” című kötet a város múltja iránt érdeklődők, a helytörténeti kutatók és a honismereti vetélkedőkre készülő diákok nélkülözhetetlen kézikönyve lett.

Még két esemény besenyőtelki szolgálatának idejéből. 1936 márciusában missiót tartottak a községben. „Hamvazószerdán este felfigyeltek az emberek a templom tornyában kigyulladt villanykeresztre, amely nyolc napon át volt látható, míg a missió tartott” – írta Tóth Gyula segédlelkész, aki később Kunszentmártonban is működött káplánként Szabó Elek esperes, plébános mellett. „Szép kifejezője volt e villanykereszt az isteni kegyelemnek, mely kiáradt a lelkekre s azokat lángra lobbantotta. P. Csák Boldizsár S.J. és P. Ormai Pál S.J. missionáriusok voltak az Ég küldöttei, mint köszöntő beszédében Szabó Elek esperes, plébános mondta. Megindult a lélekmentő munka. Nyolc napon át tömve volt a templom a missiók beszédek alatt...”¹⁸ A *Kunszentmártoni Híradó* 1936. június 28-i száma adta hírül, hogy két tevékeny, negyedszázadon át áldásos munkát végző pap tartotta ezüstmiséjét. Az egyik misét július 5-én Szabó Elek minden ünnepélyes külsőség mellőzésével Kunszentmártonban, a másikat pedig Kádár József plébános Mesterszálláson mutatta be hálaadásul az Egek Urának.

Szabó Elek esperes, híres bevásárló kutyájával.
Besenyőtelek, 1934.

Négylovas díszhintó indul a kunszentmártoni vasútállomáshoz Szabó Elek esperes-plébános fogadására 1943. május 8-án

Kiadós záporosó után a papság és az ünneplő tömeg várja Szabó Elek esperes-plébánost
1943. május 8-án

Rövid két évig, 1943-tól 1945-ig Kunszentmártonban, szülőföldjén végzett lekipásztorni munkájának eseményei a plébánosok történetében olvashatók. Váratlanul bekövetkezett halálának fájdalmas hírének rokonsága a következő gyászjelentésben hozta a hívek tudomására:

„A törökszentmiklósi esperesi kerület papsága és a rokonság szomorodott szívvel, de az Isten kegyes akaratában megnyugodva jelenti, hogy Főtisztelendő SZABÓ ELEK érdemesült esperes, kunszentmártoni plébános 1945. július 11-én este 10 óraker, élete 58., áldozópapságának 34. évében, rövid betegség, a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után, nemes lelkét visszaadta Teremtőjének. Drága halottunk földi maradványait július 13-án, délután fél 4 óraker fogjuk a plebánia-templomban történt beszentelés után a kunszentmártoni felső temetőben lévő családi sírboltba, a boldog feltámadás reményében, örök nyugalomra helyezni. Az engesztelő szentmise-áldozatot folyó hó 13-án reggel 9 óraker fogjuk érette a plebáni templomban az Egek Urának bemutatni. Az Úr Jézus Szentséges Szíve legyen hűségés szolgájának örök jutalma!”¹⁹

1 Bánhegyi Béla (1889-1960): 1954-től 1957-ig a kunszentmártoni Kármel templomigazgatója.

2 Kádár József 1935-től 1947-ig mesterszállási plébános.

3 Lehman (Léman) Kálmán (később Doroszlai): 1917-től 1922-ig kunszentmártoni káplán.

4 Tóth Tihamér (1889-1939): 1938-tól veszprémi püspök.

5 Egri Egyházmegyei Közlöny, 1911. július 14. 108.

6 Közérdek, 1908. június 28.

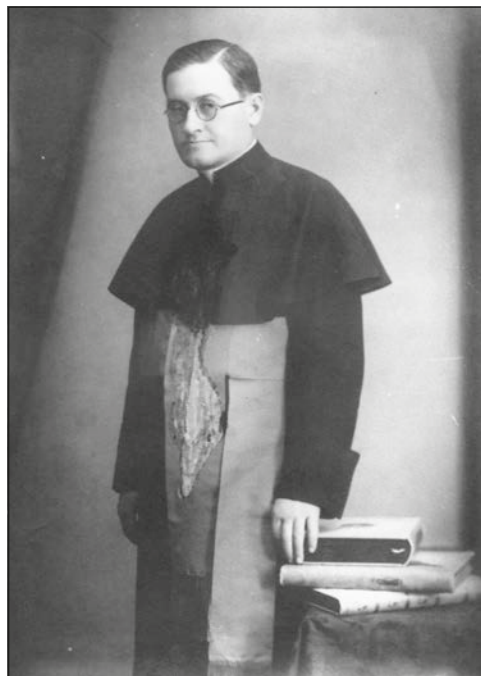
7 Közérdek, 1910. augusztus 20.

8 Egri Egyházmegyei Közlöny, 1911. március 16. 52.

- 9 Közérdek, 1911. július 9.
 10 Petro József (1890-1967): 1942-től Pétery József néven váci püspök.
 11 Egri Egyházmegyei Közlöny, 1920. július 1. – Kunszentmártoni Híradó, 1920. július 4.
 12 Egri Egyházmegyei Közlöny, 1921. február 16. 32.
 13 Egri Egyházmegyei Közlöny, 1923. november 16. 147.
 14 Egri Egyházmegyei Közlöny, 1927. július 15. 111.
 15 Egri Egyházmegyei Közlöny, 1927. november 15. 160.
 16 Egri Egyházmegyei Közlöny, 1930. november 15. 155.
 17 Kunszentmárton és Vidéke, 1930. december 28.
 18 Egri Egyházmegyei Közlöny, 1936. március 15. 48.
 19 Gyászjelentés. „Szabadság”-nyomda, Kunszentmárton.

DR. KISS PÉTER címzetes prépost,
 kerületi esperes, Polgár község,
 majd Kunszentmárton plébánosa
 (1891–1975)

1891. január 26-án született Kunszentmártonban. Édesapja: Kiss Péter, édesanyja: Molnár Julianna. Tanulmányai során mindvégig a legjobb eredményt érte el. A kunszentmártoni elemi népiskola ötödik osztályában minden tantárgyból jeles osztályzatot kapott. Az 1902. augusztus 25-én kiállított bizonyítványt Dósa József plébános, mint iskolaszéki elnök és Veress János osztálytanító írta alá. Az elemi iskola ötödik osztályának elvégzése után került a jászberényi állami főgimnáziumba, ahol öt osztályt végzett, ugyancsak színjeles eredménnyel. 1907-ben átiratkozott az egri ciszterci rendi katolikus főgimnázium hatodik

osztályába, s középiskolai tanulmányai végeztével itt tett érettségi vizsgát 1910. június 7-én, ugyancsak jeles előmenetelt tanúsítva. Az érettségi bizonyítványban többek között Küzdy Aurél ciszterci atya, a mennyiség- és természettan tanárának aláírása is szerepel, akit 1950 nyarán rendtársaival a kommunista államhatalom a kunszentmártoni kármelita kolostorba internált. Teológiai tanulmányait Kiss Péter az egri papnevelő intézetben végezte. 1912-ben kispapként a Magyar Néprajzi Társaság felhívására szülőföldjén néprajzi anyagot: közmondásokat, népdalokat, nótákat, köszöntőket, vallásos népekeket, gyógyító szövegeket, legendákat gyűjtött. A négy füzetbe lemásolt, mintegy 130 oldal terjedelmű, az eddigi legnagyobb kunszentmártoni és mesterszállási népköltészeti gyűjtemény a Magyar Néprajzi Múzeum Etnológiai Adattárában található.¹ Írói tehetsége már IV. éves teológus korában megcsillant, amikor „Búcsúszó” című cikkével köszönt el az egész szeminárium nevében a nyugdíjba vonuló rektor-kanonoktól. Ebből néhány sor: „Fáradhatatlan tevékenységben töltött hosszú hat év után vált meg

A szülői ház Kunszentmártonban

dr. Demkó György prépost-kanonok úr intézetünk vezetésétől. Tudjuk, hogy nemes szerénységéhez nem közeledhet hízelgő szó, – ez távol álljon tőlünk, – mégis élünk az alkalommal, és köszönetet, hálát rebeg ajkunk feléje, amint szívünk sugallja, s ha már ez is magasztalásnak tűnnék fel, onnan van, mert a szeretetnek magas a röpte, a drágakőnek legegyszerűbb tulajdonsága is fény és tiszta sugár.”² Kiss Péter egri papnövendék első nyilvános itthoni szereplése az 1911. augusztus 27-én történt kórhányi keresztszentelés kapcsán ismeretes, melyről a *Kunszentmártoni Ujság* korabeli cikke számolt be: „A keresztszentelés szentmisével vette kezdetét, melyet Szorika Kálmán cibakhá-

zai adminisztrátor celebrált: Csetkovics Miklós Kunszentmártoni káplán és Kiss Péter egri teológus, mint diakónusok, ifj. Dósa József nyugalmazott plébános, mint cerimoniarius szolgálva, igyekeztek emelni az istentisztelet fényét. Szentmise után Kiss Péter teológus egy hevenyészett szószékre lépett, s az ájtatosan figyelő közönségnek nemcsak a fülébe, hanem a lelke közepébe is beszélve tartott a szent kereszt jelentőségéről egy gondolatokban gazdag és oly lelkes beszédet, mely a szemekben könnyeket, a szívekben erős és szent elhatározásokat fakasztott. A fiatal szerpap e legelső inemű szerepléséhez a legmelegebben gratulálunk... Az ifj. Szabó Imre és felesége által adott hangulatos szabadtéri ebéd során ünnepélyes pohárköszöntők hangzottak el... Ifj. Dósa József Kiss Péter szónok egészségére üritette poharát.”³

Az ifjú levitát Szmezsányi Lajos egri érsek szentelte pappá 1914. június 27-én. Első szentmiséjét névnapján, június 29-én, Péter-Pál ünnepén mutatta be szülőföldje templomában. Erről és az ilyenkor szokásos „paplakodalom” részleteiről a *Kunszentmártoni Ujság* közölt szemléletes tudósítást. „Nem tudok magasztosabb és lélekemelőbb látványt elképzelni, mint azt, mikor egy újmisé mondja első miséjét. Valahogyan úgy van azzal az ember, hogy szinte megremeg a lelke, mikor az első ‘Glória’ csendül fel az újmisé ajkán. Még a laikusok is érzik, hogy valami rendkívüli pillanat az első mise, mikor az Isten első csókját nyomja ifjú papjának homlokára, mikor eljegyzi őt magának, mikor frigyét köt vele és az emberek közül felemeli őt magához. Egy első mise alkalmával tudják az emberek leginkább megérteni a papi áldás minden magasztosságát és szépségét, és mindenki oly alázattal hajtja meg fejét az ifjú pap áldása előtt, ki kezén már a királyi papság krizmájával birtokosa azon jutalmaknak, melyeket Krisztus azoknak adott, kik a ‘sacerdotium Christi’ soraiba álltak.

Kunszentmárton is ily lélekemelő pillanatokot élt át. Kiss Péter mutatta be 1914. június 29-én első áldozatát az Egek Urának. Miután a papi hatalmat az egri

Érsek Őexcellenciájának kezéből megkapta, 28-án érkezett ide, hol már a vasúti állomáson az újmisési testvér- és unokahúga fehér ruhában, óriási fehér rózsacsokorral várták. A boldog viszontlátás és a szülői örökönynek mögött ott látszott a fáradozás eredménye, mellyel a primiciát előkészítették. Az udvaron már készen volt a hatalmas sátor, virágokkal, lombokkal feldíszítve, középen jól sikerült felirattal: 'Áldott, ki az Úr nevében jött.'

Lassanként felvirradt a nagy nap is. Június 29-én reggel már itt voltak a kispapok: az újmisési jóbarátai, az ünnepség fényének emelésére pedig a koszorús lányok. Háromnegyed 9-kor indult meg a menet a templom felé.

A koszorús legények és lányok szépen elrendezett sorát az újmisési zárta be testvér- és unokahúga karján. Elragadó volt ez a felvonulás. Mindenütt csupa ünnepi dísz, örömteljes arc, lányok hófehér ruhában, férfiak ünnepi feketében. Csupa virág és illat. A koszorús párok félkörre élén kapta az újmisési a templomajtóban manuuctorától (kézvezetőjétől), Timon Zsigmond helybeli esperes-plébánostól a benedictiót (áldást), ezután a főoltár elé érkezett a menet. A nagykiterjedésű templom teljesen telve volt. A szentély ragyogott a gyertyák fényétől, a főoltár fehér rózsza díszje pompázott, mikor egyszerre felcsendült az újmisési ajkán az első szó Istenhez: 'Veni sancte Spiritus.' Az ünnepélyes szép énekkel teleszótt mise közben az alkalmi szónok: Bene Mihály mesterszállási lelkész a papok, mint lelki orvosok magasztos hivatását fejtegette, szeretettel szólítván fel fiatal oltártestvérét a harcra Krisztusért. Mise végeztével először a papság fogadta az újmisési áldását, majd a szülők. Igazán megható jelenet volt. A két könnyező szülő fölött ott esdeklent meghatott hangon az ifjú levita, és az ég áldását kérte le azokra a szülőkre, akik őt annyira szerették. Éreztük mindannyian, hogy az ifjú pap most ebben az áldásban és ebben a könnyekbe fült csókban visszaad minden szeretetet, minden fáradságot és reményt. Hasonló áldásban részesültek a testvérek, majd a koszorús lányok, a rokonság, végül pedig a többi jelenlevők, kik az újmiséstől mindnyájan csinos kis képet kaptak emlékül.

Otthon már várt a 150 terítékes ebéd. A sátorban körül asztalok voltak elhelyezve, középen pedig egy hosszú asztalnál a koszorús legények ültek festői elrendezésben. Az a leánykoszorú, mely ott jelen volt, igazán díszére vált a primiciának. A sarokban már a cigány is pengette a húrjait, majd egy kedves induló akkordjai mellett megkezdődött az ebéd. A felszolgálás remek, kifogástalan és pompás volt. Kunszentmárton asszonyai megmutatták főzési tudományukat. Az első felköszöntőt az újmisési mondotta, azokra, kik közreműködtek primiciáján, majd a manuuctor: Timon Zsigmond esperes-plébános, a szónok: Bene Mihály lelkész

Paptársak, jóbarátok:
Kiss Péter, Bene Mihály, Szabó Elek

tartott toasztot (pohárköszöntőt) részint az ünnepeltre, részint a szülőkre és az oltáranyára. A kedves hangulatban elköltött ebéd végeztével, már a cigányzene élénkebb lett, az asztalokat szétbontották, a párok kialakultak és megkezdődött a tánc. A vacsora ismét kedves, elegáns és kedélyes volt. Vacsora alatt búcsúztatták el a kispapok volt társukat, mint az egri papnevelde főductorát, az intézet két társulatának elnökét, és testvéri szeretetük melegével küldötték az élet porondjára. A zene szólt, a párok táncoltak, s reggeli ötkor remek és vidám hangulatban ért véget a primícia. Nem hagyhatom szó nélkül azon remek ajándékokat, melyekkel a rokonok és ismerősök lepték meg az ünnepeltet. A hímezés művészetének igazi remekei: az alba, a karing, ágytakaró, párnák, mind feledhetetlen emlékei lesznek az újmisesnek, kinek az életbe való kiindulását igazán magukhoz illő fényvel fejezte be a család és a nagykiterjedésű rokonság. – Mi pedig egy csomó kellemes emlékekkel távoztunk arról az ünnepről, melynek minden fényét, ragyogását és melegségét a szerető szívek dobbanásai adták. Titkár.”⁴

Kiss Péter jászapáti káplán

A pappászentelés, majd az édes szülőföldön bemutatott első szentmise életre szóló élménye után Tiszaeszlár községbe s annak Bashalom nevű filiájába küldte érsekfőpásztor. Eszlári működése során az elemi iskolai hittanórákon első tanítványai közé tartozott Lázár Pál, a későbbi kun-szentmártoni esperes-plébános. 1915-ben Jászapátira került hitoktató káplánnak. Már itt feltűnt, hogy az iskolát és az ifjúság nevelését szívügyének tekinti. Teljesen magára vállalta az iskolai hitoktatást, amit legtöbb helyen a tanítók végeztek. A jászapáti polgári leányiskola tantestülete 1920. március 29-én a következő jegyzőkönyvi kivonattal búcsúzott a Miskolcra távozó Kiss Péter hitoktatótól: „Elnök a gyűlés megnyitása és Bánhegyi Béla új hitoktató üdvözlése után sajnálattal jelenti be Kiss Péter hitoktató távozá-

sát, köszönetét fejezi ki az iskolában tanúsított buzgó fáradságáért, lelkiismeretességéért, mellyel a gyermekek lelkét nevelte, irányította úgy, hogy a mai kor-nak megfelelő katolikus, magyar közszellem kialakulását nagyban előmozdította. A tantestülettel mindig együtt érzett, az iskola ügyét mindenütt pártfogolta, a kongregációt pedig tevékeny, fáradságot nem ismerő vezetésével megfelelő magas színvonalúvá tette. Isten áldását kéri további, tőlünk távoleső munkájához is. Felszólítja a jegyzőt, hogy erről jegyzőkönyvi kivonatot készítsen, Kiss Péter tisztelendő Úrhoz való eljuttatás céljából. Weitz Jozefin s.k. igazgató, Beöthy né s.k. jegyző.”⁵

Hét évig tartó miskolci működésének első állomása volt 1921. február 18-án a középiskolai hittanári képzés megszerzése, melyet az egri érsek, Szemerecsányi Lajos által aláírt bizonyítvány tanúsít: „Tudtul adjuk mindenkinek, akit illet, hogy Kiss Péter, főegyházmegyénk áldozópapja, az e célra kinevezett és meghatalmazott vizsgáló bizottság előtt a középiskolai hittanári álláshoz megkívánt elméleti és gyakorlati jártasságát jelesen igazolta. Minélfogva őt a főegyházmegyénk területén levő középiskolákban, a vizsgálóbizottságnak folyó hó 16-án kelt jelentése alapján, a hittanári állásra képesítettnek nyilvánítjuk...” 1924-ben egyházi doktori fokozatot szerzett a szegedi egyetemen. Az erről szóló okirat szövege: „Hivatalosan bizonyítom, hogy a Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem Tanácsa Kiss Péter urat – aki 1891. évben Kunszentmártonban született – 1924. április 2-án a kánonjogi tudományok doktorává avatta. Szeged, 1924. évi április hó 2-án. Veszprémi s.k. rector.”⁶

Harangszentelési szentbeszéd Kunszentmártonban, 1923. ápr. 8-án

Hittanári éve alatt Timon Zsigmond apát-plébános meghívására meglepően sokszor tartott ünnepi szentbeszédet a kunszentmártoni templomban, többek között 1922. január 6-án, vízkereszt ünnepén, augusztus 20-án, Szent István király napján, 1923. április 1-jén, húsvétvasárnap, egy hét múlva, április 8-án pedig a három új harang szentelésének ünnepén méltatta a harangok szerepét és jelentőségét. Augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napján, 1924. húsvétvasárnap, 1925. újév napján, majd a nagypénteki liturgia (csonkamise) alkalmával, továbbá 1926. augusztus 20-án, első szent királyunk ünnepén bizonyította kiváló szónoki képességét szülőföldje hívei előtt.⁷ 1924. március 2-án történt a mesterszállási 794 kg súlyú új harang megáldása. Az ünnepség fényét Kiss Péter miskolci hittanár

keresetlen, szívhez szóló, de ugyanakkor a szíveket magával ragadó szentbeszéde tette teljessé, mely után a hívek emelkedett lélekkel érezték át, hogy nem hiába hoztak oly tetemes áldozatot.⁸

Dr. Kiss Péter példáját adta az idő helyes és tartalmas eltöltésének. Miskolci szolgálata idején, a nyári vakációt kihasználva külföldi tanulmányutakra indult. 1924. augusztusában két hetet Ausztriában és Németországban töltött, ahol Bécs, Máriacell, Salzburg, München, Innsbruck, Linz nevezetességeit, templomait, múzeumait látogatta, értékes jegyzeteket gyűjtve, melyeket előadásaiban az ifjúság oktatására és nevelésére használt fel.⁹ 1925. július 19-én a *Kunszentmártoni Híradó* a következőket írta: „Dr. Kiss Péter miskolci hittanár, aki nyári szabadságát városunkban, szüleinél töltötte, 1925. július 17-én nagyobb külföldi tanulmányútra indult. Ausztria, Németországon át Párizsba utazik, onnan Svájccon keresztül Rómába megy, hogy résztvegyen a szentévi ünnepségeken. A történeti körútról augusztus közepén tér vissza.” Részletes és olvasmányos franciaországi útinaplóját a *Kunszentmártoni Híradó* 1925. augusztus 9-i, 16-i és 23-i számai közölték.

A Szabolcs megyei Polgár község temploma

működésével nemcsak az ifjúság rajongó szeretetét és ragaszkodását, hanem a szülőknek és általában az egész társadalomnak nagyrabecsülését is kivívta magának. Az iskolán kívül hatékony nevelést fejtett ki az Úrleányok Kongregációjában is, melynek hét éven át volt általánosan tisztelt, szeretett vezetője. A Kongregáció nyilvános akadémikus gyűlései és műsoros előadásai, mióta Ő állott a Kongregáció élén, mindenkor nagy közönséget vonzottak és igazi kulturmunkát jelentettek. A Kongregáció rendezésében mutatkozott be Miskolcon dr. Sík Sándor piarista, Mécs László premontrei költő s több más kiválóság. A Kongregáció

Szmrecsányi Lajos egri érsek 1927. július 8-án dr. Kiss Péter miskolci hittanárt tiszapolgári adminisztrátorra nevezte ki. Tiszapolgár (később: Polgár) nagyközség Szabolcs megyében 11.414 lakossal. A távozó lelkipásztort a miskolci „Magyar Jövő” című újság a következőkben méltatja: „Személyében olyan embert veszít el benne a miskolci keresztény magyarság, aki az itt töltött hét esztendő alatt valósággal egygyéforrott egyháza híveivel, s most, hogy búcsút mond a miskolci-aknak, távozását érezni fogják a vezetése alatt álló intézmények és szervezetek... Mint hittanár, odaadó, lelkes ambíciójával, lelkiismeretes kötelességtudásával, hitoktatói rátermettségével, igaz lelkészhez méltó jámbor, szerény magatartásával, finom úri modorával, tanítványai és azok szülői iránt tanúsított közvetlenségével, tanártársaival ritka egyetértésben való

évi lelkigyakorlatai az egész katolikus leányifjúság lelki megújódását jelentették. De nemcsak előadások rendezésével szélesebbítette a miskolci katolikus leányok látókörét és tudását. Az Úrleányok Kongregációja a tanulmányi kirándulások terén versenyen felül állott. Miskolc gyönyörű vidékének rendszeres látogatásán kívül többször megfordultak a leányok Egerben, Parádon, jártak a fővárosban, Esztergomban és a Balatonnál, Bécsben és a Tátrában. Társadalmi téren is bőségesen kivette részét a munkából. Előadásokat tartott a Keresztény Polgárok és Munkások Szövetségében, a Szabadegyetemen s más egyesületekben, szerkesztette a *Miskolci Katholikus Tudósítót*, s néhány igen figyelemreméltó, szép cikket írt a *Magyar Jövőbe* is. A főpásztori okmány szerint: „A megelégedésemre teljesített eddigi működésének elismeréséül oly munkakört kívánok az Ön részére kijelölni, amelyben készségét és képességeit az Egyház javára teljes mértékben érvényesíteni tudja.” Mi e helyről azt kívánjuk, hogy érdemekben dús pályáját tovább gazdagítsa, és népének lelkébe a hitet, hazaszeretetet, reménységet a szebb jövő iránt tovább fejlessze és ápolja.”¹⁰

Dr. Kiss Péter tiszapolgári adminisztrátort egy év elteltével, 1928. júniusában Tiszapolgár nagyközség plébánosává választották. Szmrecsányi Lajos érsek ugyanaz év november 9-én a polgári esperesi kerület esperesévé és tanfelügyelőjévé nevezte ki. Plébánosi és esperesi beiktatása 1928. november 27-én történt Tiszapolgáron. A beiktatási szertartást dr. Dutkay Pál pápai prelátus, kanonok, érseki helynök végezte fényes papi segédlettel. „A beiktatott kun testvérünk iránti széleskörű tisztelet és ragaszkodás látszott ki abból, hogy mintegy 30 paptársa messze vidékről gyűlt össze a beiktatásra... Ott volt a miskolci római katolikus egyház képviselője, amely helyeken az új plébános mint káplán, mint hitoktató működött, ott volt paptársai közül Szabó Elek kunszentmártoni születésű beseNyótelki plébános, Mednyánszky Mihály volt kunszentmártoni káplán, most az Andrassy uradalmak házi papja. A világi hatóságok részéről megjelent Kállay Miklós, Szabolcs vármegye főispánja... Kunszentmárton részéről dr. Mezey Lajos ügyvéd, a Kunszentmártoni Híradó felelős szerkesztője... A beiktatást végző Dutkay Pál egri érseki helynök klasszikus veretű beszédben fejtegette dr. Kiss Péter különös érdemeit. Kiemelte, hogy ahol eddig működött, mindenütt rendíthetetlen akarattal és törhetetlen krisztusi hittel teljesítette kötelességét, és mindenütt népjóléti intézményeket iparkodott létesíteni, mert megértette a kor szellemét. Hangsúlyozta, hogy Kiss Péter dr. az Ige szellemében való Alkotó ember, akinek elhívása van, majd tolmácsolta az Érsek úr ónagyméltóságának és a kegyuraságot képező Főkáptalannak szerencsekívánatait... Délután 1 órai kezdettel 300 terítékes bankett volt a Katolikus Kör helyiségeiben, ahol több díszbeszéd után dr. Mezey Lajos Kunszentmárton közönségének üdvözlét tolmácsolta és nagy tetszés mellett átnyújtotta az előjáróság üdvözlő iratát. Az előjáróság a következő emelkedett sorokkal üdvözölte jeles kun-testvérünket:

„Nagyságos és főtisztelendő DR. KISS PÉTER esperes-plébános úrnak Tiszapolgár.

Jóleső érzéssel vettük tudomásul Főtisztelendő Úrnak Tiszapolgár plébánosává, egyben esperessé és tanfelügyelővé történt kinevezését.

Ebben egri érsek úr Óméltóságának megkülönböztetett szeretetét és gondoskodását látjuk. Amidőn beiktatása alkalmával mi is atyafiságos szeretettel üdvözljük, engedje meg, hogy az ünnepségen lélekben részt véve, működésére Isten áldását kérjük és kívánjuk, hogy az Isten adjon erőt, egészséget és kitartást nehéz hivatásának elviselésére és embertársai boldogítására sokáig éltesse.

Kunszentmárton, 1928. november 26.

Kunszentmárton község előljárósága képviselőjében

Fazekas András s.k. főjegyző

Herczeg János s.k. főbíró.”¹¹

Tizennyolc évig volt Polgár nagyközség lelkipásztora. Ez idő alatt végzett tevékenységéről oldalakat lehetne megtölteni. Címszavakban csak annyit, hogy már 1927-ben mozgalmat indított az első világháború idején lefoglalt harangok pótlására. A gyűjtés, valamint a lendületes szervezőmunka eredményeként a jelzett év karácsonyán négy új harang kondult meg a polgári templom tornyában. A katolikus oktató-nevelő munka színvonalának emelése végett zárdaiskolát alapított a községben. Az elemi leányiskola vezetésére a Miasszonyunkról nevezett kalocsai Iskolanővéreket hívta meg. Jelentős összeggel járult a polgár-görbeháztelepi templom építéséhez. Erélyes fellépésével elérte, hogy a Tisza-híd ne Tiszadobon, az Andrassy grófok birtokán, hanem Polgáron épüljön fel. 1927-ben, majd 1932-ben missiót szervezett a község hitéletének fellendítésére. 1930-ban Szent Imreszobrot állíttatott, hogy az ifjúság előtt példaként álljon a „liliomos királyfi” éretnyes élete. Ebben az évben négy új katolikus iskola létesült a község területén, ezeket nagy ünnepség keretében Subik Károly kanonok, főtanfelügyelő, illetve Szentgyörgyi József egyházmegyei tanfelügyelő áldotta meg. 1933-ban az iparos leányok Mária Kongregációját hozta létre. Ez alkalommal harminc iparos leány állott a máriás zászló alá. Dr. Kiss Péter esperes, plébános hatásos beszédet intézett a felavatottakhoz, akik délután az iskolanővérek zárdájában színvonalas műsorral szerepeltek. 1934-ben az elemi iskolában 50 taggal megalakult a Szív-gárda.¹²

Polgár község képviselőtestülete 1937. augusztus 15-én dr. Kiss Péter esperes-plébánost a községben kifejtett munkásságának tizedik évfordulóján „a haza, egyház, népoktatás terén szerzett hervadhatatlan érdemeinek elismeréséül, hazafias hálájának, mélységes tiszteletének és szeretetének bizonyosságául Polgár nagyközség díszpolgárává választotta.” Az erről szóló díszoklevelet a Nagyboldogasszony ünnepén bemutatott szentmise után a községházán díszközgyűlés keretében adták át a lelkipásztornak.¹³

Dr. Kiss Péter tiszapolgári esperes-plébános 1939. június 29-én, Péter-Pál napján tartotta ezüstmiséjét a kunszentmártoni nagytemplomban, ahol 25 évvel korábban első szentmise áldozatát bemutatta. Ezen a napon ünnepelték szülei: idős Kiss Péter és neje Molnár Julianna házasságuk ötven éves évfordulóját, s az ezüstmisén vették fiuk kezéből az egyház áldását. A szentmise után az ezüstmisés megáldotta szüleit, testvéreit és az egész családot.¹⁴

Szmrecsányi Lajos egri érsek 1942. december 22-én címzetes préposttá nevezte ki. Részlet a kinevező okmányból: „Emlékezetül adjuk mindeneknek, akiket illet, hogy tekintetbe véve azokat a lelki tulajdonságokat, erkölcsi feddhetetlenséget, továbbá egyházmegyénk szolgálatában huszonnyolc éven át tanúsított lelkipásztori buzgóságot és a kerületi esperesi és tanfelügyelői tisztségekben kifejtett ernyedetlen tevékenységet, melyekkel KISS PÉTER DR. esperes, polgári plébános kitűnt, őt főpásztori joghatóságunknál fogva az egyházmegyénkhez tartozó és a Keresztelő Szent Jánosról nevezett szabolcsi prépostság címzetes prépostjává választottuk s jelen levelünk erejénél fogva ezennel kinevezzük...”¹⁵

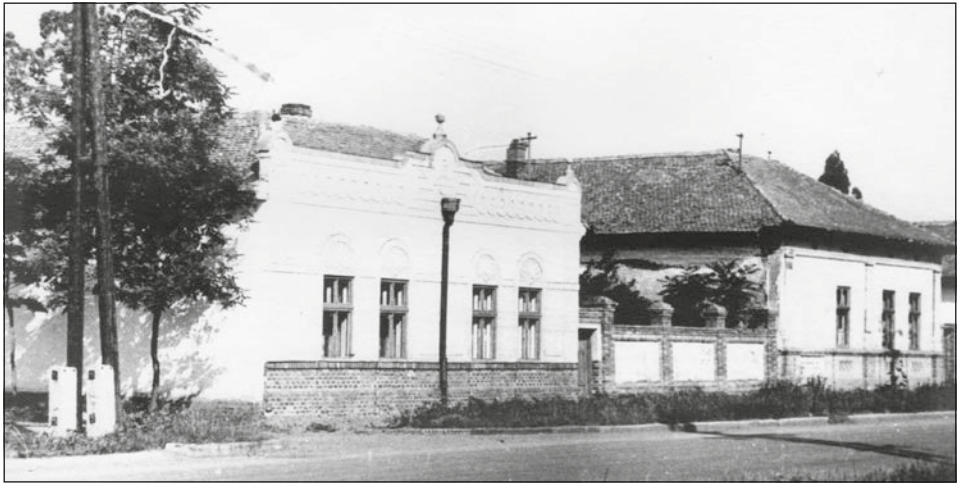
Dr. Kiss Péter prépost-plébános a mesterszállási búcsún, 1956. szeptember 8-án

Polgár községben 18 éven át kifejtett munkásság után 1945-ben dr. Kiss Pétert szülőföldje: Kunszentmárton hívta meg a plébánosi tisztségre. Gazdag élettapasztalatát 14 éven keresztül szülővárosa javára gyümölcsöztette. 1959-ben, miután betöltötte 68. életévét, nyugdíjba vonult. Az ügyintézését átadta utódának, Lázár Pál kerületi esperes, plébánosnak, majd kiköltözött a plébániáról, és elfoglalta a Vass Mihály által felajánlott lakást a Mátyás király utca 30. számú házban. Ettől kezdve csendes visszavonultságban élt, 16 évet töltve az öregkor bölcs szemlélődésében, de továbbra is készséges szívvel szolgálva Isten dicsőségét és az egyházközség érdekeit. Példás türelemmel viselt áldozatvállalással, imával és tanúságtételével segítette a lelkipásztori munkában fáradozó paptestvéreit.

1968. december 27-én váratlanul elhunyt Mosonyi József, a Kármel plébánosa.¹⁶ Helyének betöltését csak 1969 szeptemberében tudta biztosítani az egri főegyházmegye hatósága. A több mint nyolc hónapig tartó üresedés idején dr. Kiss

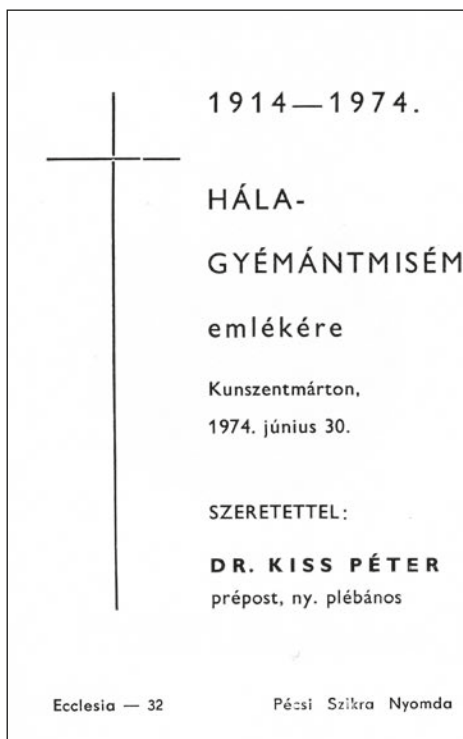
Péter látta el a kármelita kápolnában a lelkipásztori teendőket. A vasárnapi misék alkalmával még utoljára megcsillogtathatta szónoki tehetségét. Ezt a szolgálatot köszönték meg a Kármel hívei, amikor 1975-ben Kiss Péter prépost halálakor koszorút helyeztek ravatalára, az egykori szerzetesruhák színére emlékeztető barna selyemszalagon olvasható felirattal: „Kármel Ékessége, könyörögj érte!”

Nyugdíjasként a plébániai misék egyikét is elvállalta a nagytemplomban. Évek múltával, amikor ereje lassan elfogyott, hétköznapiakon félrevonult a Szent István oltárhoz, melyet keresztapja: Kiss F. Péter állíttatott 1910-ben, s itt mutatta be naponta, még halála előtt három héttel is a legszentebb áldozatot. Szerényen félrehúzódó, lilába vont törékeny alakja jellegzetes színfoltja volt a kunszentmártoni templom ünnepi eseményeinek, láthattuk a Szent Márton-búcsúkon, a bérmálásokon, a karácsonyi éjjeli misén, a szilveszteri hálaadáson és a húsvéti liturgián. Idős korában is megadta a tiszteletet volt híveinek és papestvéreinek, amikor elkísérte őket utolsó útjukra.

Lakása nyugdíjas éveiben

Idős korában három jeles évforduló adatott meg számára. 1964-ben ünnepelte pappá szentelésének ötvenedik évfordulóját. A kunszentmártoni nagytemplomban bemutatott ünnepélyes aranymiséjét megismételte a mesterszállási Kisboldogasszony-búcsú keretében, valamint egykori tanítványai és hívei kérésére Jászapátin, Miskolcon, Polgáron és Budapesten. 1971. január 31-én abból az alkalomból adott hálát a gondviselő Istennek, hogy betöltötte életének nyolcvanadik évét. A ritka születésnap az egész egyházközség ünnepe lett. Jókívánságait dr. Brezanóczy Pál egri érsek köszöntő levelében fogalmazta meg: „Nyerje el Istentől mindazt, ami továbbra is széppé, derűssé és érdemszerzővé avatja életét.”¹⁷ 1974. június 30-án gyémántmisés hálaáldozatát mutathatta be szülőföldje templomának oltáránál, olyan jubileumra emlékezve, amelyet egyetlen elődje sem ért meg a kunszentmártoni plébánosok sorában. S itt nem mellőzhetjük az *Új Ember* főmunkatársának, Tóth Sándornak költői sorait: „Az elmúlt év őszen találkoztam először a keményarcú pappal, aki szikár vonásaival a hegyek közé épített házra

emlékeztet, amelynek falai meredeken ‚szakadnak‘ a föld felé, de az íves kapuboltozat meglágyítja a kemény térformát, mint az ‚Ó-antifónák‘ lírája a prófétai igazságokat...”

A kortárs valóban ilyennek látta: törekeny alkatú, de szívós fizikummal rendelkező aggastyánnak, aki az Isten iránti hűség, a kemény elszántság és a fegyelem alapjaira építette fel egész papi életét. Sokan emlékeznek rá, amint csendes áhítatban és néma összeszedettségben tette meg nap mint nap az utat a templom és Mátyás király utcai otthona között. Régi ismerősei szívében és emlékezetében viszont a fáradhatatlan szervezőképességű lekipásztor, a szuggesztív erejű szónok és a tekintélyt sugárzó, impozáns megjelenésű főpap alakja él tovább.

Emberi jellemvonásainak néhány gyöngyszemével lehetne érzékeltetni papi lelkületét és egyéniségét. A pontosságot és fegyelmezettséget éppen úgy megkívánta beosztott munkatársaitól, mint saját magától. Életelvként hangoztatta: „A pontosság királyi erény.” Plébánosként nagyra értékelte a ministráns fiúk szolgálatát, pontos kimutatás alapján, a stóladíj megfelelő százalékának arányában havonként „zsolddal” jutalmazta őket a Szentírás szavainak kíséretében: „Méltó a munkás a maga bérére.” Névnapokon személyes látogatásával tisztelte meg arra érdemes híveit. Ilyen alkalmakkor közvetlen közelről lehetett megcsozálni az Istenbe oltott élet fegyelmeztségét, bölcs derűjét, lelkének kristálytisza mélységeit. Szeretettel beszélgetett a család minden tagjával, érdeklődést tanúsítva a felnőttek munkája és a gyerekek tanulmányi eredménye iránt. Az idősök

mozgásszervi és ízületi panaszaira is megvolt a frappáns válasz: „Hja, kérem, kopnak a kerekek!” A feltálat süteményekből egyet-egyet elfogyasztott, de az italok közül csak egyetlen pohár bort fogadott el és ivott az ünnepezt egészségére. Társaságban másokról csak jót mondott, elmarasztaló vagy bántó megjegyzést senkire nem tett. Régi élményeiből néha kiemelt valami kedves epizódot, megcsillogtatva ízes humorát, nagyszerű előadó-képességének aranyzemcséit. Egyik alkalommal szóba került a szerencsejátékok témája. – Kellemetlen a szegénység, de váratlan helyzetet teremtene egy ötös találat is a lottón, az öröm elvinné az eszét a nyertesnek – vélekedett a társaság egyik tagja. A prépost úr klasszikus tömörséggel csak ennyit fűzött hozzá: „Nyugtalanít a kincs, akár van, akár nincs.”

Tervszerűen és fokozatosan készült az elmúlásra. Rajta is beteljesedett, amit egyik Szilveszter-esti szentbeszédében mondott: „Az idő a legnagyobb rabló. Elrabol szépséget, fiatalságot, egészséget.” Az idő apránként valóban elrabolta erejét. Mindent elrendezett. Megírta végrendeletét, könyveit, festményeit még életében szétosztogatta. Nem hagyott maga után vagyont, nem volt saját háza, sem öröklakása, sem autója. A szülők után örökölt házrész értékéből a papnevelés céljaira hagyott nagyobb összeget, illetve misealapítványokat létesített szülei és a saját halálának évfordulójára.

Dr. Kiss Péter prépost nyugvóhelye a kunszentmártoni alsó temetőben

Elszenderülése életének 85. évében, az 1975. Szentév december 8-án, Mária szeplőtelen fogantatásának ünnepén történt. December 11-én helyezték örök nyugalomra az alsó temetőben. Temetésén dr. Bánk József egri érsek küldötteként megjelent dr. Mészáros Lajos kanonok, érseki helynök. A főegyházmegyét és a szomszédos egyházmegyéket képviselték: dr. Laczkó Béla kerületi esperes,

törökszentmiklósi plébános, Imre János (P. Csanád pálos szerzetes) törökszentmiklósi II. plébános, Katona István gyöngyösi apát-plébános, Pásztor József gyöngyösi káplán, dr. Tajti Lajos kanonok, jászberényi plébános, Hetényi Adorján besenyőszögi esperes-plébános, Pávay Sándor jászladányi plébános, Bene Ferenc tiszapüspöki plébános, Kocsis István kisújszállási plébános, Parádi Félix nagybátonyi plébános, Vig Béla mesterszállási plébános, dr. Horváth Ferenc Zsigmond ferences atya, Szilászló Fülöp Imre kármelita atya, pásztói káplán, dr. Sulyok Béla szentesi prépost-plébános és káplánja, Vári Ferenc szentesi II. plébános, Felföldi Balázs röszkei káplán, Samu András balástyai káplán. A helybeli papság teljes számban vett részt: Fellegi Sándor főesperes, plébános, Antalóczi Lajos káplán, Szabó Imre Dávid ferences atya, a Kármel plébánosa, Csehy Alfonz ciszterci atya. Ami talán még soha nem fordult elő, a temetési szentmisén ott volt Szőke Mihály helybeli református lelkész is.

A szülőföld dr. Kiss Péter prépost, nyugalmazott plébános halálával szegényebb lett, az égi haza pedig gazdagabbá vált egy áldott papi élet befejezésével.

1 Barna Gábor: Egy ismeretlen népköltészeti gyűjtés Kunszentmártonból 1912-1913-ból. *Kunszentmiklósi Hírek*, 1993. augusztus. – Barna 2015. 131-140.

2 *Egri Egyházmegyei Közlöny*, 1914. január 16.

3 *Kunszentmártoni Ujság*, 1911. szeptember 3.

4 *Kunszentmártoni Ujság*, 1914. július 5.

5 Kiss Péter személyes iratai.

6 Kiss Péter személyes iratai.

7 *Kunszentmártoni Híradó*, 1922. január 1., 1922. augusztus 13., 1923. április 1., 1923. július 29., 1924. április 20., 1924. december 28., 1925. április 5., 1926. aug. 15.

8 *Egri Egyházmegyei Közlöny*, 1924. március 16. 48.

9 *Kunszentmártoni Híradó*, 1924. augusztus 3., 1924. augusztus 17.

10 *Kunszentmárton és Vidéke*, 1927. július 31.

11 *Kunszentmártoni Híradó*, 1928. december 2.

12 *Magyar Katolikus Lexikon* VI. 2001. 905-906., *Egri Egyházmegyei Közlöny*, 1927. december 15., 1928. november 15., 1930. július 15., 1930. október 15., 1934. november 15.

13 *Kunszentmártoni Híradó*, 1937. augusztus 15.

14 *Kunszentmártoni Híradó*, 1939. július 2.

15 Dr. Kiss Péter iratai. – Keresztelő Szent János szabolcsi prépostsága nevéből ítélve valószínűleg premontrei prépostság volt, de lehetett johannita kolostor is. Az Árpád-kor végén enyészett el. (*Egri Egyházmegyei Közlöny*, 1909. március 16. 76.)

16 A szerzetesrendek 1950-ben történt feloszlata után a kunszentmártoni kármelita rendház kápolnája az egri érsekség fennhatósága alá került, névlegesen plébániaként működött, papjait is az érseki főhatóság nevezte ki.

17 *Új Ember*, 1971. február 21.

DEVÁNSZKY IGNÁC érseki tanácsos, aszalói plébános (1912–1975)

Dr. Kiss Péter első szentmiséje után huszonnégy évnek kellett eltelnie, hogy a kunszentmártoni templom ismét primícia színhelye legyen. A 11 gyermeket felnevelő, tisztos iparos mester, a hitét példamutatóan gyakorló, templomi előénekes Devánszky Ignác legidősebb fia választotta élethivatásul Krisztus szolgálatát. Az elindító családi közösség első négy tagjának Balla Mária volt az édesanyja, halála után pedig áldozatos lelkű nevelőanyaként Kovács Etelka ajándékozta meg férjét újabb hét gyermekkel. Névsoruk a születés sorrendjében:

1. Devánszky Ignác érseki tanácsos (1912. Édesanyja: Balla Mária),
2. Devánszky Imre c. apát (1913),
3. S. Tóth Ferencné Devánszky Mária (1916),
4. Devánszky Antal tanító (1920),
5. Födémessy Nándorné Devánszky Etelka (1924. Édesanyja: Kovács Etelka),
6. Devánszky Gábor (1925),
7. Szabó Balázné Devánszky Klára (1926),
8. Komár Mátyásné Devánszky Katalin (1927),
9. Blazovich Ivánné Devánszky Erzsébet (1927),
10. Molnár Zoltánné Devánszky Piroska (1930),
11. Devánszky Márton (1933).

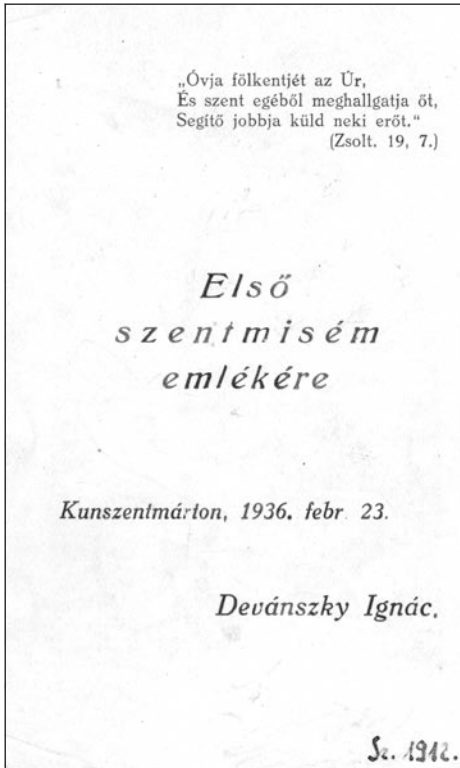
„Az aratnivaló sok...” Devánszky Ignác teológus nyári munkája

Szeminárium i íróasztalánál

Devánszky Ignác 1912. június 4-én született Kunszentmártonban. Polgári iskolai végzettsége után gimnáziumi tanulmányokat folytatott, az érettségi vizsga letételét követően az egri papnevelő intézetben készült fel hivatására. 1935. december 1-jén Kriston Endre segédpüspök alszerpappá szentelte az egri szeminárium kápolnájában. „A szorgalmas ifjú ezzel életpályájának egyik fontos állomását megérdemelten elnyerte.”¹

1936. február 16-án szentelték pappá. Első szentmiséjét ugyanaz év február 23-án mutatta be szülővárosa templomában. Újmisés szentképén a következő zsoltár-idézet szerepel: „Óvja föl Kentjét az Úr, És szent egéből meghallgatja őt, Segítő jobbjá küld neki erőt.” (Zsolt 19, 7) A szép eseményről két volt polgári iskolai tanára közölt tudósítást a kunszentmártoni hetilapok hasábjain: a *Kunszentmártoni Híradó* 1936. február 23-i számában Turcsányi István, a *Körös-Tiszavidék* oldalain pedig Halász Imre ismerteti Devánszky Ignác első önálló papi ténykedését.

„Nagy ünnepe lesz vasárnap Kunszentmárton katolikus társadalmának. Egy vérünkből való vér áll az oltár elé, hogy elmondja első miséjét. Egy vérünkből való vér lép egy küszöbre, ahonnan nincsen visszatérés, ahol egy vérünkből való vér jegyzi el magát már szülőföldje nagy nyilvánossága előtt is a lelkipásztorkodás magasztos hivatásával. Devánszky Ignác, a kunszentmártoni derék és tisztos iparos gyermeke mutatja be első papi funkcióját szülővárosának társadalmára előtt, a büszke és boldog szülők előtt, régi jó pajtasai, barátai, tisztelői előtt. A manuduktori tisztséget Timon Zsigmond apátúr tölti be.

Egy derék, szorgalmas és kitartó férfiúval gazdagodik a papság, mert a Devánszky Ignácok fajtája csak emberfeletti kitartással és mélységes hivatás-érzéssel jut el a kitűzött csúcsra, és akik így jutnak el a csúcsra, azok viselik magukban leginkább a legszebb ígéretek

és legszebb erények kiapadhatatlan tárházát. A szegény ember a rögökből indul el, hogy gyémánt legyen, a szegény embernek mindent magának kell kicsiholnia, s ez a tudat fogja egész életén át emelni a fejét mindig magasabbra és magasabbra. Ez a tudat nem szabad, hogy lehangoló legyen, de ez a tudat soha ne ismerje meg a lejtőt, csak hegyeket lásson maga előtt. És a hegyet sem a magasabb méltóságok elnyerésében lássa, hanem a legszebb emberi hivatás apostoli betöltésében. A lélekkormányzás nem követeli feltétlenül a bíbort, de követeli a megoldott sarukat az élet nagy problémái előtt, sőt igen sokszor a mások lelkének nagy problémái előtt.

Az első mise a lélekért, a másokért való életjegyzés fenséges szimbóluma. Devánszky Ignác, a kunszentmártoni derék iparos gyermeke a Krisztus nyomdokain haladó élet e nagy misztériumát mondja el nagy nyilvánosság előtt vasárnap délelőtt. Mi tudjuk, hogy Devánszky Ignác apostoli lélekkel áll ott az oltárnál, és apostoli lélekkel látja a jövőt. Ezzel tartozik magának, ami érték, és ezzel tartozik hivatásának, ami a legszebb a világon, ha Krisztus lelke irányítja.”²

Devánszky Ignác primiciája. Írta: Halász Imre tanár. „Ritka, s igazán lélekemelő ünnepre virradt fel ma Kunszentmárton buzgó katolikus népe, olyan ünnepre, mely nem volt községünkben, mintegy negyedszázad óta. Az ártatlanság tiszta hófehér színébe öltözött a főoltár, ünnepi méltósággal kondul a nagyharang, s lelkesen hívogat a nagymisére minden igaz, katolikus módon élő lelket, kiknek arcán a lelki öröm sugárzik, szívükben Krisztus békéje honol. Régen vártuk ezt az ünnepet, mert negyedszázad óta senkinek sem sikerült községünkől eljutni

A teljes Devánszky család. A szülők mellett a két pap: Ignác és Imre

a célhoz, mely az ideális lelkületű katolikus ifjú leghőbb vágya, álmainak boldog beteljesülése a földön: az Isten oltára elé. Végre ma Isten kegyelme és a jó szülők imája egy szerény, vasszorgalmú, derék tanítványunkat az Úr katonái közé emeli és Isten országának bátor harcosává avatja. Devánszky Ignác mondja ma első szentmiséjét: primiciáját.

Primicia! Mily gyönyörű, mély értelmű fogalmat rejt magában ez a kis igénytelen szó! Hiszen Isten mindig szívesen fogadta a zsenge áldozatot, mikor valaki természetnek elejét, legjavát áldozta fel Neki. Hát még a magát egészen Istennek szentelt papi lélek első áldozata, amikor először száll le szentelt olajtól még illatos kezei közé az Isten Báránya, ki az egész világ rengeteg gonoszságaiért újra meg újra föláldozza magát, hogyne volna a legkedvesebb a Mennyei Atyának. A Legszentebb Áldozat közvetítőjének lenni olyan nagy méltóság és oly súlyos feladat, mely valóban megrendíti az újmisést, s ha Isten kegyelme nem erősítené meg, összeesne az oltárnál méltatlansága tudatának súlya alatt. Nem csoda, ha Vianney Szent János boldog örömkönnyeivel áztatta az Égből Szállott Kenyeret, mely olyan csodás lelki erőt adott neki, hogy naponként 12 órát is töltött a gyónatószékekben, hogy a lelkeket megmentse. Krisztus igazi tanítványainak, kiket meghívott és a fölszenteléskor isteni Szívére ölelt, nem is lehet más vágya, más öröme, mint a megváltás nagy művében Krisztusnak segítségére lenni, a lelkeket szomjazni, azokat megmenteni és a Mesterrel üldöztetni, ha kell, megfeszíttetni. Ezért szeretik tisztelik, becsülik a katolikus papot a hívek, ezért veszik körül simogató, szinte rajongó s őszinte szeretettel az újmisést a buzgó lelkek, kiknek Isten-szeretet az igazi anyanyelvük. Ezért tartja a primiciát örömmünnepének az egész egyházközség, ezért tudja megosztani az újmisést és családjá lelki örömet minden jó katolikus.

Szeretettel üdvözlünk hát körünkben Téged kedves fiunk és tanítványunk, primiciád legboldogabb óráiban. Érezd magad jól néhány napig azon a kedves szülőföldön, melyen legszebb álmaidat szövögtetted, s mikor ezek most beteljesülnek, áldj meg mindnyájunkat: paptestvéreidet, jó szülőidet, rokonaidat, tanítóidat, tanáraidat, jóbarátaidat, a jövő generáció reménységét: a gyermekeket, azután a szegényeket, a nyomorgókat, az Istentől elszakadt testvéreket, s végül azt az iskolát is, amely 25 éves jubileumát éppen azzal zárja be, hogy örömmel ad át Téged: az első katolikus pap-fiát a magyar társadalomnak.³

S ha majd elmúltak a primicia örömteljes napjai, s jön a búcsúzás órája, ezeket a szerény sorokat fogadd tőlünk emlékbe szeretettel mindazok nevében, kik Téged nemes hivatásodra előkészítettek, segítettek és bátorítottak. Imáidban ne feledkezzél meg rólunk, gyermekeinkről s a szenvedő magyar hazáról. Légy mindig, életed minden napján Krisztus szőlőtökéjének olyan eleven szőlővesszője, amilyennek első szentmiséd alatt érezted a lelked. Távozásod, munkába indulásod pillanatában halljad Te is Krisztus küldő szavait: 'Elmenvén... tanítsatok... megtartani, amiket parancsoltam nektek.' Légy hát valóban az Úr katonája, Isten harcosa, s a magyar haza igazi apostola. S ha egykor majd a szenvedés, megpróbáltatás, a kereszt alatt roskadozol, gondold meg, hogy Te igazi tanítványa lettél Krisztusnak, ne csüggedj, kisérni fognak utadon szeretteid imái és a lelkedben állandóan hangzó bátorító szót: 'Sacerdos es in aeternum!' (Pap vagy mindörökké.)⁴

Devánszky Ignác plébános ezüstmiséje a borsodnádasi templomban 1961. február 19-én. Mellette kézvezetője: Devánszky Imre gyöngyösi apát-plébános

Devánszky Ignác első állomáshe-lye Adács volt, innen még ugyanaz évben, 1939-ben Füzesabonyba került, Tizsaszentimrén, Pásztón 1940-ig, Polgáron, a szintén kunszentmártoni születésű dr. Kiss Péter esperes-plébános mellett 1941-ig káplán, Diósgyőrben hitoktató 1946-ig. Plébános Szendrő községben 1946-tól 1953-ig, Borsodnádason 1953-tól 1961-ig (itt mutatta be papi működésének 25. évfordulóján ünnepélyes ezüstmiséjét 1961. február 19-én). A Borsod megyei Aszaló községben 1961-től 1975-ben bekövetkezett haláláig teljesített plébánosi szolgálatot. Bánk József egri érsek értékes lelkipásztori munkássága elismeréseként 1974-ben érseki tanácsossá nevezte ki.

A nyári hónapokban, valamint a kiemelkedő családi események (esküvők, keresztelők) alkalmával gyakran láthattuk itthon, áhítattal teli, nagy összeszedettséggel bemutatott szentmiséi emlékeztetéseket maradnak.

Devánszky Ignác aszalói plébános

1964. június 21-én, testvéröccse: Devánszky Imre gyöngyösi apát-plébános ezüstmiséjén nagyhatású szentbeszédet mondott a kunszentmártoni templomban.⁵ Élete utolsó szakaszában élénk levelezést folytattunk. Soraiból mindig kicsengett a szülőföld iránti szenvedélyes szeretete. Többször hívott, hogy látogassam meg működési helyén (amire sajnos, soha nem került sor). Elmondta, hogy Aszalón a plébániai iroda falán szülőhelye legszebb részleteit ábrázoló festményeket helyezt el, hogy: „Mindig magam előtt lássam azt a drága Kunszentmártont!” Utoljára 1974. június 30-án, dr. Kiss Péter prépost úr gyémántmiséjére jött haza. Másnap, július 1-jén, hétfőn reggel a felső kápolnai szentmise végzésére kérte Fellegi Sándor esperes, plébános. Devánszky Ignác, amikor belépett a kápolnába és meglátta a Kurucz Lajosné Lázi Ilona által művészi hozzáértéssel ékesített virágdíszes oltárt, összecapta a kezét és felkiáltott: „Istenem, de gyönyörű! Negyven éve jártam ebben a kápolnában.”

Lelkivilágát, gondolkodását híven tükrözi az alábbiakban bemutatásra kerülő néhány levélrészlet: „Kedves Barátom! Hálásan köszönöm a szép fölvételeket. A küldött képek közül 6 darab nyugodtan megállná a művészi fotó zsűrizését is. Viszonzásul, ha időm engedi, meg fogom küldeni az 1929. évi árvíz alkalmával készített fölvételeimet... Sajnos, most rövid otthoni látogatásom során – bár szándékomban volt – nem kereshettelek fel. Szerencsém volt azonban Turcsányi tanár úrral igen értékes kezdeményezésekről elbeszélgetni... A kért fényképekre vonatkozóan: van néhány a hősi szobor avatásáról, a Nagykun-olimpia, az 1933. évi cserkész jambore eseményeiről. Ezeket azonban őrzöm, szívesen megmutatom, de az eredetieket csak a hagyatékomból kaphatjátok meg. Ha az idő majd beszorít a szobába, nagyon örülnék látogatásodnak. Sok mindenről elbeszélgethetnénk, és kiválogathatnád azokat a képeket, amikről esetleg érdemes lenne másolatot készíteni. Szeretettel hívlak Aszalóra azzal a kéréssel, hogy látogatásodat légy szíves időben tudatni, mert én elég sokat utazom. A küldött képeket még egyszer nagyon köszönöm. Kedves Családoddal együtt testvéri szeretettel köszönt Devánszky Ignác. Aszaló, 1970. október 13.”

1972. február 23. „Meg sem próbálkozom a mentegetőzéssel, csupán elnézésed kérhetem, amiért mindkét leveledet válasz nélkül hagytam. Lázár Pál temetésekor sok fölvételt készítettem kint is, bent is. Bár a megvilágítás nagyon jó volt, de nem egyenletes, jobbnak láttam, ha az előhívást szakember végzi. Ez lett a vesztem. A pótolhatatlan tekercs elveszett. Hitegettek, keresték, sürgettem, vártam, reméltem, de minden hiába. Ilyesmi még nem történt velem. Nem is adok ki többet egyetlen filmet se a kezemből. Szeretettel kérlek, nézd el mulasztásomat. Kedves Családoddal együtt ölel: Devánszky Ignác.”

A felső temetőben, 1974. július 1.

Aszaló, 1974. augusztus 28. „Köszönöm kedves soraidat, köszönöm a fotókat. Most, retus nélkül látom csak, hogy milyen vén ember lettem. De hát az öregek még az egyenlőség idején sem fiatalodnak. Legyen hát így. Azért 1976-ban, amikor iskolánkban 50 éves találkozónkat tartjuk, fiatalosabb mosollyal szeretnék fotó-lencsédbe nézni. Még egyszer mindent köszönve, kedves Családoddal együtt sok szeretettel üdvözöl: Ignác bátyád.”

Sajnos, az 50 éves találkozót nem érte meg. Antiochiai Szent Ignác szavai beigazolódtak rajta: „Akkor leszek Krisztus igaz tanítványa, ha már testemet nem látja a világ.” Devánszky Ignác érseki tanácsos, plébános életének 63., áldozópapságának 39. évében 1975. január 30-án Aszalón váratlanul elhunyt. A besztercebányai szertartást és szentmisét az aszalói templomban dr. Száva János apát-kanonok, székesegyházi főesperes, miskolci plébános végezte január 30-án délelőtt. Temetése másnap, január 31-én ment végbe a

kunszentmártoni alsó temetőben óriási részvét mellett. A búcsúztató szertartást egykori osztálytársa: Füzesi István aldebrői plébános, kerületi esperes celebrálta. A résztvevő papság: Devánszky Imre füzesabonyi apát-plébános, az elhunyt testvér-öccse, dr. Kiss Péter prépost, nyugalmazott kunszentmártoni plébános, akinek az elhunyt 1940-1941 között Polgáron káplánja volt, Fellegi Sándor esperes-plébános, Ferencz János káplán, Szabó Imre Dávid ferences atya, a Kármel

Devánszky Ignác sírhelye a kunszentmártoni alsó temetőben

plébánosa, Csehy Alfonz nyug. ciszterci tanár. Vidékről: Járdán József kápolnai esperes-plébános, Rubint Zoltán káli plébános, Farkas Mátyás szajoli plébános, Füles Lajos csépai plébános, Felföldi Balázs helybeli születésű röszei káplán. Devánszky Ignác holttetését a Balla család sírboltjában, édesanyja mellett helyezték örök nyugalomra.

1 Kunszentmártoni Híradó, 1935. december 22. A papi rend fokozataiban akkor még létezett az alszerpapi (subdiaconus) tisztség. Ma már csak a szerpapok (diaconusok), áldozópapok, illetve a püspökök részesülnek felszentelésben.

2 Devánszky Ignác első miséje. Kunszentmártoni Híradó, 1936. február 23.

3 Utalás az 1910-ben alapított kunszentmártoni polgári iskola fennállásának 25. évfordulójára.

4 Körös-Tiszavidék, 1936. február 23.

5 Lásd Devánszky Imre életrajzábanál.

DEVÁNSZKY IMRE füzesabonyi apát-plébános (1913–1978)

Kunszentmártonban született 1913. november 5-én. Édesapja: Devánszky Ignác, édesanyja: Balla Mária. Középiskolai tanulmányai végeztével, bátyjához hasonlóan, szilárd belső meggyőződésből a papi szolgálatra vállalkozott. Szívesen részt vett a katolikus és magyar szellemű ifjúsági mozgalmakban. Kispap korában is viselte reverendáján a liliosos cserkészjelvényt.

Hogy abban az időben milyen tekintélyt jelentett kispapnak lenni, jól tükrözi Gyalai Gáspár szemléletes visszaemlékezése, amikor leírja, hogy 1935 körül, egyik vasárnap délután, a litániára hívó első harangszókor megérkezett a sekrestye elé Lengyel Péter bácsi, a templom szigorú és rendszerető sekrestyése. A bejáratnál kikészítve Péter bácsi széke, mellette állt Devánszky Imre papnövendék, körülötte a ministrálásra várakozó gyerekek. Hirtelen elhallgattak, egyszerre és hangosan köszöntek:

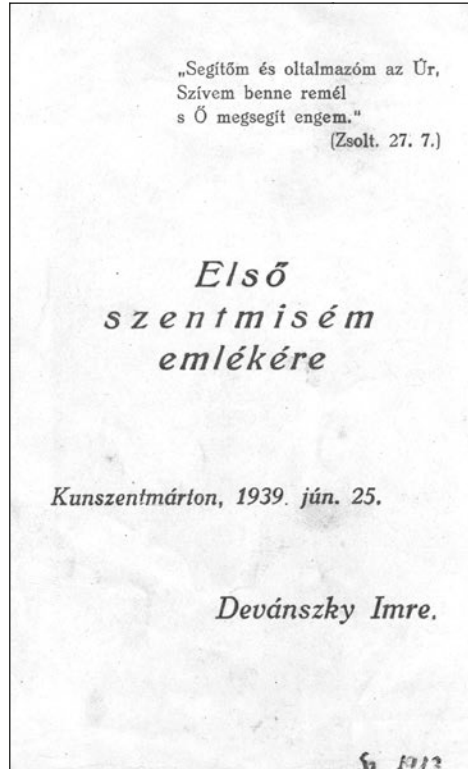
„Dicsértessék a Jézus Krisztus, Péter bácsi!” „Kivette szájából hosszú szárú, piros kis pipáját, fogadta köszöntésünket: ‚Mindörökké, ámen.‘ Mosolygó tekintete Imrere szegeződött: most látta először papi civil öltözetben. Nehéz a zavarát leplezni, hogyan szólítsa meg, hiszen kisgyerek korában ő is sokáig minisztráns volt. Végül így szólt hozzá: ‚Hazajött, kis tisztelendő úr?‘ Leült a székére, megtömté pipáját és békésen, szótlánul pöfékelt a második harangszóig...”¹

Devánszky Imre
paprövendék,
reverendáján
cserkészliliom

A „kis tisztelendő urat” 1939. június 18-án szentelték pappá Egerben. Első szentmiséjét egy hét múlva, június 25-én mutatta be szülővárosa templomában. Újmisés szentképe a következő zoltáridézetet tartalmazza: „Segítöm és oltalmazóm az Úr, Szívem benne remél, s Ő megsegít engem.” (Zsolt 27, 7) A jeles eseményről a *Kunszentmártoni Híradó* közölt rövid tudósítást:

„Devánszky Imre földinket az elmúlt vasárnap szentelte pappá Kriston Endre segédpüspök. Devánszky Imre első szentmise áldozatát ma, vasárnap mutatja be a kunszentmártoni nagytemplomban. Kézvezetője Timon Zsigmond apát-plébános, szónoka Szabó Elek besenyőteleki esperes-plébános lesz. Első szentmiséjénél a segédkező papság között szerepel testvérbátyja: Devánszky Ignác füzesabonyi káplán.”

Devánszky Imre Primiciájára

Írta: Hegedűs Menyhért

Béke legyen ma minden földi népnek,
S áldja meg Isten e Primiciát,
Segítse révbe hitünk küzdelmében
Községünk derék, újmisés fiát.

Áldja meg Isten ezt a lelkes ifjút,
Ki Krisztusé lett, hogy szolgálja Őt,
Legyen munkája dús és eredményes,
Érjen pályáján szép s dicső jövőt.

Így esdeklünk mi újmiséjén érte,
S büszkéek vagyunk, hogy a kun föld fia,
Ezért lett ünnep mindnyájunk szívében
Ez a fölséges, szent Primicia!²

A két testvér: Devánszky Imre és Ignác

Papi szolgálatát 1939 szeptemberében kezdte. Segédlelkészi munkakört töltött be Nagyhálászon 1939-től 1941-ig, Verpeléten 1944-ig, Jászárokszálláson 1946-ig, Nyíregyházán 1947-ig. Plébános: Nyírtelek községben 1947-től 1951-ig, Budapest-Újlakon 1951-től 1957-ig, Jászájkóhalmán 1957-től 1959-ig, Gyöngyös-Felsővároson 1959-től 1966-ig tanácsos-plébános. 1959-ben főpáστοra: dr. Brezanóczy Pál egri apostoli kormányzó a Boldogságos Szűz Máriáról nevezett campoi apáti címmel tüntette ki.³ 1966-tól 1978-ban bekövetkezett haláláig Füzesabony község apát-plébánosa.

Húga: Devánszky Erzsébet esküvője Budapesten

Két nevezetes papi jubileum színhelye volt az 1964. év júniusában a kunszentmártoni nagytemplom. Június 7-én délelőtt Devánszky Imre gyöngyösi apát-plébános tartotta ezüstmiséjét, június 28-án pedig dr. Kiss Péter prépost, nyugalmazott plébános mutatta be aranymisés hálaáldozatát.

Devánszky Imre teljes apáti díszben, nagy papi asszisztenciától kísérve vonult szülőföldje templomának főoltárához. A szentélyben foglalt helyet dr. Kiss Péter

Devánszky Imre apát ezüstmiséje

Ezüstmisés áldás

prépost, nyug. plébános, Lázár Pál esperes-plébános, Csehy Alfonz nyugalmazott ciszterci tanár, az első padokat pedig a népes Devánszky család tagjai töltötték meg.

Evangélium után a jubiláns főpap testvérébátyja: Devánszky Ignác aszalói plébános lépett a szószékre, s szívbemarkolóan megható szentbeszédet mondott.

„Szeretnék most lélekben belekapaszkodni a Péter harang köteleibe – mint ahogyan borzas gyermekfővel annyiszor tettem –, hogy messzehangzóan hirdethessem szülőföldünk kettős örömnépét: Imre öcsémnek, Gyöngyös város apát-plébánosának ezüstmiséjét és szeretett prépost urunknak, dr. Kiss Péter nyugalmazott plébánosunknak közelgő aranymisés jubileumát. Méltán örvendhetünk és jogosan büszkék lehetünk arra, hogy ennek a városnak van egy aranymisés prépostja és egy ezüstmisés apátja. S van még ennek a városnak egy szerény, egyszerű pap fia, aki a távoli hegyek között meghúzódó falucskában sem szűnik soha imádkozni földijeért...”

A szónok ezután élénk színekkel vázolta a papi élet nagy állomásait, örömeit és nehézségeit. A pappá szentelésének 25. évfordulóját ünneplő Imre apátúr nevében is köszönetet mondott azoknak az örök létre szenderült jó kunszentmártoni lelkeknek, akik mindkettőjüket sok imával és anyagi áldozattal segítették, hogy Krisztus munkatársai lehessenek.

Az ezüstmise végeztével Devánszky Imre apát főpapi áldásban részesítette a megjelent híveket, majd rövid beszédben köszönte meg szülőföldje népének ragaszkodó szeretetét. Utalt arra, hogy működési helyén ő is minden nap megemlékezik szentmiséiben a kunszentmártoni hívekről, szeretteiről, egykori jótévőiről. Viszonzásul ugyanezt az imádságos megemlékezést kérte honfitársaitól is.

Hűséges kutyája

Munka közben

Devánszky Imre kötelességtudó, mély lelkeségű pap volt, de bátyjánál lényegesen zárkózottabb természettel rendelkezett. Nyaranként, itthonléte idején látuk misézni valamelyik mellékoltárnál, de ritkán lehetett vele találkozni. Levelek sem maradtak utána. Felfogását jól jellemzi az a kis történet, melyet egy szemtanú mesélt el. Meglátogatta egyik fiatal plébános ismerőse, aki beszámolt arról, hogy autóval végigjárja a környéket, egyik nap itt, másik nap amott tartózkodik, alkalma lesz találkozni egykori kispap társaival, barátaival és rokonaival. Devánszky apát úr halkán csak ennyit mondott: „Tekergő pásztor mellől elbitangolnak a juhok!” Itthon sem szerepelt sokat, egyedül Lázár Pál főesperes, plébános 1971-ben történt temetésén elmondott nagyhatású gyászbeszéde maradt meg a hívek emlékezetében.

Az Egri Főegyházmegyei Hatóság, a Füzesabonyi Esperei Kereslet, a grófok testvérek és rokonok fájdalommal, de Isten akaratában megnyugodva jelentik, hogy

DEVÁNSZKY IMRE
c. apát, füzesabonyi plébános

életének 65., áldozópapjának 40. évében türelmetlenül viselt hosszú szenvedés után a betegségszolgálati ellátva, 1978. szeptember 18-án, Füzesabonyban elhunyt.
Az engedélyezett szentmiséi elvégzése és beszédje szeptember 22-én, délután fél 19 órakor, a Füzesabonyi templomban, temetése délután 4 órakor a kunszentmártoni alsó temetőben lesz.

Eger, 1978. szeptember 18-án.

Adj Uram örök nyugalmat neki!

Hatal, Eger.

Mindenkit mélységesen megdöbbentett a hír, hogy a látszólag erős fizikumú Devánszky Imre apát úr életének 65., áldozópapjának 40. évében, hosszú szenvedés után 1978. szeptember 18-án Füzesabonyban elhunyt. Az ottani templomban felravatalozott lelkipásztorukat a hívek nagy szeretettel és őszinte fájdalommal vették körül. Mintegy nyolcvan paptársa jött el, hogy búcsút vegyen tőle. A gyászmisét tíz koncelebráns

Devánszky Imre apát-plébános temetése a kunszentmártoni alsó temetőben 1978. szeptember 22-én

élén Kádár László egri érsek vezette, a mindenható Isten irgalmába ajánlva Imre atya lelkét. A szentmise evangéliuma után a homiliát Rédei János mezőtárkányi esperes-plébános mondta. A beszertelési szertartás keretében az elhunyt érdemeiről Herbai Dezső gyöngyöshalász érseki tanácsos, plébános emlékezett meg. Az egyházközség világi elnöke, Gulyás Sándor a hívek képviselőjében vett végső búcsút szeretett lelkipásztortól. A papi békemozgalom központja nevében Vigh Tivadar mondott végső Isten-hozzádot és helyezte el a megemlékezés koszorúját. A szentmise, majd a beszertelés végeztével még ugyanazon a napon, 1978. szeptember 22-én Kunszentmártonba vitték és délután 4 órakor ott adták át testét az anyaföldnek a dicsőséges feltámadásig.⁴ A temetési szertartást az alsó kápolna előtt Fellegi Sándor tb. főesperes, kunszentmártoni plébános végezte Nagy István káplán és Imre János törökszentmiklói (II.) plébános (a későbbi pálos szerzetes atya) segédletével. A búcsúzó beszédet Marczis Lajos kerecsendi plébános, a fűzesabonyi kerület esperese mondta. Felemlítette, hogy látogatása alkalmával a súlyos beteg Devánszky Imre csupán azt az egyet fájlalta, hogy már fekvő sem tudja kezében tartani a breviáriumot (a papok vaskos imakönyvét). Az örök életbe távozott lelkipásztor földi maradványait édesanyja és Ignác bátyja mellett helyezték nyugalomra a Balla család sírboltjában.

1 Józsa 2010. 348-349.

2 Kunszentmártoni Híradó, 1939. június 25.

3 Az egri főegyházmegye schematismusa 1963. 42.

4 Katolikus Szó, 1978. október 22-29. – Az egri érsekség körlevelei, 1978/VII.

P. KOVÁCS ÁGOSTON kármelita atya (1918–2016)

A legelső helybeli születésű kármelita szerzetes: Kovács Ferenc József 1918. október 19-én született Kunszentmártonban. A nagy Mária-tisztelő Léman Kálmán káplán részesítette a keresztség szentségében.¹ Kilenc éves volt, amikor édesapja: L. Kovács Ferenc (1892-1928) meghalt. Özvegyen maradt édesanyja: P. Kocsis Mária (1896-1977) áldozatok árán, szerető gondossággal nevelte egyetlen fiát, aki polgári iskolai tanulmányait követően a szentesi gimnáziumba iratkozott. Egy mátraverebély-szentkúti zarándoklat során ébredt benne az Isten szolgálata iránti vágy. Halász Imre tanár ismertette meg vele a sarutlan kármelita rend karizmáit és lelkiségét, aki állhatatosan és kitaratóan szorgalmazta a kármeliták kunszentmártoni letelepedését.² Kovács Ferenc 1937-ben kérte felvételét a Kármelhegyi Szent Szűz rendjébe, és július 16-án már be is öltözött, melynek során az 1300-as években élt francia származású Szent Péter Tamás kármelita püspök és vértanú tiszteletére a Péter-Tamás nevet kapta. A kettős keresztnév azonban megértési nehézségeket okozott, ezért előljárói később Ágostonra cserélték az ifjú szerzetes papjelölt rendi nevét. Egy év noviciátus következett, Marcell atya³ volt a noviciusmestere. A próbaév letöltése után tett

egyszerű fogadalmat, melyről a *Körös-Tiszavidék* című helyi újság az alábbi tudósítást közölte:

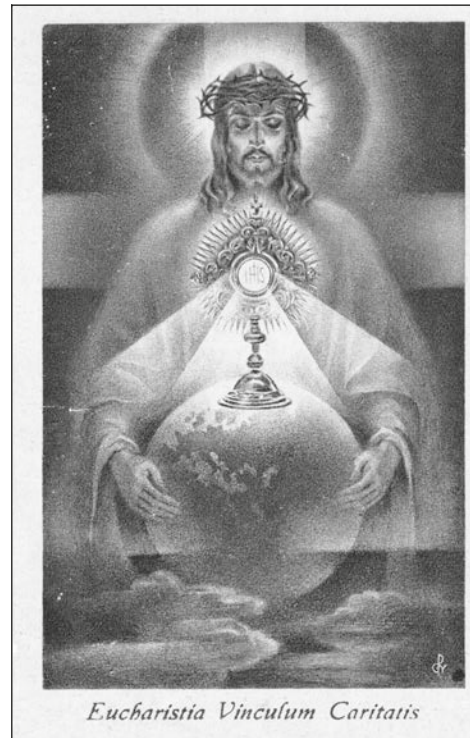
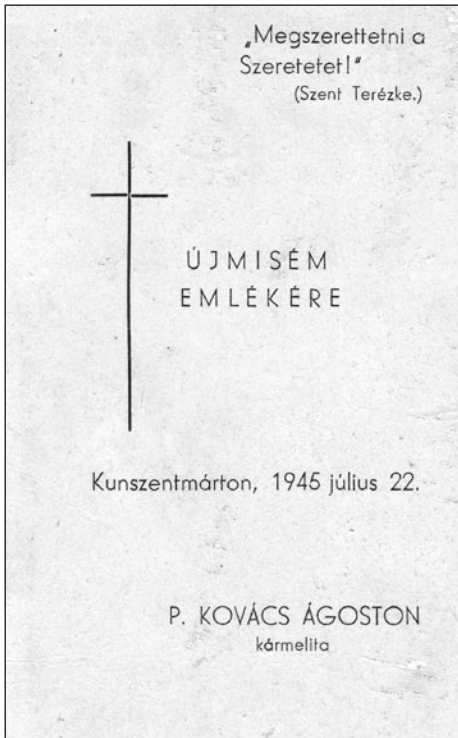
„A legelső kunszentmártoni születésű kármelita: Kovács Ferenc, rendi nevén: Péter Tamás testvér, 1938. július 16-án, Kármelhegyi Boldogasszony napján tette le egyszerű fogadalmát a győri kármelita rendházban, ahol az egyéves próbaidő alatt előjáróinak legteljesebb megelégedését érdemelte ki. A fogadalomtétel megható ünnepélyére Halász Imre tanár kísérte el a boldog édesanyát. A nagyszámú rokonság és ismerősök nevében Isten kegyelmét és áldását kívánjuk községünk új szerzetes-fiaának nemes hivatásához.”⁴

Ágoston testvér a kunszentmártoni Kármel felszentelésén, 1941. november 9-én

első vasárnapján reggel hétkor kezdődött a szentelés, fél tízkor volt vége. Megszólaltak a szirénák, ahogy voltak, felöltözve a püspök úrral együtt levonultak az óvóhelyre. Az újmisést a győri kármelita templomban mondták négyen egyszerre, mert a bombázások miatt senki sem tudott hazamenni.

Ágoston atya csak félév elteltével, a háború befejezése után jöhetett vissza szülőföldjére újmisést áldozatának bemutatására, amikor is 1945. július 22-én, vasárnap délelőtt mondta ünnepélyes első szentmiséjét a kunszentmártoni nagytemplomban. Alig tíz nap telt el Szabó Elek esperes-plébános halála után, amikor az elárvult egyházközség a primícia magasztos ünnepének tanúja és részese lehetett. Helybeli és vidéki kármeliták kísérték a virágokkal borított díszes oltárhoz Kunszentmárton barnakámzsás szerzetes fiát. A kézvezetői tisztséget dr. Kiss Péter prépost, akkor még mint tiszapolgári plébános teljesítette aranyhímes infulában. Evangélium után P. Áder Ráfael kármelita atya lépett a szószékre, s megindítóan szép szavakkal kezdte szentbeszédét: „Szívünkben még alig csillapodott a fájdalom, szemünkben még alig száradt fel a könny áldott emlékü esperes-plébánosunk elvesztése miatt: Isten kegyelméből máris új kunszentmártoni pap járul az Úr oltárához...” A szent alázattal bemutatott újmise után a rokonok, ismerősök, világi és szerzetes papok meghatott lélekkel fogadták az ifjú kármelita atya

A budapesti Kármelben (1949). Álló sor balról az első: P. Kovács Ágoston

első áldását, aki a nagy esemény emlékére készült szentképekre Lisieux-i Szent Terézke gyönyörű mondatát íratta programként: „Megszerettetni a Szeretetet!”

Páter Kovács Ágoston ezután Budapesten, a Huba utcai kármellita templomban és kolostorban működött. 1945 őszén a Pázmány Péter Tudományegyetemre küldték tanulmányai folytatására. Kiváló tudósok tanították, néha sanyarú

P. Kovács Ferenc Ágoston
kármelita atya

körülmények között. Az Európa-hírű Horváth Sándor óráján előfordult, hogy a sérült tető miatt beesett az eső, és a professzor esernyővel a kezében föl-alá járva magyarázta a fundamentálist. A szerzetesrendek 1950-es feloszlását követően Ágoston atyának is el kellett hagynia a kolostort. Tarnóczi János, a Szent István bazilika prépost-plébánosa hívta meg gyóntató káplánnak.⁷ A rendházban nem lakhatott, az Andrássy út 8. szám alatt a házmester adott egy padlásszobát, onnan járt át a bazilikába három éven át. 1953-ban megvonták működési engedélyét: kiegészítést nem vállalhatott, papi tevékenységet nem végezhetett, csak zárt ajtók mögött mondhatott szentmisét. Kénytelen volt elhelyezkedni egy villanyszerelő-karbantartó műhelyben, kitanulta a villanyszerelést. Később a Háziipari Szövetkezetben dolgozott,

ahol ezerötszáz szerzetest foglalkoztattak. Jogosítványt szerzett, s autóval szállította az ország különböző részeire a kész termékeket.

1954-ben engedélyt kapott, hogy miserenden kívül misézhesen a kármelita templomban. Hajnalok hajnalán kelt, elimádkozta a zsolozsmát, és a fél ötös trolival utazott a Huba utcába. A trolivezető már annyira ismerte, hogy ha nem látta a megállóban, akkor várt egy kicsit. Öt órakor misézett a Jézus Szíve-oltárnál, a Szűzanya-oltárnál pedig Marcell atya. Utána ment dolgozni. Nagy erőt adott számára, hogy amikor háromévenként Nyugatra lehetett utazni, meglátogatta a kármelita rendházakat, ez felfrissítette hivatástudatát. Mindig hazatért, mert érezte, hogy a szétszórás éveiben is itthon a helye, szerzetestársai között. 1978-ban nyugdíjas lett. A pesti ferenceseknél szükség volt gyóntatóra, örömmel teljesítette

Édesanyjával

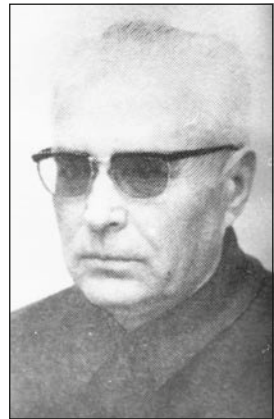
négy éven át. Aztán a XXIII. János Szeretetotthonban alkalmazták gazdasági vezetőként.

Szülővárosával állandó kapcsolatot tartott. Azon kívül, hogy már kispapként részt vett 1941. november 9-én a kunszentmártoni kármelita rendház és kápolna felszentelésén, amikor is Hász István tábori püspök pásztorbotját tartotta a fényes ünnepségen, fontos események alkalmával mindig hazalátogatott. Idős édesanyja elveszítette látását, ettől kezdve még gyakrabban leutazott Kunszentmártonba. 1958. januárjában a kármelita Márton testvér temetésén asszisztált az alsó temetőben. Itthon láttuk Halász Imre tanár úr temetésén 1970-ben és Felföldi Balázs kármelita (Mátyás atya) újmiséjén 1971-ben.

1989-ben megadott számára, hogy visszatérhetett a Huba utcai kármelita kolostorba. A sors különlegessége, hogy a budapesti rendházban a leltárt az átadásakor is, és amikor 1989-ben visszakapták, akkor is ő írta alá. Az újraindulás nehéz időszakában is tevékeny részt vállalt. 1990-ben P. Rumi Tamás tartományfőnök atyával gyakran megfordult a kunszentmártoni Kármel helyreállításának ügyében. 2009. december 3-án elérkezett pappá szentelésének 65. évfordulója. A ritka ünnepség emlékére nyomtatott szentképek hátoldalára égi pátrónusa, Szent Ágoston püspök szavait rögzítette: „Nem volt tetszésére a mi életünk, nem volt tetszésére semmi, amit mi cselekedtünk, örömét lelte abban, amit Ő tett... Ő megváltott minket!”

Ágoston atyának, a magyar kármelita rendtartomány nesztorának vallomása összegezheti ezt a példamutató és hősi életutat: „Mátraverebélyen az Úr fogta meg a kezemet, és nem engedte el a mai napig. Megtapasztaltam, hogy önmagunk erejéből nem vagyunk képesek semmire, a jó Isten kegyelme adott erőt ezekhez az évekhez. Neki köszönhetjük, hogy szerzetestársaimmal együtt hűek maradtunk fogadalmunkhoz, mert az emberi méltósághoz hozzátartozik, hogy megőrizze a hivatását mindörökké.”⁸

A Sarutlan Kármelita Rendtartomány gyászjelentése adta tudtul, hogy Kovács Ferenc Ágoston áldozópapot életének 98., szerzetességének 78., pappá szentelésének 72. évében, szentségekkel megerősítve, a Székesfehérvári Országos Papi Otthonból 2016. február 11-én hazahívta a mennyei Atya. A jelentés röviden vázolja hosszú életének fontosabb állomásait: „Elhunyt testvérünk Kunszentmártonban született 1918. október 19-én. 1938. július 16-án tette le első fogadalmát a Kármelben. 1944. december 3-án szentelte pappá Boldog Apor Vilmos püspök Győrben. A feloszlítás után az alakuló Solidaritás Háziipari Szövetkezet alapító tagja lett, ahol segítette az üldözött szerzetes nővéreket, s maga is több szerzetes testvérünkkel együtt évtizedeken keresztül munkásként dolgozott. 1989 őszén, Rendtartományunk újra indulásakor visszatért a Rendbe, s mint a Rendtartomány titkára dolgozott hosszú éveken keresztül, majd a budapesti Huba utcai kármelita templomban végezte derűsen, fáradhatatlanul papi szolgálatát. Életének utolsó hónapjait a Székesfehérvári Országos Papi Otthonban töltötte, ahol szenvedéseit türelemmel viselte, s buzgó

A feloszlítás utáni években

Nem volt tetszésére a mi életünk,
Nem volt tetszésére semmi,
amit mi cselekedtünk,
örömét lelte abban,
amit **Ő** tett...
Ő megváltott
minket!

S. Augustini: sermo 23 A 1-4

65.
szentelési évfordulómra
1944 dec. 3 - 2009 dec. 3

*Ágoston atya
kármelita*

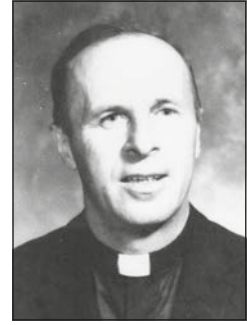
imáival együtt ajánlotta a Kármel és hívek üdvösségéért.” Istenben boldogult Ágoston atyáért rendtársai 2016. március 1-jén délelőtt 11 órakor a budapesti kármelita templomban P. Vörös András tartományfőnök vezetésével bemutatott közös szentmiseáldozatban adtak hálát, Isten irgalmas szeretetébe ajánlva őt, hamvait pedig ezt követően a templom kriptájában helyezték nyugalomra. A temetési szertartáson a szülőföld hívő népét dr. Barna Gábor egyetemi tanár képviselte.

- 1 A kunszentmártoni plébánia irattára: Kereszteltek anyakönyve, XVI. kötet, 55. lap.
- 2 A kármeliták az 1940. év nyarán telepedtek le Kunszentmártonban. Ma is működő rendházuk 1941 novemberében készült el.
- 3 Marton Marcell kármelita atya (1887-1966) szentség hírében hunyt el. Boldoggá avatási eljárása folyamatban van.
- 4 Körös-Tiszavidék, 1938. július 24.
- 5 Mindszenty József (Csehimindszent, Vas vm. 1892. márc. 29. – Bécs /Ausztria/, 1975. máj. 6.): hercegprímás, érsek, bíboros. 1915-ben szentelték pappá. 1919-1944: Zalaegerszeg plébánosa. 1944-1945: veszprémi püspök. 1945: esztergomi érsek, Magyarország hercegprímása. 1946: bíboros. A kommunista államhatalom 1948. dec. 26-án jog- és törvényellenesen letartóztatta. Testi-lelki kínzások után 1949-ben élettogyitglani fegyházra ítélték. A házi őrizet, majd száműzés éveit követően 1971-ben kénytelen elhagyni az országot. Rómában és Bécsben élt haláláig. Máriacellben temették el. Teljes rehabilitását követően, a rendszerváltás után 1991-ben az esztergomi bazilikában helyezték végső nyugalomra. Boldoggá avatási eljárása folyamatban van.
6. Altörjai báró Apor Vilmos (Segesvár, Nagy-Küküllő vm., 1892. febr. 29. – Győr, 1945. ápr. 2.): megyéspüspök. Nagyváradon szentelték pappá 1915-ben. 1918-1941: Gyula város plébánosa. 1941-1945: győri püspök. Amikor a menekültek védelmében föllépett, egy orosz katona 1945. márc. 30-án lelőtte. Három nap múlva, üldözőinek megbocsátva halt meg a győri kórházban. II. János Pál pápa 1997-ben Rómában boldoggá avatta.
- 7 Az esztergomi főegyházmegye névtára 1989. 106.
- 8 Haider Márta: Mindörökké. Kovács Ferenc Ágoston kármelita atya. Új Ember, 2010. február 14.

R. KISS IMRE szalézi szerzetes, áldozópap
(1916–1987)

A kunszentmártoni egyházközség nemcsak a hazai hívek szolgálatára adott papi hivatásokat, hanem a külföldi miszsiók számára is. Imre atya az evangéliumi küldetést tette magáévá: „Elmenvén, tanítsatok minden népet...!”

R. Kiss Imre – a köztiszteletben álló R. Kiss István kunszentmártoni gazdálkodó és Scheftsik Julianna öt gyermeke közül a legidősebb – 1916. augusztus 25-én született Kunszentmártonban. Az elemi iskola hat osztályát és a polgári iskola négy osztályát itthon végezte. Ezt követően a Don Bosco Szent János által alapított szerzetesrendbe kérte felvételét. A Mezőnyáradon töltött noviciátus éve alatt végezte gimnáziumi tanulmányait, s Esztergomban tett sikeres érettségi vizsgát. Teológiai képzettségét a szalézi rend Péliföldszentkereszten működő szerzetesházában nyerte. Tanulmányai befejeztével 1948. szeptember 26-án szentelte pappá Esztergomban Meszlényi Zoltán¹, a bíboros-hercegprímás azóta már boldoggá avatott vértanú segédpüspöke.

Isten kegyelméből vagyok ami vagyok.
(I. Kor. 15, 10.)

PAPPÁSZENTELÉSEM
ÉS
ELSŐ SZENTMISÉM
EMLÉKÉRE

Esztergom 1948 szept. 26.
BOLDOGASSZONY ÉVÉBEN
Kunszentmárton 1943 október 3.

R. KISS IMRE
szalézi áldozópap.

Első szentmiseáldozatom legyen: „Jézusom, irántad való szeretetből a bűnösök megtéréséért, a Szentatyáért és mindazoknak a megbántásoknak engesztelésére melyet Szűz Mária Szepilőtelen Szive ellen elkövetnek.”

Bemegyek Isten oltárához.
Mise Lépcsőimája

Sz.M 21

Első szentmiséjét a kunszentmártoni nagytemplomban mutatta be 1948. október 3-án, a hívek tömeges részvételével. A kézvezetői tisztséget dr. Kiss Péter prépost-plébános töltötte be. A primiciás emlékkép jelmondata: „Isten kegyelméből vagyok, ami vagyok.” (I. Kor 15, 10) Az ifjú szerzetes apostoli lelkiületét tükrözi a szentkép alsó részére nyomtatott szándék: „Első szentmise-áldozatom legyen: Jézusom, irántad való szeretetből a bűnösök megtéréseért, a Szentatyáért és mindazoknak a megbántásoknak engesztelésére, melyeket Szűz Mária Szeplőtelen Szíve ellen elkövetnek.”

Rendi előjárói az észak-amerikai missziós területekre küldték. Hat évet Kubában töltött, majd Kanadába került, ahol a nagyszámú magyarság lelki gondozását is végezte. Utána a kaliforniai Ukiah város plébániáján teljesített szolgálatot az öslakosság, valamint az angol és spanyol bevándoroltak körében. Természetszerűen jól beszélt az említett lakosok nyelvét.

Több mint húsz évi távollét után látogathatott haza szüleihez, s résztvett a polgári iskolai találkozón. 1971-ben édesapja halálakor, 1973 nyarán pedig ezüstmisés jubileumának megünneplésére tért vissza néhány hétre. Később is jó volt látni itthon, például 1979. szeptember 16-án az alsó temetői kápolna, 1983. május 22-én pedig a felső kápolna búcsúján. 1973-ban a szülőhelyén töltött szép napok során készséges szívvel vállalta az egyiptomi túrán résztvevő Takács József Tivadar káplán atya helyettesítését. A kéthetenként szokásos felső kápolnai szentmiséket is ő mondta, s ilyenkor rövid homiliát tartott, külön kiemelve az ima jelentőségét azokért a megholtakért, akiről már senki sem emlékezik meg.

Az Amerikában élő R. Kiss Imre szalézi atya itthoni szereplései: a felső kápolna búcsúján, 1983. május 22-én

A búcsúi körmenetben, 1983. május 22-én

Október 3-án csendes visszavonultságban szándékozott ezüstmisés hálát adni, Fellegi Sándor esperes-plébános felkérésére azonban úgy határozott, hogy 1973. október 7-én ünnepélyes keretek között mutassa be jubileumi áldozatát. Rokonok, régi ismerősök, tisztelők s a hívek nagyszámú csoportja töltötte meg a külsejében megújult templomot a napfényes októberi vasárnapon. R. Kiss Imre meghatódva lépett a szembenéző oltárhoz, Fellegi Sándor plébános és Szabó Imre Kármel-lelkész kíséretében. S ott állt mellette most is, mint 25 évvel ezelőtt az idős lelkipásztor: dr. Kiss Péter prépost, nyugalmazott plébános. Evangélium után lépett a szószékre Fellegi Sándor esperes-plébános, s rendkívül hatásos, szívet-lelket megindító szentbeszédet mondott. Vázolta a papi hivatás örömeit, szépségeit, örök értékeit, de sok-sok nehézségét is. A pap a hívek szemében az Isten küldötte, a kegyelmek közvetítője, az áldozatvállalás példája, „mindenkinek mindene”, a rosszakaratú emberek előtt azonban a gyalázkodás és gúnyolódás céltáblája, akinek hibáit sokszorosan felnagyítják és legjobb szándékát is félremagyarázzák. – Huszonöt évvel ezelőtt állott a kunszentmártoni templom oltára elé R. Kiss Imre atya, a város szülőtte, hogy első szentmiséjével örökre elkötelezze magát az Isten szolgálatára, s meghozta a legnagyobb áldozatot: nemcsak a földi javakról és az evilági boldogságról mondott le szerzetespapi hivatásának megfelelően, hanem elhagyta szüleit, testvéreit, honfitársait és drága magyar hazáját, hogy óceánokon túl, idegen földrészen hirdesse az evangélium örömhírét és a hitetlenek között terjessze az Isten országát. A negyedszázad sok-sok kegyelméért mutat be most ismét a szülőföld templomának oltára előtt hálaáldozatot. – Majd az ezüstmiséshez intézve szavait, folytatta beszédét Fellegi plébános: „Imre oltártestvérünk! Amikor hátlatelt szívvel és remegő kézzel emeled magasra az aranyos paténát, odahelyezzük mi is hálaadó imánk és buzgó könyörgésünk áldozati adományait.

R. Kiss Imre szentmiséje az alsó kápolnában

Felajánló foháskodásodhoz csatlakozik idős és nagybeteg édesanyád Érted elhangzó imádsága, testvéreid ragaszkodó szeretete és Istenben boldogult édesapád égi közbenjárása! S amikor ezüstmisés áldásra tárod ki kezeidet, könyörögj értünk, hogy mindnyájan részesüljünk Jézus Szent Szívének áldásából és bőséges kegyelméből.”

A jubiláns a szentmise végén köszönetet mondott Fellegi Sándor esperes-plébánosnak, a híveket pedig a lelkipásztor és a megújult templom iránti szeretetre, ragaszkodásra buzdította.

Szabó Imre Dávid ferences atyának, a kármelita kápolna lelkipásztorának meghívására R. Kiss Imre szalézi atya egy hét múlva, október 14-én, vasárnap este a Kármel hívei részére mondott szentmisét és szentbeszédet. Mielőtt erre sor került volna, Szabó Imre lelkész szeretettel üdvözölte az ezüstmisés atyát, Kunszentmárton szülőltét. A papi élet nehézségeit, súlyos terheit a zsoltáros szavaival érzékeltette:

Uram, seregeknek Ura! Ne érje bennem szégyen azokat,
Kik téged keresnek, Izrael Istene.

Mert érted viselem gyalázatomat,
Érted borítja szégyen arcomat.

Érted lettem testvéreim előtt idegenné,
Anyám fiai előtt jövevénnyé.

Mert emészt a buzgóság házadért,
Gyalázóid szidalma engem ér.

Ha böjtölve szőrzsákba öltözöm, azért gyaláznak,
Ha szőrzsákot öltök, rajtam példálóznak.

Ellenem beszélnek, akik a kapuban ülnek,
S akik boroznak, rólam énekelnek.

Többen vannak, mint a hajsza fejemben,
Kik ok nélkül gyűlölnék engem.

Hatalmasak ellenségeim,
Kik ok nélkül üldöznék engem.

Amit el nem vettem,
Azt kell megfizetnem.

Az én imám pedig szálljon hozzád, Uram,
A kegyelem idején, óh Isten!

Nagy irgalmasságodban hallgass meg engem!

R. Kiss Imre rövid szentbeszédében az evangélium hűségére lelkesítette a híveket, majd a szentmise végeztével egyenként részesítette ezüstmisés áldásban a ministránsokat, rokonokat s a megjelenteket.

Jubileumi évének, az 1973. esztendő nyarának szép emlékeire utalnak egyetlen hozzám intézett levelének megható sorai, örök érvényű gondolatai:

„Kedves Józsa Család! Igen sajnálom, de valahol elkallódott a címük, és ma találtam meg, közben Irénke nővérem is megírta, akkor meg a képeket nem találtam, pedig már régen borítékba vannak téve. Így most küldöm, ami kedves emlékeket idéz fel bennem is, mert visszaemlékszem kedves vendéglátásukra tavaly, mikor otthon voltam... Remélem, jól vannak és dolgoznak, küszködnek, mint mi a drágasággal. Az idén Kanadában voltam a nyáron, ahol tíz évet töltöttem. Igen kedvesen fogadtak, és nagyon jól éreztem magam, mint mindenhol, jó emberek között. Remélem, ha újra lesz alkalmam hazamenni, akkor újra találkozunk. Egyelőre nincs szándékom hazamenni, mert nagyon sokba kerül, de lehet, hogy két év múlva ösztögyűjtök egy kis pénzt és akkor újra elmegyek, hogy a régi szülőföldemet lássam. Mindig megmelegszik a szívem, amikor arra gondolok, hogy hamarosan Kunszentmártonban leszek.

Az az út Homoktól Kunszentig nagyon emlékezetes. Akkor már tudom, hogy otthon leszek nemsokára, és az mindig jó érzéssel tölt el... Kedves Józsa Család, kívánom, hogy a jó Isten segítse, erősítse mindnyájukat az élet sokszor nehéz pillanataiban, s maradok imával, szeretettel Krisztusban testvérük: Kiss atya. 1974. október 23-án.”

R. Kiss Imre szalézi szerzetes, MC Kinleyville plébánosa élete utolsó éveiben súlyos, gyógyíthatatlan betegséggel vívta meg végső csatáját. Hosszú ideig ápolták a legjobb kórházakban, az orvosok mindent megtettek érte, de egészségét már nem sikerült helyreállítani. Nagy vigasztalására szolgált azonban, hogy betegágya mellett ott állt a Kunszentmártonból érkezett hűségesebb testvér: R. Kiss Péter, feleségével, Évikével. Imre atya a betegek szentségével ellátva, pápai áldásban részesítve 1987. október 14-én halt meg 71 éves korában. A megyéspüspök, a papság és a szalézi rendtársak közössége november első napjaiban szentelte be holttestét, majd kívánsága szerint hamvait repülőgép szállította Magyarországra. A temetési szertartást 1988. június 24-én Nagy Ferenc esperes-plébános végezte a kunszentmártoni felső temetőben. Az engesztelő szentmisét követően, a kegyeletes búcsúbeszéd és a lélekajánlás után nagy részvét mellett helyezték végső nyugalomra a kápolna melletti papi sírboltban.¹

1 Meszlényi Zoltán (Hatvan, Heves vm., 1892. jan. 2. – Budapest, 1953. jan. 11.): püspök. 1915-ben szentelték pappá. 1937: esztergomi segédpüspök. 1950: káptalani helynök. Politikai okokból még abban az évben elhurcolták. Elképesztő gyötrelmek után börtönben halt meg. 2009-ben boldoggá avatták.

2 Az életrajzi adatok pontosításáért hálás köszönet illeti özv. Kiss Péterné Csollák Éva, Kunszentmárton, Garay utcai lakost.

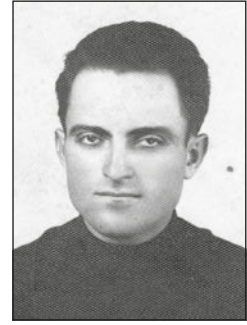
LENGYEL MÁTÉ: FRÁTER PÁL örökfogadalmos verbita missziós testvér (1923–2003)

Megcsappant létszámú kortársain kívül talán már senki nem emlékszik Kunszentmártonban Lengyel Mátéra, a szorgalma révén módos gazdaként ismert Lengyel Antal és az egyenes tartású, a hagyományos kun viseletben, bokáig érő fekete ruhában templomba igyekvő Nagy Anna fiára, aki a gyermekkorból felcseperedve, a krisztusi küldetés, a misszionárius elkötelezettség teljesítését választotta élethivatásul.

1923. július 26-án született, augusztus 10-én tartotta keresztvív alá nagynénje, Lengyel Anna hajadon. A kereszttség szentségében Gibás József káplán részesítette.¹ Gyermekéveit Mátyás király utcai családi házukban töltötte. Tizennyolc éves korában lépett a verbiták rendjébe, amelynek teljes neve: Societas Verbi Divini (SVD), magyarul: az Isteni Ige Társasága. Missziós szerzetesi kongregációként Janssen Szent Arnold münsteri egyházmegyes pap alapította 1875. szeptember 8-án, 1910-ben kapott végleges pápai jóváhagyást. Az alapító halálakor a Társaság 430 papja és 588 testvére szolgálta a missziók ügyét Kínában, Argentínában, Togóban, Brazíliában, Új-Guineában, az Amerikai Egyesült Államokban és Chilében. Magyarországon 1916-ban Máriakémen (Baranya megye) telepedtek le. 1924-ben alapították a Názáret Missziósházat, 1928-ban építették Kőszegen a Szent Imre Missziósházat, és a rendtagok nagy része ide települt át.

Lengyel Máté Pál verbita missziós testvér

1942-ben Kiskunfélegyházán megnyílt a Szent István Missziósház. Az első magyar verbita misszionáriusok 1934-ben indultak külföldi útjukra. Magyarországon a missziós képzés mellett a sajtóapostolságot tartották egyik legfontosabb feladatuknak.²

Lengyel Máté elhatározását a „Tájékoztató az Isteni Ige Társaságáról olyanok részére, akik missziós testvérek akarnak lenni” című kiadvány elolvasása erősítette meg véglegesen. A nyomtatott füzetet minden bizonyosan Halász Imre polgári iskolai tanárától kapta. A jelöltidő elteltével fogadalmat tett, majd előljárói Afrikába, a ghánai misszióba irányították. Eleinte főleg építkezéseknél fizikai munkát is végzett, később, amikor már elsajátította az ország nyelvét, hittani és gyakorlati ismereteket tanította az afrikai gyermekeket. Nem volt felszentelt

Épül a székesegyház az afrikai misszióban (1953)

pap, haláláig „Pál testvér” maradt. Az 1960-as években az USA területén, Bay St. Louis város Szent Ágostonról elnevezett misszióházában teljesített szolgálatot. Itt érte a halál 80 éves korában, 2003. június 22-én.³

Annak ellenére, hogy hatvan évet távoli világrészekben töltött, holta után pedig Amerikában lelt végső nyugalomra, szülővárosával, plébánosunkkal, szülei-vel, testvéreivel és rokonaival állandó kapcsolatot tartott, amikor lehetősége nyílt rá, Magyarországra utazott. Volt rá eset, hogy az 1950-60-as években haza akart

Pál testvér II. János Pál pápa előtt

jönni, de csak Bécsig juthatott el. Később, a politikai légkör enyhültével már Kun-szentmártonban szállhatott le a vonatról. Első útja mindig a templomba, a plébániára és a temetőbe vezetett, csak ezután lépte át a szülői ház küszöbét. Levelei is arról tanúskodnak, hogy az óriási távolság és a hihetetlenül hosszú idő sem halványította az otthon iránti érdeklődését, a szülőföldhöz való ragaszkodó szeretetét. Templomunk felújítási munkálataihoz megtakarított pénzével is hozzájárult.

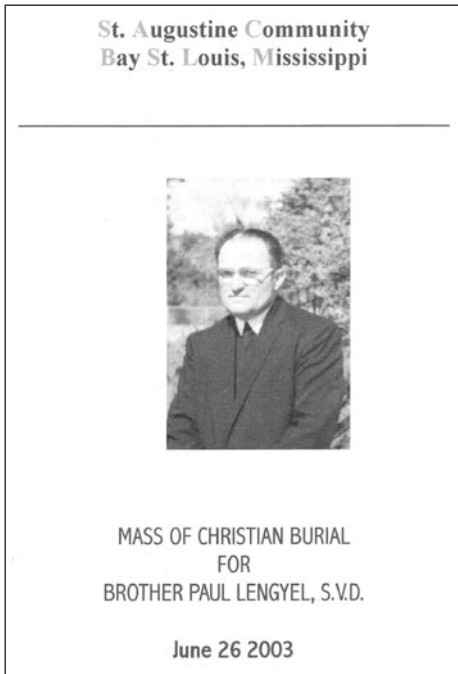
Szemelvény dr. Kiss Péter prépost-plébánoshoz, valamint rokonaihoz küldött leveleinek részletéből:

„Főtisztelendő kedves Prépost Úr! A hozzám küldött kedves sorait megkaptam. Nagyon szépen köszönöm. Különösen nagyon köszönöm az értem följajánlott imákat. Most pedig a feltámadt édes Üdvözítő szeretetével kívánok kegyelemteljes, boldog húsvéti ünnepeket, a főtisztelendő Prépost Úrnak és minden egyes kedves híveinek. Továbbra is imákat kérve maradok a messze távolból – 1960. március – Pál testvér SVD.”⁴

„Kedves István, Erzsike, kis Erzsike, Anita és Rokonság! Sok-sok szeretettel üdvözlöm, köszöntöm Mindnyájukat a messze távolból, és kívánok kedves Mindnyájuknak kellemes karácsonyi ünnepeket és áldásos új évet. Tudatom Mindnyájukat, hogy én jól vagyok, csak a cukorbetegséggel van kisebb-nagyobb bajom, már 78 éves vagyok, de a szívem műtete óta, mely 3 évvel ezelőtt volt, azóta jól vagyok. Él-e még Ilonka, Szilágyiné? Hogy vannak a Rokonok? Mi a helyzet

otthon? Mi lett a birtokokkal? Hány évesek voltak Jóska, meg István, mikor elhunytak? Ha egészségem jó lesz, a közeljövőben el szeretnék menni látogatóba!

Sok-sok áldás és béke mindnyájuknak. Szeretettel Máté bácsi.
Saint Augustines Seminary Drive Bay St. Louis, 2000. december 16.”⁵

Lengyel Máté Pál sírja Amerikában

A Lengyel család figyelmességének köszönhetően alkalom nyílt az angol nyelvű gyászjelentés Fehér Ildikó által magyarra fordított szövegének közzétételére is. Szerkesztett változata újabb adatokat szolgáltat Pál testvér életéből:

Lengyel Gáspár Máté: Pál testvér, az Isteni Ige Társasága misszionárius tagja, Lengyel Antal és Nagy Anna hatodik, legfiatalabb gyermeke 1923-ben született a magyarországi Kunszentmárton községben. Első szerzetesi fogadalmát 1945-ben tette le Magyarországon, ezt követően került misszionáriusként Nyugat-Afrikába, az akkori Gold Coast – Arany Part – (jelenleg Ghana) területére, ahol 1952-ben tett örök fogadalmat. Afrikában tíz évet dolgozott építésként. Legjelentősebb munkája volt a fővárosban, Accrában a Szentlélek Isten tiszteletére emelt monumentális püspöki székesegyház építési folyamatainak felügyelete. A székesegyház röviddel azelőtt készült el, hogy Gold Coast (Ghána) 1957-ben elnyerte függetlenségét. Pál testvér 1962-től az Amerikai Egyesült Államokban fejtette ki tevékenységét, ahol az ország észak-keleti részén különböző missziós intézményeknél végzett építési és karbantartási munkákat. 1986-tól az ország déli részén, St. Augustine rezidencián élt Bay St. Louis-ban. Miközben folytatta épület-karbantartási szolgáltatást, rózsafüzéreket gyűjtött a külföldi missziók részére. Örök példakép marad az

Oltáriszentség iránti mélységes hódolata és a Boldogságos Szűz Mária tisztelete. Egészségi állapotának romlása miatt később már állandó szakápolásra volt szüksége, melyet a Lafon Idősek Otthona biztosított számára New Orleansban. Ott hunyt el 2003. június 26-án vasárnap, pillanatokkal azután, hogy Joseph Guidry atya, a Szent Ágoston Missziósház rektora a betegek szentségében részesítette.

1 Kereszteltek anyakönyve XVII. kötet, 14. lap, 198. sorszám. Római katolikus plébánia, Kunszentmárton.

2 Magyar Katolikus Lexikon XIV. 2009. 972-974.

3 Diós szerk. Kézirat 2002.

4 Dr. Kiss Péter prépost-plébános hagyatékából.

5 Lengyel István (1954) Kunszentmárton, Mátyás király utca 26. szám alatti lakos adatszolgáltatása.

DR. KISS LÁSZLÓ jezsuita atya (1925–1982)

A göröngyös, sok megpróbáltatással, de hősies kitartással és halálig tartó hűséggel megtett életút állomásait Kiss László atya 1982. március 17-én kelt, féltve őrzött levele eleveníti meg, így saját szavai alapján ismerhetjük meg életét – kiegészítve a szükséges adatokkal:

„...Azt gondolom, sokat tudsz rólam, de talán sokat nem. Engedd meg, hogy röviden leírjam önéletrajzomat. 1925. július 11-én születtem Kunszentmártonban, igazság szerint a szentesi határban: Jaksor, 3/a, de itt kereszteltek.”

(Édesapja: Kiss László Illés, édesanyja: Habranyi Eleonóra. Hárman voltak testvérek. Öccse: Kiss Imre, magyar-történelem szakos tanár, a cserkeszölői általános iskola igazgatója volt, húga: Kuruczné Kiss Sarolta.)

„Hatéves koromig kint nevelkedtem a tanyánkon: Szentes, Jaksor, 3/a, Tűzköves, ma Nagytóke. 1931-től 1936-ig Kunszentmártonban jártam elemi iskolába: két évig a Zeller-iskolába (Bercsényi utcában laktam a nagymamáéknál), majd a nagyiskolába Balássy, illetve Martikány tanító urakhoz, ötödik osztályba pedig Vass tanító úrhoz. 1936-tól 1944-ig – nyolc éven át – Szentesre jártam gimnáziumba, mint vonattal bejáró diák. Szentesen érettségiztem kitüntetéssel 1944-ben.

1944. augusztus 14-én beléptem a Jézus Társaságába. 1944. december 24-én felszabadultunk, de karácsony másnapján egy kitörni akaró német tank belelőtt a Manréza lelkigyakorlatos-házba, eltalált egy radiátort, leállt a fűtés. Ezután december 27-én az egész noviciátus megindult Kalocsára, és január 3-án szerencsén meg is érkeztünk. Majd 1945 májusában krumplisvagon tetején érkeztünk vissza Pestre, illetve Budára. Itt tettem egyszerű örök fogadalmat a Manrézában 1946. augusztus 15-én. Ezután leutaztunk Szegedre, ott végeztem a bölcseleti főiskolát 1946 őszétől 1949 februárjáig. 1948 őszén lefoglalták a kollégiumot (‘Fényes szelek’!), engedélyt már nem adtak a külföldre távozásra. (A nehézségre forduló időkben a jezsuita rend vezetősége magasabb tanulmányok végzése céljából külföldre akarta menteni. JL) Illegális határátlépésen buktam le 1949. március 7-én. Először

a Buda-déli, majd a kistarcsai internáló táborba kerültem, és onnan 1953. szeptember 17-én szabadultam.” (Itt e néhány rövid mondatot ki kell egészíteni az *Új Ember* 2007. április 29-én megjelent cikkének részleteivel: „...Őrizetbe vették és az Andrásy út 60.-ba szállították. Három borzalmas hetet töltött ott, mire megkezdték a kihallgatását. Mindent bevallott, mindent megbánt, azt is, amit nem kellett volna. Együttműködését busásan megfizette a hatalom: fél év helyett négy évet töltött fogságban. A kistarcsai internálás azonban nem várt előnnyel járt. Itt újra találkozhattak előljárók és növendékek, és az illegális teológián Kiss László mégis befejezhette tanulmányait. Időközben azért megjárta a recski kényszermunkatábor is...”¹⁾ „Utána „ref’-et (rendőri felügyeletet) kaptam. Kunszentmártonban helyezkedtem el építkezésnél, majd félévig óraadó tanító voltam Kőteleken. Szarvason dolgoztam az OTKI-ben, később a Honvéd-térképészetnél, azután Szolnokon a Közlekedési Egyetemen mint fűtő, utána pedig a Tiszamenti Vegyiművekben voltam rakodómunkás. 1956 augusztusától a Kecskeméti Útfenntartónál először brigádban dolgoztam, azután bekerültem az irodára. Téli fagyszabadság jött (!): 1957. január 25-én a pomázi templom Goretti Szent Mária kápolnájában Kisberk Imre püspök atya²⁾ pappá szentelt három társammal együtt.

1957. február 3-án mondtam újmisémet Kunszentmártonban, a Kármel kápolnájában. (Újmisés szónok: P. Mócsy Imre S.J.)³⁾ Február végén Rákosszentmihályra kerültem, mint irodai alkalmazott, gyakorlatban káplán. 1957 őszén beiratkoztam

a Hittudományi Akadémiára. 1961. június 24-én Szörényi Andor professzornál „Cum Laude” fokozattal teológiából ledoktoráltam.”

(Közbevetőleg ismét idézni kell az *Új Ember* fentebb hivatkozott cikkéből: „Az 1961. év újabb törést jelentett az életében, ismét letartóztatták. A rendszer félt a jezsuitáktól, a Vatikán kémeinek tartotta őket, hiszen képzetek voltak, függetlenek, és több nyugati nyelvet beszéltek. Ráadásul felosztás ide vagy oda, nem akarták megszakítani a kapcsolatot egymással... Beszervezni is megpróbálták. Rágalmakkal bizalmatlanná tették vele szemben a rendtársakat, de hiába. Sem őt, sem a jezsuiták nagy részét nem tudták besúgásra bírni.”)⁴

Kiss László jezsuita

„Közben – itt részletesebben ki nem fejthető okokból – elkerültem a plébániáról, majd 1961-ben elmentem segéd munkásnak egy építőipari vállalathoz. 1964-ben megszereztem a segédlevelet. Itteni pályafutásom: vasárnapi-ünnepnaponkénti kisegítés (állandó helyem 21 éve: Soroksár-Újtelepen), hétköznap fizikai munka. Szocialista brigádvezető lettem, elnyertük a bronz, az ezüst, az aranykoszorút, szakszervezeti bizalmi és irodabizottsági tag lettem, kétszer kaptam meg a „Kiváló Dolgozó” kitüntetést.

1973-ban meghívást kaptam az Innsbrucki Egyetem Teológiai Karára továbbtanulásra. Éppen az engedélyek után szaladgáltam, letettem az autóvezetői vizsgát, és kaptam egy szívinfarktust 1973 őszén. Egy év betegállomány, azután leszázalékolás – kétévenkénti hosszabbítással, közben cukorbeteg is lettem –, míg végre végleg leszázalékoltak. Tavaly, 1981-ben megint nagyon hajtottam: újabb szívinfarktus.

1973 óta jelennek meg cikkeim a *Teológiában*, 1976 óta a *Vigiliában*. Szent Péter leveleiről írt kommentáromat éppen most utasította vissza végleg a Szent István Kiadó. Tervbe vettem egy „zsinat utáni meriológia” megírását. Sokat kisegítettem, tartottam lelkigyakorlatokat (Kunszentmártonban is). Az 1975-ös szentévre Rómába szerettem volna utazni az Actio Catholica által szervezett különvonattal, de kérésemet visszautasították: „közérdeket sért” megjegyzéssel. Ha még érdekel valami részletkérdés, szívesen közlöm...”

Kovács Gergely idézett cikkében Cséri István, aki személyesen ismerte Budapesten László atyát, a következő jellemzést mondta el:

„Jó csőszerelő volt, élmunkás. Soroksár-Újtelepen kisegítő lelkész. Igazi papi jellem, kiegyensúlyozott, jó kedélyű. Fel tudta dolgozni azt, ami vele történt. Kényszerű kettős élete miatt soha nem panaszkodott. Amikor először mondott szentbeszédet, mindenkinek leesett az álla. Civilként elvégezte a teológiát, cikkeket írt, ezeketikái könyvét az egyedülként megtúrt egyházi kiadó nem jelentethette meg. Életem egyik legemlékezetesebb papi egyénisége.”⁵

A súlyos megpróbáltatások, testi-lelki gyötrelmek, a mellőzöttség és üldöztes időszakában végzett tanulmányok befejeződtek, következhetett volna a teljes célbaérés, vagyis a pappá szentelés mozzanata. Törvényen kívül helyezett szerzetesrendek tagjait, különösen olyanokat, akik börtönbüntetést is szenvedtek, a megfélemlített püspökök nem merték felszentelni. Egyedül a Pomázra száműzött Kisberk Imre székesfehérvári segédpüspök vállalkozott erre, miután négy jezsuita növendék: a kunszentmártoni Kiss László és Závodni Kálmán, valamint Lázár József és Morlin Imre fordult hozzá ezzel a kéréssel. 1957. január 25-én a pomázi templomban zárt ajtók mögött megtörtént az egyházi rend szentségének kiszolgáltatása.

A félelem légkörére jellemző az anekdotába illő történet, amit később Kiss László mesélt el. Miután véget ért a magasztos szertartás, a pomázi plébános szeretetreggelin látta vendégül Kisberk Imre püspököt és az újonnan szentelt atyákat, akik déltájban HÉV-vel utaztak vissza a fővárosba. Megebédelték egy álló bisztróban, s ahogy mennek az utcán, a rikkancsok harsogják: – Itt az Esti Hírlap! Megjelent az Esti Hírlap!!! Mi történt Pomázon? Itt az Esti Hírlap!!! A négy jezsuita rémülten nézett egymásra: – Már az újságok is írják? Egyikük feltűnés nélkül vett egy hírlapot, s megkönnyebbülten olvasták, hogy nem a papszentelésről van szó, hanem egy tyúklopásra szakosodott bandát lepleztek le Pomázon.

1957. február 3-án, verőfényes téli vasárnap délelőtt mutatta be első szentmise-áldozatát a kunszentmártoni Kármel kápolnájában városunk szülőtte, Kiss László jezsuita atya, aki Bánhegyi Béla érseki tanácsos, Keller Juvenál atya és néhány rendtársa kíséretében lépett az oltárhoz. Evangélium után P. Mócsy Imre, a neves jezsuita főiskolai tanár mondott nagyhatású szentbeszédet. Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepére utalva, a papi élet és hivatás lényegét a másoknak világitó, állandóan fényességet árasztó s közben önmagát emésztő gyertyával hozta

Dr. Kiss László jezsuita atya dr. Kiss Péter prépost gyémántmiséjén, 1974. június 30-án

összefüggésbe. S a szónok tette ezt olyan érzelmi átéléssel, hogy hirtelen könnyek toltak szemébe, a megindultságtól néhány másodpercig szólni sem tudott.

– „Bocsássanak meg a hívek ezért – mondotta –, együtt voltunk fogságban a Lacival!...” Ekkor már könnyeztek a résztvevők is. A szentmise után Kiss László primiciás áldásban részesítette szüleit, testvéreit, paptársait és az egybegyűlt híveket.

Küzdelmes negyedszázad elteltével, 1982. június 27-én, vasárnap délelőtt ismét összejött a Pomázon együtt szentelt négy jezsuita atya, de a találkozás most Kunszentmártonban történt, hogy dr. Kiss László és Závodni Kálmán szülővárosában mutathassák be közösen ezüstmisés áldozatukat.

Dr. Kiss László, Morlin Imre, Závodni Kálmán és Lázár József ezüstmiséje Kunszentmártonban, 1982. június 27-én

Pontosan 10 órakor szólaltak meg templomunk harangjai, Nagy István jászapáti (volt kunszentmártoni) káplán keze alatt örömujjongással bűgött fel az orgona, s a Rómából ez alkalomra hazaérkezett Lázár József és Morlin Imre⁶, valamint dr. Kiss László és Závodni Kálmán jezsuita atya Nagy Ferenc kunszentmártoni plébános, Szabó Imre Dávid érseki tanácsos, Kármel-plébános és a vendég jezsuita szerzetesek kísérete mellett ünnepi menetben vonult az oltárhoz.

A jeles jezsuita résztvevők: P. Óry Miklós⁷, a hírneves Pázmány-kutató (Ausztria), P. Benkő Antal, a *Szolgálat* című papi folyóirat szerkesztője (Ausztria), P. András Imre vallás-szociológus (Bécs), P. Ugrin Béla Ausztráliából, P. Pálos Antal piliscsabai lelkész⁸, P. Süle Géza Budapestről, valamint Fr. Zentai Sándor, Fr. Lukács László és Fr. Horváth Mihály a szentélyben foglaltak helyet. Ékes virágcsokorral kedveskedő kislányok köszöntő szavai után dr. Kiss László üdvözölte a híveket és kezdte el a szentmise imádságait. A szentleckét Závodni Kálmán olvasta. „Szólj, Uram, hallja a te szolgád!” – zárultak az olvasmány sorai, utalva arra, hogy negyedszázaddal ezelőtt mindannyian meghallották és követték az Úr hívó szavát. A nyolc boldogságról szóló evangéliumi szakaszt Pálos Antal jezsuita atya, egykori tartományfőnök olvasta a szószéken, s ezt követően emlékezetes szentbeszédet mondott:

„Kedves ezüstmisés Testvéreim, főtisztelendő Atyák, Istennek egybegyűlt szent népe!

Minden jubileum arra szolgál, hogy hálát adjunk a mindenható és irgalmas Istennek a tőle kapott adományokért. Hálát adunk a létezésünkért, hogy örök tervei szerint beleállított minket az idő végtelen folyamatának egy meghatározott szakaszába. Hálát adunk, hogy megszentelt bennünket, s az üdvözítő egyház tagjaként részesít a megváltás gyümölcseiben. De még inkább különös okunk van a

hálaadásra, mert az Úristen a hívek sokasága közül egyeseket kiválasztott és a papszentelés kegyelmeiben való részesítés által örökre magához láncolt, hogy egészen és mindenestül Isten szent népének pásztoraik legyenek. Ez a mi hivatásunk és kötelességünk, ahogyan Szent Bernát mondja: „Az Úr igéjének közlésével, papi életünk példájával, az áldozat bemutatásával és magunk feláldozásával” szolgálni Istent és az ő népét.

Kimondhatatlan nagy kegyelem a papi szolgálat adománya. Az igehirdetés kötelezettsége készíti a felszentelt papokat arra, hogy vigyék szerte az evangélium örömhírét, Krisztus üzenetét. „Hirdetni az igét, akár alkalmas, akár alkalmatlan.” A mai világban a szó elvesztette értékét. A hírközlő eszközökön át a szavak zuhataga árad felénk. Nem a szónak, hanem a példának van súlya. A pap a maga személyén keresztül tetteivel, élete példájával tanúskodik Krisztus szeretetéről, tanításának igazáról. A szent áldozat bemutatásával egyesíti a pap saját életáldozatát, szenvedéseit, megpróbáltatásait. Különleges ok a hálaadásra a mai ezüstmise, mert a ti huszonöt esztendőtok is el volt jegyezve az áldozattal! Igaza van a spanyol mondásnak, mely szerint az Isten görbe vonalakkal ír egyenes vonalat! Mennyire másként alakult az életek, mint ahogyan a rendi noviciátusban tervezgettétek!

Laci testvér (dr. Kiss László), amikor követted az Úr hívó szavát, nem gondoltad, milyen görbe vonalon járod végig a papság útját! Elérted a felszentelést, de nem úgy alakult tovább, ahogy remélted. Nem taníthattad az ifjúságot, szentmiséidet is legtöbbször zárt ajtók mögött kellett bemutatnod. De az út csak emberi szemmel nézve tűnik görbének, az Isten szemében valójában nyílegyenes, mert ez a Krisztus-követés útja.

Józi testvér (Lázár József), te sem gondoltad, hogy a „kistarcsai főiskolán” végzed tanulmányaidat, s azok befejeztével az építőiparban kell tanúságot tenni a szerzetesi élet eszményeiről!

Ugye, Imre testvér (Morlin Imre), milyen görbe vonalat írt az Isten a te életedben is, amikor a Don-kanyartól a papságban való részesedésig eljutottál? Mennyi buktatót tartogatott számodra ez az út! Az Isten szándéka szerint a te utad mégis egyenes, értelmes, tartalmas és hiteles!

És te, Kálmán testvér (Závodni Kálmán), amikor elhagytad édesanyádat és a szülői házat, s a katonaságból Krisztus katonái közé léptél át, nem gondoltad, mennyi emberileg érthetetlen fordulatot, görbe utat és megpróbáltatást tartogat számodra a huszonöt év! Azóta sem élheted azt a papi életet, ami hitelesebbnek látszik.

Isten mégis különös módon vezet benneteket. Csodálatos sztrádat épít, de mi nem látjuk azt. Minden csalódás és kudarc, börtön és megpróbáltatás ellenére vigyáz rátok az Isten, a veszélyes kanyaroknál ott áll az irgalmas Krisztus, ő vár majd benneteket az út végén, s talán nagyobb jutalommal, mint akiknek a papi élete nem

volt ennyire göröngyös! S most hálát adni jöttünk össze, mert Isten az ő követőit részesíti szenvedésének gyötrelmeiben, de ugyanakkor feltámadásának dicsőségében is. Ezért imádkozunk veletek együtt a hálaadás és önfelajánlás e magasztos pillanataiban: Fogadja el az Úr kezetekből ezt az áldozatot, nevének dicséretére és dicsőségére, mindannyiunk és az egész Anyaszentegyház javára.”

A szentáldozás után a négy ezüstmisés atya együttesen mondott hálaadó imádságot és újíttotta meg szerzetesi fogadalmát. A szentmise végén dr. Kiss László szólt a hívekhez. Érzelmektől csordultig telt szívéből gazdagon áradt a szeretet szava:

– Szülőföldünkre tértünk vissza, ketten kunszentmártoniak, hogy itthon is köszönetet mondjunk a huszonöt év kegyelmi ajándékaiért. Ady szavaival élve, mint a föl-földobott kő, amely visszahull a földre, úgy vonz bennünket is a szülőföld szeretete. És Radnóti gondolatával folytatva: számunkra nem térkép e táj, hanem szívünkre, lelkünkre ható eleven valóság, erőt adó találkozás a szülőföld népével. Innen, ebből a templomból indultunk a lelki élet útjára. Itt kereszteltek, itt járultunk az első szent gyónáshoz és áldozáshoz. Az egykori gyönyörű ünnepek, lelkigyakorlatok, úrnapi és feltámadási körmenetek örök nyomokat hagytak bennünk. Szerzetes és világi papjaink buzgósága maradandó példaként szolgált mindnyájunk számára. Mindezek eszközök voltak az Isten kezében, hogy a hivatást megérlelje bennünk. A mai hálaadás az erőgyűjtés alkalma, hogy továbbra is hűségesen szolgáljuk Isten országának ügyét. Tiszta forrásból merítünk: az evangélium igazsága, az ősegyház egyszerűsége és a szülőföld szeretete ad bátorítást ahhoz, hogy önzetlen lélekkel dolgozzunk Isten dicsőségére és a hívek javára.

– Köszönjük a plébános atyának, hogy lehetővé tette számunkra a mai jubileum megünneplését. A híveknek pedig az imát, a segítőkészséget és áldozatvállalást. Szent Pál szavaival mondhatjuk, hogy „ti vagytok ajánló levelünk, szívünkbe írva. Ismeri és olvassa azt minden ember, mert meglátszik rajtatok, hogy Krisztus levele vagytok, amelyet mi írtunk, nem tintával, hanem az élő Isten Lelkével, nem is kőtáblákra, hanem az élő szív lapjaira.” (2 Kor, 2-4) Imádkozzunk, amiért mi is könyörögtünk a szentmisében, hogy ez a szülőföld támasszon újabb papi hivatásokat, hogy a harmadik ezredforduló se találja papok nélkül a híveket. Papokra, hívekre mindig szükség lesz, mert csak akkor írhatunk a szívek lapjaira. Erre a szándéokra adjuk ezüstmisés áldásunkat.

Papjaink és a ministránsok után a rokonok és a hívek sokasága járult a négy jezsuita atya elé, akik együttesen részesítették Kunszentmárton hívó népét a jubileumi áldás kegyelmeiben.

A június végi szép napok ünnepi hangulata ismétlődött meg a kunszentmártoni Kármel 1982. július 18-án tartott búcsúja alkalmával. Dr. Kiss László jezsuita atya a Kármelhegyi Szűzanya oltára előtt is bemutatta ezüstmisés hálaáldozatát. Tulajdonképpen erről a szent helyről indult az ő szerzetesi hivatása is. Annak idején kora reggelenként itt ministrált, s a szentmise kegyelmeivel gazdagodva utazott mindennap Szentesre, mint bejáró gimnazista.

Huszonöt év előtt a Kármelben mondta első miséjét, s most ismét hazatért, hogy a szülőföld Mária-szentélyében újra erőt merítsen, s a búcsúra egybesereglett

híveket részeltesse a jubileum áldásában. Az ezüstmisénél Nagy Ferenc plébános, Szabó Imre Dávid OFM, a Kármel plébánosa és Szegei Kálmán egri teológus teljesített szolgálatot. Az ünnepi prédikációt Nagy Ferenc kunszentmártoni plébános mondta:

– Az Isten az egész világmindenség Ura, időnként mégis kiválaszt, leköt maga számára egy részt a végtelen térből, egyet-egyét pedig az emberek közül. Néhány fallal körülhatárolta magának az Isten ezt a kápolnát, hogy aki itt szívből imádkozik, üres kézzel soha ne távozzon. Az Úr szent hajléka ez, ahol a mai búcsún is kiárasztja kegyelmének bőségét. A keresztség szentségével az emberek sokaságának lelkét jelöli meg az Isten-fiúság örök pecsétjével. Némelyeket az emberek közül különös módon választ ki és köt le a maga szolgálatára. Így történt ez 25 évvel ezelőtt László testvérünk esetében is. Ő megértette a hívó szót, mindent elhagyott, és fenntartás nélkül követte isteni Mesterét. A keresztyén család a papi hivatások bölcsője. Az Isten nem az utcasarkokról és kocsmákból hívja és választja ki szolgáit! Ahogyan erősödik a családok keresztyén szelleme, úgy remélhetjük, hogy nem hagy bennünket papok nélkül az Isten jóságá!

Ezüstmise Szentesen. Vági László apát-plébános köszönti László atyát

Szentmise végén a jubiláns dr. Kiss László mondott köszönetet a közreműködő papságnak és a híveknek. A Kármelhegyi Boldogasszony búcsúünnepére hivatkozva hangsúlyozta, hogy a pap hivatása hasonlít a Szűzanyáéhoz: Jézust adni az embereknek!

László atya ezenkívül még Soroksár-Újtelepen, lelkipásztori működési helyén, valamint Isaszegen, Boldog községben, Makkos-Márián, Tamás József jezsuita provinciális tartózkodási helyén, végül pedig Szentesen is mondott ezüstmisét, ahol egykor a gimnázium eminens tanulója volt. A Szent Anna templomban

végzett hálaadáson közreműködött Pitti Katalin operaénekesnő, Leblanc Győző operaénekes és Zeke Lajos orgonaművész.⁹

A napsugaras nyárban még az ezüstmisék sorozatának örvendetes útját járta, az októberi ős azonban letépte küzdelmes életének virágát. Szomorú gyászjelentés adta tudtul, hogy dr. Kiss László jezsuita atya 1982. október 25-én életének 58., hivatásának 39. és papságának 26. évében budapesti otthonában elhunyt. A negyedik szívinfarktus könyörtelenül végzett vele. Hihetetlennek tűnt a hír, látva nemrégiben is derűs mosolyát, az Isten közelében élő szerzetespapi lélek emelkedettségét. Sokakat megdöbbsentett, de őt nem érte váratlanul a hívó szó. Tudatosan készült rá. Nemcsak korábbi betegsége, a halál előjeleinek gyakori jelentkezése miatt, hanem abból az erős hitből fakadóan, ami olyan jellemző módon nyilvánult meg életfelfogásában és a meggyőződés erejét árasztó teológiai írásműveiben.

„A halál a földi-emberi élet záróakkordja – írta alig egy évvel korábban –, amely véget vet evilági tevékenységünknek, küzdelmünknek és szenvedésünknek. Pont a mondat végén, mert lezár egy életet, felkiáltójel, mert hangsúlyt és nyomatékot ad, ám ugyanakkor kérdőjel is: mi következik utána? Elnyel-e bennünket a semmi feneketlen szakadéka, szétoszlunk-e páráként a világmindenség öntudatlan anyagában, vagy öntudatra ébredünk egy soha nem sejtett életformában?” Az ő élete mondatának végére 57 éves korában tett pontot a halál, amikor még – emberi elgondolás szerint – bőven gyümölcsöztethette volna élete értékeit. Földi pályafutásának utolsó esztendeje mintha felgyorsult volna: tele tervezgetésekkel, lázas cselekvő szándékkal.

1981. október 24-én kísérte utolsó útjára 84 éves korában elhunyt édesanyját. Megrendült lélekkel hallgatta Nagy Ferenc plébános gyászbeszédét, amelyben Kiss Lászlóné Habranyi Eleonóra életét a Szűzanyáéhoz hasonlította. Ő is bemutatta három gyermekét a templomban, akik közül egyet örökre kiválasztott az Isten, hogy szolgálatára és az emberek üdvösségének előmozdítására rendelje. Őt is részesítette a Fájdalmas Anya gyötrelmeiben: üldözött és meghurcolt pap fiáért vérért a szíve hosszú éveken át.

Reménykedéssel és lelkesedéstől áthatva készült az 1982. évben esedékes ezüstmisére. E szép jubileum idején végigjárta gyermek- és ifjúkorának, valamint papi működésének színhelyeit, ahová életének sorsdöntő eseményei fűződtek. Legfontosabbnak tartotta azonban az itthoni hálaadást. Gyakran mondogatta: „Az aranymisét úgysem érjük meg, olyan pedig még soha nem volt Kunszentmárton történetében, hogy egyszerre két pap-szültötte mondjon ezüstmisét. Élünk hát az alkalommal!”

Szülőföldjére mindig örömmel tért vissza. 1982 tavaszán, nagycsütörtök este váratlanul hazaérkezett, s az Oltáriszentség szerzésének ünneplésén, majd a késő esti szentségimádás ájtatosságán már tevékenyen működött közre a nagytemplomban. Az ezüstmiséken kívül többször járt itthon a nyár folyamán is, egyik alkalommal például rokona kisgyermekét keresztelte. A Kármel-búcsú ünnepségeiről el nem maradt volna. Itthonlétekor, baráti beszélgetés során örömmel számolt be arról, hogy élete álma megvalósulni látszik: ifjú papnövendékeket taníthat, hit-tudományi akadémiai magántanári kinevezésének úgye jó úton halad!

Kitűnő szónokként ismerhette meg szülőföldje népe is. Emlékezetesek maradnak a Szent Márton-búcsúkon és egyéb alkalmak során (többek között Samu András újmiséjén) mondott szentbeszédei. Nagy Ferenc plébános meghívta az 1982. évi Márton-búcsút előkészítő triduum megtartására, amit örömmel elvállalt, de teljesíteni már nem tudta. Október 9-én járt utoljára itthon: testvérei és azok családtagjai jelenlétében gyászmisét mondott elhunyt szüleiért. Halála előtt néhány nappal érkezett tőle az utolsó küldemény, ígérete hajszálpontos betartásának, baráti készségének végső megnyilvánulása. Levele még csupa derű és bizakodás. A lélek minden jóra kész, de kezének reszkető írásán már látszott, hogy a test erőtlen. A halál felkiáltójel: embert próbáló szenvedéseinek, rendíthetetlen hűségének ad hangsúlyt és nyomatékot. Mintha élete értelmét akarná összegezni és soha nem romlandó örökségként ránk hagyományozni azzal a tanítással, amit a *Teológia* című folyóirat 1981. szeptemberi számában fogalmazott meg: „A szeretet nem szűnik meg soha!” (1 Kor 13, 8), mert a szeretet erősebb, mint a halál. A szeretet földi életem munkáin, szenvedéseim, áldozataim és örömeim át testesül meg bennem. Énem, személyiségem a befogadott és elajándékozott szeretetből szövéődik. Mindörökké ez a szeretet alkotja személyiségemet. Ezért ,boldogok a holtak, akik az Úrban halnak meg. Igen, mondja a Lélek, hadd pihenjék ki fáradalmaikat, mert tetteik elkísérik őket.’ (Jel 14, 13) A halál megfoszt az anyagi kincsektől, földi örömeiktől, hiú dicsőségtől. De szeretetből végzett tetteink elkísérnek a halál szűrőjén át is! És milyen mértékben tárulok fel az Istentől és az emberektől rám sugárzott szeretetre, olyan mértékben bontakozik ki a tovább ajándékozott szeretetben, és elmondhatom: ,Élek, de már nem én élek, Krisztus él énbennem!’ (Gal 2, 20)”

Tizenkét napig siratták Kunszentmárton templomának harangjai a váratlanul öröklébbe távozott dr. Kiss László jezsuita atyát, miközben november 3-án a pest-erzsébeti temetőben vettek tőle búcsút rendtársai, paptesvérei, tisztelői, munkatársai és a soroksár-újtelepi hívek. Búcsúztató beszédet ezüstmisés szónoka: Pálos Antal SJ mondott, saját írásai alap gondolatával állítva emléket az elhunytnak.

Kunszentmártonban 1982. november 6-án délelőtt 11 órakor a gyászoló testvérek, rokonok és a nagyszámú hívek jelenlétében koncelebrációs engesztelő szentmisével kezdődött a templomi szertartás, melynek közreműködői a következők voltak: Nagy Ferenc kunszentmártoni plébános, Fellegi Sándor apát, hevesi, korábban kunszentmártoni plébános, Süle Géza és Závodni Kálmán jezsuita atya, a szintén helybeli születésű Felföldi Balázs pitvarosi plébános és Samu András makói káplán, Szabó Imre Dávid OFM, érseki tanácsos, Kármel-plébános, Nagy István jászapáti, előzőleg kunszentmártoni káplán. A gyászmise evangéliuma után Nagy Ferenc plébános mondott szentbeszédet:

„– Kunszentmárton szülőltének, annak a szerzetes atyának temetési szentmiséjén veszünk részt, aki nemcsak meghallgatta, hanem teljességgel magáévá tette Krisztus tanítását. Hűségesen, mindenről lemondva követte Jézust, amikor lelkében meghallotta a hívó szót. ,Aki titeket hallgat, engem hallgat... Aki engem követ, nem jár sötétségben.’ László oltártestvérünk szavain, életpéldáján keresztül az irgalmas Jézus nyilvánította ki jóságát és szeretetét. Persze, könnyű volna csak az oltár mellett állva szemlélni az Isten titkait! Az élet mindennapjai mérhetetlen

Isten szent akaratában megnyugodva értesítjük mindazokat, akik ismerték, és szerették, hogy

P. Kiss László S. J.

Budapesten, 1982. október 25-én 21 órakor, életének 58., hivatásának 39., és papságának 26. évében, szívelégtelenség következtében váratlanul elhunyt az Úrban.

Budapesti búcsúztatása 1982. november 3-án 12,45 órakor lesz, a **Pesterzsébeti temetőben**.

Temetése 1982. november 6-án 12,30 órakor lesz, Kunszentmártonban.

Engesztelő szentmisét 1982. november 4-én 16,30 órakor mutatunk be, a Szent Rita kápolnában (Bp., Kun u. 5.), és november 6-án 11 órakor Kunszentmártonban.

Budapest, 1982. október 29-én.

**„Urunk, akinek megadtad, hogy Krisztus követségében járjon a földön,
ültesd Fiaid mellé a mennyei dicsőségbe.”**

(szentmise)

Cím: Lukács László, 1081 Bp., Népszínház u. 28/B.

fnyv 13

sok kereszthordozást tartogatnak a pap számára, mint ahogy tapasztalható volt ez László testvérünk életében. „Ha engem üldöznek, titeket is üldözni fognak” – ígéri az Úr. De aki mindvégig hűséges marad hozzá, annak soha el nem múló örök életet biztosít. Ennek reményében ajánljuk fel közös szentmisénket és imáinkat sokat szenvedett oltártestvérünk, László atya lelkének üdvösségéért.”

A temetési szertartás délben, fél 1-kor kezdődött az alsó temető ravatalozójánál, illetve a kápolna előtt. A hívek sokasága vette körül az egyszerű koporsót. Eljött a budapesti, a soroksár-újtelepi hívek küldöttsége, a szentesi gimnázium öregdiákjainak népes csoportja, s elhelyezte a kegyelet koszorúját Széll Margit író, több katolikus folyóirat munkatársa. Ott állt a ravatal mellett P. Kovács Jenő SJ, mindkét kunszentmártoni jezsuitánk egykori noviciusmestere, a rendtársak közül pedig Lukács László, Sándor Dezső, Zentai Sándor és Miklós János szerzetes testvér.

A temetési szertartást Süle Géza¹⁰ jezsuita atya végezte: Nagy Ferenc plébános, Fellegi Sándor hevesi apát-plébános, Závodni Kálmán SJ, Felföldi Balázs, Samu András, Szabó Imre Dávid, Nagy István és Lunczer Gyula kunszentmártoni kápolnán imádságos közreműködésével.

A temetésen Süle Géza jezsuita atya mondott gyászbeszédet.

Dr. Kiss László temetése 1982. november 6-án

– Szomorú koporsó rejti magában László áldozópap, szerzetes testvérünk földi maradványait. A földnek átadott test az enyészet s az elmúlás gondolatát, hitünk pedig a feltámadás és az örök élet reményét ébreszti fel bennünk. Gyertyák égnek itt, amelyek oszlatják a sötétséget, de egyúttal jelzik az örök fényesség diadalát. Koszorúkat látunk: a hervadó virágok a pusztulást mutatják, de a bontakozó szirmok az élet folytonosságát ígérik. Kereszt emelkedik a síron, a halál és a gyalázat fája, mely ugyanakkor a feltámadás és az üdvösség jele is. Más az, amit látunk, más az, amit hiszünk!

László testvérünk élete születése óta folytonos küzdelem, szenvedés, kereszt-hordozás volt. (A szónok részletesen ismertette az elhunyt életrajzát, kiemelve internálásának keserveit, hogy bölcséleti tanulmányait a kistarcsai „főiskolán” végezte, szabadulása után a legnehezebb fizikai munka mellett fejezte be teológiáját. Akadályozták hivatása teljesítésében, a rendőrség zaklatta. 1961-ben megszerzett szentírástudományi doktorátusa „feljogosította”, hogy vízvezeték-szerelést tanuljon.) Élete vége felé pályája felfelé ívelt. Alig két hónapja, szeptember 14-én a Hittudományi Akadémia dísztermében Lékai László bíboros, esztergomi érsek, Magyarország primása, továbbá a Püspöki Kar tagjai, az egyetem professzorai és

hallgatói előtt tartott nagy feltűnést keltő előadást „Isten a világ teremtője – ahogyan egy zoológus (Joachim Illies) látja” címmel. Folyamatban volt magántanári kinevezése, amikor alkalma nyílhatott volna arra, hogy széleskörű tudását, biblikus ismereteit a papképzés területén gyümölcsöztethesse. Isten azonban más-képp határozott, megelégette szolgája szenvedéseit és magához szólította. Látszólag befejeződött minden, de valójában most kezdődik. Más az, amit látunk, és más az, amit hiszünk

Az Isten dicsősége nyilvánul meg testvérünk halálában. A hűségesek jutalmát, a feltámadás bizonyosságát nyeri el, amelyet az Úr azoknak ígért, akik mindvégig kitartanak mellette. László testvér pedig ránk hagyja örökségül élete példájának és hitből fakadó tanításának romolhatatlan gyümölcseit, ahogyan egyik tanulmányában írja: „Az örök élet hite és a feltámadás élő reménye nem álmokba ringató kábítószert, nem olcsó vigasz a szerencsétleneknek, nem kárpótlás a nélkülözött vagy elvesztett javakért, hanem értelmet mutató és célt adó felszólítás arra, hogy teljes erővel lendüljek neki földi életem feladainak, hogy tegyem szebbé, jobbá a világot a feltámadott Jézus szeretetével. És ha már minden eszköz kihull kezemből, akkor tehetetlen önmagamot, szenvedésemet és haláltusámat ajánlom fel szeretetem utolsó, földi fellobbanásával a Feltámadottnak: Istenem, Te vagy nekem!”

„Hol vagy én szerelmes Jézus Krisztusom?” – énekelték a gyászoló hívek Laurinyecz Pál kántor vezetésével, miközben dr. Kiss László koporsóját elhelyezték a családi kriptában szülei és nagyszülei mellé, alig néhány méternyire ifj. Dósa József nyugalmazott plébános sírhelyétől. Koszorúkkal díszített kereszt hirdeti, hogy Péter dr. Kiss László, az Úr fölkelet papja, Jézus Társaságának, Loyolai Szent Ignác rendjének mindvégig hűséges fia befejezte megpróbáltatásokkal teli pályafutását. „A fény partot ért.”

1 Kovács Gergely: Egy jezsuita élmunkás története. Új Ember, 2007. április 29.

2 Kisberk Imre (1906-1982): megyéspüspök. 1930: pappá, 1951: püspökké szentelték. Székesfehérvári segédpüspök. 1956-1958: az AEH (Állami Egyházügyi Hivatal) politikai okokból eltávolította Székesfehérvárról. Pomázon volt kiséítő lelkész. 1974: székesfehérvári megyéspüspök.

3 Mócsy Imre SJ (Kalocsa, 1907. – Bp. 1980.): jezsuita szerzetes, főiskolai tanár. Dr. Kiss László jezsuita atya egykori tanára, rabtársa, majd újmisésszónoka Kunszentmártonban, 1957. február 3-án.

4 Kovács Gergely: Egy jezsuita élmunkás története. Új Ember, 2007. április 29.

5 Uo.

6 Morlin Imre SJ (Szatmárnémeti, 1917. – Piliscsaba, 2003.): tartományfőnök, lelki író. Tüzérhadnagy, kiképző tiszt, végigharcolta a II. világháborút. Szovjet fogságba esett, 1947-ben érkezett vissza Budapestre. 1948: belépett a Jézus Társaságába. 1950: a szerzetesrendek feloszlata után kőműves segédmunkás. 1957. jan. 25-én Kisberk Imre püspök három társával együtt pappá szentelte. 1964: Hittan-anyag sokszorosítása miatt bebörtönözték. 1981-83: Rómában lelkigyakorlat-vezetést tanult. Hazatérve, Leányfalun lelkigyakorlatokat tartott. 1984-1990: tartományfőnök. 2002: a piliscsabai Szent Erzsébet – otthon lakója.

7 Óry Miklós SJ (1909-1994): teológiai tanár, magyar lelkész Ausztriában. Pázmány-kutató.

8 Pálos Antal SJ (1914-2005): tartományfőnök. Évtizedeket töltött a kommunista rendszer börtöneiben.

9 Új Ember, 1982. augusztus 8.

10 Sülle Géza SJ (1914-1988): házgondnok, plébános. Összeesküvés vádjával 14 évi börtönre ítélték. A budapesti Szent Rita-lelkészsegen kiséítő.

Dr. Kiss László szellemi öröksége, teológiai cikkeinek bibliográfiája

A szerző 1972-től kezdődően foglalkozott írással, szentírástudományi kutatással. A *Teológia* című folyóirat 30, a *Vigília* 11 tanulmányát közölte. Egy kötetben három szakcikke jelent meg. Írásainak bibliográfiája a jelzett folyóiratok rendelkezésre álló példányai alapján készült. Kiegészítése, teljessé tétele a jövő feladata.

TEOLÓGIA

1973. szeptember: Gondolatok a munka keresztény szemléletéről
1974. december: A jövő Istene
1975. június: Az ember élete: Krisztus
1975. december: Az öröm forrásai Szent Pál tanításában
1976. szeptember: A keresztény hit új politikai dimenziói
1976. december: Boldog vagy, Sion leánya
1977. március: A technikai társadalom keresztény értéke
1976. (35. oldal): A Római levél erkölcsi tanítása
1977. (101. oldal): „Számomra az élet Krisztus, a halál pedig nyereség” (Fil 1, 21)
1977. szeptember: Keresztény cselekvésünk a világban
1978. március: A jövő egyházának körvonalai
1978. június: „Gyűlöljétek a rosszat, szeressétek a jót!” (Ám 5, 15)
1978. szeptember: A mai élet bálványai
1978. december: Hogyan beszéljünk a gyermekeknek Istenről?
1979. március: Az egyház új humanizmusa
1979. június: Jézus evangéliuma és az egyház küldetése
1979. szeptember: Nők az ősegyházban
1980. június: Önértelmezés és kibontakozás a házasságban
1980. szeptember: A nemiség – történeti távlatból
1980. december: Teremtő Isten – alkotó ember
1981. március: Maria Bührer: Az egyházban fellelhető szorongás (Kiss László fordítása)
1981. június: Pasztoráció és emberi kibontakozás
1981. szeptember: „A győzelem elnyelte a halált” (1 Kor 15, 55)
1981. december: A keresztény kultusz szíve: az eukarisztia
1982. szeptember: Jób könyvének üzenete
1982. december: A folyamatosan megújuló egyház (a szerző halála után jelent meg)
1983. március: „Az egész világ Isten fiainak megnyilvánulását várja” (a szerző halála után jelent meg)

VIGILIA

1976. július: „Boldog, aki megszívleli ennek a könyvnek prófétai szavait...” (Jel 22, 7b)
1976. november: De a fény partot ér
1977. november: Sorsoddal magad! Marcel Légaut hite
1978. június: „Belsejéből élő víz forrása fakad” (Jn 7, 38)

1978. október: A kísértés pszichológiája
 1979. szeptember: Karl Barth, az egyetemes üdvösség teológusa
 1980. február: Emberi kibontakozásunk felé
 1980. május: Jézus csodáinak megközelítése

ZÁVODNI KÁLMÁN jezsuita atya (1924–2014)

Városunk másik jezsuita szülötte, dr. Kiss László rendtársa 1924. november 4-én látta meg Isten napvilágát Kunszentmártonban. Édesapja: Závodni Kálmán, a Cseuz Malom főkönyvelője volt, édesanyja: Bubla Margit. A hat gyermek (öt leány és egy fiú) szeretetteljes családi légkörben nevelkedett. Középszkolai tanulmányait Kálmán a szentesi Horváth Mihály Gimnáziumban végezte, 1943-ban tett sikeres érettségi vizsgát. A budapesti egyetemen tanult két évig kémia-fizika szakon, ezt azonban a katonai szolgálat megszakította. 1948. július 30-án lépett be a jezsuita rend noviciátusába. Fogadalmait már a felozlatást követően a mezőkövesdi internálás során tette le 1950 júniusában.

Kisberk Imre püspök, aki Závodni Kálmán és Kiss László jezsuita szeretetet zárt ajtók mögött pappá szentelte

Kényszerű szünet után a szegedi szemináriumban folytatta tanulmányait, majd 1957. január 25-én Pomázon szentelte pappá három társával együtt Kisberk Imre püspök. A legnagyobb csendben, minden ünnepélyesség nélkül mutatta be első szentmiséjét 1957. február 3-án a kunszentmártoni nagytemplomban. Ezt követően két évig kisegítő káplánként szolgált az agyalföldi Rokolya utcai lelkészsegen. Miután ezt nem engedték folytatni az állami hatóságok, a szeretetszolgálat alkalmazottja lett Mátraszentimrén, Püspökszentlászlón, Székesfehérvárott, de leghosszabb ideig Verőcén. 1975-ben néhány hónapra újra lelkipásztori szolgálatot kaphatott előbb a Bakáts téren, majd Börzsönyben. Innen került vissza a verőcemarosi szeretetotthonba. Utolsó fogadalmait 1981-ben tette le Makkosmárián. 1985-88-ban a provinciális sociusa, majd 1989-ben a szegedi jezsuitáknál rövid ideig házfőnök és templomigazgató.¹ Amikor lehetősége nyílt, özvegy édesanyját és Magdolna testvérét

gyakran meglátogatta Kunszentmártonban. 1964. június 28-án részt vett dr. Kiss Péter prépost, nyugalmazott plébános aranymiséjén. 1972 decemberében több alkalommal ő mondta az adventi hajnali misét templomunkban. 1973. november 11-én, a Szent Márton-búcsú keretében tartott templom-megáldás alkalmával dr. Mészáros Lajos egri káptalani helynök ünnepélyes főpapi szentmiséjén diakonusi szolgálatot teljesített.

Závodni Kálmán jezsuita atya a Szent Márton-búcsún, 1973. november 11-én

Závodni Kálmán jezsuita atyának a szétszórátás évtizedei alatt sem kellett megismernie a börtönök és internáló táborok keserveit, számára a verőcemarosi „Migazzi kastély” jelentette a tényleges belső emigrációt. Tóth Sándor lírai lendületű sorai mutatják be leghitelesebben az intézményt és környezetét: „Migazzi, csak így nevezik a verőcemarosi Római Katolikus Otthon lakói – összesen nyolcvan – impozáns épületüket: mivel a 18. század derekán emeltette a váci egyházmegye-szerte nagy építő hírében álló, a művészetekre rendkívül érzékeny püspök: Migazzi Kristóf bíboros, a későbbi bécsi herceg-érsek. Már az épülethez vezető úton elragadja az embert a látvány: a börsönyi tájrészlet, télidőben is azt a közvetlenséget sugározza, amely az egész hegyvidéket leginkább jellemzi valamennyi hegységünk közül.

„...lelket jól rejt itt a hely,
magánya csendjén szélvihar se győz,
síkja fűvén lapuló nyúl legel,
fácánkakas sétál vagy éber őz.’
(Áprily Lajos)

Fénnyel vert oldal ez itt valóban: Nappal, derűvel, ahol még a gond is mintha csillapodnék, s a majdnem egzotikus kastélykert fái közt járva a sétáló, Áprily

Lajos sorait mondogatja, a fentit, s az alábbi, mely a visegrádi dűlőből üzen át a Dunán:

„Ide húzódott vissza életem,
itt a tetők és vágyak nem merészek.
Szemem szelíd erdőn legeltetem,
de lehet, hogy az erdőn túlra nézek.’

Nyugdíjas korú apácák élnek és dolgoznak itt. Nem fáradó kezek színes és fehér cernát, fonalat fűznek kisebb-nagyobb fokú tűbe a napos nagyszobában, s miseruhát, keresztelési ingecskéket, terítőket, kárpitokat, subadíszeket varrnak, amely őket ismertté, megbecsültté teszi szerzte az országban.

1955. április 2-án szatmári irgalmas nővérek, szegedi iskolanővérek, s még vagy 16 női szerzet tagjai népesítették be a korábbi püspöki, kispapi, papi nyaralót, sajtósájos jelleget adva a háznak, kultúrában, lelkiségben, de mindenek előtt abban a derűben, amely az idősebb kor érett kévéjeként kerül majd Isten csűrébe. S lehet ilyen gazdagság is: mosolyt kapni az emberiség legkisebb szegényeitől: a fogyatékos gyerekektől nyulacskákért, macikért s egyéb állatfigurákért, melyeket a kedves-nővérek készítenek a kézimunkák mellett vagy azokkal együtt. És közöztük a kedélyes jezsuita páter: Závodni Kálmán házi lelkész és gépkocsivezető.”²

Pappá szentelésének 25. évfordulóját 1982. január 25-én a verőcemarosi idős szerzetesnők közössége tette számára méltóvá és ünnepélyessé. Balogh Mária angolkisasszony tanárnő mondott köszöntő beszédet:

„Főtisztelendő Pater! Kedves Kálmán Atya! Ünnepeünk! – Emlékeünk! – Hálát adunk!

Bensőséges, örömteljes ünneplésünk Főtisztelendő Paternak szól ma, ezüstmiséje alkalmából. Szent Pál buzdít: örüljünk az örvendezőkkel. „Örüljete, újból mondom, örüljete!” És a zsolttáros felszólít: „Jöjjetek, örvendezzünk az Úrnak, ujjongással üdvünk sziklája előtt! Lépünk színe elé háladallal, magasztaljuk őt hangos énekszóval!” És emlékezzünk! Az ember egyik legértékesebb tehetsége az emlékezés, a visszaemlékezés-anamnézis. A visszaemlékezés mély, mint a tenger. Főtisztelendő Pater is bizonyára boldogan emlékezik vissza a napra, amelyen megvalósult életcélja, szíve vágya: a küldetés. „Pap vagy te mindörökké Melkizedek rendje szerint.” Ma is boldogan átéli a kegyelmet, Krisztus helyettese: „Az Úr lelke rajtam, mert az Úr kent föl engem. Elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, meggyógyítsam a megtört szívűeket, és hirdessem az örömhírt, az evangéliumot, az Úr kegyelmének esztendejét.” Ezért énekeltünk ma Magnificat-ot, mert nagy dolgot cselekedett vele a Hatalmas. Papi méltósága fölségesebb, mint az angyaloké. Oldó és kötő hatalma – isteni. Fölszentelt kezébe veszi a kenyeret és bort, Jézus szavaival Krisztus testévé és vérévé változtatja, és nyújtja nekünk hitünk szent titkát: az élet kenyerét és az üdvösség italát. „Angyalainak parancsolt felőled az Úr. Hogy kísérjenek minden utadon.” És Főtisztelendő

Pater haladt és halad az Úr útján, Isten gondolatai szerint. Különös megértéssel és megérzéssel éli hivatását.

Kikristályosodott lelkében a tudat, nagy örömnél talán érdem-szerzőbbek a nagy szenvedések, és nem az a valódi boldogság, amit adottságaival, nagy tudásával, mély kultúrájával, intelligenciájával olyan könnyen elérhetett volna: a siker, az érvényesülés, – hanem amit Isten iránti és felebaráti szeretetből, hivatásból cselekszik. Akik Főtisztelendő Pater életsíkját régtől ismerik, mindenkor tapasztalták karizmáját. „Ime az én szolgálóm, én mellette állok. Ime, az én választottam, benne kedvemet találok. Kiárasztom reá lelkemet.” És ki volt ő mindig? – És ki most nekünk? Olyan egyszerű. Nincs rá szó, nincs más fogalom: Kálmán Atyánk! Halkan járkál itt közöttünk, – mintha egy belső hangra figyelne és válaszolna: „Itt vagyok, Uram! Hallja a Te szolgálád! Megcselekedtem, amit kívánsz.” Mert gyakran felhangzik: Pater, kérem! Kálmán atya, kérem, szíveskedjék! És minden tette a köz javát szolgálja. Egyéniségével megvalósítani törekszik Szent Pál csodálatos szeretethimnuszát. A szeretet türelmes, jóságos... A szeretet a törvény tökéletes teljesítése, ezért imádságos óhajunk: adja is meg az Úr Főtisztelendő Paternak azt a jutalmat, amiről az Apostol így ír: „Szem nem látta, fül nem hallotta, emberszív föl nem fogta, amit Isten azoknak készített, akik Őt szeretik.” És mi – gondviselő szeretetének részesei – mit kívánjunk ma Főtisztelendő Paternak? Az isteni szeretetnek ez a tüze soha ki ne aludjék lelkében. És kívánunk jobb napokat, számos zavartalan boldog esztendőt, hogy még sokszor bemutathassa az öröm, a hála, az engesztelés áldozatát az Úr hajlékában. Boldogságos Szűzanyánk, akit Főtisztelendő Pater olyan igaz fiúi hódolattal tisztel és bensőségesen szeret, takarja be védőn édesanyai palástjával Szent Fia buzgó helyettesét, Jézus-társasága hű tagját. Szent József maradjon továbbra is gondos atyai őre. Szent Gábor arkangyal legyen papi életének, hivatásának hű oltalmazója. „Előtted a küzdés, előtted a pálya, / Az erőtlen csügged, az erős megállja.” Ezt az égi erőt kérjük Kálmán Atyánknak a Szentlélektől ma, amikor csorduló szívvel adunk hálát Istennek, hogy megérhettük ezüstmiséje nagy ünnepét.”³

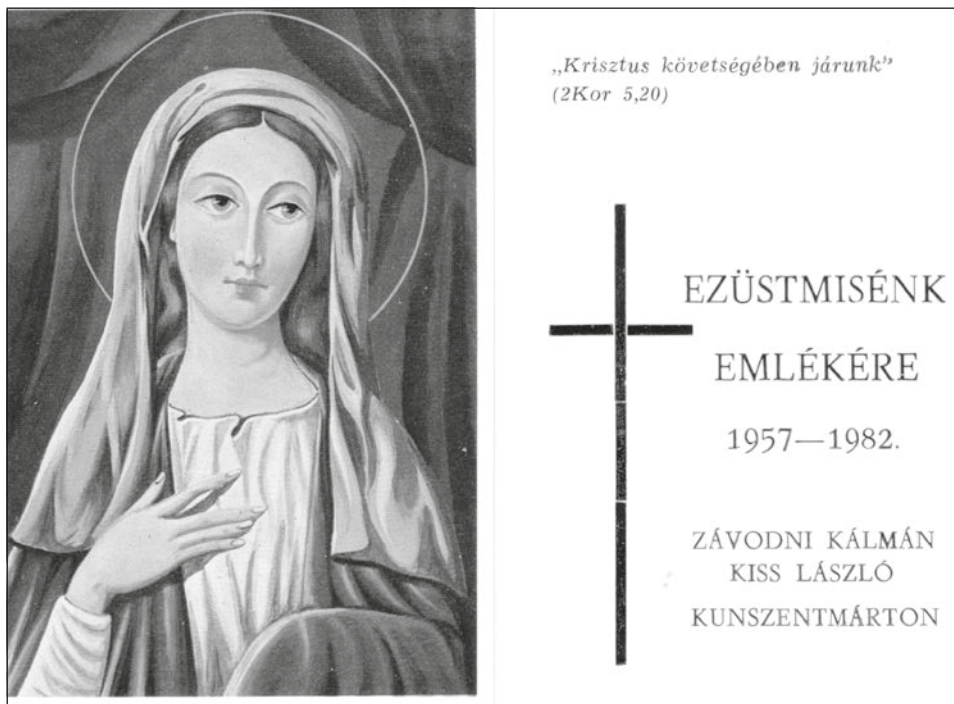
Závodni Kálmán atya ezüstmiséjére

Kettéhasadt a kárpit. Rombadólt
a Ház, mit emeltek jámbor századok,
népét kiszórták véres viharok
s im, a romokon mégis rózsa nőtt.

Istenországért harcba hívta vágya.
Ha kín, ha könny az ára, sosem nézte,
önszívét adta mindezért cserébe
s elég volt néki Jézus-társasága...

Csak a szeretet számít. Ezt dalolja
szíve, lelke, felénk hajló mosolya
akkor is, ha lába tövisbe lép,

és mindezt napról-napra följánlja
– könnyes áldozat kereszt oltárára –
egy áldott, fölszentelt papi kéz...⁴

Kunszentmártoni ezüstmiséjét 1982. június 27-én három rendtársával együtt tartotta. Ennek részleteiről dr. Kiss László SJ életrajzánál olvashatunk. Az 1982. év kétszeresen is szomorúnak bizonyult Závodni atya életében. Az ezüstmise örömmünnepe után alig másfél hónap múltán édesanyja: özvegy Závodni Kálmánné Bublá Margit 79 éves korában meghalt a szerzetesnővérek verőcemarosi Migazzi otthonában. Sokáig gyengélkedett, egyetlen vigasza volt, hogy fia reggeli szentmiséjét hangszórón keresztül hallgathatta betegágyán. Augusztus 19-én kíserte utolsó útjára öt gyermeke a kunszentmártoni felső temetőben. A búcsúztató szertartást Nagy Ferenc plébános végezte, majd Závodni Kálmán jezsuita atya a nagytemplomban engesztelő szentmisét mutatott be, melyen részt vettek az elhunyt édesanya gyermekei, unokái, rokonai és tisztelői.

Závodni Kálmán atya ősszel ismét hazautazott, hogy részt vehessen rendtársa: dr. Kiss László temetésén.

A sok nehézség és hányattatás ellenére megadatott számára az a kegyelem, hogy megérhette aranymisés jubileumát. Egészségi állapota miatt szülőföldjén

Závodni Kálmán jezsuita megújítja szerzetesi fogadalmát (1982)

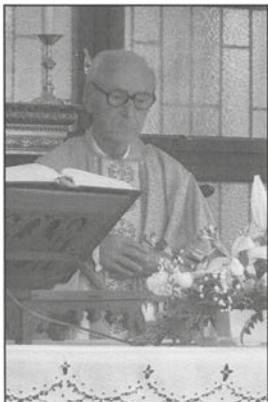
ekkor már nem tudott ünnepelni. Szűk körben tartotta hálaadását 2007. január 25-én a verőcei Migazzi Otthon kápolnájában. Ennek részleteiről egyik rendtársa közölt tudósítást:

„P. Závodni Kálmán arany-miséjén vettünk részt Verőcemaroson a Migazzi-kastélyban, ahol az atya már 16 éve lelkész-ként szolgál, 1959-1984 között pedig gépkocsivezető és beszerző volt itt. A szentmisén jelen voltak: Benkő Antal, Cabafi Csaba, Hevenesí János, Nagy Ferenc, Nemeshegyi Péter jezsuita atyák és Gedeon Mihály, Nagy Ernő, Póta László jezsuita testvérek. P. Cabafi Csaba köszöntötte az ünnepeltet a tartományfőnök nevében, akitől szép levelet is kapott. Mi pedig a Sodrás utcai fiatalok üdvözlő lapjával és ajándékkal kedves-

kedtünk neki. Az aranymisén valamennyi nővér és az itt lakó négy pap is részt vett. Utána ünnepi ebéd következett, jelen volt Keszthelyi Ferenc nyugalmazott váci püspök is, aki szintén a Migazzi Otthon lakója.⁵ Szentképet is kaptunk ezzel a szöveggel: ‚Élek, de már nem én, hanem Krisztus él bennem.‘ (Gal 2, 20) Aranymisés áldással. Pomáz, 1957. – Verőce, 2007. Závodni Kálmán SJ. O.A.M.D.G.” (Omnia ad maiorem Dei gloriam = Mindent Isten nagyobb dicsőségére.)⁶

A Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya 2014-ben közölte a gyász-hírt, hogy P. Závodni Kálmán jezsuita atya életének 90., szerzetesi hivatásának 66., papságának 57. évében, a jelzett év január 20-án a váci Jávorszky Ödön Kórházban befejezte földi életét. Néhány nap múlva a 83 éves F. Póta László SJ is meghalt. A két jezsuita szerzetes gyászmiséje és temetése 2014. február 13-án este 6 órakor kezdődött a jezsuiták budapesti Jézus Szíve templomában.

Kunszentmártonból Kövesdy Zsolt plébános, Laurinyecz Pál kántor a feleségével, ifj. Benke Tibor és neje, valamint Józsa László egyházközségi elnök vett részt a temetésen. A nagy létszámú koncelebrációs szentmisét P. Forrai Tamás SJ tartományfőnök vezette, ahol többek között P. Nemeshegyi Péter SJ, P. Vértessaljai László SJ, P. Illés Albert SJ és Kövesdy Zsolt kunszentmártoni plébános működött közre. Forrai Tamás provinciális a kunszentmártoni születésű Závodni Kálmán jezsuita atya hithűségét, rendíthetetlen kitarását, majd Póta László testvér missziós tevékenységét, áldozatos szolgálatát méltatta. Szentmise végén az

*Úgy szerette Isten a világot, hogy megszületett Fiát adta
oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem
örökké éljen. (Jn 3,16)*

A Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya
nevében feltámadásba vetett hittel, a találkozás reményében
és rendtársunk iránti nagy szeretettel veszünk búcsút

P. ZÁVODNI KÁLMÁN SJ
testvérünköt,

aki életének 90., szerzetesi hivatásának 66., papságának 57. évében
2014. január 20-én fejezte be földi életét.

Gyászmiséje és temetése
2014. február 13-án, csütörtökön, 18 órakor lesz
a jezsuiták Jézus Szíve Templomában
(1085, Budapest, Mária utca 25.)

Távíratcím: P. Forrai Tamás SJ tartományfőnök
1085 Budapest, Horánszky u. 20., titkarsag@jezsuita.hu

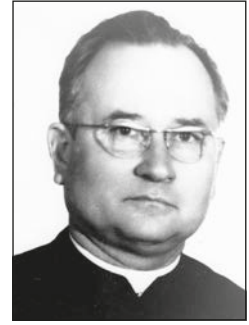
elhunytak urnáit egy-egy jezsuita atya vitte le a rendtagok kíséretében az altemplom sírboltjához. A temetési szertartást Vértesaljai László jezsuita plébános végezte, majd a földi maradványokat tartalmazó urnákat Isten irgalmába ajánlva helyezték örök nyugalomra.

- 1 Magyar Kurir (Katolikus Hírportál), 2014.27.
- 2 Tóth Sándor: A Migazziban. Új Ember, 1985. január 20.
- 3 Kézirat: Verőcemaros, 1982. január 25.
- 4 Ismeretlen szerző verse, azonban valószínűsíthető, hogy ezt is, mint a köszöntő beszédet Balogh Mária angolkisasszony írta Verőcén 1982-ben.
- 5 Keszthelyi Ferenc (1928-2010.): megyéspüspök. 1946: a ciszterci rendbe lépett. 1951-ben pápá, 1992-ben püspökké szentelték. 1992-2003: váci megyéspüspök. 2003-tól haláláig a verőcei Migazzi Otthonban élt.
- 6 F. Nagy Ernő SJ beszámolója a www.jezsuita.hu oldalról.

P. FELFÖLDI BALÁZS MÁTYÁS plébános, kármelita atya (1920–1999)

Az emberi akarat, az Istenhez igyekvő lélek – ha néha nagy kerülővel, de végül is eléri célját. Szép példája ennek Felföldi Balázs életútja.

Kunszentmártonban született 1920. január 26-án. Édesapja: Felföldi Mihály, édesanyja: Bozsik Katalin meghitt családi körben nevelte Vécsey utcai otthonukban a három gyermeket, Balázst, Istvánt és Ilonát. A legnagyobb fiúnak gyermekkorától égett szívében a vágy, hogy Istennek szolgáljon. A polgári iskola negyedik osztályának végbizonyítványával 16 évesen a kármelita rend előjáróinál jelentkezett, hogy dolgozó testvérként éljen szerzete-

Mátyás testvér a budapesti kármelita rendházban (1947)

si életet. Felvették, megkezdte a próbaévet, amikor is a Mátyás testvér nevet kapta.¹ A rendkívül jó kezűességű fráter különböző kolostorokban működött, többek között a kunszentmártoni Kármelben is. Nagyon jó érzékel és hozzáértéssel javította a hívek szakadozott, megrongálódott rózsafüzereit. Készségesen végzett minden rábízott munkát. 1950-ben tette le örök fogadalmát. A Rend magyarországi feloszlata után Keszthelyen volt sekrestyés 1951-től 57-ig, majd amikor innen is távoznia kellett, nyomdászként dolgozott Szege-

den. A laikus testvérek számára nem volt más lehetőség, mint az, hogy fizikai munkával keressék meg mindennapi kenyerüket. Mátyás testvér egy alkalommal találkozott P. Hajós Miklós kármelita atyával, aki a szétszórátás éveiben tartományfőnökként igyekezett a rend tagjait összetartani és jövőjükéről gondoskodni. Azt javasolta Mátyás testvérnek, hogy esti tagozaton szerezzon gimnáziumi végzettséget, s ennek birtokában jelentkezzen a teológiai főiskolára, mert felszentelt papként sokkal több lehetősége nyílik Isten dicsőségét és a hívek lelki érdekeit szolgálni. Továbbtanulási szándékát szorgalmáért, pontosságáért munkahelyén is messzemenően támogatták. Érettségi után már minden akadály elhárult útjából, hogy egészen Istené lehessen. A szegedi papnevelő intézetbe kérte felvételét. Ott is hamar kitűnt jámborságával és példamutató akaraterejével. Negyedéves teológus korában a papnövendékek duktora lett. A főpásztor: dr. Udvardy József püspök, csanádi apostoli kormányzó 1970 májusában diakónussá (szerpappá), 1971. április 14-én pedig áldozópappá szentelte a szegedi székesegyházban. A magasztos szertartást az *Új Ember* így örököltette meg:

Samu András és Felföldi Balázs dr. Kiss Péter prépost hálaadó szentmiséjén, 1971. jan. 31-én

„A csanádi egyházmegye minden részéből érkeztek papok és hívek Szegedre április 14-én. Délután 9 órakor érkezett a székes-egyházba a szentelő Udvardy József püspök, apostoli kormányzó. A Mindenszentek litániájának elimádkozása után meghallgatták a szentelő főpásztor intelmét, majd a szentelendő diakonusok engedelmességet ígértek a csanádi egyházmegye szolgálatában. A lelki hatalom átadásának ünnepélyes aktusa után a jelenlévő száz pap sorban elvonult az újonnan szenteltek előtt, és kézzel, csendben egyesültek a püspök imájával: „Tedd Uram hűséges és készséges szolgálóivá őket!” A szentelési prefáció után a püspök krizmával kent meg az új papok tenyerét, majd átadta nekik jelképesen az áldozati kelyhet, amellyel ezután naponta találkoznak majd a szentmisében. A szentmise további részében az újonnan szentelt papok: Felföldi Balázs, Fodor András, Katona József és Marosi János koncelebráltak a szentelő püspökkel. A hívek hosszú sorát már az új áldozópapok áldoztatták.

Sokan imádkoztak értük és segítették őket, amíg pappá lettek: papok, tanárok s a hívek közössége mindenütt, ahol gyermekkoruktól megfordultak. A szentelési mise után első áldásukkal az új papok azokért imádkoztak, akiknek szolgálatára készülnek.”²

„Minden jó nekem, Uram, ami neked jó, semmi sincs korán és semmi sincs későn” – vallhatta Felföldi Balázs, aki 51 éves fővel, de ifjú lelkesedéssel állott a kunszentmártoni nagytemplom virágdíszes főoltára elé 1971. április 18-án vasárnap délelőtt, hogy bemutassa a legszentebb áldozatot az örökkévaló Isten imádására.

Udvardy József csanádi püspök pappá szenteli Felföldi Balázs diakónust 1971. április 14-én

Az újmisési Balázs atya, kézvezetője: Szabó Pál győri lelkész, volt kunszentmártoni kármelita házfőnök és Lázár Pál főesperes-plébános kíséretében, a hívek sorfala között vonult az oltárhoz, ahol csanádi egyházmegyes kispapok (többek között Samu András teológus) asszisztenciájával kezdte meg a szentmisét. A szentélyben foglalt helyet dr. Kiss Péter prépost, nyug. plébános, dr. Dankó László teológiai tanár, püspöki titkár, Csehy Alfonz ciszterci atya, Szabó Imre Kármel-lelkész, Kovács Agoston kármelita.

Evangelium után dr. Dankó László³ szegedi teológiai tanár lépett templomunk szószékére, s költői lendületű, remekül felépített beszédében vázolta a zsinat utáni idők papi eszményének portréját. Végezetül Balázs atya újmisési áldásban részesítette özvegy édesanyját, aki örömkönnyekkel szemében térdelt pap fia elé, majd a rokonok és paptestvérek következtek, végül pedig a hívek sokasága fogadta az áldást.

Felföldi Balázs ugyanezen a napon este 6 órakor a Kármel kápolnájában is mondott újmisést. Kézvezetője Szabó Imre Dávid atya volt. Evangelium után Lázár Pál főesperes, plébános mondott szentbeszédet. Az áldott emlékű lelkipásztor – aki néhány hónap múlva tragikus hirtelenséggel elhunyt – szívből fakadó közvetlenséggel vázolta az újmisési atya életútját, s a minden akadályt legyőző kitartást, mely végül is meghozta gyümölcsét, mely egyaránt öröm az újmisési számára, de a kunszentmártoni hívek, mint Isten népe számára is.

Főpásztor a Röske községbe küldte káplánnak, ahol 1971. július 1-től 1976-ig, Endrődön és Szeghalmon 1976-tól 1977-ig, Újszegeden 1977-től 1979-ig működött ebben a minőségben. 1979-ben plébánosi kinevezést kapott Pitvarosra⁴, majd

A Szent Márton-búcsún itthon, 1973. november 11-én

1987-től Öttömösön végezte nagy odaadással a lelkipásztori munkát. 1989-ben, a kármelita rend magyarországi újjáéledésekor az elsők között vállalta ismét a szerzetesi életet, s a keszthelyi rendházban élt haláláig.

Szülővárosa iránti szeretete nyilvánult meg abban, hogy amikor csak tehetett, részt vett a nagytemplom és a Kármel ünnepein. Itthon volt dr. Kiss Péter prépost úr nyolcvanadik születésnapján 1971-ben, a külsejében megújult templom megáldása alkalmával 1973-ban tartott háromnapos lelkigyakorlatot, elkísérte utolsó útjára édesanyját 1982-ben. Legnagyobb örömét pedig az jelentette, amikor 1989. szeptember 17-én ismét mint „kármelita” prédikálhatott az alsó temetői kápolna Fájdalmas Mária búcsúján. Utolsó eseményként adatott meg számára, hogy szülőföldje templomában 1996. április 21-én bemutatthatta ezüstmisés hálaáldozatát.

Felföldi atya szentmiséje

Ez alkalommal hangzott el az alábbi köszöntő beszéd:

Felföldi Balázs Mátyás kármelita az alsó kápolna búcsúján, 1989. szeptember 17-én

„Főtisztelendő Mátyás Atyánk! 25 éves áldozópapi jubileumod, ezüstmiséd alkalmával szülővárosunk híveinek, egykori barátainak, rokoni és lelki értelemben vett testvéreidnek szívből jövő köszöntését, Isten áldását kérő jókívánságait szeretném tolmácsolni. Azok nevében szólok, akik Veled együtt itt születtek ezen a tájon, az alföldi szép nagy rónaságon, a mérszen kanyargó, egykor kristálytiszta vizű Hármaskörös partján. Szeretnék sokan melletted állni, hogy együtt örvendezzünk és együtt adjunk hálát a gondviselő, jóságos Istennek és mindnyájunk égi édesanyjának, a Boldogságos Szűz Máriának. Huszonöt évvel ezelőtt, az akkor is napfényben ragyogó áprilisi vasárnapon szintén melletted álltunk az újmisést oltárnál, miután Udvardy József

szeged-csanádi püspök úr kezéből elnyerted a papi hatalom felmérhetetlen értékű ajándékát. A mai örömnapp világos bizonyítéka annak, mennyi áldással, jótéteménnyel halmozott el 25 év alatt az irgalmas és emberszerető Uristen! Az ő szolgáljaként tevékenykedhettél sokak javára a szeged-csanádi egyházmegyében, majd immár hét év óta újra a keszthelyi Kármel rendi közösségében. Mindig örömszolgálatra és épülésünkre szolgált, amikor itthon jártál, és nekünk is hirdetted az evangélium örömhírét. Soha nem felejtjük el, amikor a hetvenes években a Szent Márton-templombúcsúra készülve, a Szűzanyáról, mint Isten legszebb templomáról prédikáltál szülőfölded hívőközösségének.

Kedves Felföldi Atyánk, földi Testvérünk! Hálát adunk mindnyájan a jó Istennek azért, hogy Téged nekünk adott! Tudjuk, bármilyen vész jön, nem vesztünk el, amíg szerte az országban kunszentmártoni pap-szülőteink imádkoznak ennek a Körös-parti városnak megtépzott hitű lakosaiért! Kérünk, terjeszd fölénk jubileumi áldást közvetítő jobbodat, hogy erőt nyerjünk további küzdelmeinkhez, hogy őseink mélységes hitének, példás buzgóságának legalább a töredékét át tudjuk adni a nyomainkba lépő új nemzedéknek. Bárcsak az ő soraikból is sokan követnék a Te példádát! Mi pedig azt kérjük Számodra, hogy az ezüstmisét követő évek teremjék az új kegyelmek bőségét, hogy majdan aranykehely legyen áldott életedből! Mátyás Atyánk, Isten hozott, Isten éltesen!”

Mátyás atya a keszhelyi Kármelben

Még két nehéz év küzdelme várt reá. Hallatlan önfegyelemmel, majd türelmes megadással viselte a betegség súlyos keresztjét, s a papi zsolozsma és a szentolvasó volt állandó támasza. Utolsó napjainak szinte állandóan ismételt kérése volt a Szűzanyához: Imádkozzál érettünk, bűnösökért, most és halálunk óráján.

Felföldi Balázs Mátyás kármelita szerzetes életének 79. évében, hosszú szenvedés után, a szentségekkel megerősítve 1999. június 2-án csendesen elhunyt.

A Magyar Sarutlan Kármelita Rendtartomány, a keszhelyi Kármel - a rokonság nevében is - szomorú szívvel, de megnyugodva a gondviselés rendelkezésében tudatja, hogy szeretett rendiársunk:

Felföldi Balázs Mátyás o.c.d.
kármelita szerzetes

életének 79. évében hosszú, türellemmel viselt szenvedés után, a szentségekkel megerősítve 1999. június 2-án szerdán csendesen elhunyt. Temetése június 9-én, szerdán a keszhelyi kármelita bazilikában a 11 óraker bemutatót követően lesz a templom kriptájában.

Mátyás atyánk Kunszentmártonban született 1920. január 20-án. A Kármelita Rendben 1950-ben testvérként tett örök fogadalmat. A Rend magyarországi feloszlása után Keszthelyen volt sekrestyés 1951-től 57-ig, majd mikor innen is távoznia kellett, nyomdászként működött Szegeden. Ott jelentkezett a teológiai tanulmányok elvégzésére. 1971 április 14-én pedig Szegeden pappá szentelték Rózsán, Endrődön, Új-Szegeden, Pivvaroson, Öttömösön végzte nagy lekiismeretességgel a lekipásztorni munkát.

A Kármelita Rend magyarországi újjéledésekor az elsők között vállalta ismét a szerzetesi életet s a keszhelyi rendházban élt haláláig. Az elmúlt két évben türelmes megadással viselte a betegség súlyos keresztjét, s a papi zsolozsma és s szentolvasó volt állandó támasza.

Távozásával a keszhelyi Kármel elvesztette a mindig készleges gyóntató-atyát, a rendszeres miséző és mindig példásan felkészülve prédikáló, köztisztelőben álló Mátyás atyát.

Fogadja be őt az égi Kármel, annak királynője a Kármelhegyi Szűzanya. Nyugodjék békében!

Utolsó napjainak szinte állandóan ismételt kérése volt a Szűzanyához: Imádkozzál érettünk, bűnösökért, most, és halálunk óráján.

J+M+J+T

Június 9-én, a keszthelyi kármelita bazilikában bemutatott szentmise után helyezték örök nyugalomra az altemplom rendi kriptájában. Távozásával a keszthelyi Kármel elveszítette a mindig készséges gyóntató atyát, a rendszeres miséző és mindig példásan felkészülve prédikáló, köztiszteletben álló Mátyás atyát. „Fogadja be őt az égi Kármel, annak királynője, a Kármelhegyi Szűzanya. Nyugodjék békében!”⁵

1 A szerzetes közösségekben, így a kármelitáknál is vannak felszentelt papok, őket az „atya”, latinul „páter” (rövidítve: „P.”) megszólítás illeti meg. A nem felszentelt fogadalmas dolgozó (laikus) szerzetesek megszólítása: „testvér”, „fráter” („Fr.”). Például: P. Ráfael, Fr. József. A fráterek, akik a közösségben többek között a szakács, kertész, sekrestyés feladatát látják el, éppen olyan teljes jogú szerzetesek, mint a miséző papok. Külsőleg semmi megkülönböztető jel nincs, igazában itt tökéletesen megvalósul az egyenlőség.

2 Száz pap a szegedi papszentelésen. Új Ember, 1971. május 2.

3 Dr. Dankó László (1939-1999): érsek. 1963-ban szentelték pappá Szegeden. Püspöki titkár és teológiai tanár. 1979: a római Pápai Magyar Intézet rektora. 1987-ben püspökké szentelték. Ettől az évtől korai haláláig kalocsai érsek.

4 Csanád Egyházmegye Jubileumi Évkönyve 1980. 135.

5 A keszthelyi Kármel által kiadott gyászjelentés.

SAMU ANDRÁS nyugalmazott plébános (1927)

Kunszentmártoni gazdálkodó család hatodik gyermekeként született 1927. november 16-án. Édesapja: Samu István, édesanyja: Balla Julianna. Nyolcan voltak testvérek, a következő sorrendben: István (1910), Elek (1912), József (1918), Lajos (1920), Julianna (1922), András (1927), Máté (1929), Amália (1932). Két bátyja: József és Lajos 1943-ban, a második világháború idején hősi halált halt. A férfiak a földművelés, állattenyésztés nehéz munkáját végezték.

András később a postahivatalnál helyezkedett el, mint kézbesítő. Amikor arra lehetősége nyílt, beiratkozott a helybeli József Attila Gimnázium esti tagozatára. Az érettségi bizonyítvány megszerzését követően rövid ideig pénztáros volt a postán, majd 1967-ben a csanádi egyházmegye papnevelő intézetébe kérte felvételét. Sikeres tanulmányai során, illetve azok végeztével dr. Udvardy József püspök, csanádi apostoli kormányzó 1971. március 19-én subdiákonussá, 1971. május 1-jén diákonussá, 1972. június 15-én pedig áldozópappá szentelte a szegedi székesegyházban.

A szentelést követő vasárnap: június 18-án délelőtt tíz órakor mutatta be ünnepélyes első szentmiséjét a kunszentmártoni nagytemplomban. Fellegi Sándor esperes-plébános külföldi távolléte miatt a kézvezetői tisztséget Takács József Tivadar OFM (ferences) káplán töltötte be. Az újmisést nagyszámú papi asszisztencia kísérte a plébániáról a fényárban úszó templom szembenéző oltárhoz. A szentélyben foglalt helyet dr. Kiss Péter c. prépost, nyugalmazott plébános, Csehy Alfonz és Maróti Arnold ciszterci atya, dr. Kiss László SJ (jezsuita), Felföldi Balázs rózskei káplán, Kocsis István kisújszállási plébános (volt kunszentmártoni káplán).

Udvardy József püspök Samu András diakónust pappá szenteli a szegedi székesegyházban, 1972. június 15-én

A hívek üdvözlése után Samu András meghatódott lélekkel jelentette be, hogy első ünnepélyes szentmiséjét elhunyt szüleiért ajánlja fel. A magasságbeli Istent dicsőítő ének és ünnepi könyörgés végeztével a szentleckét és evangéliumot csanádi egyházmegyes teológusok olvasták fel, miközben városunk szülötte: dr. Kiss László a szószékre lépett, hogy elmondja szentbeszédét.

A szónok biblikus ihletésű, mély gondolatokat fejtegető beszédében a papi hivatás lényegére mutatott rá. A pap legszentebb kötelessége, hogy megismertesse a világgal az Út, Igazság és Élet örök ígét. Az Istent kereső ember és az embert kereső Isten szándékának metszéspontjában ott áll a pap, hogy közvetítsen Isten és ember, valamint ember és Isten között. A pap lelkének arra a hullámhosszra kell állnia, amely az ember kéréseit tolmácsolja az Isten felé, s amely az Isten kívánságait továbbítja az emberek felé. A pap hivatása hasonló a

Samu András a papság kíséretében első szentmiséjének bemutatására indul Kunszentmártonban, 1972. június 18-án

Samu András a papság kíséretében első szentmiséjének bemutatására indul Kunszentmártonban, 1972. június 18-án

Szűzanyáéhoz: Krisztust adni a világnak, és a világot adni Krisztusnak. S mindez az Isten örök tervei szerint történik, mert az Isten olyan üdvösségrendet állapított meg, hogy a pápa, a püspökök és papok szolgáljanak összekötő kapocsként az ég és föld között. A pap tevékenysége az égiekre irányul, de megvalósulása a földön történik. A sikertelenség, a kudarc, a félreértés, rosszindulat a pap számára sokkal súlyosabb keresztet jelent, mint a magány, vagy a cölibátus. S különösen nehéz a mai időkben az idegfeeszítő papi szolgálat! Kétségtelen, hogy a pap számára is látványosabb eredmény volna győztes hadsereg élén menetelni, mint veszített csata után fedezékbe vonulni. Mégis jól cselekszik, aki hallgat Krisztus hívó szavára és Isten szolgáinak sorába lép. Az embertestvérek üdvösségét munkáló pap elnyeri Istentől az örök élet jutalmát.

Dr. Kiss László nagyhatású beszéde után folytatódott az újmise: az első felajánlás, az első Úrfelmutatás, az első Kenyértörés. A szentmise végeztével Samu András testvérei, rokonai, volt munkatársai, majd a papok és hívek térdeltek az oltár lépcsőjére, hogy primiciás áldásban részesüljenek.

Ugyanezen a napon: 1972. június 18-án este 6 órakor mutatta be első szentmiséjét Samu András a Kármelben is. Az oltár mellett foglalt helyet dr. Szilas József apát, székesegyházi kanonok, a szegedi papnevelő intézet rektora, valamint Mácsai Imre főesperes, nyugalmazott szerencsi plébános. Manuduktorként Szabó Imre Dávid, a Kármel plébánosa teljesített szolgálatot, míg a szerpapi teendőket a délelőtt is hasonló minőségben tevékenykedő szegedi kispapok végezték. Díszes papi asszisztencia kísérte oltárhoz András atyát, ahol ifj. Kiss Péter általános iskolai tanuló kedves verssel köszöntötte.

Evangelium után dr. Szilas József apát-kanonok, rektor mondott szívhez szóló szentbeszédet. Elmondta, hogy ő, mint a csanádi egyházmegyes kispapok atyja, a félig vagy egészen árva újmisések meghívását fogadja el legelsősorban. – „András oltártestvérünk már édesanyját és édesapját is elvesztette, kétszeres kötelességemnek éreztem, hogy részt vegyek első szentmiséjén.” Ezután a papi szolgálat kegyelmi értékeit fejtegette a rendkívül megnyerő modorú szónok, majd utalt az újmises korábbi foglalkozására és jövőbeni hivatása közötti összefüggésre. – „András testvérünk eddig az emberek üzenetét továbbította. Sokan aggódnak: várják: jó hírt hoz-e, vagy rosszat. Ezután az Isten üzenetét kézbesíti, s kizárólag csak jó hírt hoz: Krisztus evangéliumának örömhírét!” Szilas József a továbbiakban meglehetősen sötét színekkel vázolta a papi utánpótlás kérdéseit. Megállapította,

Samu András nyugdíjas plébános ünnepi szentmiséje az alsó kápolna búcsúján, 2008. szeptember 14-én

hogy ha továbbra is ilyen nagymértékben csökken a papi hivatásra jelentkezők száma, ötven év múlva szerte az országban alig található papot, aki a gyermekeket megkeresztelje, a jegyespárok házasságát megáldja és a halottakat utolsó útjukra kíséri. A papnevelés vezető posztján tevékenykedő apát-kanonok kérte a híveket, imádkozzanak, hogy minél több fiatal ember eljusson az újmisési oltárhoz.

Samu András – aki ezt a szentmisét jótévedésért ajánlotta fel – végezetül az ilyenkor szokásos áldásban részesítette a megjelent paptestvéreket és híveket.

Első diszpozíciója Balástya, majd Szatymaz községekbe szolt, ahol 1972 és 1977 között teljesített kápláni szolgálatot plébánosa és a hívek teljes

megelégedésére. Hasonló minőségben működött 1977-78-ban Zákányszéken, 1978-80-ban a debreceni Szent István plébánián, 1980-87 között Makó-Belvárosban. Plébános volt 1987-től 1995-ig Medgyesbodzásán, 1995-től 2005-ig a szentesi Jézus Szíve, egykor kapucinus templomban.¹ 2005-ben, 33 évi aktív szolgálat után nyugdíjba vonult, hazaköltözött. Azóta itthon teljesíti lelkipásztori szolgálatait minden nap a Horváth téri lakása közelében lévő kármelita rendház kápolnájában, illetve a nagytemplom hívei között. Papi munkájának értékelését leghívebben az ünnepi alkalmakkor elhangzott köszöntő beszédek tartalmazzák.

1997. június 15-én emlékezett pappá szentelésének 25. évfordulójára. Részlet az üdvözlő beszéd szövegéből: „Zeng a harang hívó szóval e szép ünnep reggelén. Szülőföldünk templomának harangszava hívogatott ma minket, hogy összegyűljünk az ezüstmisés oltár körül, Samu András szentesi plébános úr 25 éves papi jubileumának szentmiséjén. Ünnepi érzések töltik el szívünket, közülük első a hálaadásé. Megköszönjük a jó Istennek, hogy negyedszázaddal ezelőtt szolgálatára hívott, s Te az Ő hívó szavára igennel válaszoltál, és azóta megszákítás nélkül hirdeted Krisztus örömhírét. Szívünk másik érzése a remény és a jókívánság: áldjon meg a Gondviselő Isten továbbra is, hogy küldetésedet teljesíthessed, és a zöld vetésből ezüst kalásszá érlelődött papi szolgálat aranykalászos természéssé növekedjék. Ehhez kérjük Jézus Szent Szívének és a Szűzanya Szeplőtelen Szívének segítségét, oltalmazó szeretetét és égi pártfogónknak, Szent Márton püspöknek közbenjárását, hogy a jó Isten teljessé tegye azt a jót, amit 25 évvel ezelőtt megkezdett Benned! Kedves András atyánk, Isten éltesen, őrizzen és tartson meg sokáig szent szolgálatában!”

Papi lelkületét mindenkor az engedelmesség, az Isten ügyét és a hívek üdvét szolgáló készség, a hűség, valamint az alázatosság jellemezte. Ez tapasztalható nála nyugdíjasként is: nincs olyan papi feladat (gyóntatás, szentmise, prédikáció, helyettesítés akár itthon, akár vidéken), amit egy szóra szívesen ne vállalna.

2007. novemberében töltötte be nyolcvanadik életévét. Túri Kis István plébános erről tájékoztatta dr. Kiss-Rigó László szeged-csanádi megyéspüspököt, aki szívélyes hangú levélben köszöntötte András atyát. A levelet a Szent Márton búcsúi szentmisén Szurovecz Vince pápai káplán, kerületi esperes, békésszentandrási plébános olvasta fel a hívek előtt:

„Főtisztelendőséged Isten kegyelméből szép jubileumhoz érkezett. A kunszentmártoni hívek ünnepi közösségében ad hálát Istennek nyolcvanadik születésnapján. Az ünnepléshez lélekben magam is csatlakozom, és szeretettel szorítom meg a kezét, megköszönve eddigi munkálkodását és Isten bőséges áldását kérve további életére. Egy ilyen határkő arra készíti az embert, hogy visszanézzen a megtett útra. Ezen a szép ünnepen bizonyosan hálával gondol vissza arra a kegyelmi pillanatra, amikor – már, mint meglett férfi – meghallotta Jézus hívó szavát: ‚Jöjj, én emberhalásszá teszlek téged!‘ S mint egykor az apostolok, ‚mindent otthagya követte őt.‘ Ez a készség, ez az Isten akarata iránti nyitott lelkület jellemezte papi életútján akár káplánként, akár plébánosként dolgozott az Úr szőlőjében. A hívek fölismerhették Főtisztelendőségedben a jó pásztor, aki mindig

buzgón, szelíden és alázatosan szolgálta a lelkek ügyét. Mennyi kegyelem árasztotta el a lelkét a hosszú idő alatt. Ebben a szentmisében jelenlévők és mi lélekben jelenlévők segítünk hálát adni az Istennek nyolcvan év minden kegyelméért. Isten éltesse, adjon jó egészséget, hogy még sokáig szolgálhassa egyházmegyénket és Isten szent népét. Ezt kérve és remélve küldöm Főtisztelendőségedre és a jelenlévő kedves hívekre főpásztori áldásomat: Szeged, 2007. november 5. Dr. Kiss-Rigó László püspök.”

Samu András atya

Samu András nyugalmazott plébános 2012. június 15-én, Jézus Szíve ünnepén, este 5 órakor áldozópappá szentelésének 40. évfordulója alkalmából hálaadó szentmisét mutatott be a kunszentmártoni nagytemplomban. Az egyházközségi képviselő-testület világi elnöke az alábbi köszöntő beszéddel üdvözölte:

„Főtisztelendő András Atya! Ünnepi alkalomra hívogatott ma délután 228 éves templomunk harangja. Annak az életre szóló eseménynek negyvenedik évfordulójára emlékezünk Veled együtt mindannyian, amikor 1972. június 15-én Udvardy József csanádi püspök a szegedi székesegyház oltára előtt a papszentelés kegyelmében részesített Téged. Ennek gyönyörű kerek évfordulója az idén pontosan Jézus Szent Szívének ünnepére esik. Neki adunk hálát, hiszen tudjuk, hogy papi életed minden lépését ‚az isteni szeretet lángoló tűzhelye‘, a ‚jóssággal és szeretettel teljes Szív‘, a ‚mindhalálig engedelmes Szív‘ irányította. Jézus követésének szándéka töltötte el

a Te szívedet is, amikor újmiséis szónokod, Szilas József rektor kánonok úr életre szóló programként szabta meg Számodra, hogy Jézus evangéliumát, örömhíret hirdesd és add tovább, bárhová irányít az Isten akarata a szeged-csanádi egyházmegye területén. És valóban ezt tetted Jézus Szívének engedelmeskedve káplánként Balástyán, Szatymazon, Zákányszéke, Debrecenben és Makó belvárosában, majd mint plébános Medgyesbodzáson, végül Szentesen, a Jézus Szent Szívének tiszteletére szentelt egykori kapucinus templomban. Papi életed útja szülőföldedről, Kunszentmártonból indult el, és mindnyájunk öröme, lelkünk gazdagodására nyugdíjba vonulásod után újra hazatértél. Lelkipásztori működésedet nem tudjuk kellőképpen megköszönni. Jó látnunk és tapasztalunk, hogy itthon vagy, közöttünk telnek napjaid. Besegítesz plébánosunk munkájába helyettesítéssel, szentmisék bemutatásával, szentbeszéd tartásával, de legfőképpen a bűnbocsánat szentségének kiszolgáltatásával, a gyóntatással. A Kármel hívei is sokat köszönhetnek Neked. Tevékenységed áldásait nemcsak itthon tapasztaljuk, hanem a környékbeliek is részesülnek belőle. Visszajelzések igazolják, milyen szeretettel emlegetik a tiszaföldvári, martfűi, mesterszállási, csépai és békésszentandrásai hívek is közvetlenségedet, segítőkészségedet, bölcs tanításodat. Veled együtt köszönjük a jó Istennek töretlen és egyenes ívű papi életed negyven évét, és kérjük Jézus isteni Szívét, aki 'életünk és feltámadásunk', aki 'a benne remélők üdvössége' és 'minden szentek gyönyörűsége', hogy éltesse sokáig, halmozzon el segítő kegyelmeinek gazdagságával, hogy újabb évfordulók során ismételten hálát adhassunk azért, hogy közlünk Téged is kiválasztott az ő szent szolgálatára. A jó Isten áldása, a Boldogságos Szűzanya közbenjárása vezéreljen életed minden napján!"

1 A Szeged-Csanádi Egyházmegye Névtára 2000. 93.

KISS GÁBOR érseki tanácsos, esperes, plébános (1966)

Az egri főegyházmegye ma már egyetlen kunszentmártoni illetőségű papja 1966. június 27-én született Szentesen. Édesapja: Kiss M. Péter kereskedő és édesanyja: a Kiskunfélegyházáról Kunszentmártonba került Fazekas Ilona tanítónő példamutató vallásos nevelést biztosított a négy fiúgyermek számára, akik sorrendben a következők: Péter (1959), György (1961), Gábor (1966) és Tibor (1968). Mindnyájan a kunszentmártoni kármelita rendház és kápolna közelében nőttek fel, valamennyiükre, de különösen Gáborra életre szóló hatást gyakorolt többek között Szabó Imre Dávid ferences atya, a Kármel akkori plébánosa, valamint Maróti Arnold ciszterci atya, aki napi

Kispapként a Szent Márton-búcsún

kemény munkájával, hitében és hivatásában haláláig hűségesen kitartó állhatatosságával szolgált követendő eszményképül. Középiskolai tanulmányait Gábor a kecskeméti piarista gimnáziumban végezte. Az itt töltött négy év érlelte meg benne a papi hivatás életre szóló elkötelezettségét. Az egeri szemináriumban végzett három évfolyam után Seregély István érsek magasabb szintű tanulmányok folytatása céljából a budapesti hittudományi akadémiára küldte. A központi szeminárium évszázados falai között kristályosodott ki benne az elhatározás, hogy a piarista rendbe lép és gimnáziumi tanárként fogja a rábízottakat a tudás és az üdvösség útjára vezetni. Felvették a rendbe, s miután egyetemi tanulmányait sikeresen befejezte, Seregély István érsek 1990. június 16-án Egerben pappá szentelte.

Másnap, 1990. június 17-én vasárnap, Úrnapja ünnepén a kunszentmártoni nagytemplom harangja ismét újmisést oltárhoz hívogatta a város népét. Kiss Gábor atya mutatta be első szentmise-áldozatát a szülőföld templomában. Az örvendező szülőknön, testvéreken, rokonokon kívül számos kiváló papvendég tisztelte meg jelenlétével az ünnepi eseményt. A belső restaurálás miatt állványerdővel borított szentélyben az alant felsorolt személyiségek foglaltak helyet: dr. Nádaszi Alfonz bencés tanár¹ (Budapest), dr. Tuba Iván kecskeméti piarista házfőnök², Pázmándy György piarista magiszter, Szegheő József és Salánky István piarista tanár (Kecskemét), Himfy Ferenc plébános (Szolnok), Linczenbold József egeri újmisést, Sándorfi István diakónus (Esztergom), Kocsis Sándor diakónus, Takács Tamás diakónus, Vízhányó Zsolt piarista teológus, Kovács Ákos, Kiss Csaba, Ficzek László és Tari Zsolt egeri teológusok, Kepis Mihály esztergomi teológus, Forrai Tamás jezsuita papnövendék (Hódmezővásárhely) és Kiss Tibor jezsuita novicius.

Maróti Arnold ciszterci atya aranymisés szónoka a Kármelben, 1884. július 16-án: Kiss Gábor

Nagy Ferenc kunszentmártoni esperes-plébános köszöntője és Baráth Jánosné egyházközségi elnökhelyettes üdvözlő szavai után vette kezdetét Kiss Gábor első szentmiséje. Evangélium után dr. Tuba Iván piarista házfőnök mondott emlékezetes szentbeszédet, melyben párhuzamot vont Úrnapja ünneplése és a primicia misztériuma között:

– Krisztus a testét adta értünk: összetöretve, megkínózva, halálra váltan, majd dicsőségesen feltámadva. Mennybemenetele után a kenyér és bor színében maradt köztünk, mert az étel és ital érzékelhető formájában tudjuk megérteni, vagy legalább valamelyest felfogni szeretetének nagy titkát. Erre csak az a Krisztus volt képes, aki istensége mellett testi mivoltában a tökéletes emberséget is meg tudta valósítani. Az ember nagyon gyenge, gyarló élőlény. Még igazában saját teste fölötte sem tud uralkodni. Találón nevezte Assisi Szent Ferenc az emberi testet számár testvérnek. Jó hasonlat! Testi megjelenésünk is olyan esetlen, suta, néha meg olyan sajnálnivalóan kedves, de ha megmakacsolja magát, csökönyös tud lenni, mint a számár. Az Isten az ő szent Fiát testestül nekünk adta. Ezt csak tökéletes önátadással tudjuk viszonzni.

Újmisés testvérünk is az Úrnak adta magát, de hogy teljesebb legyen az önátadása, a piarista rendbe lép, ahol ifjak, kamaszok nevelője, alakítója lesz. Kérjük az egri főegyházmegyét és ezt az egyházközséget, engedjék át készsleges szívvel Gábor újmisés testvérünket a piarista rend számára, hogy annak keretein belül sok magyar fiatal lelkének javára tudjon munkálkodni!

Kiss Gábor atya három hónapig élt noviciusként a piarista rend váci kolostorában. Annak ellenére, hogy szívében holtáig őrzi Kalazanci Szent József lelkiségét, mégis visszatért az egri főegyházmegyébe, ahol szintén részesülhetett az oktatás-nevelés hivatásának örömeiben és felelőségében. Éveken át tanított dogmatikát,

Kiss Gábor érseki tanácsos a felső kápolna búcsúján, 2010. május 24-én

fundamentális teológiát és filozófiát az egri kispapoknak. 1990 és 1992 között káplán Erdőtelken, majd 1992-93-ban a jászberényi főplébánián. 1993-1995: felsőfokú teológiai tanulmányokat folytatott Rómában. 1995 és 2000 között kisegítő lelkész Bátor községben, 1995-2005 között párhuzamosan teológiai tanár az egri hittudományi főiskolán. 1999-ben érseki tanácsossá nevezték ki. 2000-tól 2004-ig plébános Egerbaktán. 2004-2005 között tanulmányi szabadságon. 2005-től 2011-ig erdőkövesdi plébános és kerületi esperes. 2011-től jászfényszarui plébános. Oldallagosan ellátja Pusztamonostor, Jászfelsőszentgyörgy plébániákat is.³ A személye iránti szeretet és nagyrabecsülés kifeje-

zése volt a jászfényszarui hívek és a környékbeli jász papok nagy számú részvétele Kiss Gábor édesanyjának temetésén Kunszentmártonban 2014. május 28-án.

Szolgálati helyeiről gyakran hazalátogat. Ilyen alkalmakkor misézik és szentbeszédet mond a nagytemplomban és a Kármelben. Kövesdy Zsolt plébános 2010. május 24-én a felső kápolna hagyományos pünkösdhétfői búcsújának megtartására kérte fel. Az ünnepi szentmise igeliturgiájának bevezetéseként baráti szavakkal köszöntötte a hazaérkező Kiss Gábor atyát, aki jóleső érzéssel nyugtázta, hogy 20 éves egyházmegyés papi szolgálata alatt első alkalommal szerepelhet a felső kápolna búcsúján. Szívesen teszi – mondotta, – hiszen Kunszentmártonhoz kötik gyermekkori emlékei. Örömmel tekint a ministránsok 11 tagú csoportjára, ő maga is ötéves korától ministrált a Kármel kápolnájában a népszerű Dávid atya (Szabó Imre) lelki irányítása alatt, aki itt nyugszik a kápolna közelében. Annak idején egyike volt azoknak, akik a felejthetetlen emlékü ferences atya koporsóját vitték a sírhoz. Édesapja: Kiss Péter az alsó temetőben nyugszik. A búcsúi hívőközösség jelenléte biztosíték arra, hogy az egyház Kunszentmártonban hosszú távon életképes lesz.

Kiss Gábor érseki tanácsos az evangélium felolvasása után tartalmas szentbeszédet mondott. – Az egyház működése az utolsó vacsora termében, az Eucharisztia megalapításának színhelyén, az apostolok és a Boldogságos Szűz Mária jelenléte mellett, a Szentlélek eljövételével indult meg. Aquinói Szent Tamás fogalmazta meg legtökéletesebben, hogy az Isten lelkének kiáradása nem jelképes, vagy mesébe illő esemény, hanem valóságos történet, az Isten és a teremtmény közötti kapcsolat létrejöttének eleve valósága. Az Isten ugyanis, aki teljességgel méltányolja az ember szabad akaratát, személyesen szólít meg mindenkit a Lélek által. Szeretet-szövetségre hív bennünket, lehetővé teszi, hogy szabad elhatározásból engedelmeskedjünk neki, alárendeljük magunkat az ő akaratának. Ezért imádkozhatjuk alázattal: „Legyen meg a Te akaratod.” Az egyház a Szentlélek erejével Krisztusban él. Szeretet-közösségünk ezért kapcsol mindnyájunkat szoros kötelékben az Istenhez és embertestvéreinkhez.

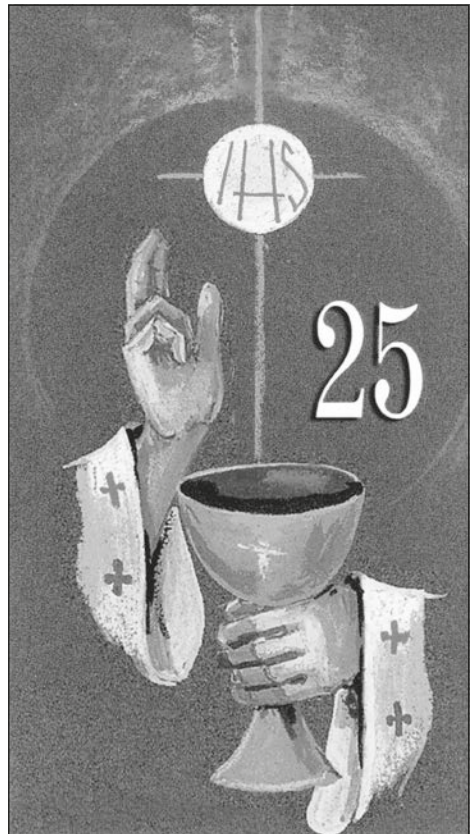
Ezüstmiséis jubileumát 2015. június 28-án ünnepelte a szülőföld templomában. Kövesdy Zsolt plébános és a ministránsok kíséretében vonult az oltárhoz, ahol az egyházközségi elnök mondott köszöntő beszédet. Művészi tehetséggel rendelkező hímező asszonyok nyújtották át ajándékukat, a Bozsik-mintás stólat, amelyet a megáldás szertartása után Kiss Gábor atya öltött magára. Meghatódva mondott köszönetet a szíves meghívásért és fogadtatásért, hogy huszonöt év elteltével

*“Megismertük a
Szeretetet, amellyel
Isten szeret és
hittünk benne.”*

1Jn 4,16

*Ezüstmiséim
emlékére.*

*Kiss Gábor
2015*

ismét ithon mondhat szentmisét ebben a gyönyörű templomban. Örök hálával emlékezett drága édesanyjára, majd édesapjára, aki kemény férfi létére annak idején kezelt csókolt frissen felszentelt pap fiának. Köszönetet mondott jótevőieért, akik segítették hivatása kiteljesítésében.

Kedves mozzanata volt az ünnepi szentmisének, hogy Gábor atya két puszta-monostori civil férfi híve olvasta a szentleckét, illetve imádkozta a hívek könyör-gését.

Kiss Gábor szentbeszédében hálásan köszönte a jó Istennek, hogy meghívta őt a legszentebb szolgálatra. Hálásnak kell lennünk még a bűneinkért is, mert még ezek ellenére is szeret bennünket a végtelen irgalmú Isten, hiszen vétkeinkért bocsánatot ad, nem taszít el, hanem örök szeretettel ölel magához. Fontos, hogy szeretettel viseltessünk az Isten iránt. Az egyház Krisztus teste, a Szentlélek temploma. Az egyházközséget is úgy tekintjük, mint Isten művét. Észre kell vennünk az Isten állandó jelenlétét, aki testével, vérével táplál minket. Jézus legyőzte a halált, olyat tett, amire ember nem képes. Az evangéliumi jelenet: a leánya feltámasztása azt tanítja, hogy létünk túlmutat a földi kereteken. Őriznünk kell az Isten üdvözítő eszméjét: „Úgy szeressétek egymást, ahogy én szeretlek titeket.” A szeretet fontosságát csak a hit erejével tudjuk valamelyest megérteni. Ezért vá-lasztotta ezüstmisés jubileumának mottójául a Szentírás mélyértelmű gondolatát: „Megismertük a Szeretetet, amellyel Isten szeret, és hittünk benne.” (1Jn 4, 16)

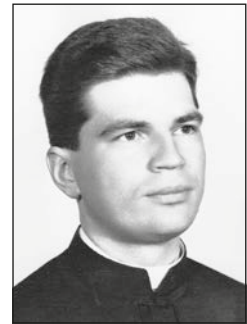
1 Nádasi Alfonz (1909-1997): bencés szerzetes, tanár. Kodály Zoltánhoz és Bárdos Lajoshoz több évtizedes barátság fűzte. Kodályt ő temette.

2 Tuba Iván piarista szerzetes, tanár. 1944-ben született, 1968-ban tett ünnepélyes örök fogadal-mat, 1969-ben szentelték pappá. 2009. február 2-án meghalt.

3 Az egri főegyházmegye sematizmusa 2014. 132., 178.

DR. JANES ZOLTÁN szentszéki kötelékvédő, zákányszéki plébános (1979)

A rendszerváltozás tette lehetővé, hogy iskoláinkban újra meginduljon a hitoktatás. Nagy Ferenc kunszentmártoni esperes-plébános az evangéliumi magvető példája szerint a hitbeli ismeretek elsajátítására és elsőáldozási előkészü-letre mozgósította az anyakönyv névsora alapján a meg-keresztelt gyermekeket és azok szüleit. Öröm volt látni, hogy Janes Zoltán, Szabó Miklós, Sulyák Tamás és rajtuk kívül még jónéhány általános iskolás korú fiú és kislány jelentkezett a hívó szóra, hogy hitoktatásban, első szentáldozásban, majd később a bérálás szentségében részesüljenek. Az elhintett magvak jó talajba hullottak és bőséges termést hoztak. Janes Zoltán testvérünkről túlzás nélkül elmond-hatjuk, hogy vele kapcsolatban százszoros termésről beszélhetünk, örömmel és készséggel vállalt Isten-szolgálata már tízéves korától megmutatkozott. Deren-gő decemberi hajnalokon, a nulladik órában tartott iskolai hittanóra előtt Zoltán meggyújtotta az adventi koszorú megfelelő gyertyáját. De ami ennél is fontosabb:

el nem maradt, de a többiek sem maradtak el soha a vasárnapi szentmiséről. Szívesen ministráltak, örömmel szolgáltak az Úrnak. Autóbuszos zarándoklataink is bizonyára erősítették Isten-szeretetüket, egyházunkhoz való ragaszkodásukat, amikor „koldusboton, törött mankón mentünk búcsút járni, Szűz Máriás magyarkoknak kopott unokái.”¹

Janes Zoltán életútja: Szentesen született 1979. január 19-én. Édesapja: Janes Zoltán (+ 2007), édesanyja: Varga Edit, öccse: Janes Zsolt (1985). Általános iskolai tanulmányait Kunszentmártonban fejezte be 1993-ban. Mindennél hitelesebb, ha saját szavait idézzük: „Életemet, hitemet, gondolkodásomat nagyban meghatározta a természeti környezet, hiszen mindig szívesen kirándultam a város határába, sok-sok pillanat él bennem, amikor a természet szépségén át is megtapasztaltam Isten jelenlétét, jóságát. Elsősorban mégis a családi kötelék, a szüleimmel és öcsémmel való kapcsolatom segítette ezt a megtapasztalást, hogy Isten jelenléte érzékelhető valóság... Ott kezdődött, és lett időm: a hittanra, a vasárnapi szentmisékre, az elsőáldozásra és negyedik osztályos koromtól a rendszeres ministrálásra. Egy püspök írta: ‚Senki nem ülhet úgy a tűz mellett, hogy át ne melegednék!‘ Valahogy a hivatásom is ehhez köthető. Nem voltak látomások, hangok, folyamatosan érlelődött meg bennem: mi lenne, ha egyszer te állnál ott, az oltárnál? Ötödik osztályos koromtól már egyértelmű volt számomra: pap leszek, ha Isten is úgy akarja! Tanulmányaim során sok értékes hellyel és személlyel találkoztam. Az általános iskola után a gyulai Karácsonyi János Katolikus Gimnáziumba jártam (1993-1997), s az érettségi megszerzését követően már nem volt kétséges, hogy jelentkezésemet a szegedi papneveldebe nyújtom be. Gyulay Endre püspök atya

Janes Zoltán diakónussá szentelése, Szeged, 2003. május 10.

felvett, s egy évre a váci szeminárium-
ba küldött, ahol akkor 45-en, a Duna
innen eső részének valamennyi egy-
házmegyéjéből jöttek kispapok. Azóta
is jó egy-két akkori barátal találkozni,
tudni egymásról, örömeikről, gondja-
ikról. Előjáróim evangéliumi őrzőink
voltak, s hivatásunk támaszai: Bábel
Balázs rektor (jelenleg kalocsai érsek),
Árvai Ferenc prefektus, és akinek a
legtöbbet köszönhetek: Stella Leontin
spirituális, aki mély papi életének pél-
dáját, nagy tudását, óriási élettapaszta-
latát adta át önzetlenül. Tanulmányaim
aztán a szegedi szemináriumban foly-
tatódtak, sok-sok munkával, örömkel,
nehézségekkel tarkítva. 2003. má-
jus 10-én szenteltek diakónussá (erre
az alkalomra választottam a zsoltár
következő sorait: „...de most már min-
dig Nálad maradok, hiszen megfogtad jobbomat.’ Zsolt 73, 23). Ezután fél évet a
békéscsabai plébánián töltöttem, majd ismét Szeged következett, hogy a szakdol-
gozatomat megírjam, és felkészüljek a legszebb napra. 2004. június 12-én szentelt

Gratuláció a diakónusnak

Janes Zoltán diakónus szolgálata Gyulay Endre püspök szentmiséjén
a kunszentmártoni templomban (2003)

pappá a székesegyházban Gyulay Endre püspök úr, két társammal: Bejan-Topsi Valentinnel és Kasuba Róberttel együtt. Első szentmisémet a kunszentmártoni Nagytemplomban mutattam be.”²

2004. június 19-én, szombaton ünnepi díszbe öltözött Szent Márton temploma. Fényes kísérettel vonult az oltárhoz Janes Zoltán atya, ahol édesanyja adta rá a gazdag hímzéssel ékesített miseruhát. Elsőként az egyházközség világi elnöke köszöntötte: „Nagy kegyelem és kitüntetés számunkra, hogy a drága szülőváros gyönyörű templomában – Endrődi Sándor költő szép szavaival kifejezve – ’új pap mond új misét’. Szívünk csordultig érzelemmel, hiszen olyan események és mozzanatok tanúi vagyunk, amelyekért érdemes élni, küzdeni és imádkozni, mert ezekben a megismételhetetlen pillanatokban itt találkozik szoros közelségbe kerülve a föld és a mennyország. Zoltán testvérünk! Köszönjük a jó Istennek, de Neked is, hogy eddig kedves fiunk voltál, de mostantól kezdve atyánk is lettél! És amikor remegő kezű először emeli magasra a szent áldozat kenyerét, helyezd mellé valamennyiünk háláját, szeretetét és szívünk legőszintébb jókívánságait. Veled együtt mi is kérjük a hivatás szent kegyelmét szívedbe oltó Isten segítségét, hogy az ő szent szolgálatát hűségesen teljesíthesd életed végéig, szíved utolsó dobbanásáig. Kezű felemeléséből, minden lépésedből áldás fakadjon azokra, akiket az Úristen rád bízott. Ha isteni Mesteredre – újmiséis jelmondatod szerint – bizalommal ráhagyatkozol, segítsége nem marad el, és az általad elhintett mag újra és újra százszoros termést hoz. Papi életed legyen olyan, mint a közelmúltban újra-ezüstözött régi gyertyatartó, amely maga is tiszta fényben ragyog, de legfőbb

Janes Zoltán első szentmiséje Kunszentmártonban, 2004. június 19-én.

A szemüveges diakónus: Pásztor Emánuel

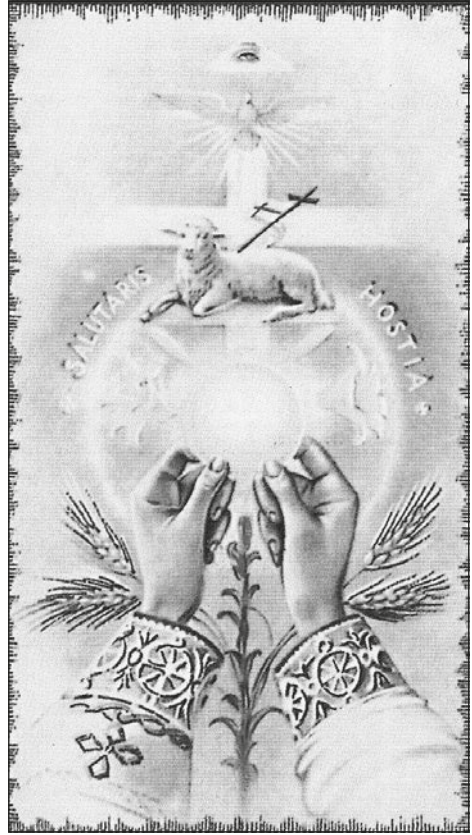
„Bizalommal ráhagyatkozom.”

(Zsid 2,1)

**Pappászentelésem
és
első szentmisém
emlékére**

Szeged-Kunszentmárton
2004. június 12-19.

Janes Zoltán
újmisés

szerepe mégis az, hogy messzire láthatóan emelje magasra a feltámadt Krisztus soha el nem múló fényességét. Vezéreljen a ma megkezdett felelősségteljes, de örömet is ígérő úton Jézus Szent Szíve és a Szűzanya Szeplőtelen Szívének szeretete, hogy Szent Márton oltalmazó palástja alatt szent szolgálatod mindig eredményes legyen. Drága Zoltán testvérünk és atyánk, indulj hát ezen az úton, és irányítsd a rádbízottakat, de vezess minket is, hiszen most már ,pap vagy te mindörökké, Melchizedek rendje szerint!’

Evangelium után Ondavay Tibor pápai prelátus, mezőtúri plébános mondott nagyhatású szentbeszédet. Ebből néhány részlet: „Különleges ünnepre hívott ma a templom harangja. A város szülőtte áll az oltár előtt, hogy bemutassa a legszentebb áldozatot, szavára megjelenjék a kenyér és a bor színe alatt valóságosan, bár titokzatos módon, a mi Urunk, Jézus Krisztus. Újmisére, első misére gyűltünk össze, amely az öröm napja, a lelkesedés és az ujjongás ünnepe. Egyes vidékeken van olyan szokás, hogy az újmisés előtt, amikor a templomba vonul, rózsakoszorút visznek, amit az oltáron helyeznek el. Ha valaki a jövőbe tekinthetne, láthatná, hogyan hullik le egyik rózsza a másik után, és hogyan tűnik elő egyik tövis után a másik. Végül a rózsakoszorú teljesen töviskoszorúvá változik. Valamilyen formában a pap életét jelképezi mindez, mert a pap hivatása nehéz és felelősségteljes. A hivatás sok és szerteágazó munkára terjed ki. A pap egyik legszentebb feladata

és küldetése az igehirdetés, az evangélium jó hírének közlése, akár alkalmas, akár alkalmatlan hirdetni Krisztust, a Megfeszítettet, aki ma is oly sokak számára botrány és oktalanság. A papi hivatás másik legszentebb vonása bemutatni az áldozatot élőkért és holtakért, amikor a pap önmagát is élő, szent, Istennek tetsző áldozatul ajánlja fel, hogy legyen jó pásztor, aki Mestere nyomán életét is kész odaadni juhaiért, a rábizott lelkekért. Továbbá kötelessége a papnak, hogy a szomorúakat megvigasztalja, a betegeket fölkeresse, híveinek minden veszélyben és minden körülmények között segítő kezet nyújtson, vagyis mindenkinek mindene legyen. A szegények atyja, a világtalanok világossága, a botladozók támasza, az elhagyatottak reménye, a betegek és haldoklók vigasza. Mindezek mellett a papra sok lelki gond nehezedik. Öröködik a gyermekek fölött, hogy Isten félelmében nőjenek fel, ma a 21. század elején is gondoskodik a fiatalokról, hogy a világnak és kísértéseinek áldozatul ne essenek, aggódik a házastársakért, hogy esküjüket megőrizték és gyermekeiket Isten törvényei szerint neveljék. De ugyanakkor aggódik a hűségeseikért is, hogy mindvégig állhatatosak maradjanak, s még inkább a hűtlenekért, hogy az üdvösség útjára visszatérjenek. Emellett még mennyi minden feladat, mennyi gond nehezedik egy-egy pap vállára, éppen napjainkban. De, kedves testvérek, kell-e még pap a mai világban? Abban a világban, amelyikben élünk, abban a világban, ami nem igényli az örök értékeket, s csak mulandó értékek után fut, nemegyszer egészségét és életét is kockáztatva. Nem haladt-e túl bennünket a világ? Kedves újmisé Testvérem! Velünk együtt ebbe a világba kaptál küldetést. Ebbe a világba, amelynek jellemzője a kesergés, az elégedetlenség, ahol nincs tekintély és tekintélytisztlet, mert ez a világ gögös. Gombnyomásra működik ugyan, mégis félelemben él. Hirdeti ez a világ: ‚valósítsd meg önmagadat. Neked ez jár. Te vagy az Isten!‘ Ugyanakkor rabszolgái a világnak, mert elég csak egy áramszünet, s minden megáll. Ezt a világot a hirdetések és a reklámok manipulálják, és benne még inkább az embert. Ebben a világban élünk, ahol sikk a liberalizmus, sikk a múltunkba való beletaposás. Szükség van ebben a világban a papra? Minden bizonnyal, talán sokkal jobban, mint abban a sötétnek hirdetett középkorban... Kedves újmisé Testvérünk! Rózsakoszorúval kezdtem, amely idővel tövisszokszorúvá válik. De egy dolgot tudnod kell: ez a tövisszokszorú vezet majd a mennyei dicsőség hervadhatatlan koszorújához. Ne félj! Hányszor hangzik el a Szentírásban, az Evangéliumokban is: ne félj! Jézus végső szava Máté evangéliumában így hangzik: ‚Íme, én veletek vagyok minden nap a világ végéig.‘ Nem egyedül, Ővele kell járnod papi életed útját.”³

A továbbiak ismét Janes Zoltán szavaival: „Elkezdődött a papi élet Kisteleken. Egy év (2004-2005), tele új tapasztalattal, kiváló plébános: Laczkó Ferenc prelátus mellett. Onnan a következő kápláni helyre, Csongrádra kerültem (2005), ahol 98 napot töltöttem. (Itt ekkor Veréb László volt a plébános.) Megszerettem a várost. A 16 hónapnyi káplánság után váratlanul ért a magyarbánhegyesi plébánosi kinevezés. Másfél évig (2005. november – 2007. július) voltam Magyarbánhegyesen. Értékes emberek, első szárnypróbálgatások plébánosként, plébánia- és templomfelújítás. Örömök, nehézségek. Két gyönyörű plébánosi év (2007-2009) Csongrádon, majd az egyházi tanulmányok kezdete. (A teljességhez tartozik a tudomány a papi életben.) Az egyházi jogot még kispap korunkban Kisházi-Kovács László helynök tanította. Megszerettette velem és bátorított: tanuljak egyházi jogot

Szentmise és szentbeszéd a felső kápolna
2007. május 28-i búcsúján

felsőbb fokon. Most már hiszem és látom, hogy a Gondviselés műve volt, amikor 2009-ben Nagyszénásra kerültem. Komolyan készülni a vizsgákra, a szigorlatokra, szakdolgozatokat és disszertációt írni, ehhez csend és nyugalom kell. Itt megtaláltam.”⁴

Az alant közölt levélrészlet (2011. február 14-i keltezéssel) teljes képet ad a nagyszénási dolgos hétköznapokról:

„...Mindig van mit csinálni, főleg mostanság. Folytatódik a plébánia felújítása. Nagyon kis lélegzetvételű munka lesz, két helyiség festése, burkolása, berendezése. Ez már unaloműzéseként is felfogható. Írom a nagy ‚opust‘, a licenciátusi szakdolgozatot: ‚A házassági beleegyezés érvénytelensége, különös tekintettel a színlelésre, az 1101. kánon alapján‘ címmel. A 85 oldalból már 55 készen van. Február végén, március elején szeretném felvinni bírálatra Kuminetz Géza atyának, a Központi Szeminárium rektorának. Nála írom. Tanulom, tanulgom az olasz nyelvet. Hetente 2x2 órában itt Nagyszénáson. Októberig kellene egy középfokú nyelvvizsga, hogy a diplomákat a kezembe vehessem. Mind a baccalaureátust⁵, mind a licenciátust.⁶ A licencia vizsga június 23-án lesz, Erdő Péter: *Egyházjog* című könyvéből. Csupán 900 oldal, gyerekjáték lesz megtanulni... Ennek eredményétől függ, hogy aztán elkezdhetem-e a doktori képzést. Nagyon izgulok, de ‚Bizalommal ráhagyatkozom!‘ Az eperjesi templom (Magyarbánhegyes egyik filiája) szívem kedves csücske. A júniusi Szent László búcsúra tavaly egy gyönyörű főoltárt készítettünk, az idei búcsúra az oltár köré színes üveglablakot szeretnénk. Megérdemli az a templom és megérdemlik azok a hívek...”⁷

A kitartó munka megérdemelte gyümölcsét. Janes Zoltán atyát – édesanyja, testvére, rokonai, valamint dr. Barna Gábor professzor, továbbá Kövesdy Zsolt kunszentmártoni plébános és az egyházközség világi elnöke jelenlétében – a Pázmány Péter Katolikus Egyetem budapesti dísztermében 2013. június 24-én a legjobb minősítéssel az egyházjogi tudományok doktorává avatták. Disszertációjának címe: „A kegyúri intézmény kialakulása, virágzása és megszűnése, különös tekintettel

Kunszentmárton város egyházi életére 1850 és 1950 között.” Szándékáról a szerző így vallott: „Szerettem volna valamit visszaadni Kunszentmártonnak. Éppen ezért a disszertáció témáját az egyházközség múltjából választottam.”⁸ Ugyancsak a szülőföld történetének példái adták számára az ösztönzést, amikor még hittudományi főiskolásként 2004-ben megírta 38 oldalas szakdolgozatát „Apátságok és prépostságok a Szeged-Csanádi egyházmegye területén” címmel. A bevezetésben megköszöni egykori kunszentmártoni hitoktatójának, „hogy beszélgetéseink, találkozásaink során észrevétlenül is elültette bennem a múlt, a régi vallásos élet, annak emlékei, töredékei iránti érdeklődés, fogékonyság és ragaszkodás magvát.”

Hosszú felsorolással lehetne bemutatni azt is, hányszor és hányszor misézett, prédikált szülőföldje templomában, nyaranként a Kármel-búcsún, alsó és felső temetői kápolnáinkban. Templomunk kibővítésének és felszentelésének centenáriumi évében, 2010. január 16-án ünnepélyes szentmisét mondott Szent Márton püspök tiszteletére. A következő sorokat írta a templom emlékkönyvébe: „Nagy szeretettel mutattam be a szentmisét a jó kunszentmártoni hívekkel. Adja Isten, hogy Szent Márton püspök példáját követve és közbenjárását magunkénak tudva gazdagodjunk őseink hitében, a jövőbe vetett reményben és az egymás iránti szeretetben. Janes Zoltán nagyszénási plébános.” Ugyancsak ő misézett és prédikált 2010. május 1-jén a kunszentmártoni elszármazottak találkozáján: „A mai napon a jószándékú emberek mellett Isten az, aki összegyűjtött minket. Kívánom valamennyi jelenlevőnek és szervezőnek, hogy a hétköznapokba visszatérve, az Ő kegyelmét felhasználva tudjuk öregbíteni hön szeretett városunk jó hírét. Szeretettel és barátsággal: Janes Zoltán plébános.” 2013. május 20-án, a felső kápolna búcsúján a szentmise keretében emlékezetes, gyönyörű szentbeszédet mondott. Legutóbbi szereplése 2014. június 29-én történt, amikor pappá szentelésének és első szentmiséjének tizedik évfordulóján adott hálát a mindenható Istennek a kunszentmártoni templom oltáránál. Ez alkalommal ismét édesanyja adta pap fiára az újonnan hímezett Bozsik-mintás miseruhát.

Dr. Kiss-Rigó László megyéspüspök Zoltán atyát 2013-ban szentszéki kötelekvédővé nevezte ki, 2014-ben pedig Nagyszénásról Zákányszékre helyezte át. A *Keresztény Élet* című hetilapban közölt papi arckép és vallomás a következő gondolatokkal zárul: „Fontos, hogy legyen tervünk, álmunk, erőnk a küzdéshez, érzékenység a lelkiismeret hangjára, mint Isten szavának meghallására, amely utasít, parancsol, utat mutat. Vegyük észre az idők jeleit! Amint papként látom: ez nagyon nehéz. Sokszor csak az állapotfelmérések és a rendelkezések szintjéig jutunk, a helyes út megtalálása nehezebb. Mi lehet a megoldás? Talán nagyon elvontan hangzik, de számomra mégis feladatot ad Sík Sándor verse:

Nincs szánva szemednek a holnap:
Ott légy igaz ember, ahol vagy.
Most tedd, amit adatik tenned:
Az Isten rügyezik benned.

Ez az én lelkipásztori és emberi célom, ezt szeretném másokkal is megéreztetni. Nem csupán az egyházi épületek felújítását tűztem ki célul, hanem az embernek mint a Szentlélek templomának felújítását is. Ehhez kevés a pap munkája.

Olyan emberek kellenek, akik elkötelezve, komoly elszántsággal szeretnék „becsemépszni” Isten ügyét. Bátorít Ferenc pápa gondolata: „Ne legyetek soha szomorúak! Ne engedjétek soha a bátortalanság érzésének! A mi örömünk nem a birtoklásból fakad, hanem abból, hogy tudjuk: Jézussal soha nem vagyunk egyedül...”⁹

1 Sík Sándor: Az andocsi Máriához.

2 Papi arcélek. Tóth Sándor: „Most tedd, amit adatik tenned.” Keresztény Élet, 2013. augusztus 11.

3 Szószerinti lejegyzés Ondavay Tibor beszédéből.

4 Papi arcélek. Tóth Sándor: „Most tedd, amit adatik tenned.” Keresztény Élet, 2013. augusztus 11.

5 Bakkalaureátus: a legalsó akadémiai fokozat, mely arról tanúskodik, hogy a hallgató alkalmas a magasabb fokozatok megszerzésére.

6 Licenciatus: tudományos fokozat, melyet egyházi egyetemek adományoznak végzett hallgatóknak, akik vizsgáival bizonyították a tudományos munkára való képességüket. A doktorátus feltétele.

7 Janes Zoltán 2011. február 14-én kelt leveléből.

8 Keresztény Élet, 2013. augusztus 11.

9 Uo.

PÁSZTOR EMÁNUEL várvölgy-zalaszántói plébános (1977)

Első és egyetlen helybeli születésű lelkipásztor, aki nemcsak újmiséjét mondta itthon, hanem a pappá szentelése is Kunszentmártonban történt. Ennek előzménye a következő. Pásztor Emánuel teológiai tanulmányait a veszprémi szemináriumban végezte 1999 és 2004 között. I. éves teológus volt, amikor főpásztora, dr. Márfi Gyula veszprémi érsek 2000. november 11-én, a Szent Márton búcsú keretében ünnepélyes főpapi szentmisét és szentbeszédet mondott a kunszentmártoni nagytemplomban. Az érsek úr délután meglátogatta Emánuel szüleit, és kispapjának a következő ígéretet tette: „Emánuel, hogy ha akarsz, tanulmányaid végeztével a gyönyörű kunszentmártoni templomban szentellek pappá.”

De kezdjük az életrajzi adatokkal. Pásztor Emánuel János 1977. november 29-én született a szentesi kórházban. Édesapja: Pásztor János (+2002), édesanyja: Hegedűs Ilona, öccse: Pásztor Ágoston (1982). Az általános iskolát és gimnáziumi tanulmányait Kunszentmártonban végezte. 1996-ban érettségizett. Katolikus ifjúsági közösségekben kereste a helyét, ezek hatására iratkozott be a veszprémi hittudományi főiskola világi teológiai tagozatára (1997-98). Egy évet itthon töltött templomi és plébániai szolgálatban, amikor 1999-ben a veszprémi főegyházmege kispapjai közé kérte felvételét. Tanulmányai befejezésének közeledtével három tagú küldöttség (Túri Kis István kunszentmártoni plébános, Pásztor Jánosné – a kispap édesanyja – és Józsa László világi elnök) kereste fel hivatalában 2003. december 22-én a veszprémi érseket a Kunszentmártonban történő papszentelés részleteinek és időpontjának egyeztetése érdekében.

Pásztor Emánuel diakónus az édesanyjával. Veszprém, 2003. április 17.

Az egyházi rend szentségének kiszolgáltatása 2004. július 3-án, szombaton délelőtt történt Kunszentmárton gyönyörűen feldíszített templomában. A jeles vendégek között foglalt helyet Kiss László, Hévíz város esperes-plébánosa, Bencsik Pál nyugalmazott keszthelyi apát-plébános, Szabó János balatonalmádi plébános, Imre Zoltán, Bóka Tibor, Kovács Gábor veszprémi újmisés atya, két

Pásztor Emánuel pappá szentelése a kunszentmártoni templomban, 2004. július 3-án

veszprémi kispap: László Dezső és Simon Gábor, a kaposvári egyházmegyéből dr. Gárdonyi Máté, Siófok-Kiliti plébánosa, a szeged-csanádi egyházmegyéből Ondavay Tibor pápai prelátus, főesperes, Szurovecz Vince pápai káplán, kerületi esperes, Réthy István szarvasi apát-plébános. Hévíz város részéről megjelentek az egyházközségi képviselő-testület tagjai, Rezi egyházközség hívei és zarándokok, Kunszentmártonból dr. Czuczi Mihály polgármester, a képviselő-testület tagjai, az egyházközség hívei.

Veszprém főpásztorát az egyházközség világi elnöke üdvözölte elsőként:

Márfi Gyula veszprémi érsek áldozópappá szenteli Pásztor Emánuel diakónust. Kunszentmárton, 2004. július 3.

A papszentelés magasztos szertartása. 2004. július 3.

„Kunszentmárton város és egyházközségünk nevében megkülönböztetett tisztelettel és a régi szeretettel köszöntöm dr. Márfi Gyula¹ veszprémi érsek urat, aki Pásztor Emánuel diakónus testvérünk pappá szentelésére érkezett hozzánk. Érsek úr nem először jár városunkban: pontosan négy évvel ezelőtt, 2000. november 11-én ünnepelt velünk égi pártfogónk, Szent Márton búcsúnapján, amikor a főpapi szentmisén örök érvényű igazságokat fogalmazott meg felejthetetlen szentbeszédében. Kérésünkre most ismét eljött a távoli Veszprémből, a királynék városából, melynek ősi várfalai között Szent István

király, Szent Imre herceg, Boldog Gizella királyné, majd két évszázaddal később a nemzet áldozati báránya, Árpád-házi Szent Margit tette meg többször is a székesegyházba vezető utat. Érsek úr érkezése számunkra egyedülálló esemény és rendkívüli megtiszteltetés. Ebben a gyönyörű templomban az elmúlt két évszázad alatt igen sok helybeli születésű ifjú pap mutatta be első szentmiséjét, de arra még soha nem volt példa, hogy itt papszentelést végeztek volna. Ezért szeretném hangsúlyozni az esemény történelmi jelentőségét, amely városunk krónikájának lapjain aranybetűkkel fogja az utókor előtt is hirdetni, mi történt Kunszentmártonban a 2004. év július 3. napján. Hálásan köszönöm ezt a megtisztelő gesztust Érsek Úrnak mindnyájunk nevében, de Emánuel diakónus testvérünk nevében is, aki imádságos összeszedettséggel és nem csekély izgalommal készült életének e legjelentősebb napjára. A kegyelem kiáradásának ezen a rendkívüli eseményén, Pásztor Emánuel pappá szentelésének magasztos ünnepén nagy tisztelettel és szeretettel köszöntöm mindnyájukat. Isten hozta Érsek Urat és valamennyi kedves vendégünket!”

Pásztor Emánuel első közösen bemutatott miséje a szentelő érsekfőpásztorral

Márfi Gyula érsek úr szentelési miséjének nagyhatású prédikációjából csak kiemelt részleteket idézhetünk:

„...Először is azt kérem Tőled, kedves Emánuel, adj hálát a jó Istennek, hogy eljutottál idáig. Utad nem volt kimondottan kényelmes és egyenes, nehézségekkel kellett megküzdened. Adj hálát, hogy a papságra kiválasztott, hogy hamarosan megbízást és sajátos kegyelmet ad neked az ő Igéjének hirdetésére, az Oltáriszentség és a többi

szentség kiszolgáltatására, valamint arra, hogy neveld és közösséggé formáld Isten népét. Te is hallottad azt, amit az apostolok hallottak: ‚Jöjj és kövess engem, én emberek halászává teszek‘. Köszönd meg, hogy hivatástudatodat az évek folyamán erősíteni tudtad, és végül is az Úr elvezetett ide, a szentelési oltárhoz. Szent Pál szavaival szólva: erőt adott neked, megbízhatónak tartott és meghívott szolgálatára. Örülj annak, hogy – megint csak az apostol szavával mondva – ‚Isten embere leszel‘, akit Krisztus nemcsak szolgálatába hívott, hanem legbensőbb barátságába is fogadott, aki rád bízta titkait, valamint Isten és az ember kiengesztelődésének szolgálatára. Mostantól kezdve bárhová mégy, egészen kiemelt módon Krisztus követe leszel, és maga az Isten beszél majd általad... A második dolog az, hogy fel kell kelteni a lelkedben a bizalmat és a bizalomteljes kérést a jó Istenhez, segítsen meg, hogy lelkipásztori szolgálatod sikeres legyen. A sikert most nem evilági értelemben veszem. Nem arról van szó, hogy feltétlenül népszerűnek kell lenned. Nem is szabad meglegedned a látszatsikerekkel. A sikeres papi élet elsősorban azt jelenti, hogy mindhalálig megmaradsz a szolgálatban és mindhalálig kitartasz az Úr szándéka és a híveid mellett.

Tegnap, amikor három évfolyamtársadat Pápán pappá szenteltem, olasz vendégek is voltak. Egy olasz pappal beszéltem, említettem neki, hogy ma jövök Kunszentmártonba egy újabb szentelésre, s mondtam, a szentelendőt úgy hívják, hogy Pásztor Emánuel. Ez a két szó olyan, hogy idegen ember is megérti. Mert a Pásztor minden nyelven pásztort jelent. A papi ember pedig tudja, hogy az Emánuel héber kifejezés, és azt jelenti magyarul, hogy ‚Velünk van az Isten‘. Azt mondta erre az atya, hogy akkor megvan az érsek úrnak a prédikáció témája is. Igen, egy bizonyos mértékig megvan. S most azt kérem tőled, hogy légy jó pásztor és hűséges pásztor, aki tudja, hogy neki mindvégig a nyáj mellett van a helye. A nyáját kell szolgálnia. Elsősorban nem a saját dicsőségét, s nem is a saját életét, hanem a híveknek az üdvösségét... A mi feladatunk az, ami Jézusé is volt, aki így foglalta össze egész életét az Utolsó Vacsorán: ‚Atyám, én megdicsőítettelek téged. A feladatot, amelynek teljesítésére küldtél, elvégeztem.‘ Fel kell tennünk a kérdést: ha ma, vagy holnap meghalok, vajon nem dolgom-végezetlenül kell-e távoznom a világból? A lelkipásztornak így kell gondolkoznia, hiszen nemcsak a saját lelkéért felel, hanem a híveket is segítenie kell, hogy hivatásukat megtalálják, és hogy azt Istennek tetsző módon teljesítsék. Magvetőnek kell lenned, az Ige hirdetőjének. Ez megint sokrétű feladat. Beletartozik, hogy megpróbálsz tanulmányaid alapján és azon kívül állandó további önképzést is igénybe véve, megpróbálsz választ adni az emberek nagy kérdéseire. Filozófiai természetű, teológiai, hittani, erkölcs-tani kérdésekben kell tudni választ adni. Manapság, amikor annyi-izmus terjed a világban, annyi téveszme ömlik az emberekre a sajtón és a televízión, rádión keresztül is, neked, Emánuel testvérem,

kell tudnod az igazságot képviselni a téveszmék között. Kell tudnod azt is, hogy megcáfold a hazugságokat. Azon kívül szükség van arra, hogy kicsit próféta is legyél. Vagyis tudd az embereket figyelmeztetni, amikor vétkeznek. Ez nem egy felsőbb rendű lénynek a figyelmeztetése, nem egy szitok-áradat, hanem testvéri intelem, amelyről minden jó szándékú embernek meg kell éreznie, hogy ez szívből fakad és a szívhez szól. Kell tudni biztatni az embereket a jóra, buzdítani őket, és kell tudni vigasztalni az embereket, amikor szomorkodnak. És mindezt nemcsak a saját erőddel kell tenned, hanem a Szentlélek kegyelmével. Mondhatnám azt is, hogy világítanod kell. De nem önfényeddel, hanem azzal a fényességgel, amely Krisztusból árad és a Szentlélek közvetítésével jut el a te lelkedbe. Legyél fény-elnyelő anyag! Nekem odahaza van egy kis fatimai Mária-szobrom, amelyet esténként az éjjeli lámpa fényébe szoktam tenni, ott van egy darabig, és amikor lekapcsolom a villanyt, a szobor egy ideig még világít. Kisugározza magából azt a fényt, amelyet korábban magába szívott. Mi is ilyenek vagyunk. Mint a Hold. A Hold is éjszakánként világít, de a Holdnak nincsen saját fénye. A Napnak a fényét sugározza tovább. A mi Napunk Krisztus, és a fény elnyelésében a Szentlélek segít. Az ő fényét sugározzuk tovább az emberek felé...

És aztán, amint már mondtam, Pásztor a neved is, pásztor lesz a hivatásod is, lelkipásztor leszel, bánjál az emberekkel okosan és szeretettel. A diakónus-szentelés szertartásából veszem kölcsön az ide vonatkozó kifejezést: legyen eszközöd a mértéktartó tekintély. De ugyanakkor kell, hogy a lelkipásztor tekintélyének gyakorlásában legyen szelíd és alázatos. Mert az Úr Jézus azt mondja mindannyiunknak, nekünk papoknak is: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű”... Ugye, mondta ez az olasz atya, hogy a nevedről prédikálhatok. Íme, Emánuel: említettem már, hogy azt jelenti: velünk az Isten. Nem tudjuk most még, hogy mit hoz számadra a jövő. Nem tudjuk, mi lesz a sorsunk. Azt tudjuk, hogy nagyon sokan vannak Európában és Magyarországon is, akik minket, papokat nem szeretnek. Vannak, akiknek szálka vagyunk a szemében, úgy néznek minket, mint a környezetbe nem illő alakzatot. Érhetnek kellemetlenségek bennünket, de bízni kell, mert Emánuel azt jelenti: velünk az Isten. Veled lesz az Isten és megsegít. Ha átmeneti kudarcokat kell megtapasztalnod, akkor is higgyél mindig a végső győzelemben. Ha átéled néha a lelki sötét éjszakát, amit sok lelki ember és szent átélt, akkor is hinned kell, hogy felkel majd a nap. Mert minden éjszakára eljön a hajnalhasadás!”

Első szentmiséjét egy héttel később, népes vendégkoszorú jelenlétében 2004. július 10-én mutatta be a szülőföld templomának oltáránál. A veszprémi főegyházmegye és a kaposvári egyházmegye papjai közül résztvettek: Neumajer Zoltán fonyódi, Kocsis Tamás somlóvásárhelyi, Szabó János balatonalmádi plébános, Szijártó László káplán Páparól, Kovács Gábor, Imre Zoltán és Bóka Tibor újmiséis,

*"Terveid Uram felfoghatatlanok,
s milyen tömérdék a számuk!"*

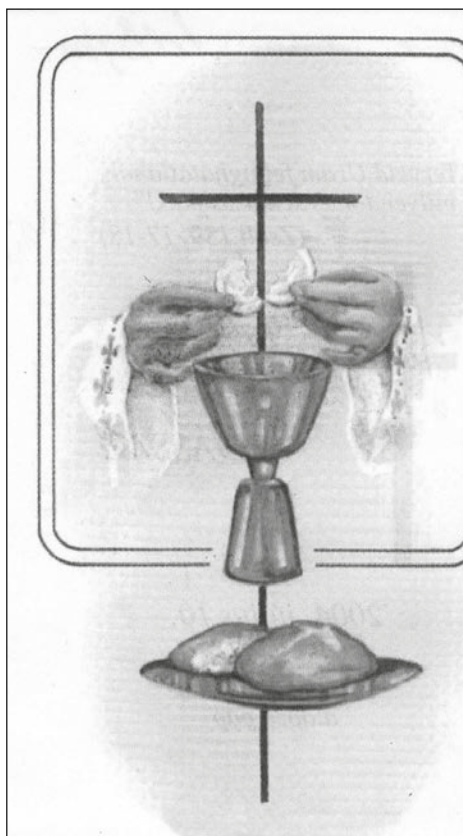
(Zsolt.139. 17-18)

ÚJ MISÉS ÁLDÁSSAL

2004. július 10.

*Pásztor Emánuel
áldozó pap*

Janes Zoltán kunszentmártoni újmisési atya, Szabó Xavér ferences testvér. Az egyházközség világi elnöke üdvözlő beszédében a következőket mondta:

„Rendkívüli örömök és kegyelmek időszakát éljük, hiszen három hét leforgása alatt két újmisének lehettünk/lehetünk tanúi a 220 éves gyönyörű kunszentmártoni nagytemplomban. Nehéz feladat ilyenkor újat mondani, hiszen két egyidős helybeli születésű ifjú levita pappá szentelésén vehettünk részt: június 12-én a szegedi székesegyházban, a múlt szombaton pedig e szent falak között, amikor – talán túlzásnak tűnik, de mégis komoly valóságtartalmat fejez ki – néhány felejthetetlen óra erejéig Kunszentmárton templomában dobogott a veszprémi főegyházmegegye szíve. A papi hivatások kegyelmét adományozó Úrsten színe előtt csak a hála és köszönet szavait tudjuk ismételtetni, azért, hogy szolgálatára hívta és Krisztus örök papságának méltóságával tüntette ki Zoltán és Emánuel testvéreinket. Hosszan lehetne elmélkedni azon is, miért éppen őket és miért éppen most az ezredforduló éveiben, amikor talán a körülmények nem éppen a papi hivatás kibontakozásának kedveznek leginkább. Ezen sokszor eltűnődhetett Emánuel is a veszprémi Boldog Gizella

Pásztor Emánuel újmiséje Kunszentmárton templomában, 2004. július 10-én

Szeminárium kápolnájának áhítatos csendjében, mert úgy érzem, az elmélkedés misztikus pillanataiban a 139. zsoltár sorai adták meg számára az eligazító feleletet, ezért is választotta újmiséje jelmondatául: ,Terveid, Uram, felfoghatatlanok, s milyen tömérdek a számuk!' Igen, a hit világosságának fényénél már valamelyest tisztábban látjuk: titeket, Téged az Isten – nagyszerű tervei szerint – öröktől fogva kiválasztott, megérintette szíveteket, megfogta kezeteiket, és most már vele együtt járjátok az üdvösség útját: nem a magatokét, persze azt is, hanem azokét, akiket Isten a gondjaitokra bízott. Kedves Emánuel testvérünk! A helyben született, példás életű papok sorába léptél most, s nagyon bízom, hogy minden tekintetben méltó leszel hozzájuk. Mit is mondhatnék most neked? Csak azt, amit három héttel ezelőtt Zoltánnak is mondtam, mert mindkettőtökre pontosan érvényes: eddig kedves gyermekünk és testvérünk voltál, mert előttünk, szemünk láttára bimbózott és teljesedett ki szent hivatásod

ébredése és készséges elfogadása. Mostantól kezdve pedig, azon kívül, hogy fiunk és testvérünk maradsz, atyánk is leszel! Útravalóul hadd mondjam el egy szívbemarkoló élményemet. A debreceni Szvetits Intézet egykori aranymisés igazgatója mondta 50 éves jubileumán: „Fiatal koromban azt hittem, hogy Úrfelmutatáskor erős karjaimmal én emelem magasra Krisztust. Később rájöttem, hogy ő hajolt le hozzám és emelt magához.” Ezt kívánom én is Neked, Emánuel atya, hogy mindig hűségesen járva az ő útját, Jézus Krisztus emeljen magához, akkor is, ha az ő szent áldását közvetíted, akkor is, ha evangéliumának örömhírét közlöd a rád bízottakkal. Megható érzés volt látnom Veszprémben, szemináriumi szobád íróasztalán a kunszentmártoni templom színes fényképét. Kérlek, legyen továbbra is mindig szemed előtt, mert innen indultál, innen indulsz a távoli Dunántúl vidékeire, ahová a fópásztori akaraton keresztül az Isten szólít. A fizikai távolságot áthidalja a lelki kapcsolat, a szeretet kötéleke. Ha a dunántúli híveket hűségesen szolgálod, akkor leszel igazán a miénk is! Kedves újmisés Emánuel atya, imádkozz értünk első szentáldozatod bemutatása alkalmával, és felszentelt kezeddel add ránk áldásodat. Mi is imádkozunk érted, hogy sírig tartó hűséggel teljesíthesd küldetésedet Isten dicsőségére, a rád bízott hívek lelkének javára és üdvösségére!”

Részletek Neumajer Zoltán fonyódi plébános ünnepi szentbeszédéből:

„Kedves Emánuel, újmisés paptestvérem! Bizonyára ismered azt a mondatot, hogy ‚hiába pörög a nyelv, ha a szív alszik közben’. Azok a gondolatok, amelyeket ma el szeretnék mondani ebben a gyönyörű templomban, nemcsak a nyelvemről pörögnek, hanem a szívem mélyéből fakadnak. Egy héttel ezelőtt eljött az a nap, amikor pap lettél, az Isten átölelt téged. Sokat kellett készülnöd, megannyi nehézségen át, mégis közel kerültél az Istenhez. Meghívott vagy. Istennek nem valami kell belőled, hanem teljes személyed kell neki, egész életed, tudásod, amelyeket hosszú évek alatt megszerezteél. Gondolkodásod, beszéded, szíved, erre mind szüksége van a jó Istennek. Szemeid, kezeid és lábaid által leszel Krisztusnak a képmása. Nagy dolgokat cselekszik veled Ő, aki hatalmas. Bár most a te szívedet is és mindnyájunk szívét boldogság és öröm tölti el, mégis kell szólnom arról is, hogy ez az út, amelyen elindultál, nehéz lesz számodra. Nehéz lesz mindenkit szeretned és önmagadnak senkit meg nem tartani. Nehéz lesz mindig csak adnod, és talán lesznek hetek, hónapok, amikor senkitől nem kapsz semmit. Nehéz lesz mindig másokat bátorítani, segíteni, hogyha te soha nem lassíthatod le a lépteidet. Megérzed majd, hogy egyedül leszel a világ előtt, a szenvedés előtt, a halál előtt és a bűn előtt. De azt is meg fogod érezni, hogy veled lesz Valaki végig. Veled lesz Valaki, akinek szüksége volt rád. Szüksége volt a te kezedre, hogy továbbra is áldhasson. Szüksége volt az ajkadra,

hogy tovább taníthasson. Szüksége volt a testedre, hogy szenvedjen benne továbbra is. Szüksége volt a szívedre, hogy szeressen ma is... Lesznek kudarcok, de lesznek örömök és boldog pillanatok is. Kedves Édesanya, legyen sok öröme pap fiadban!... Kedves Emánuel! Buzgóságod, amely most eltölti szívedet, soha ki ne apadjon. Valóban, mindörökre pap lettél. Isten gondoskodik választottjáról, törődik vele, erőt ad, mely szükséges ahhoz, hogy ne önmagadnak élj, hanem annak, aki érted meghalt és feltámadt. Kis Szent Teréz egyik gondolatával szeretném befejezni: amikor elmélkedett az ő hivatásáról, leírja, hogy egyszer megvillant és megértette, akit a földön szeretnek, azt a mennyben is szeretik. Én ezt kívánom neked: papi életedben is így legyen, minél többen szeressenek téged. Lehet, hogy akkor tapasztalod meg az emberek szeretetét és ragaszkodását, amikor dispoziókat kapsz. Ez lesz a jel, hogy akit itt a földön szeretnek és megbecsülnek, azt a mennyben is szeretik és megbecsülik. Így te is elnyerheted azt az örök koronát, amelyet Jézus mindnyájunknak készített. Isten áldjon utadon! Jó pap legyél mindörökké!”

A várvölgyi templom, Emánuel atya szolgálati helye

Pásztor Emánuel elindult a papi élet útján. 2004 és 2006 között Hévízen volt káplán. Főpásztora 2006-ban Várvölgy és Zalaszenté plébánosává nevezte ki. Ellátási köréhez tartozik még Válás, Bazsi és Vindornyalak.

A nagy távolság és a sok irányú elfoglaltság miatt ritkán tud hazalátogatni. 2010-ben, templomunk felszentelésének jubileumi esztendejében ő is mondott

Pásztor Emánuel dr. Márfi Gyula veszprémi érsek mellett a hévízi bérnálason

ithon egy Szent Márton-miséjét. A vendégkönyv a következő bejegyzést örökítette meg: „Isten áldásával, imádságaimba ajánlom a kedves kunszentmártoni közösséget. 2010. március 20. Pásztor Emánuel János Várvölgy-zalaszántói plébános.”

2011. januárjában kelt levelében az alábbi „vallomások” olvashatók: „...Sajnos, nem tudtam részt venni az őszi Szent Márton búcsún, mert nem tudtam helyetnem szolgáltatba állítani senkit. Talán az idén majd sikerül... Azt lehetne hinni, teljesen eltávolodtam Kunszentmártontól, pedig ez nem teljesen igaz. Interneten, tv-adásokon, édesanyám közlésein keresztül követem az eseményeket. Innen Várvölgyről, vagy ha egy-két napra hazajutok, igyekszem odafigyelni. A Kunságot nem felejttem el, hiszen Kunszentmártonban nőttem fel, és ebben benne van minden. Munkámban jól érzem magamat, otthonosan berendezkedtem Várvölgyön. Tradicionálisan hívő emberek lakják a falvakat, amelyekben szolgálok, bár a fiatalabb generációval azért nem egyszerű boldogulni. Lelkes emberek azonban mindenhol vannak, és ők a plébánoson kívül mintegy mágnesként is működhetnek a templom és a hit dolgában...”

1 Dr. Márfi Gyula (Pördefölde, Zala megye, 1943. december 17. -): érsek. Szombathelyen szentelték pappá 1967-ben. 1976-78: Párizsban ösztöndíjas. II. János Pál pápa 1995-ben egri segédpüspökké nevezte ki. Egerben szentelték fel. 1997. aug. 14: veszprémi érsek.

P. SZABÓ MIKLÓS XAVÉR ferences atya (1979)

Az első és egyetlen kunszentmártoni illetőségű ferencendi szerzetes atya 1979. június 13-án született Szentesen. Édesapja: Szabó István, édesanyja: Balla Viktória, bátyja: Szabó Tamás (1976). Életútjának állomásai és sorsdöntő eseményei saját vallomásából, illetve az újmiséen elhangzott köszöntő beszéd részleteiből tűnnek elő. Szóljon tehát elsőként Xavér testvér: „Hittem a családban gyökerezik. Egyszerű munkáscsaládban nőttem fel, édesanyám könyvelő, édesapám mezőgazdasági gépszerelő volt, nagyszüleim állattartással foglalkoztak. Mondhatni, örökségként kaptam a hitemet, de ez a hit már családon belül is megharcolt hit volt. Szüleim Budapestre ,szöktek fel’, hogy egyházi házasságot kössenek. A családból bátyámnak még adódott keresztszülő, nekem azonban – a korai nyolcvanas évek politikai légkörének is köszönhetően – már nem. Templomba azóta járok, amióta eszemet tudom. Erre vonatkozó legkorábbi emlékem ez: a szobában fekszem a szőnyegen, a lábamat nekitámasztom az íróasztal hátának és mondok a Miatyánkot. Ekkor szólítottam először hangosan Istent Atyámnak. Úgy emlékszem, hogy már óvodás koromban ministráltam. De csak írni-olvasni tudó koromban, amikor már első osztályos hittanos voltam, kértem a keresztséget. Akkor már jóban voltam a sekrestyével, Piroska néniel, aki végül – mit nekünk rokon szálak? – a keresztanyám lett. És ez jó volt így. Egyik hittanos társammal, barátommal együtt keresztelkedtünk meg. Mi már akkor ,felnőtt keresztségként’ éltük ezt meg, hiszen mi akartuk, mi kértük. A vágy, hogy teljes joggal a közösséghez tartozzunk, az elsőáldozásra való ,éhségünk’ nagy volt. Rendkívül megerősítő és jó érzéssel töltött el minket, hogy tudtunk válaszolni a szertartás során feltett kérdésekre.

Hitéletem alakulásában nagy szerepet játszott, hogy az általános iskola hetedik osztályában kapcsolatba kerültem egy helyi, kunszentmártoni karizmatikus csoporttal. A közösséghez való tartozás, a közös ima, a spontán, érzelmi imádság elsajátítása, a Szentírás rendszeres olvasása nagyot lendített az Istennel való kapcsolatomon. Belsővé vált a hitem, az enyém lett, tudatosan, felvállalhatóan... A baráti szálakon kívül sokat köszönhetek a közösségnek. Legfőképp az őszinte öku-
menikus szemléletmód hatott rám, és a Biblia olvasását is köztük szerettem meg. Mindkettő meghatározza a mai napig az életemet. Amikor iskolát kellett választanom, nem volt kérdés, hogy egyházi gimnáziumba szeretnék menni. A kecskeméti piaristákhoz jelentkeztem egy másik ministránstársammal, aki később szintén pap lett, de engem a kollégiumba nem vettek fel. Átküldték a papíromat az akkor újraindult iskolába, a gyulai Karácsonyi János Katolikus Gimnáziumba. Az előfelvételi után fél évvel jelezték az atyák, hogy helyüresedés révén átmehetnek Kecskemétre. Én azonban akkor már maradni akartam Gyulán. Nem bántam meg, hogy nem fogadtam el a felajánlott kecskeméti helyet. Hiszen nagyon jó helyre kerültem, rendkívül jó barátokat szereztem, örültem, hogy koedukált osztályba járhattam. Magyaritanár osztályfőnökünk pedig nagyon sokunkkal megszerettette az irodalmat. Bennem is elmélyítette az érzékenységet az írott művek iránt.

A hivatásomat az iskolai lelkigyakorlatok hatására kezdtem el keresni. Harmadikos koromban döntöttem el, hogy pap leszek és talán ferences is. Ezt a gondolatot még inkább eldöntötte bennem, hogy péntek esténként, amikor hazajöttem a kollégiumból, a helyi kármelita közösség kápolnájában ministráltam, és az imaközösségünkkel nyáron Medugorjébe zarándokoltunk kerékpárral. Ezt az utat azokkal a fiatalokkal tettem meg, akik épp úgy, mint én, papi, szerzetesi hivatásokon gondolkodtak. Végül érettségi után beléptem a ferencesek közé, és Pasarétre kerültem jelöltnek. Nagyon szép időszak volt. Rendi életemben éltem Pasaréten, Szécsényben, Szegeden, Kárpátalján és Jeruzsálemben. Lelki életem, hitem alakulása szempontjából fontos személyek között szerepel a nagymamám, akiben a Szentírás szavaival élve tényleg „képmutatás nélküli hit” élt (vö. 2Tim 1,5). Jó szívvel gondolok vissza egykori hittanatómra, Józsa László tanár úrra, valamint a kármelita Juvenál atyára, a ciszterci Öcsi atyára, Nagy Ferenc plébánosra, a gimnáziumi éveim papjaira, Németh Laci és Kovács Józsi atyára. Később Kiss Imre atyára, aki az első otthoni misémen is beszélt, a rendtársaim közül Magyar Gergely és Szendrei Miklós atyára. A teológiai évek alatt Szabó Mária szociális testvérré, végül egykori jeruzsálemi tanatómra, akit a szó legszorosabb értelmében mesteremnek tekintek ma is: Frédéric Manns professzorra, akinél a hit és a tudás szerves egységet alkot...”¹

Erdő Péter bíboros, esztergomi érsek
diakónussá szenteli Xavér testvért.
Budapest, 2005. november 19.

Xavér diakónus áldoztat.
Budapest, 2005. november 19.

Találkozás a kunszentmártoni zarándokokkal,
2005. nov. 19-én

Szabó Miklós 1997. szeptember 8-án lépett be a Kapisztrán Szent Jánosról elnevezett Ferences Rendtartományba, és Budapest-Pasaréten megkezdte jelöltidejét. 1998 augusztusától Szécsényben novícius. Rendi neve: Xavér. 1999 szeptemberétől Szegeden filozófiai tanulmányokat folytat. Szeptember 12: első (egyszerű) fogadalom. 2001 szeptemberétől gyakorlati év (állomások: Budapest-Erd: 4 hónap szociális munka Teréz anya nővéreinél. 1 hónap lelkigyakorlatos visszavonulás Szécsényben. 4 hónap lelkipásztori-szociális munka a Kárpátaljai Ferences Misszióban Nagyszőlősen. (1 hónap lelkigyakorlat Szécsényben). 2002 szeptemberétől Pasaréten teológiai tanulmányok. 2004. szeptember 18: ünnepélyes örök fogadalom. 2004-2005: Szeged: hitoktató. 2005 nyarán: teológus-hittanár-nevelő szakon végez, teológiai bakkalaureátust szerez a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán. 2005. november 19-én, Árpádházi Szent Erzsébet ünnepén, 43 kunszentmártoni autóbuszos zarándok jelenlétében, két rendtársával együtt a budapest-pasaréti ferences templomban dr. Erdő Péter² bíboros, prímás, esztergomi érsek diakónussá szentelte. 2005 szeptemberétől – 2007 szeptemberéig: Budapest-Pasaréten hitoktató, tanár a Szentendrei Ferences Gimnáziumban. 2006. május 6-án – ugyancsak 43 kunszentmártoni zarándok részvételével – a pasaréti templomban dr. Paskai László³ bíboros, nyugalmazott esztergomi érsek pappá szentelte fr. Szabó Miklós Xavér, fr. Dobszay Márton Benedek és fr. Kardos Barnabás Csongor ferences testvéreket. Xavér atya papi jelmondata: „...az én lelkem neki él” – Zsolt 21,30.

2006. május 21-én örömnapra virradt az Alföldön elterülő Kunszentmárton, amelyet az elmúlt hetekben erősen próbára tett a soha nem tapasztalt vízmenynyiséget hömpölyögtető Hármaskörös folyó áradása. A kisváros lakosságának nemcsak az aggodalma volt rendkívüli, hanem az öröme is, hiszen emberemlékezet óta nem fordult elő, hogy két év leforgása alatt három helybeli születésű ifjú pap álljon az újmisési oltár elé. Ezen a szép tavaszi vasárnapon Szabó Miklós Xavér ferences atya mutatta be zsenge áldozatát a minden jókat adományozó fölséges Istennek. Mint ahogy az emberi lélek is titkokat hordoz, az idő múlása szintén rejt meglepetéseket. A nagykun város hívő népe háromszáz éven keresztül állt élő kapcsolatban Szent Ferenc rendjével, hiszen zarándokútjai, búcsújárásai a ferences vezetés alatt álló Máriaradnára, illetve az aradi minoriták templomába, majd 1920 után Mátraverebély- Szentkútra vezettek, mégis most történt először,

Paskai László bíboros, nyug. esztergomi érsek 2006. május 6-án Budapesten két társával együtt pappá szentelte Szabó Xavér diakónus testvér

hogy kunszentmártoni ifjú lépett Assisi nagy szentjének követői sorába. Az egyházközség világi elnöke köszöntő beszédében személyes vonatkozású emléket idézett fel: „...Másfél évtizeddel ezelőtt Szabó Miklósnak, Janes Zoltánnak, Sulyák Tamásnak – rajtuk kívül természetesen másoknak is – hitoktatója voltam. Gyulay Endre püspök úr elvárásának megfelelően családlátogatásokat végeztem hittanos tanítványaimnál. Havas téli estén érkeztem Miklósék otthonába, ahol meglepődve szemléltem a falon egy régi bekeretezett Szent Antal képet, mert Pádua nagy szentjének fejét Szabó Miklós ráragasztott fényképe helyettesítette. Ez volt első jele annak, hogy Szent Ferenc rendjéhez vonzódik, és ez az elkötelezettség mára teljesedett ki igazán. Drága Xavérunk, csak egyet kívánok teljes szívemből. Őrizd magadon egy életen át Szent Antal és Szent Ferenc arcvonásait, mert ha ezt hitelesen teszed, akkor

Békecsók a pappászentelésén

Paskai bíboros térdenállva fogadja Xavér atya első áldását. Budapest, 2006. május 6.

igazában tekinteteden Krisztus arcát fogják felismerni az emberek.”

A világi elnök név szerint köszöntötte a pap vendégeket: dr. Kiss Imre plébános urat, a szeged-csanádi egyházmegye püspöki helynökét, az újmise szónokát, továbbá P. Magyar Gergely ferences tartományfőnök atyát, P. Zatykó László, P. Dobszay Benedek és P. Kardos Csongor ferences atyákat, dr. Balpataki Béla sajlóadi plébános urat, pálos történetírót, Xavér atya édesanyjának egykori hitoktatóját, aki éppen 45 évvel ezelőtt, 1961-ben kezdte meg Kunszentmártonban három éven át tartó kápláni szolgálatát, vele együtt érkezett híveit, a sajlóadi, sajópetri, alsózsolcai és hejőkeresztúri zarándokokat, az újmise valamennyi kedves résztvevőjét.

Dr. Kiss Imre püspöki helynök ünnepi szentbeszédében többek között ezeket mondotta:

– A pap tevékenységi körét sokrétűen lehet meghatározni:

Szabó Xavér első szentmiséje a szülőföld templomában, 2006. május 21-én

közösséget vezet, szervez, összekötő kapocs a földiek és égiek között, misézik, gyóntat, prédikál, épít, felújít, de mégis leglényegesebb tulajdonsága a szeretet. Ebben példakép és örök eszmény maga Jézus Krisztus, aki az emberek iránti szeretetből vállalta a megtestesülést, a földi lét nehézségeit, a szenvedést és a kereszthalált. A szeretet a legfontosabb, mert Isten is úgy szerette a világot, hogy egyszülött fiát adta érte.

Xavér testvér fogadja az üdvözléseket.
Mellette Magyar Gergely ferences tartományfőnök
és dr. Kiss Imre szegedi püspöki helynök.
2006. május 21.

A szónok utalt arra, hogy Xavér testvért még akkor ismerte meg, amikor a szeged-csanádi egyházmegye által szervezett hivatásgondozó és –erősítő lelkigyakorlatokon vett részt Domaszék-Zöldfáson. Őt az Isten és az embertársak iránt érzett szeretet vonzotta a papi és szerzetesi hivatás irányába. Kimagasló példák sokasága áll a mai keresztény ember előtt, gondoljunk csak a boldog emlékezetű II. János Pál pápára, az életét a szerencsétlen emberek javáért feláldozó

Kalkuttai Teréz anyára, a vértanú Edith Steinre és korunk többi szentjére. Xavér testvér úgy fogja igazán betölteni hivatását, ha Szent Ferenc példájára szeretetet sugároz a világnak arra a részére, ahová az Isten állítja, ahová előljárói rendelik. Ebben már tapasztalattal is rendelkezik, hiszen huzamos időt töltött a ferencesek kárpátaljai missziós területén, így módja nyílt arra, hogy tevékenyen is gyakorolja a szeretetet azon a helyen, ahol arra a legnagyobb szükség van.

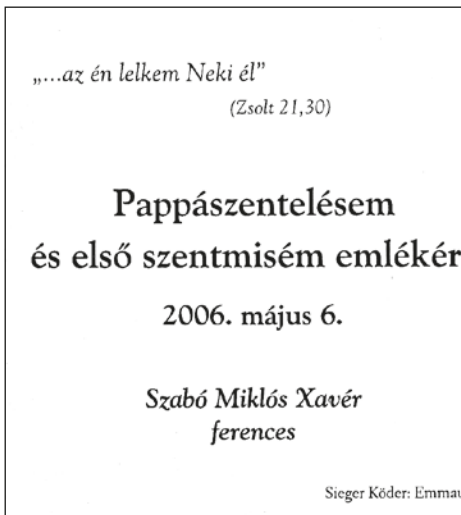
Az életút további adataiból megtudjuk, hogy Szabó Xavér atya 2007 októberétől 2011 februárjáig biblikus tanulmányokat folytatott Jeruzsálemben, a

Újmisés áldás. 2006. május 21.

Studium Biblicum Franciscanum – The Pontifical Faculty of Biblical Sciences and Archaeology intézetében. Szaklicenciátust szerzett a szentírás-tudományok és régészet tárgyköréből. 2011 februárjától újra itthon Budapest-Pasaréten, ahol segédmagiszter, hitoktató, plébániai kisegítő, a Magyarok Nagyszonya Ferences Rendtartományban⁴ a folyamatos továbbképzés felelőse, definitor (rendi tanácsos) 2014-ig, gyóntató a pesti

ferenceseknél, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola főállású oktatója nappali és esti/levelező tagozaton (2011: tanársegéd, 2014: adjunktus.) 2013-tól a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsésztudományi Karának a Szabaddbölcész – Vallástudomány szakokon, a nappali és esti/levelező tagozaton biblikus tárgyakat tanít.

Oktatott tárgyak (nappali és esti/levelező tagozaton). Előadások: Bevezetés az Újszövetség kortörténetébe és irodalmába, Az Ószövetség teológiája, Az evangéliumok teológiája, Az opus lucanum (Lk-ApCsel) teológiai hangsúlyai, A hegyi beszéd exegézise, Bibliatudományi kérdések a hitoktatásban. Szemináriumok: Az ó- és újszövetségi iratok történelmi és kulturális háttere, Messiási eszmék az intertestamentális korban, Márk evangéliuma, Jézus példázatai, Görög szövegolvasás (Márk evangéliuma), A „másik Biblia”: apokrif iratok. Szerkesztői munka: A Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Bibliatudomány Tanszéki Kiadványai(nak) társszerkesztője (2009). A Studia Biblica Athanasiana szerkesztőbizottsági tagja (2011), társszerkesztője (2012). A Gratuitas Szerzetesteológiai Intézet „E-szerzetes” digitális folyóiratának szerkesztőbizottsági tagja (2013).

Önálló kötetei, cikkek, tanulmányok: – *Salamon zsoldtárai*. Bevezetés-fordítás-jegyzetek. Budapest: Sapientia Főiskola – L’Harmattan, 2009. – A messiás alakja és feladatai a Salamon zsoldtáiraiban. In *Sapientiana* (2011/1) 1-13. – „Angyalok a korai zsidó pseudoepigráf irodalomban”, In: *Angyalok az ókortól Szent Tamásig* (szerkesztette: Xeravits Géza – Tamási Balázs – Szabó Xavér OFM). Budapest: Sapientia Főiskola – L’Harmattan, 2011, 105-155.

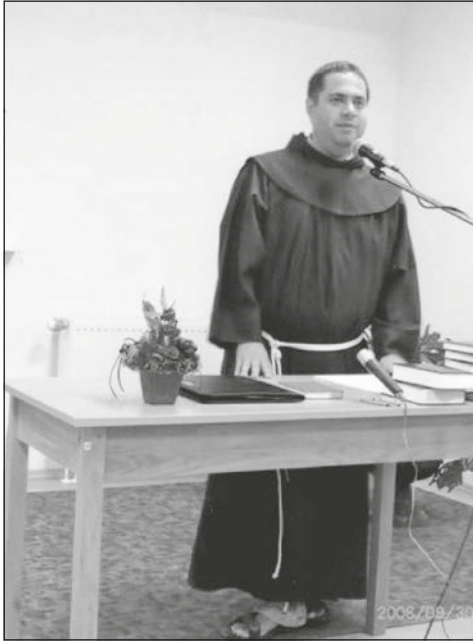
Teremtés és történelem: *Isten cselekvésének színhelyei. Isten üdvözítő tervének körvonalai az ószövetségi bölcsességi irodalomban.* (Megjelenés előtt.) Xavér atya ezeken kívül még magyar nyelvre fordított kb. tizenöt könyvet és tanulmányt. Internetes publikációkat közöl és tudományos konferenciákat tart.

Számos itthoni szereplése közül csupán kettőt emelünk ki. 2008-ban, a Biblia évében a kunszentmártoni városi könyvtár Biblia-kiállítást rendezett. A tárlatot szeptember 30-án Szabó Xavér ferences szerzetes, városunk szülőtte, a jeruzsálemi Biblikus Egyetem hallgatója magas színvonalú előadás keretében nyitotta meg. Templomunk kibővítésének és püspöki felszentelésének centenáriumi emlékévében, 2010. augusztus 14-én Szent Márton-miséjét mondott. Az emlékkönyvbe a következő sorokat írta: „Örülök, hogy papként visszajöhöttem és szentmisét mutattam be. A Nagytemplom mindig szép emlékeket idéz fel bennem. Szeretem és magaménak vallom ma is. Pax et bonum! Szabó Miklós fr. Xavér ofm.”

Életfilozófiáját szerzetespapi munkájának célját az előzőekben idézett írásának további soraiban fogalmazza meg: „Ferences szerzetes vagyok. Az Istennel való kapcsolat fontos, nemcsak belülről fakadóan, hanem hivatalból is. Egykori magiszterem, Orosz Lóránt testvérem mondta: ‚A szerzetes olyan, mint a vadászkutya, amelyik szimatot kapott, és mindig Istent keresi.‘ Igyekszem, olykor sikerül, olykor engem is eltemet a világ. Mindenesetre számomra az Istennel való kapcsolattartás napi tapasztalatához tartozik a szentírásolvasás. Isten kegyelméből nemcsak a lelki élet köt hozzá, hanem a ‚szakmai kapcsolat‘ is. A kettő jól megfér egymással. Isten kegyelméből és az előljárók jóvoltából négy évet tölthettem a Szent Városban biblikus tanulmányok folytatásával. Meggyőződéseim, és ennek papi életemben is hangot adok időről-időre, hogy a Szentírás élni segít, olyasmivel tud megajándékozni, amellyel könnyebb élnem. Boldizsár Ildikó mesekutató szokta mondani, amivel ‚könnyebb este a lefekvés és reggel a felkelés‘. Lelki kíséréseimben, lelki vezetéseimben, papi munkában egyre inkább azt látom, hogy a

Két ferences szerzetes:
Páduai Szent Antal és Szabó Xavér

Szentírás konfliktusokat átélt, gondolkodó, érett embereknek szóló könyv, amely nemcsak a megszentelődésemre adatott, és önmagamhoz küld vissza, hanem a világ jobbításának útja is lehet.”⁵

Szabó Miklós Xavér ferences atya előadása a kunszentmártoni könyvtárban

1 A mi arcaink. Pazaréti hitvallás. Budapest, 2014. 182-184.

2 Dr. Erdő Péter (Budapest, 1952. június 25. -): bíboros, érsek. 1975-ben szentelték pappá. 1999. november 5-én a székesfehérvári egyházmegye segédpüspökévé nevezték ki. 2000. január 6-án Szent II. János Pál pápa szentelte püspökké Rómában. Esztergom-budapesti érsek: 2002. december 7. Érseki székfoglalása: 2003. január 11. Bíboros: 2003. október 21. A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke 2005. szeptember 7-től.

3 Dr. Paskai László (Szeged, 1927. május 8. – Esztergom, 2015. augusztus 17.): bíboros, érsek. 1945: belépett a ferences rendbe, ahol a Pacifik nevet kapta. A rend szétszórása után a teológiát egyházmegyes kispapként fejezte be. 1951-ben pappá, 1978-ban püspökké szentelték. Veszprémi püspök. 1987: esztergomi érsek, prímás. 1988: bíboros. 2002: nyugalomba vonult.

4 2006. június 24-én megszűnt, illetve egyesült a korábbi – Szűz Máriáról nevezett (marianus) és Kapisztrán Szent Jánosról nevezett (kapisztránus) – provincia, és megalakult a Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány.

5 A mi arcaink. Bp. 2014. 185. – Szabó Xavér 2016-tól a budapesti ferences kolostor (Ferenciek tere) házfőnöke.

Kunszentmártoni származású papok

A teljes felsorolásban külön kategóriát alkotnak a helybeli származású papok, akik már nem itt születtek, de szüleik, nagyszüleik, vagy dédszüleik Kunszentmártonból kerültek más településekre. Valamennyiüket magunkénak valljuk, hiszen kunszentmártoni gyökerekkel rendelkeznek, ősük és rokonaik révén városunkhoz, egyházközösségünkhöz kötődnek.

DR. TÓTH TIHAMÉR veszprémi püspök (1889–1939)

Az olvasó számára bizonyára hihetetlennek, vagy képtelenségnek tűnik, hogy a kunszentmártoni származású papok között elsőként Tóth Tihamér püspök neve szerepel. Talán egyesek fel is teszik a kérdést: hogyan merészeljük mi kunszentmártoni származásúnak kikiáltani és magunkénak tekinteni a 20. századi magyar katolikus egyház egyik meghatározó személyiségét, akiről köztudott, hogy Szolnokon született, ott töltötte gyermekkorát és gimnáziumi éveinek egy részét. Ám ha valaki kezébe veszi Zakar András: *Tihamér püspök élete* című, 1941-ben megjelent nagyszerű könyvét, meglepetéssel olvashatja az első fejezet bevezető sorait: „Tóth István és Benedek Zsuzsanna házasságából született 1798. január 11-én Kunszentmártonban Tóth Pál. Az érmihályi származású István Heves vármegyében hirdette ki Báthori Gábor erdélyi fejedelemtől kapott nemességét... A magyar világ közepén sarjadt és nevelkedett az a nagy család, melynek ötödik nemzedékében megjelent Tóth Tihamér...”¹ Nyugatról ekkortájt áramlanak hazánkba a polgárosodás eszméi. „A franciás és németes irodalmi műveltség sok újszerű, lelkesítő gondolattal barátkoztatta meg a fiatal magyarságot. Ez a hullám hozza be Tóth Pált, a kunszentmártoni kisnemes Szolnokra. Vallásos, vállalkozó szellemű, dolgos ifjú. Iparos lesz. 1822-ben oltárhoz vezeti a 17 éves Serfőző Annát, kinek a szülei is csak nemrég költöztek be az ébredni kezdő s mintegy 9000 lelket számláló mezővárosba.”²

1823. február 23-án született első gyermekük, Mátyás, aki együtt nő fel a szülővárosát és az egész magyarságot egyre jobban feltűzelő reformgondolatokkal. Jónévű ügyvéd válik belőle. Huszonöt éves korában feleségül veszi Gajzágó Teréziát. „Tóth Mátyás családja a korszellem csábításával szemben is buzgó, vallásos életet élt. A gyermekek, kiknek száma lassan hétre növekedett, szüleiktől a komoly vallásosságból táplálkozó munkás élet szeretetét tanulták el. Különösen Csongor, aki 1852. február 25-én született, gazdasági szakember, aki a keresztény pénzüzet művelőinek mintaképe lett. Alig húszéves és a Külső-Szolnok Megyei Takarékpénztár egyik legügyesebb tisztviselője.”³ Később bankigazgató lesz. 1882. szeptember 2-án házasságot köt a nagyszombati származású 22 éves Brisztella Annával.

Első gyermekük még a bölcsőben meghalt, a második Tibor volt, a harmadik 1889.január 14-én született. Január 20-án vitték el megkeresztelni a ferencrendi

barátok Nagytemplomába, s a keresztség szentségében a Tihamér nevet nyerte. Ebben a templomban lett az Egyház tagja Tóth Tihamér, s huszonkét évvel később, mint Krisztus papja, mutatta be itt első szentmiséjét. Szüleinek házasságát az Úr gazdagon áldotta meg, és utána még három fiú született: Titusz, Tivadar (később gimnázium-igazgató) és Tamás (Szolnok város polgármestere lett).⁴ Mindegyik számára T betűvel kezdődő nevet választottak a szülők, bizonyára gyakorlati okokból: ne kelljen mindig új kezdőbetűt varrni a fehéreneműkbe.⁵ Tihamér hat éves volt, amikor az édesapa: fehérgyarmati Tóth Csongor bankigazgató 1895. július 19-én 43 éves korában meghalt. Az öt árván maradt gyermek nevelése egyedül a fiatal özvegy vállaire nehezedett.

Tihamér az elemi iskola négy osztálya után a szolnoki Versegly gimnáziumnak volt hat esztendeig szorgalmas diákja. 16 éves korában felvételt nyert az egri érseki papnevelő intézetbe. A ciszterci Szent Bernát gimnáziumban végezte a hetedik és nyolcadik osztályt. Teológiai tanulmányait Budapesten és Bécsben folytatta, majd teológiai doktorrá avatták. 1911. június 27-én Szmrecsányi Lajos püspök szentelte pappá Egerben. (Vele együtt részesült a pappá szentelésben többek között a kunszentmártoni Szabó Elek is.) 1912: Hevesen káplán, Gyöngyösön hitoktató. 1913: az egri érseki papnevelő intézetben az ószövetségi szentírástudomány és a héber nyelv tanára, a szeminárium tanulmányi felügyelője és könyvtárosa, 1914: a reáliskola alsóbb osztályainak hittanára, 1914-1915: tábori lelkész Szerbiában, Galíciában és Oroszországban, hazatérve Egerben hittanár. 1918: a Központi Papnevelő Intézet tanulmányi felügyelője Budapesten. 1921: pápai kamarás. 1924: a Pázmány Péter Tudományegyetem magántanára. 1925: a hitszónoklattan, hitoktatástan és neveléstan nyilvános és rendes tanára, az Egyetemi templom hitszónoka. 1926: a budapesti rádió elsőként az ő szentbeszédét közvetítette, ezután a rádió hitszónoka. Részt vett a chicagói Eucharisztikus Kongresszuson, s lelkipásztorkodott az USA magyarjai között. 1927: beheli címzetes apát, 1931: a Központi Papnevelő Intézet rektora, pápai prelátus. A Központi Szemináriumot külsejében és szellemében újjáteremtette. Évekig a budapesti tanárképző gyakorló gimnázium cserkészcsapatának parancsnoka. 1932: a dublini Eucharisztikus Kongresszus résztvevője. 1935: a Pázmány Péter Tudományegyetem lelkipásztorkodástan tanára.

Számos írásában és könyvében foglalkozott az ifjúság erkölcsi nevelésével, szakmai módszertani műveket írt az oktatók számára, ezek a kor vallás-erkölcsi nevelésének szinte minden területét bemutatják. 1918-ban indította a *Levelek diákjaimhoz* sorozatot. Közülük legtöbb kiadásban jelent meg a *Tiszta férfiság* című kötet, amely igen nagy hatást gyakorolt az 1930-40-es évek hazai, katolikus alapozású iskolai és családi erkölcsi nevelésének elméletére és gyakorlatára. Nincs magyar fiú, akinek kezében meg ne fordult volna ez a könyv, de az egész világ ifjúságához megtalálta az utat. A fiatalsághoz szóló, nevelési célzatú további könyvei: *A művelt ifjú. – Ne igyál! A jellemes ifjú. – Dohányzol? A vallásos ifjú. Krisztus és az ifjú.* Külön két kötet foglalkozik az ifjúság lelki gondozásának kérdéseivel. Tóth Tihamér hosszú éveken át a diákok, a cserkészek, a fiatalok írója volt, de gondolatait nemcsak papírra vetette, hanem olvasói élő szívébe véste. „Ő a fiúk lelkét hófehér lapokkal teli könyvnek tartotta s ezt akarta saját eszméivel, gondolataival teleírni, hogy így szülessék meg az az ifjúság, amelyről

legszebb óráiban álmodott és amelyért fiatal papi éveinek minden lendületével, áldozatos életének fáradságos munkájával dolgozott.”⁶ Ifjúsági műveit 16 nyelvre fordították le. A felnőtt keresztények számára írott kötetei és hitvédelmi könyvei egész polcot megtöltenek. Csak néhány cím: *Az Úr szőlőjében, Hirdessétek az Eoangéliumot! A keresztény házasság, Krisztus király, A tízparancsolat, Hiszek egy Istenben, Hiszek Jézus Krisztusban, A szenvedő és győzedelmes Krisztus, Hiszek az Egyházban, Hiszem az örök életet, Miatyánk, Üdvözlégy Oltáriszentség! Jöjjön el a Te országod.*

Szónoki beszédeinek hatása felmérhetetlen. Konferencia-beszédeire mindig zsúfolásig megtelt az Egyetemi templom. Prohászka után őt tartották a legjobb szónoknak. Nyári vakációit Szolnokon, édesanyja mellett töltötte, és Szent István napján ő volt otthon az ünnepi szónok. Édesanyja 1933-ban halt meg, akiről egyetemi templomi szentbeszédében így emlékezett meg:

„Mikor eszünkbe jut, mennyi áldozatba, lemondásba kerül a szülőknek, míg gyermekeikből, azokból a gyámoltalan kis csecsemők-ből jólnevelt felnőtt férfiakat és leányokat állítanak a társadalom, a nemzet és az Egyház szolgálatába, lehetetlen, hogy a tisztelet és hála érzelmei ne keljenek bennünk a gyermekeiket áldozatos szeretettel nevelő szülők iránt.

Ne ütközzetek meg rajta, ha az én szívem is elfogódik ennél a gondolatnál, hiszen én is ismertem egy ilyen édesanyját, aki 31 éves korában maradt özvegyen 5 kislával, akik közül a legnagyobb 9 éves volt, a legkisebb pedig 2 éves.

Ez a fiatal özvegy nem torpant meg az élet nehézségei előtt! Ki tudná összeszámolni azt a rengeteg aggodalmat, gondot, áldozatot és munkát, amin az évek és évtizedek alatt keresztül kellett mennie ennek az anyának, míg fölnevelte mind az öt fiát?

De fölnevelte!

Az egyik fiának szavát halljátok már 16 éve ebben a templomban, erről a szószékről...

De ha beszédeim nyomán bárki is az én kedves hallgatóim közül csak egy lépéssel is közelebb jutott az Úristenhez, azt most szeretettel kérem, hálája jeléül térdeljen le velem együtt és mondjon el egy Üdvözlégyet ezért a meghalt anyáért: az én feledhetetlen, áldott emlékü édesanyámért!”⁷

Dr. Tóth Tihamér professzort XI. Pius pápa 1938. május 30-án olbiai címmel és utódlási joggal Rott Nándor veszprémi megyéspüspök segédpüspökévé nevezte ki. Június 29-én Serédi Jusztinián bíboros, hercegprímás a budapesti Egyetemi templomban szentelte püspökké Hanauer István váci és Glattfelder Gyula csanádi püspök közreműködésével. Augusztus 15-én kezdte meg veszprémi szolgálatát. A nagy egyházmegye rengeteg feladatot és apostoli buzgóságának tág területet nyújtott. Az egyházmegye hívei szeretettel és lelkesedéssel fogadták, a fiatal papok, akiknek tanára volt és a lelkes világiak, akik azelőtt annyiszor hallgatták, várakozással és áhítattal figyelték, hogy a toll és a szó mestere hogyan fogja

Istentől nyert talentumait a püspöki széken kamatoztatni. Sokat vártak tőle és öntudatlanul is érezték, hogy Tóth Tihamér hű marad önmagához és itt is újszerű, hatalmas terveket törekszik megvalósítani. Ezt ígérte jelmondata, amelyben eddigi életét foglalta össze és programját adta a jövőre: „Thus ardens in igne – Tűzben égő tömjén” (Sir 50. 9). Címerében ott volt a nyitott könyv, eddigi munkásságának szimbóluma, de többet mondott és áldozatos papi életről beszélt a füstölgő tömjéntartó, mely fölött a Lélek galambja terjesztette ki szárnyát.

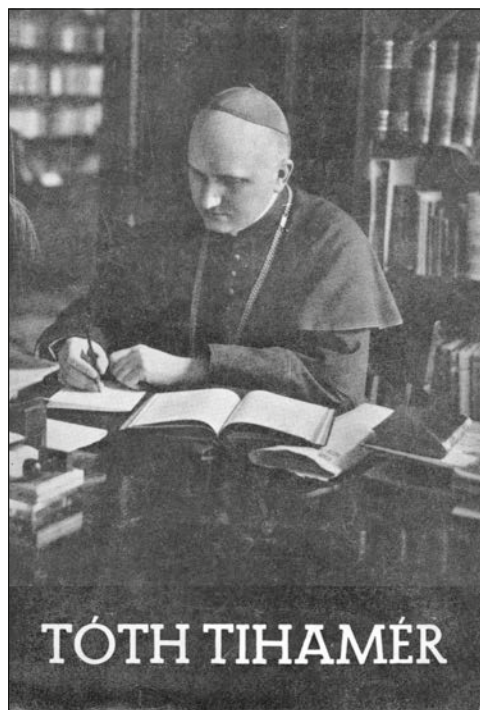
1939. januárjában Rott püspök kérésére átvette a veszprémi egyházmegye részleges kormányzását, akinek március 3-án bekövetkezett halálával tényleges veszprémi megyéspüspök lett. „A püspöki széken is megmaradt annak, ami volt: egyházmegyeje csendesen dolgozó, változatlan napirend keretében élő első munkásának. Reggel korán felkelt és egyórás elmélkedését elvégezve indult le a városba, hogy misézzen és gyóntasson. Utána a hatalmas egyházmegye ezer gondja várta, délelőttjét és délutánját ezeknek az ügyeknek elintézése töltötte ki. Mikor a püspök-vár házai között minden elcsendesedett és a várra az alkony békeje szállt le, akkor indult esti sétájára és itt alakultak ki nagyszabású tervei. A veszprémi várban minden a múltról beszélt. Az este csendjében mintha az idő is megállt volna és csak a székesegyház harangjának szava kondította bele az éjszakába az idő múlását. A történelmi emlékek, Gizella királyné kápolnája, a megújított Szent Mihály székesegyház a pogányságon győzedelmeskedő szentistváni kereszténység szellemét idézte. A püspöki palota nemes pompája, a régi kanonoki házak és a Szentháromság-szobor barokk szentjei a törökidulás után is újjáéledt magyar katolicizmusnak azt a hitvallását hirdették, hogy ez a föld Mária országa. Dicső múltnak emléke mindez, de a magyar királynék városának püspöke érezte, hogy ezekből az emlékekből ismét életet kell elővarázsolnia. Vágyai a jövőbe szálltak. Veszprém reneszánsza foglalkoztatta állandóan, a város lelkét szerette volna lángra lobbantani azzal a tűzzel, amely az ő lelkét is égette belülről. Olyan friss lelket és üde szellemet akart ide hozni, mint az állandóan zúgó és tisztító bakonyi szél és mint székesegyházának csengő-bongó harangjai, új életet akart beleharangozni a lelkekbe, hogy Veszprém legyen megint a magyar kultúra egyik legbővizűbb forrása.”⁸

„Tóth Tihamér veszprémi püspök rövid ideig tartó, de fájdalmas betegség következtében 1939. május 5-én, 50 éves korában a budapesti Szent Rókus kórházban meghalt. Újra árva lett a veszprémi püspöki szék. Távozott az élők sorából az új főpásztor, aki a hatalmas egyházmegye felvirágoztatására nagy tervekkel és fiatalos energiával készült. Mint a májusi fagy a tavasz virágait, úgy tarolta le a gyönyörű terveket a halál. Tóth Tihamér az öröklétbe távozott és a veszprémi püspöki szék nyolcvankilencedik betöltőjének arcképe odakerült a nagy elődök történelmi galériájába. Temetése napján, május 9-én az ünnepélyes gyászmisét az Egyetemi templomban az ország első főpapja, Serédi Jusztinián bíboros mondotta, aki nem egészen egy esztendeje ugyanazon a helyen szentelte püspökké. A gyászbeszédet az ő szószékéről a csanádi püspök, Glattfelder Gyula tartotta, akitől a szónoklattan, az igehirdetés művészetét tanulta. Tóth Tihamér példája gyönyörűen hirdeti, hogy egyetlen ember, aki egészen hivatásának él, mennyi lelket tud megmozgatni és Krisztusnak megnyerni. Az isteni Gondviselés a papság teljességére, a püspöki rend magas méltóságára emelte, hogy egy egész egyházmegyének legyen a lelkiatyja. Az a néhány hónap azonban a püspöki széken arra

sem volt elegendő, hogy a tömérdek terv, melyet lelkében hordozott, kialakuljon és az a sok remény, mellyel hívei fogadták, formát öltjön. Az isteni Gondviselés nem engedte meg, hogy egyházmegyéjében nagy alkotások hirdessék emlékét és fénytel írja be nevét a veszprémi püspökök sorába. Alkotó egyéniségének tüze hirtelen nagy lánggal lobbant ki, mintha ezzel is azt hirdetné, hogy mindent, még az életet is oda kell adni Isten országáért. Legutolsó intelmét, melyet kispapjaihoz intézett, hogy a mai lelkipásztornak az összeroppanásig kell dolgoznia, elsőnek saját magán váltotta valóra. Tóth Tihamér pedagógus volt, szónok volt, tanár volt, de mindenek előtt pap és főpásztor volt: lobogó tűz és önmagát emésztő TÚZBEN ÉGŐ TÖMJÉN.”⁹

Életszentségét méltatva és elismerve már 1946-ban szentkép jelent meg róla „Isten szolgája: Tóth Tihamér püspök” felirattal. A kép hátoldalán a következő tartalmas és mély értelmű ima: „Istenünk, Te azt mondtad: akik igazságra oktattak sokakat, tündökölnek örökkön-örökké, miként a csillagok (Dán 12. 3). Dicsőítsd meg szolgádat, Tihamér püspököt, aki életében megdicsőített Téged. Szavai és írásai által mérhetetlen sok kegyelmet osztogattál, ma is szüntelenül árasztod ajándékaidat, új élet kezdésére indító hitet és reményt öntesz a lelkekbe. Adj erőt ifjúságunknak, hogy erős hittel, törhetetlen kitartással járjon a tiszta, művelt, jellemes, vallásos és szent élet útján, önts igaz szeretetet a házastársakba, hogy családi életüket benned reménykedve, szent törvényeid szerint éljék, gyűjtsd fel papjaid és szerzeteseid szívét, hogy buzgóságuk, mint a tűzben égő tömjén illatozzék kellemes áldozatként trónusod előtt Anyaszentegyházad dicsőségére, lelkünk örök javára és a bűnösök megtérésére. Amen.”

A kiváló és szent életű Tóth Tihamér püspök születésének 125. és halálának 75. évfordulóján szülőhelye: Szolnok városa és a belvárosi plébánia – Máthé György prépost, kerületi esperes, plébános vezetésével – 2014. május 5-én méltó megemlékezést tartott. Az eseményt a nagy számú hívőközösség mellett jelenlétével megtisztelte dr. Márfi Gyula veszprémi érsek, dr. Varga Lajos váci segédpüspök, Kósa Károly helytörténész és Szalay Ferenc szolnoki polgármester is. A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ) szolnoki csoportjának szervezésében Márfi Gyula veszprémi érsek tartott tartalmas előadást a Cserkészházban. Többek között ezeket mondotta: „Tóth Tihamért kinevezésekor nagy tisztelettel és szeretettel fogadták Veszprémben. Akkor már nemzetközileg elismert író volt, könyveit huszonnégy nyelvre fordították le, s öt kötetet töltenek meg a hozzá intézett olvasói

levelek. 1976-ban Párizsban egy argentin paptól hallottam, hogy náluk is olvassák dr. Tóth Tihamér műveit. Azt mondják, hogy egyházi vonalon Mindszenty József és Tóth Tihamér az, akinek az ismertsége és tisztelete külföldön nagyobb, mint itthon. Nálunk azért csökkent az ismertsége és tekintélye, mert a kommunizmus különösen kényes volt a fiatalságra, mindenkit megpróbáltak átnevelni ateistának, és a hatásos könyveket különösen igyekeztek eltüntetni (bezúzatni). Tüneténes stílusa, testvéri szeretete, empátiája ma is lenyűgöző. Ezért olvassák ma is sokan külföldön. Egy francia olvasója írta annak idején Tóth Tihamérnak, hogy „Ön az a magyar író, aki miatt most felébredt az érdeklődés a magyar irodalom iránt Franciaországban.” Nem tudom, hogy lesz-e újra kultusza itthon, de remélem, igen. Nagy tudású, szerény, a nép és a fiatalok nyelvén beszélő író volt.” Ezt követően ünnepélyes koncelebrációs szentmise következett a belvárosi nagytemplomban, ahol dr. Varga Lajos püspök mondott nagyhatású emlékező szentbeszédet. A mise után kiállítás nyílt Tóth Tihamér írói munkásságának dokumentumaiból, majd Márfi érsek úr megszentelte az eredeti szöveggel újra-faragott márvány emléktáblát, melyet másnap délelőtt Szolnok nagy szülőttének Baross utcai lakóházának homlokzatán helyeztek el.¹⁰ Az emléktábla felirata:

EBBEN A HÁZBAN TÖLTÖTTE IFJÚKORÁT
ISTEN SZOLGÁJA: BOLDOG EMLÉKŰ
DR. TÓTH TIHAMÉR, A KÉSŐBBI VESZPRÉMI PÜSPÖK,
ÉS ITT NEVELTE ŐT ÖZVEGY ÉDESANYJA
ŐT TESTVÉRÉVEL EGYÜTT
ISTEN FÉLELMÉBEN ÉS SZERETETÉBEN.
SZAVAIVAL, ÍRÁSAIVAL, ÉLETÉNEK PÉLDÁJÁVAL
AZ IFJÚSÁG LELKIATYJA,
A FELNÖTTEK HITTANÁRA LETT.
ERŐSKEZŰ VEZETŐJE ÉS HATHATÓS PÁRTFOGÓJA
AZ ÚR KRISZTUS ÚTJÁN ZARÁNDOKLÓKNAK.

Kósa Károly helytörténész szíves meghívásának eleget téve, négy tagú küldöttség vett részt Kunszentmártonból a lélekemelő szolnoki ünnepségen.¹¹ A szentmise utáni vacsora közben a delegáció vezetője szólásra emelkedett, megköszönte Máthé György prépost, plébános úr nagyszerű kezdeményezését, szervező munkáját. Elismerésre méltó, hogy Szolnok város ilyen színvonalas ünnepség keretében emlékezik nagy szülőttére, akit az egész ország tisztel és magáénak tekint. Azt azonban kevesen tudják, hogy Tóth Tihamér püspök atyai ősei kunszentmártoni származásúak, így a kiváló főpásztort mi is magunkénak valljuk. Igaz, hogy a fehérgyarmati Tóth család nemesi kúriája 1952-ben eltűnt Kunszentmárton város belterületéről (helyére a gimnáziumot építették), ahonnan a dédapa, Tóth Pál elindult Szolnokra, hogy ott találja meg élete célját, boldogulását. Szomorú, hogy Kunszentmártonban ma már egyetlen fehérgyarmati Tóth sem él, csak az ősi kriptá emlékeztet a temetőben a jeles család tagjaira. Zakar András írta költői szavakkal többször említett könyvében, hogy Tihamér püspök mélyre néző tüzes

tekintetében vállalkozó kedvű, dolgos dédatyja, Tóth Pál, az iparos élt tovább. Fúrge, élénk észjárását nagyatyjától, Tóth Mátyástól, a negyvennyolcas ügyvéd-től, kitarító munkakedvét és komolyságát édesapjától, Tóth Csongortól örökölte.¹²

Hetvenöt évvel ezelőtt a tömjén elégett, de bízunk benne, hogy Tóth Tihamér püspök örök érvényű tanítása hosszú távon megmarad és gyümölcsözik a katolikus magyar ifjúság szívében és emlékezetében.

1 Zakar 1941. 13.

2 Zakar 1941. 14.

3 Zakar 1941. 14-18.

4 Péterffy 1940. 9.

5 Zakar 1941. 18.

6 Magyar Katolikus Lexikon XIV. 2009. 242. – Péterffy 1940. 70-71.

7 Péterffy 1940. 12-13.

8 Péterffy 1940. 130-133.

9 Péterffy 1940. 138-140., 151-153.

10 Szathmáry István: Dr. Tóth Tihamér – egy nagy tudású, szerény író emlékezete. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Grátisz, 2014. május 9.

11 A kunszentmártoni küldöttség tagjai: Benke Tiborné, Laurinyecz Pál kántor, Laurinyecz Pálné, Józsa László

12 Zakar 1941. 38.

LÁZI JÁNOS kassai egyházmegyes plébános (1914–1980)

Kunszentmártoni szülők gyermekeként született Alpáron, 1914. augusztus 26-án. Édesapja: Lázi János, Lázi Elek és Lázi Ilona kunszentmártoni lakosok testvére volt. Fiatal házasként Alpáron vásárolt szőlőt, így ott telepedett le. Hasonnevű fia tanulmányai végeztével a papi szolgálatot választotta élethivatásul. Kassán szentelték pappá 1941. június 15-én. Segédlelkész Gesztelyen 1941, adminisztrátor Girincsen, Körömben 1943, segédlelkész Hernádkércsen 1944, lelkész Monajon 1944, segédlelkész Pácinban 1947, Olaszliszván 1948, lelkész Szemerén 1951, Monyhatanyán 1952, segédlelkész Füzérradványban 1953, lelkész Kiscsécson 1954, segédlelkész Hernádnémediben 1954, Sárospatakon 1955, Nyírcsaholyban 1959, Mérken 1961, Vizsolyban 1962, Miskolcon 1970, nyugdíjban 1971-től. Nyugdíjas éveit Egerben töltötte. 1980. december 1-jén halt meg 66 éves korában.¹

Az 1940-es években nyaranta néhány napot Kunszentmártonban töltött. Ilyenkor nagynénje: Lázi Ilona Hunyadi utcai házában szállt meg, akinek unokája, az ifjú Szarvák György kísérté fel reggelként a templomba, és hűségesen ministrált Lázi János tisztelendő úrnak. Mise után az atya a sekrestyében ízes szó-, illetve névelemzésben bizonyította be, hogy a „Szarvák” vezetéknev eltorzult formája a „Szárvág” névalaknak, amely a kukorica és egyéb növény szárának levágására utal. Lázi János gyengülő egészségi állapota miatt a későbbiekben már nem tért vissza ősei földjére, így nevét és emlékét hamar befedte a feledés homálya.²

1 Az egri főegyházmegye schematismusa 1963. 98. – 1975. 193. – 1987. 156.

2 Az életrajzot Kocsis Imréné (korábban Pozderkáné) Lázi Rozália (akinek édesapja: Lázi Elek, Lázi János plébános édesapjának testvére volt) értékes adatokkal egészítette ki.

DR. NÉMETH KÁLMÁN GELLÉRT lelkipásztor
(1897–1966)

Szolnok város történetének fáradhatatlan kutatója, Kósa Károly a régi ismeretség és barátság alapján már évekkel ezelőtt felhívta figyelmemet egy olyan kunszentmártoni származású pap kilétére, akiről városunkban talán még senki nem hallott. A szakirodalom tanulmányozása győzött meg arról, hogy valóban „vérünkől való vér”, vagyis kovácmester édesapja révén helybeli gyökerekkel rendelkezik. Ez a lángoló hazaszeretettől fűtött és mozgékony természetű lelkipásztor olyan tetteket hajtott végre, amelyek révén méltónak bizonyul arra, hogy neve és emléke századok múltán is fennmaradjon. Gazdag írói hagyatékában található az 1943-ban második kiadást megért *Százezer szív sikolt* című könyvében tesz szép hitvallást ősi szülőföldjéről és nyugtalan vérű, nagy eszmékért lelkesedő édesapjáról. A „Hazatért és hazavágyó magyarok verőfényes golgotája” alcímet viselő kötet 13-14. lapjain olvashatjuk a következő fennkölt sorokat:

„Íme, itt áll mellettem egy tűzlelkű, áldott, szegény ember, akitől papi hivatást kaptam egy kárpáti hegytetőn. Angyal szárnyából kellene tollat lopnom, ha meg akarnám kellőképpen rajzolni az Ő lelki arcát. Kunszentmártoni születésű, jász-kun ember volt, tizenkét testvére között a nyolcadik. Kunszentmárton különben csak 130 év előtt rajzott ki egy másik kaptárból, Jászapátiból. Az ilyen tizenkétgyermekes családoknak köszönhettem Kunszentmárton, hogy nemsokára túlnövi az alapító kaptárt és törvényhatósági város lesz belőle. Jászapátiban is, Kunszentmártonban is vasverő ember, kovács volt minden ősom.

A bőrköténynek nagyobb volt náluk a becsülete, mint annak a néhány kopott kutyabőrnek, amit ősanyáim, köztük egy Szepessy és egy Dobozy leány cipelt be a vasverő házba. Édesapám rokonszerető ember volt, egy kicsit telhetetlen is a rokonok kutatásában. Szívének antennája távoli kiáltásokat és távoli sóhajokat fogott ki, s a Kárpátokon túlról is örökké rokonokat várt! Hangjának varázsa, szikrázó szelleme és kacagtatásai, még a beteget is meggyógyító örök jókedve mindenkit magához kapcsolt. Mégis újból és újból elkomorodott, örök témáját folytatta. Sokszor megkérdezte: - Vajon mit csinálnak Jászvároson, Jassiban a jászok, és Bákó-megyében gondol-e reánk az a rengeteg kun, akiket más néven csángónak neveznek?...”¹

Nem csoda, hogy Németh Kálmán (a kunszentmártoni Németh kovácsok rokona) miután pap lett, a bukovinai székelyek közé ment lelkipásztornak. Előbb azonban ismerjük meg életútját. A Szolnok-Doboka vármegyében lévő Szamosújváron született 1897. január 27-én. Szülővárosában tanult. 1912. augusztus 19-én Medgyesen a ferences rendbe lépett, ahol a Gellért nevet kapta. A teológiát

Százezer szív sikolt című könyvét dedikálja

Vajdahunyadon végezte. 1920. február 22-én szentelték pappá. Kolozsváron teológiaiából doktorált. Székelyudvarhelyen, Fogarason működött, 1924-ben Kolozsváron hitszónok. 1930-ban egyházmegyés pap lett, s Bukovinában Hadikfalva, Istensegíts és a porrá égett Józseffalva plébánosa, melynek újjáélesztésében nagy szerepe volt. Józseffalván fába véste a bukovinai magyarok történetét. 1938-ban a Pázmány Péter Társaság (Erdélyi Katolikus Akadémia) levelező tagja. A Délvidék visszatérése után 1941-ben a bukovinai székelyek hazatelepítésének egyik szervezője és irányítója: 2828 családot (13.198 lelket) telepítettek le a visszacsatolt Bács-Bodrog vármegye térségén. Józseffalva népe is teljes egészében áttelepült, falujukat Bácsjózseffalvának nevezték. 1944 októberében a székely férfiak kiirtása hírére s az ezt követő rádiófelhívásra Zala megyébe menekültek.

Németh Kálmán atyát 1945-ben telepítési kormánybiztossá nevezték ki. 1946-ban e minőségében az Egyesült Államokba küldték, hogy szónoklataival rokonszenvet keltsen s gyűjtsön a menekülteknek. Amerikában a valós helyzetet ismertette, emiatt Magyarországon halálra ítélték, ezért nem tért haza. A brownsville-i magyar Jézus Szíve templom plébánosa. Segítette a clevelandi magyar cserkészeket, közreműködött az általa Csángó Tanyának nevezett cserkészotthon létrehozásában. Amerikában megfestette Cushing bíboros arcképét. Brownsville városában autóvezetés közben 1966. március 26-án hirtelen halt meg 69 éves korában.² Könyvei, folyóiratai Erdély és Bácska területén nagy népszerűségnek örvendtek.

1 Németh 1943. 13-14. A jászapáti kirajzás 130. évét édesapja születési idejéhez viszonyítja. A Németh család kunszentmártoni jelenlétét bizonyítja többek között a felső temetői kápolna Szent István királyt ábrázoló, 1880-ban készült olajfestményének felirata: „Készítette (helyesen értelmezve: ‚készítette‘) Németh István és neje Kézmárki Anna.” A kovácsmesterséggel foglalkozó Németh család napjainkig közismert a lakosság körében. Arra azonban semmi jel nem utal, hogy dr. Németh Kálmán valaha is járt volna Kunszentmártonban.

2 Magyar Katolikus Lexikon IX. 2004. 685.

**MÁCSAI IMRE zempléni főesperes,
nyugalmazott szerencsi plébános (1908–1974)**

Az 1970. év folyamán telepedett le Kunszentmártonban helybeli születésű édesanyjával Mácsai Imre főesperes, hogy nehéz papi munkája után nyugalmat, betegségére gyógyulást találjon. Tulajdonképpen hazajött, hiszen anyai ágon mindenkor kunszentmártoninak vallotta magát. Az év nagyrésztét betegágyban töltötte, de ha állapota javult, jellegzetes alakja gyakran feltűnt a Deák Ferenc utcán, amint bevásárló szatyrával a piac felé vette útját. Néhány alkalommal misézést és prédikálást is vállalt a Kármelben. A búcsúi szentmiséken rangjához illően lila mocétumban foglalt helyet az oltár közelében. Foglalkozott azzal a gondolattal, hogy ha egészsége teljesen helyreáll, az egri egyházmegyei hatóságnál megpályázza a kunszentmártoni kármelita kápolna lelkészi állását. 1974-ben bekövetkezett halála azonban keresztülhúzta szándékát.

Mácsai Imre 1908. szeptember 1-jén született Szentesen. 1832. március 13-án szentelték pappá Budapesten a rozsnói egyházmegye szolgálatára. Segédlelkész: Litke 1932, hitoktató: Kisterenye 1934, Salgótarján 1934. Plébános: Somoskőújfalu 1939, Litke 1943, Sajópüspöki 1950, Bódvaszilas 1954, Putnok 1957, kerületi esperes 1957, egyházmegyei tanácsadó 1960, plébános Szerencsen 1961-től, a kassai egyházmegye magyar részének abaúji és zempléni főesperese 1962-től.¹ Brezanóczy Pál egri érsek – elismerése kifejezése mellett – betegségére való tekintettel, a kassai magyar-részi főesperesi tiszte alól 1970 őszén saját kérelmére felmentette és nyugállományba helyezte.²

1974 nyarán egy hét leforgása alatt kétszeres gyászt hirdettek a zúgó harangok Kunszentmártonban: június 27-én Takács József Tivadar OFM káplán, július 2-án pedig Mácsai Imre főesperes, nyugalmazott szerencsi plébános távozott az élők sorából. A látszólagos javulás után újból betegágyának esett. A szentesi kórházba vitték, ahol 66 éves korában visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. Július 8-án, hétfőn délelőtt ravatalozták fel a kunszentmártoni nagytemplomban. Koporsóját édesanyján és a családtagokon kívül az északi rész papsága, a szentesi és a helybeli paptestvérek, valamint a hívek sokasága vette körül. A fehér karinges papok csoportjában foglalt helyet a szerencsi görögkatolikus lelkipásztor, s küldöttség-gel képviseltette magát a szerencsi egyházközség is.

Pontban 11 órakor lépett a szembenéző oltár elé a rozsnói és kassai csonka egyházmegye papjainak asszisztenciájával Csontos Barna egri apát-kanonok, az északi rész érseki helynöke, hogy ünnepélyes gyászmisét mutasson be az elhunyt plébános lelkiüdvéért. Szentbeszédében érzelmes átéléssel emlékezett meg Mácsai Imre főesperes buzgó, alázatos és becsületes papi életéről, nemes egyéniségéről, aki a rozsnói, majd a kassai egyházmegye magyar része papságának tiszteletét és szeretetét is megnyerte. – Fájdalmas a búcsúzás, ha szülőt, gyermeket, testvért, jóbarátot temetünk, és fájdalmas, ha lelkipásztort kísérünk örök nyugalomra, aki már nem tudja többé áldásra emelni kezét. Nagy a pap felelőssége, mert sokak lelkéért ad számot az Örök Bíró előtt. – Nagy a gyásza az árván maradt édesanyjának, az egri érsekfőpásztornak, a rozsnói egyházmegye papságának és

híveinek, mert értékes és buzgó lelkipásztort veszítettünk el Mácsai Imre főesperes személyében. Mindig a munkát kereste. Valamennyi működési helyén: Sajópüspökiben, Bódvaszilason, Putnokon, Szerencsen szépen renovált templomot adott át utódának. Maradandó emléket állított magának azzal, hogy a háború vérvizáttára után felépítette az ipolytarnóci templomot.

„Kedves egyéniség volt – folytatta a jellemzést Csontos Barna kanonok –, átszöve jósággal. Nem hiszem, hogy éltében akarattal valakit is megbántott volna. Amikor válaszolni kellett a küldetésre egy másik egyházmegyébe, a kassai részre, nem akart menni. Azt mondta, fél, hogy nem tud beilleszkedni, idegennek fogják ott tekinteni. S a kassai paptestvérek, amikor megismerték egyszerűségét, jóságát, becsületességét, segíteni-akarását, szívesen befogadták. Megszerették, megbecsülték, és a kassai egyházmegye is hálás az ottani eredményes papi munkájáért.³ Egész életén keresztül hűséges volt hivatásához, hűséges volt egyházához, hűséges volt a szenvedéshez, és hűséges volt az áldott magyar hazához. Az utolsó papok egyike volt, aki szerette a tekintélyt, az engedelmességet. Előtte szent volt mindig a szentelő püspök kezébe tett fogadalom: szó nélkül követte mindig a főpásztor akaratát, tudta és érezte, hogy az egyháznak az ereje főképpen a papi engedelmességben rejlik, s ezt a példaadást kell most neki megköszönnünk. Hűséges volt a szenvedéshez. Utolsó évtizedeiben sokat betegeskedett, de ezt türelmesen viselte. Tudta azt, hogy az életet az örömmel, boldogsággal és a kereszttel együtt kell elviselni, így adunk példát, és így járunk Krisztusnak a követésében. Szeretettel búcsúozunk tőle, emlékéét megőrizzük. Sírkövének, a sírkeresztnek a jelét ide rajzoljuk a szívünkbe, lelkünkbe, és ebben, ezzel a jellel követjük őt. Mácsai Imre az Úr hűséges szolgája volt. Éppen ezért könyörgünk: adjon neki örök nyugodalmat, örök boldogságot. Fakasszon az Úr utódot az ő helyébe, hogy helye ne maradjon üres, mások lépjenek nyomába.”

A templomban végzett temetési szertartást ezekkel a szavakkal zárta be Csontos Barna egri érseki provikárius: „Kedves Testvérek! Istennek adok hálát, hogy Imre buzgó paptestvérünkötől itt a kunszentmártoni főtemplomban méltó módon vehettünk búcsút. Méltó módon, mert ezen a temetésen a rozsnyói egyházmegye papjainak nagy része jelen volt. Külön megköszönöm a váci paptestvérek imáját, külön a homroldi görögkatolikus parochus-titkár úrnak a részvételét, aki a görögkatolikus paptestvérek és a borsodiak részéről tolmácsolta a részvétnyilvánítást. De külön köszönetet mondok nektek Testvéreim, az énekkar

Mácsai Imre főesperes sírja a kunszentmártoni alsó temetőben

tagjainak, azoknak a kedves híveknek, akik messziről jöttek, hogy a szeretett volt lelkipásztoruktól elbúcsúzzanak, és nektek mindnyájatoknak, kedves kunszentmártoni Testvéreim! A ti részvételtek egy csendes hitvallás volt. Egyre kérlek benneteket: továbbra is imádkozzatok, amikor most utolsó útjára kísérjük áldott emlékü oltártestvérünket, hogy az Isten vigasztalja a magára maradt édesanyát, a kedves hozzátartozókat, és hogy az Isten adja meg az örök élet jutalmát Imre paptestvérünknek.”

Ezt követően megindult a hatalmas gyászmenet. Az alsó temetőben történt be-szentelés után a szerencsi görögkatolikus exarcha, majd Kálmán László putnoki plébános és a szerencsi római katolikus egyházközség képviselője búcsúzott Mácsai Imre főesperes-plébánostól. „Jézusomnak szíven megnyugodni jó...” – énekelte az énekkar, miközben az elhunyt lelkipásztor földi maradványait elhelyezték a Kiss Péter-féle családi sírbolt melletti kriptában.

1 Az egri főegyházmegye schematismusa 1963. 90., 115.

2 Új Ember, 1970. november 29.

3 A trianoni határok a kassai, rozsnyói és szatmári püspökség nagyobb részét elszakították az anyaországtól. Az itt maradt csonka egyházmegyéket apostoli kormányzók vezették. Később az egri főegyházmegye irányítása alá vonták „Északi Rész”, majd „Északi Főesperességek” megnevezéssel. Az 1996-ban végbement egyházmegyei határmódosítás óta az egri főegyházmegye, illetve a debrecen-nyíregyházi püspökség fennhatósága alá kerültek.

**DR. SZILÁRDFY ZOLTÁN kálozi esperes-plébános,
művészettörténész (1937 –)**

Dédapja Standhaft Jakab, testvérével, Ágostonnal az 1800-as évek elején került Kunszentmártonba, ahol szorgalmas és jómódú polgárként illeszkedett be a város társadalmába. Itt vált igazán magyarrá, amit a saját maga által választott, napjainkig egyedülálló Szilárdfy családnév is kifejez. Kurucz Juliannával kötött házasságot, majd özvegyként Kartaly Máriát vette el. Az ősei révén sok-sok rokonival Kunszentmártonhoz kötődő Szilárdfy Zoltán atya nagyszülei: Szilárdfy Vince (1845-1904) és a nagyiskola hírneves tanítójának, Krivy Lipótnak a leánya, Krivy Anna (1861-1917). Edesapja: Szilárdfy Ernő tanár (1898-1983), édesanyja: Szalai Margit (1902-1989).

Dr. Szilárdfy Zoltán székesfehérvári egyházmegyes római katolikus áldozópap, Henszlmann- és Fraknoi Vilmos-díjas művészettörténész, tanár, műgyűjtő, a szakrális ikonográfia kiemelkedő hazai tudósa 1937. november 6-án született Budapesten. Teológiai tanulmányait 1956-tól 1961-ig a szegedi Hittudományi Főiskolán végezte. 1961. június 21-én Székesfehérvárott szentelték pappá. Csepel, majd Nagytétény, 1965: Székesfehérvár-Felsőváros, 1967: Székesfehérvár-Belváros káplánja, 1973: Káloz község adminisztrátora, 1976-1993: plébánosa, főpásztorától közben esperesi címet kapott. 1993-tól tartós betegszabadságon volt, majd 2000-ben nyugalomba vonult.¹

1981-ben kitüntetéssel művészettörténeti diplomát szerzett az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán. 1985-ben *Barokk szentképek Magyarországon* című kötetével elnyerte az egyetemi doktori fokozatot. Kutatási területe a keresztény kultusztörténet és ikonográfia, különös tekintettel az ókorra és a Tridentinumot követő barokk évszázadokra. Az Országos Művészeti Tanács tagja. Publikációs munkássága igen jelentős: szakfolyóiratokban 1968 óta számos írása jelent meg, hat önálló kötet fűződik nevéhez, valamint nagyszámú tanulmánykötet, kiállítási katalógus tükrözi munkásságát. 1989-től a Magyar Képzőművészeti Főiskolán, majd Egyetemen a keresztény ikonográfia óraadó tanára, 1990-ben az ELTE, több félétven át pedig a Pázmány Péter Katolikus Egyetem meghívott előadója volt.

Szilárdfy Zoltán két-három éves korában kezdte el gyűjteni a vallásos kegytárgyakat, amikor a nagymamája imakönyvében talált szentképeket átrakta a saját fiókjába. A képzőművészet és a szakrális tárgyak iránti érdeklődését diplomás iparművész, grafikus édesanyja, Szilárdfy Ernőné Szalai Margit keltette fel a fogékony gyermekben. A családban fennmaradt tárgyi emlékek kisgyermekkorától kezdve a szakrális témák felé fordították figyelmét. Gyűjtőszenvédélye pedig egyre csak nőtt. Olyannyira, hogy a szegedi szemináriumi évek alatt még a híres néprajztudós, Bálint Sándor is meglátogatta, akit lenyűgözött a kispap Szilárdfy gyűjteményének gazdagsága. A hosszú évtizedek alatt felhalmozódott, páratlan értékű szakrális gyűjteményét: az ikonokat, barokk grafikákat, apácamunkákat, porcelánokat, a magánáhitat tárgyi emlékeit 2009-ben a Székesfehérvári Egyházmegyei Múzeumnak adományozta. 1993-ban a magyar alapítású pálos rend

vezetősége konfráterre fogadta. Aranymiséjét 2011 júniusában mutatta be az Úrnak a pomázi templomban. Pomázhoz erős szálak fűzik: itt élt Morvaországból származó szeretett dédanyja, édesanyja családja, és maga is ott nevelkedett.²

Kunszentmártont lelki szülőhelyének, második otthonának tekinti. Gyakran járt itt, rokoni látogatásokon, édesapja és unokatestvérei temetésén, továbbá ünnepi alkalmakkor. Kiemelkedő szereplést vállalt, amikor 2004. június 5-én a kunszentmártoni templomban részt vett a dr. Barna Domokosné Rosznáky Rózsa nyugalmazott tanítónő javaslatára készült pedagógus-zászló felszentelési ünnepségén. A szentmisén elmondott prédikációjában méltatta a kezdeményezés jelentőségét, majd feltárta a városunkhoz fűződő szellemi és vérségi kapcsolatának részleteit, különös tekintettel arra is, hogy felmenői között több pedagógus volt, aki a nagyköznevelésben végezte az emberformálás nemes tevékenységét.³ Magánkiadásban megjelent könyvében példamutató empátiával és nagy hozzáértéssel mutatja be a Kunszentmártonban élő Szilárdfy rokonok tevékenységét, a város fejlesztése érdekében vállalt közéleti szerepét. Fényképek felsorakoztatásával dokumentálja a családtagok alsó és felső temetői nyugalóhelyét és az archaikus szövegű sírfeliratokat. Kiemelt részlet a 2004. június 5-én elhangzott ünnepi szentbeszédből:

„Nagy megtiszteltetés számomra, amikor kedves rokonomnak, barátomnak, kollégámnak, dr. Barna Gábornak – aki Kunszentmárton nagy tudósa és lelkes fia – édesanyja kérésére a zászlószentelési szentmisét megtarthatom. A zászló, ez a nagyon fontos szimbólum kunszentmártoni összedakozásból készült, hogy legyen a pedagógusoknak is egy szent zászlója. Tanítók, tanárok, pedagógusok hivatásának teljesítése biztosítja a magyar és keresztény jövőt ebben az országban. A zászló egyik oldalán hímezett betűs szavak olvashatók: HIT – TUDÁS – EMBERSEG. Ezt kell a pedagógusnak egy életen át beleoltani, beleplántálni a rábízottak lelkébe. Hallottátok a könyörgésben, amikor imádkoztam az egyház ősi, szép imádságát, hogy Isten, ki a Szentlélek megvilágosításával tanítod híveid szívét. A Szentlélek Úristen a tanító, a mi tanítónk! Aki a Szentháromság személyeiben, az Atya és a Fiú szeretetében külön személyé magasztosul. Ő Krisztus titokzatos testének, az egyháznak éltető lelke. A Szentlélek a történelemben tovább élő Krisztust élteti, és mi vagyunk az ő tagjai, akik megkeresztelkedésünk óta Krisztus titokzatos testének a sejtjei vagyunk. Nagyon fontos, hogy tovább épüljön ez a krisztusi testület olyan szülők közreműködésével, akik tovább tudják gyűjtani a gyermekek szívében, lelkében a Szentlélek pünkösdi tüzlángját. A szülők szerepe tehát nélkülözhetetlen. Az egyik oldalon azért van a Szentcsalád képe ezen a zászlón. A Szentcsalád: Jézus, Mária és Szent József – fölöttük a Szentlélek Úristent jelképező galambbal, annyit jelent, hogy a Szentháromság egy Istennek a földi képmása és tükröképe ez a család. – Én is ősi kunszentmártoni családból származom apai részről. Az édesapám itt született, és itt is temettem el húsz évvel ezelőtt az alsó temetőben, a nagyszüleim

Dr. Szilárdfy Zoltán ünnepi szentmiséje a kunszentmártoni nagytemplomban a pedagógusok zászlajának felszentelése alkalmával, 2004. június 5-én.
Mellette balról jobbra: Pásztor Emánuel diakónus, Túri Kis István plébános, ifj. Benke Tibor

síriára. Az apám ötven esztendeig volt a fővárosban gyógypedagógiai tanár, és amint mindig hallottam, nagyon szerették a tanítványai, a gyerekek, mert nagyon értett a nyelvükön. Az apámnak a nagyapja szintén kunszentmártoni pedagógus volt, Krivy Lipót, nem sokáig élt, fiatalon meghalt, apai nagyanyámnak az apja volt, ő a felső temetőben van eltemetve. A többi őseim között is szerepeltek tanítók, tanárok, mint például Szarka Ida tanítónő a nagyiskolában, akinek az édesanyja Szilárdfy Katalin volt. Vannak a családukban pedagógusok, anyai ágazatomban már 150 évvel ezelőtt volt egy tanító Budán. Szükséges, hogy most is legyenek olyan pedagógusok, akik oda tudják áldozni az életüket a tanítványaikért. Én is oktatok, még hozzá egyetemen vagyok tanár Budapesten, mióta római katolikus pap felsőoktatási intézményben taníthat, azóta alkalmaznak, 1989 óta. A keresztény művészetet oktatom, olyanoknak, akikről azt sem tudom, hogy milyen vallásúak, 20-30 év közötti fiatalok, és jönnek hozzám – tudják, hogy katolikus pap vagyok – különböző kérésekkel, például: nem vagyok megkeresztelve, mit csináljak? Nem voltam elsőáldozó, mert éppen hogy csak megkereszteltettek a szüleim. Nem bémálkoztam. – Gyere el hozzám –, mondom nekik, adok könyvet... Háromnak vagyok már bémakeresztapja ezek közül. Felnőtt, fiatal művész emberek, és éheznek, szomjaznak az igazságot. – Mit mond Jézus a hegyi beszédben? Boldogok, akik éheznek és szomjúhozják

az Igazságot, mert ők megelégtetnek!’ Milyen szép az ószövetségi Szentírásban is az a mondat, hogy ,akik sokakat jóra és igazra tanítanak, azok ragyogni fognak majd, mint a csillagok.’ Ezek olyan csillagok, amelyekről énekeljük, hogy ,oly csillag lettél, mely csak égre illik...’ Kiről énekeljük ezt? Szent Imre hercegről! Akinek a képe ott van a zászlón, amint Szent Gellért, az ő tanítója és nevelője oktatja. Ezért került a zászlóra az első magyar Szentcsalád: István és Gizella fia, Imre herceg, az ő nevelőjével, tanítójával együtt. Itt minden mélyesen összefügg, csak legyen szemünk a látásra, és fülünk, ne csak a hallásra, hanem a megértésre is! – Kérés, valamint hálaadás hozott ide minket, ugyanakkor halottainkra is emlékezünk, akik már nincsenek közöttünk. A megemlékezés erejénél fogva gondolok én is szeretett őseimre, édesapámra, nagyapámra, dédapámra, meg a többire, akik az alsó és felső temetőben nyugsznak. Mert nagyon fontos a szentmiseáldozat, Krisztus szentséges Szíve, amely minden szív királya és középpontja. Ez az a központ, amely minket, mint a mágnespatkó a vasreszeléket vonzza – ez Krisztusnak a vonzásköre. És most itt lehetünk az ő szent oltáránál Szent Márton püspökkel, aki katekumen, hittanuló volt Pannonia, Savaria, a mai Szombathely területén, ugyanakkor a római hadsereg tisztje, édesanyját is ő oktatta és keresztelte meg. Ezért olyan fontos a család, úgy, ahogyan Prohászka Ottokár püspök, a boldog emlékű, nagyszerű magyar és keresztény főpásztor ezt ars poeticának szánta:

„Hiszek a Szent Szívben és szeretetében,
Hiszek a lelkeknek szent közösségében,
Hiszek a szeretet végső győzelmében.’

Ez a zászló, ez a templom, ez az oltár azt hirdeti, hogy Jézus Krisztus az Út, az Igazság és az Élet. Hogy Jézus Krisztus a világ világossága! Hogy Jézus Krisztus a mi igazi tanítómesterünk, az élet legalapvetőbb kérdéseire hiteles választ csak Ő tud adni és az Ő fel-támadásának fényében ragyogó keresztje! Ő ad nekünk választ és Ő vonz minket testvérekké ezen a szép ünnepen, amikor mindnyájan itt vagytok, és mindnyájan azt akarjuk, hogy a krisztusi hit, a magyarság, a becsület és az igaz élet értékeit mindig őrizzük. De ezeket, mint az olimpiai lángot, tovább kell adnunk a következő nemzedéknek. Csodálatosan szép dolog ez a fáklyavivő szerep. Ezek voltatok Ti, kedves pedagógusok, és vagytok ma is, akiket ide vezérelt az Úr-isten, a Szentlélek, a Pünkösdi Lélek fénye, tüze, ereje, és ez marad-jon meg bennetek, és töltsön el titeket szent örömmel mai ünnepün-kön, de a jövőben is!”

Szilárdfy Zoltán ikonográfiai kutatásának eredményei Kunszentmárton „meg-szentelt kövei”-nek szakszerű bemutatásához is felbecsülhetetlen értékű segí-tiséget nyújtottak. Az 1719-ben újratelepített község ma már nem létező barokk

emlékeinek elméleti rekonstrukciója az összehasonlító vizsgálat eredményeként valósulhatott meg. Igaznak és helytállóknak bizonyult a kiváló művészettörténész megállapítása, amely szerint „a komplex elemzés megeleveníti a műtárgyat.”⁴

A jövő nemzedék iránti mély elkötelezettségét jelzi, hogy 1986-ban jutalomdíjat alapított, amelyet minden évben az ELTE azon végzős művészettörténész hallgatója nyerhet el, aki a legjobb szakdolgozatot írta a keresztény ikonológia, illetve ikonográfia – építészet, szobrászat, festészet, grafika, iparművészet – tárgy-körében.

Az életrajzi ismertetés nem lenne teljes annak az emlékező cikknek a közlése nélkül, amely az *Új Ember* 2015. április 26-i számában jelent meg Bálint Sándor halálának 35. évfordulója alkalmával. Szilárdfy Zoltán eleveníti fel Bálint Sándor professzornak, mint Isten szolgájának örök érvényű gondolatait. A szakrális néprajz és a szakrális ikonográfia két kiváló magyar tudósának barátsága és levelezése teszi valójában érthetővé a két tudományág összetartozásának fontosságát. Egyébként Bálint Sándort is szoros szálak fűzték Kunszentmártonhoz, hiszen élete utolsó szakaszában tudományos előadásokon és egyéni kutatások alkalmával többször is megfordult városunkban.⁵ Zoltán atya így ír a kiváló néprajztudósról:

„Negyedszázad a 89. zsoltár sorai szerint hosszú idő: „mindössze hetven év egész életkorunk, nyolcvan pedig, ha jól megyen sorunk”. Az 1980. május 10-én az örökkévalóságba költözött atyai barátommal (Bálint Sándorral szerk.) végső találkozásom május 20-án történt a szeged-alsóvárosi Havi Boldogasszony-temp-lomban, ahová korán megérkezvén megelőztem őt. Torokszorongató érzés volt látnom a katófalkra helyezett koporsóban az élet kutatójának holttestét. Mivel a szemfödőt, hogy az út során össze ne gyűrődjön, utólag, külön kellett ráteríteni, felnyitották koporsóját, s én voltam, aki legutoljára láthattam a gótikus ablakon sugárzó reggeli napfény megvilágításában, amint szinte vigyázzban feküdt, békésen kisimult arccal, lehunytt szemmel, de a mellén ott pihent „szentölt gyertya” önkéntelenül is úgy tűnt, hogy a bibliai gyermek Sámuel tiszta készségével, az evangéliumi hűséges szolga éberségével nyugszik ott. Akkor éreztem át igazán Zalaegerszegen kelt levelének e mondatát: „...milyen jó is volna, ha velem lennél, sok mindent elleshetnél tőlem azokra az időkre, amikor én már odaát leszek. Gondolhatod, hogy nemcsak hagyományt gyűjtök, hanem kinyitom a szemet mindre.”

Hosszú életem során mai napiglan sokszor találtam vigaszt egyik levelében írt soraiban: „Sajnos, sok minden próbatételen kell átmennünk, amíg úgy-ahogy megtaláljuk helyünket a világban. A Te érzékeny emberi alkatoddal ez különösen nehéz feladat. Gondold meg, hogy a nehéz órák, napok egyszer csak elmúlnak. Legyünk néha önmagunkkal szemben is türelmesek: a fáradtság is az Úr ajándéka, alkalom arra, hogy átlássunk mindent, amire talán nem volt időnk és kedvünk. A végén ugyanaz az Úr építi föl bennünk, ami most bomladozik, problematikusnak látszik, csak el ne eresszük a kezét.” Tizenhárom évi káplánságom idején többször meglátogatott, előbb Székesfehérvárott, ahol Felsőváros paraszti társadalmában, majd környékén együtt gyűjtöttük a hagyomány kincseit. Egyik leveléből idézek: „Mi olyan jellegzetességet is észrevennénk, amelyekhez sem néprajzosainknak, sem a topográfiaiknak (minden tisztelet adassék meg különben nekik) sajnos nincs szemük (...) szeretnék minél több faluban megfordulni,

Nagyszülei és édesapja sírjánál a kunszentmártoni alsó temetőben unokanővérevel, Sulyák Lászlóné Szilárdfy Ibolyával

részben gyűjteni, részben a szakrális művészetet megfigyelni (...) mi más szemmel nézzük ezeket, mint a legiskolázottabb művészettörténeti kutatók.' Kálozon töltött két évtizedes lelkipásztorkodásom alatt nemegyszer meglátogatott. Fiatalemberként, mint szegedi teológus már az '56-os forradalom napjaiban s az utána következő megtorlás éveiben tőle tanultam meg, hogy mit jelent magyarnak és katolikusnak lenni. Ötvenhat nekem címzett levelét, lapját őrzöm, melyeket olasz nyelvre lefordítva már Rómába, a Szenttéavatási Kongregációba továbbítottak. Az Orvostörténeti Közlemények 1979-es *Kegyképtípusok a pestisjárványok történetében* című tanulmányom annyira megnyerte Bálint Sándor tetszését, hogy recenziót készített róla (...) Könyvtáramban tíz, Bálint Sándortól nekem dedikált könyvet őrzök.

Amikor naplójából részleteket olvasott fel nekem, zenei aláfestésként Bach- és Mozart-műveket hallgatunk. A pesti teológián egyházművészeti ankéton vettünk részt, s akkor lettem figyelmes arra, hogy a jelenléti ívre így írta alá magát: 'Bálint Sándor népeletkutató'.⁶

1 A Székesfehérvári Egyházmegye Jubileumi Névtára 1977. 275. – A Szilárdfy család története. 2012. 10., 18., 47.

2 Magyar Katolikus Lexikon XIII. 2008. 284-285. – Vasvári Zoltán: Szilárdfy Zoltán 75 éves. Honismeret, 2012/6. 61-52.

3 Józsa 2009. 205.

4 Józsa 1999. 20-21.

5 Józsa László: A Dícsértesség városában. In: Barna Gábor szerk.: „...szolgálatra ítéltél...” Bálint Sándor Emlékkönyv Szeged 2004. 243-248.

6 Szilárdfy Zoltán: Isten szolgája Bálint Sándor. Új Ember, 2015. április 26.

IVÁNYI LÁSZLÓ tiszteletbeli kanonok, orosházi plébános (1957)

A kunszentmártoni ősökkel rendelkező lelkipásztor 1957. július 29-én született a Békés megyei Endrőd községben. Dédnagyanyja a fiatalon özvegyen maradt, tősgyökeres kunszentmártoni Kiss Péterné: Samu Erzsébet Terézia volt, akinek szintén helybeli születésű leánya: Kiss Erzsébet férjhez ment az Endrődön lakó Kovács Miklóshoz. Az ő lányuk, Kovács Erzsébet, akinek a férje Iványi Sándor. Gyermeük Iványi László, jelenleg orosházi plébános.¹ Falusi környezetben, sőt nagyszülei révén egy ideig tanyán élt. Szülei gazdálkodtak, földműveléssel foglalkoztak. Hagyományörző, katolikus családban nőtt fel. Gyermekkora nyári szüneteit gyakran töltötte Kunszentmártonban a Varga rokonoknál. 2009. november 28-án, a templomszentelés századik évfordulója keretében ünnepi szentmisét mondott Kunszentmártonban. A templom vendégkönyvébe a következő sorokat írta: „Örömmel töltött el őseim földjén misézni. Sok gyerekkori emlék köt Szent Márton városához. Különösen is meghatott a kiállítás kis temploma, melyet a családjunk őrzött. Szent Márton püspök, könyörögj érettünk! Iványi László tb. kanonok.” Ezekre a maradandó kedves emlékekre többször is hivatkozott szentbeszédeiben, amikor templomunk Szent Márton búcsúin városunkban végzett szent szolgálatot.

Általános iskolába Endrődön járt, a reál tárgyak vonzották. Műszaki érdeklődésű volt, mégsem ez határozta meg az életét, bár papként is tudja hasznosítani technikai ismereteit. Műszaki szakközépiskolába szeretett volna menni, mégis a gyomai gimnáziumba került. Kiváló lelkipásztorok munkájának és személyes barátságának köszönhetően tizenöt évesen hallotta meg lelkében azt a csodálatos, belső hívó hangot, melyről Sík Sándor írta, hogy „Légy csendességben, Isten hogyha hív, / Halkan szólít, mint a pásztorhangú síp.” 1975 szeptemberében kezdte kispapi éveit a szegedi szemináriumban, előtte részt vett egy lengyelországi zárándoklaton, ami nagyon meghatározta kispapi, de papi éveit, lelkiségét is. Közvetlenül a czestochowai Szűzanya lábaitól indult a nagy útra. Az öt szemináriumi év alatt örömmel készült hivatására. Kispap korában műszaki duktorként és fotósként szolgált a közösséget. Autodidakta módon elkezdett lengyelül tanulni. A nyári vakációban és papként is sokat utazott Lengyelországba, amely barátságok kialakulását és a lelki feltöltődést jelentette számára. 1980. június 14-én szentelte pappá Udvardy József megyéspüspök a szegedi Dómban. Első állomáshelye Ásotthalom volt. A jó plébániai közösségnek köszönhetően mindjárt otthon érezte magát. Az egyszerű tanyasi és falusi emberek közel álltak hozzá. 1982-ben Debrecenbe került a Szent Anna plébániára káplánnak, ahol nagyszerű ifjúsági csoportot sikerült kialakítani. 1984-ben plébánosi kinevezést kapott Hosszúpályiba. Öt év falusi lelkipásztori év következett. Fizikailag nehéz volt, kilenc falut kellett ellátni, ahol mindenütt szórványban éltek a katolikusok. Vasárnaponként öt helyen misézett. Felújította a templom belsejét, rendbe tette a plébániát, és kialakította egy régi iskolaépületből a létavértesi misézőhelyet.

A szeged-csanádi székeskáptalan négy tiszteletbeli tagja, akiket Gyulay Endre püspök 2006-ban nevezett ki tb. kanonokká – balról jobbra: Iványi László, Böcskei László (jelenleg nagyváradai megyéspüspök), Bogdán József és Bajnai István

1989-ben került haza szülőföldjére, Endrődre plébánosnak. „Senki sem lehet próféta a saját hazájában” – szokták mondogatni. Igaz, de őt nem prófétának, hanem lelkipásztornak küldték övéi közé. A várost ekkor már Gyomaendrődnek hívták. Az új plébánoshoz sokan mertek bizalommal fordulni, hiszen közéjük tartozott, ismerték az iskolából, akikkel együtt töltötte gyerekkorát. Hamarosan sikerült a rég megszűnt iskolai hitoktatást újra meghonosítani az állami iskolában. Aztán nagy építő munkák sora következett. Többéves munkával felújították az endrődi templom külsejét. Visszaszerezték az 1950-ben államosított egyházi ingatlanok tulajdonjogát, majd az értük kapott kártérítésből nagy építkezésbe kezdtek. Régi álma beváltásaként új, korszerű, emeletes egyházi iskola épült, amely Szent Gellért nevét viseli. Erről szól az alábbiakban közölt visszaemlékezés:

„Tizenéves koromban, 1971-75 között Endrődről kerékpárral jártam a gyomai gimnáziumba. Már akkor szó volt arról, hogy majd valamikor egyesül a két település, Endrőd és Gyoma, és a két településrész között épül meg az új városközpont. Amikor a két település közötti részen a szántóföldek mellett kerékpároztam, azon gondolkodtam hogy ha itt valaha új városközpont lesz, akkor ide a középületek mellett templomot is kell majd építeni. Álmomban sem mertem gondolni, hogy az Isteni Gondviselés nekem adja ezt a feladatot... 1995-ben indult iskolánk – a semmiből. Több éves előkészítő munka előzte meg. A rendszerváltás után az 1950-ben jojtalanul elvett és

államosított egyházi ingatlanokat lehetőségünk volt visszaszerezni, de csak úgy, ha garantáljuk az épületek konkrét működtetését. Ez sikerült is, az épületek tulajdonjogát visszakaptuk. Sokan megijedtek, mi lesz, ha az Egyházé lesznek a középületek. Igyekeztem mindenkit megnyugtatni, ne féljenek, minden a helyén marad, nem viszünk el semmit, sem a kultúrházat, sem a régi iskolákat. Kártalanítás fejében lemondtunk a régi ingatlanjainkról. Ezután kezdődött a tervezetés és az építkezés, valamint az új iskola megszervezése, indítása. Nehéz, de szép idők voltak. Nagyon sokan segítettek, sokan nem hitték, hogy lesz belőle valami... 1995-ben elkezdte áldásos működését a gyomaendrői Szent Gellért Katolikus Általános Iskola és Óvoda. A mai sokszínű, de ugyanakkor értékválsággal küzdő világban szükség van biztos alapokra, támpontokra. Szent István jó alapokra, a kereszténységre építette nemzetét, ezért maradtunk meg annyi történelmi csapás és tragédia után is. Hiszem és bízom benne, hogy iskolánk segíti Gyomaendrőd és Nemzetünk fennmaradását, fejlődését, lelki egészségét.”

Közben felújította az endrői templomtetőt és a plébániát. A növekvő paphiány miatt rábízták Dévaványa, Körösladány és Hunya ellátását. Az utóbbi mára egy 700 lélekre apadt falu Endrődtől 18 kilométerre. Temploma 1999 telén a belvíz miatt megsüllyedt, a tornya megroggyant, majd júniusban villám csapott bele. Leégett. Iványi László óriási akaraterővel és Isten segítségével új templom építéséhez fogott. 2000 júniusában volt az alapkőletétel, és még abban az évben a templomszentelés. Mára új plébánia is áll a hunyai templom mellett, közösségi funkcióval. Gyulay Endre püspök úr 2006-ban tiszteletbeli kanonokká nevezte ki Iványi László és Bajnai István szeged-csanádi egyházmegyes plébánosokat, a határainkon túlról pedig Böcskei László temesvári, valamint Bogdán József szabadkai egyházmegyes papokat. (Böcskei László azóta már nagyváradi megyes-püspök.)

Iványi László 2012-ben Hunya község, 2015-től Orosháza plébánosa. 36 éves papi szolgálata idején építkezésből, tatarozásból bőven kivette a részét. De azt is megtapasztalhatta, hogy a kövekből emelkedő falakkal értékes lelki közösség is épült működésének színhelyein.²

1 Iványi László dédnagyanyja: Kiss Péterné Samu Erzsébet Terézia, miután megözvegyült, feleségül ment a szintén kunszentmártoni születésű Varga Andráshoz. Három gyermekük született: Varga András (felesége: Ambruzs Mária), Varga László és Varga Róza. Iványi László így került unokatestvéri kapcsolatba ifjabb Varga András gyermekeivel: Moró Lajosné Varga Magdolnával és Szigeti Jánosné Varga Judittal.

2 Források: A Szeged-Csanádi Egyházmegye Névtára. Szeged, 2000. 86. – Papi arcélek (Iványi László gyomaendrői plébános). Keresztény Élet, 2008. február 10. – A gyomaendrői Szent Gellért Katolikus Általános Iskola és Óvoda Évkönyve. Gyomaendrőd, 2000. 3-4.

GEDEON JÓZSEF nyugalmazott nézsai plébános (1945)

Dósa József plébános igaz rokoni szeretettel és anyagiakkal is segítette tanulmányai végzésében nővérének: Turcsányi Pálné Dósa Erzsébetnek a fiát, Turcsányi Antalt, aki állatorvosi diplomát szerzett és Hatvan városában kapott állást. Itt maradt élete végéig, itt alapított családot. Capelle Irént vette feleségül. Gyermekük: Turcsányi Irén, Pál és Erzsébet. Turcsányi Antal soha nem feledte nagybátyja jótéteményeit. Szabó Elekhez intézett levelében (1939)¹ igyekezett felvázolni Dósa József hiteles portréját, sőt egy jónevű hatvani szobrászművésszel elkészíttette a jeles kunszentmártoni plébános mellszobrát, amely a mai napig is áll a Dósa család alsó temetői síremlékének magaslatán. A köztiszteletnek örvendő hatvani állatorvos legkisebb leánya, Turcsányi Erzsébet (1914-1975) boldog házasságban élt Gedeon Béla (1914-1980) gimnáziumi igazgatóval. Öt gyermekük született: Gedeon Erzsébet, József, Béla, Mária és Márta. A másodikként született József (Turcsányi Antal unokája) a papi szolgálatot vállalta élethivatásul.

Gedeon József 1945. március 2-án született a felvidéki Léva városában. Középsiskolai tanulmányai végeztével a váci egyházmegye papnövendékei közé kérte felvételét. 1968. április 21-én, Jó Pásztor vasárnapján szentelte pappá dr. Kovács Vince püspök, váci apostoli kormányzó.² Első szentmiséjét szülei lakóhelyén, a Hatvan-belvárosi Szent Adalbert templomban mutatta be 1968. április 28-án. Első kápláni helye Abony volt. Innen 1969 szeptemberétől az esztergomi ferencesekhez vitt az útja. 1970 ősztől Tápiógyörgyén káplánkodott. Másfél év elteltével, 1971-től 1976-ig ismét abonyi segédlelkész. 1976-tól 1978-ig Hatvan-belvárosi, 1978-tól 1982-ig Hatvan ó- és újvárosi káplánság következett. Első plébánosi állomáshelye 1982-től 1984-ig Tass-Szalkszentmárton. 1984-től 2004-ig – húsz éven keresztül – Sződ-Csörög plébánosa. A hívek összefogásával Csörög községben felépítette Szent Kristóf, Szent Jeromos és Boldog Vác remete templomát. Szódról 2004-ben Nézsára került plébánosnak (ide tartozott Keszeg és Alsópetény is). 2014-ben vonult nyugdíjba. Beer Miklós váci megyéspüspök a püspöki székházban biztosított számára lakhatási lehetőséget, innen rendszeresen kisegít egy hat templommal rendelkező kollégájánál. Volt rá eset, hogy huzamosan lejárt Tiszaföldvárra is, hogy az ottani hívek vasárnaponként ne maradjanak szentmise nélkül.

Papi lelkületét saját megfogalmazása alapján ismerhetjük meg. „A kápolnaépítés (2009) után tudatosult bennem a felismerés, hogy az Egyházban már évtizedek óta jelenlévő neokatekumenális út, a keresztség szentségének, jelentőségének központba állítása, értékelése mellett lehetséges és szükséges a második beavató szentségnek, a bérmálásnak újra-felértékelése, szükségességének, fontosságának megélése, a Szentlélek hét ajándékának ‚felhasználása‘, s ennek hirdetése. A másik mintájára ezt nevezhetjük neokonfirmális útnak. Harmadik öröme a katolikus keresztény embernek a Szent II. János Pál pápa által kihirdetett és ajánlott igazság és életérték: az isteni irgalmasság felismerése, hirdetése s az ebben való bizalom. Örülnék magam is, ha az említettek az én életemre és munkámra is hatással lennének.”³

Gedeon József atya tudatosan éli és vallja kunszentmártoni származását. Többször járt ősei szülőföldjén, misézett a nagytemplomban és Dósa József plébános sírja közelében, az alsó temetői kápolnában. Felderítette rokoni kapcsolatait Turcsányi Gáspár és Varga Ernőné Turcsányi Mária (Manya néni) unokáival, dédunokáival. 2010-ben, templomunk kibővítésének és felszentelésének jubileumi évében – a helybeli születésű, illetve származású papok sorában – Gedeon József is mondott Szent Márton-miséét és szentbeszédet. Emléksorai a templom vendégkönyvében olvashatók: „Örülök a meghívásnak, imádkozzék mindannyiunkért Szent Márton püspök. Szeretettel a kunszentmártoni találkozásokor, 2010. április 10-én, Gedeon József (+Turcsányi Antal egyik unokája).”

1 Turcsányi Antal hatvani állatorvos 1939. október 26-án kelt levele Szabó Elek besenyőtelki esperes-plébánoshoz.

2 Dr. Kovács Vince (Galgamácsa, 1886. augusztus 9. – Vác, 1974. március 15.): püspök. 1910-ben pappá, 1940-ben püspökké szentelték. Váci segédpüspök. Pétery József megyéspüspök hosszú évekig tartó házi őrzete idején 1953-1959: általános püspöki helynök, 1959-1969: váci apostoli kormányzó.

3 Gedeon József levele, Vác, 2014. augusztus 3.

KOSINSKY BÉLA káposztásmegyeri plébános (1970)

A legfiatalabb kunszentmártoni származású pap: Gedeon József nővérének a fia, Turcsányi Antal hatvani állatorvos dédunokája. 2014. augusztus 22-i kunszentmártoni látogatása alkalmával találkozott életében először a Turcsányi családhoz tartozó rokonaival, amikor is „vállalta és elismerte” helybeli származását. Szívesen közölte élő szóban személyi adatait és ismertette eddigi pályafutását.

1970. november 8-án született Hatvanban. Édesapja: Kosinsky Miklós, édesanyja: Gedeon Erzsébet (+ 2014). Négyen vannak testvérek: Kosinsky Miklós (1969), Béla (1970), Márta (1977), József (1979). Hat éves korától élt Budapesten. Tanulmányait a budapesti Piarista Gimnáziumban (1985-89), az Eötvös Loránd Tudományegyetem német nyelv-tanár szakán (1991-95) és a Luganoi Teológiai Fakultáson (Svájc, 1997-2006) végezte. Ezután Budapesten és Gödöllőn tanított. A szemináriumi évek alatt plébániai gyakorlaton volt Olaszországban (1999-2001). Háromszor járt a Szentföldön, Sidney-ben részt vett a világifjúsági találkozón. 2006 novemberétől a Központi Szeminárium növendéke, itt már csak a beilleszkedést kellett gyakorolnia. Bíró László püspök¹ 2007-ben diakónussá, dr. Erdő Péter esztergom-budapesti érsek 2008. június 14-én Esztergomban pappá szentelte. Első kápláni állomáshelye a Budavári Nagyboldogasszony Főplébánia, dr. Varjú Imre protonotárius kanonok, plébános² mellett. Itt csak egy évig működött. Új helyén a következőképpen mutatkozott be:

„2009. július elején kaptam kézhez Erdő Péter bíboros úr levelét, melyben augusztus elsejével áthelyez a Budavári Nagyboldogasszony Főplébániáról a Külső-ferencvárosi Szent Kereszt Plébániára (a hírneves Kerényi Lajos piarista plébános szolgálatára). Ez életem második dispozíciója, hiszen még csak alig több mint egy éve vagyok pap, bár 39 évemmel már idősebbnek számítok. Elég nagy családból származom, mindkét szülőmnek öt-öt élő testvére van, mi pedig négyen vagyunk testvérek, és van 24 unokatestvérem. Édesanyám egyik öccse, Gedeon József szintén pap a Váci Egyházmegyében. A Törökőri Lisieux-i Szent Teréz Plébániára járok gyermekkoromtól fogva. Ott ismerkedtem meg a Neokatekumenális Úttal is. Sokáig nem különösebben érdekelt ez az új karizma, de ez időközben megváltozott, és 1994 óta tagja vagyok a törökőri harmadik közösségnek. Ez az Út számomra elsősorban azt adta, hogy a hitem és az életem ne legyen két külön fogalom. Sokféle módon megtapasztaltam Isten hűségét és gondoskodását méltánytalanságom ellenére. Csupán példának említem a Svájcba való kikerülésemet és hazatérésemet, mint a jó Isten kifürkészhetetlen tervét.

Papi jelmondatom: „Bizony, bizony mondom nektek: ha a földre hullott gabonaszem meg nem hal, egymaga marad, de ha meghal, sok termést hoz’ (Jn 12, 24). Azért választottam, mert meggyőződtem igazságáról, és úgy vélem, egyszerűen fejezi ki Jézus Krisztus üdvösségszerző örömhírét.”³

Erdő Péter bíboros úr 2014. augusztus 1-i hatállyal Béla atyát – Tomka Ferenc utódként – a Káposztásmegyer – Szentháromság plébánia lelkipásztorává nevezte ki.

Első kunszentmártoni látogatása alkalmával vendéglátóit hangulatos beszélgetéssel örvendeztette meg, amit szellemes kiszólásokkal fűszerezett: „Az élet felülmúlja a fantáziát.” „Ami késik, az jön.” Végül így búcsúzott: „Ha előbb nem, legközelebb találkozunk.”

A káposztásmegyeri templom Kosinsky Béla plébános kezdeményezésére az Irgalmasság Évében három új haranggal gazdagodott. A Szentháromságról, a Boldogságos Szűz Máriáról és az ifjú szalézi vértanúról: boldog Sándor Istvánról elnevezett harangokat 2016. április 3-án, az Isteni Irgalmasság vasárnapján dr. Erdő Péter bíboros, esztergom-budapesti érsek szentelte fel és adta át magasztos rendeltetésének.

1 Bíró László (Szekszárd, 1950. október 31. -): püspök. 1974-ben pappá, 1994-ben püspökké szentelték. Kalocsa-kecskeméti segédpüspök. 1995: a budapesti Központi Papnevelő Intézet rektora. XVI. Benedek pápa 2008-ban Magyarország katonai ordináriusává nevezte ki.

2 Dr. Varjú Imre (Éndrőd, 1932. november 26, -): kanonok, plébános. 1956-ban szentelték pappá Vácott. 1993: inkardinálva az esztergom-budapesti főegyházmegyébe. A budavári Nagyboldogasszony templom plébánosa. 1994: protonotárius kanonok. Többször megfordult Kunszentmártonban is.

3 Szent Kereszti Üzenetek. 2009. szeptember. – Kosinsky Béla plébános 2016-ban a Kossuth Rádió „Tanúim lesztek!” című műsorának munkatársaként tartott homíliát és szentírás-magyarázatot.

Kunszentmártonban működő szerzetes papok

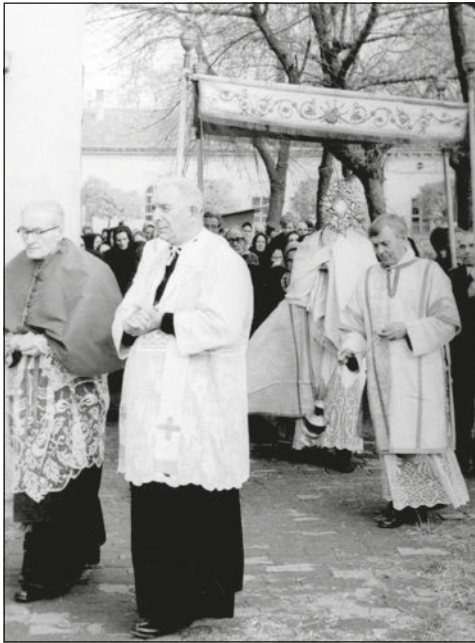
CSEHY ALFONZ ciszterci rendi áldozópap, középiskolai hittanár (1899 – 1980)

A megpróbáltatásokkal teli 1950. év júniusában hurcolták rendtársaival együtt Bajáról Kunszentmártonba, s a kármeliták rendházában töltötte a három hónapig tartó kényszerű fogvatartást. Szeptember elején szélnek eresztették a Pécsről, Szentgotthárdról és Bajáról összegyűjtött 37 ciszterci szerzetest: találja meg boldogulását mindegyik, ahogy tudja. Cseh Alfons az egri főegyházmegye papjai közé kérte felvételét, 1951 és 1952 között segédlelkészként működött Újfehértón, majd Püspökladányban. 1952-ben egészségi okokból nyugdíjba vonult, visszatért Kunszentmártonba, ahol 28 éven keresztül állt a nagytemplomi hívek szolgálatában.

Életrajzi adatai: 1899. december 12-én született a Nyitra megyei Tardoskedd községben. A ciszterci rendbe lépett 1915. augusztus 14-én. A zirci apátság templomában szentelte pappá az akkori pápai nuncius 1922. július 30-án. 1922-24: hit tudományi tanulmányait Innsbruckban folytatta. 1924-25: az egri Szent Bernát gimnázium hittanára, 1925-28: hitoktató, segédlelkész Zircen, 1928-29: hittanár a budai Szent Imre gimnáziumban, 1929-33: hittanár Szentgotthárdon, 1933-48: hittanár a bajai III. Béla gimnáziumban, 1948-50: hitoktató a bajai központi általános iskolában.¹

Egyházközségünk működésére maradandó hatást gyakorolt. Már 1950 nyarán feltűnést keltett a kármelitáknál mondott tartalmas szentbeszédeivel. Felejthetetlen marad a liziói zárdáról, a rózsahullató Szent Teréz áldozatos életének színhelyéről tartott élménybeszámolója. Dr. Kiss Péter prépost-plébános felkérését teljesítve, 1952-től a nagytemplom híveinek szentelte szerzetes-papi ténykedését. Betegeket látogatott és vigasztalt, keresztelt, gyóntatott, misézett és prédikált: nagy átéléssel, belső tüzellel, mély alázattal. Hétköznapi a Kereszt oltárnál, vasárnaponként reggel 6 órakor a főoltárnál mutatta be a szent áldozatot és tartotta rendkívül magas szintű, igényesen felépített homiliáját. Még a liturgikus reform bevezetése előtt igyekezett népszerű ismertetéseivel közel hozni a hívekhez a latin nyelvű nagyheti szertartások tartalmi mondanivalóját. A Szent Márton-búcsú, valamint a Kármelhegyi Boldogasszony-körmenetek és egyéb nagyfontosságú események alkalmával tevékeny részvétellel emelte az ünnepek fényét. Húsz éves kunszentmártoni szolgálat után érkezett el aranymisési jubileumához 1972 júliusában. Fellegi Sándor esperes-plébános ajánlotta, hogy július 30-án a 10 órás nagymisé keretében tartsa meg jubileumi hálaadását. Alfons atya azonban elhárított magától minden ünnepelést, s ragaszkodott ahhoz, hogy a megszokott időben, reggel 6 órakor mondja a szentmisét, ennek keretében adva hálát az irgalmas Istennek 50 év számtalan jótéteményéért és a bemutatott 18.342 szentmise-áldozatért.

Csehy Alfonz ciszterci atya dr. Kiss Péter prépost
mellett az 1971. november 14-i
Szent Márton-búcsún

eredően vállalta a magyar haza legszebb reménységének: ifjúságunknak oktatását, nevelését. Amikor pedig ebben a tevékenységében megakadályozták, teljesen a hívek lelki üdvösségének munkálását tűzte ki papi élete céljául. Nyugdíjas lelkipásztori tevékenységének gyümölcseit elsősorban a kunszentmártoni hívek élvezik. Ezért vesszük körül a hála és szeretet érzéseivel Alfonz atya aranymisés oltárát.

Kedves Alfonz Atya! Amikor hálátelt szívvel és remegő kézzel magasra emeled az aranypaténát, a felajánlott adományok mellé helyezd oda a kunszentmártoni hívek és az oltártestvérek imáit, köszönetét és ragaszkodó szeretetét. Részesíts minket aranymisés áldásodban, hogy az irgalmas Isten szeretete mindenkor velünk maradjon! Mi pedig alázattal kérjük a jó Istent: tartson meg közöttünk, munkálkodj sokáig a hívek javára, egykoron pedig, hűséges papi életed jutalmaként adja meg számodra az örök élet aranykoronáját! – fejezte be prédikációját Fellegi plébános. A szentmise végén Alfonz atya aranymisés áldást adott, majd rövid beszédben köszönte meg a paptesvérek és hívek figyelmességét. – Ismét bebizonyosodott a régi közmondás igazsága: ember tervez, Isten végez – mondotta. – Csendes, belső hálaadást terveztem, de esperes urunk és a káplán atya mellém állott, hogy nyilvános és ünnepélyes legyen aranymisés jubileumom. Egyetlen kérésem van: imádkozzanak értem egy Miatyánkot, hogy mindvégig hűségesen szolgáljam a mi Urunkat, Jézus Krisztust!

Az 1970-es évek végétől sokat betegeskedett, meg-megújuló szívbántalmi gyakran ágyhoz kötötték. Nyaranként kórházi kezelésben részesült. Rendtársai felajánlották, hogy helyet biztosítanak számára a pannonhalmi, vagy a

A plébános szeretete és figyelmessége mégis megtalálta a módot, hogy a ritka jubileum emlékezetes maradjon az aranymisés lelkiatya és a hívek számára. Amikor 1972. július 30-án reggel 6 órakor Alfonz atya zöld miseruhában az oltárhoz lépett, a templom ragyogó fényárba borult: kigyulladtak a reflektorok és a csillárok villanygyertyái. Megszólt az orgona, a kántor szép alkalmi éneket intonált. Alfonz atya meglepetve pillantott fel, s már ott állt mellette karingben, zöld stózával Fellegi Sándor esperes-plébános és Takács József Tivadar káplán. A plébános az evangélium felolvasása után a szószerkekre lépett és tartalmas szentbeszédet mondott. – Csehy Alfonz atya ötven évvel ezelőtt kapta meg a lelkipásztori hatalmat, amikor a zirci apátság templomában pappá szentelték. S a papi hivatás nehéz terhe mellett, szerzetes-tanári felkészültségéből

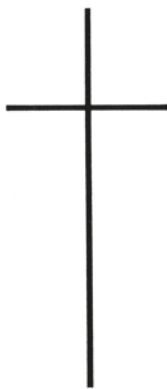
A kunszentmártoni templom búcsúünnepén, 1973. november 11-én

székesfehérvári papi otthonban. Ő azonban nem akart megválni Batthyány utcai lakásától, megszokott környezetétől. 1980. június 15-én dr. Kovács Endre² egri segédpüspök, aki szintén ciszterci szerzetes volt, a bérmlás szentségét szolgáltatta ki Kunszentmártonban. Az ünnepség végeztével meglátogatta otthonában Alfonz atyát, aki a főpásztor rábeszélésének engedve beleegyezett, hogy ápolás és gyógykezelés céljából mentőautóval Székesfehérvárra vigyék. Megírta végrendeletét, melyben jelentős összeget hagyott a kunszentmártoni nagytemplomra. Június utolsó napjaiban távozott el, s alig egy hét elteltével érkezett a papi otthonból a szomorú hír: Csehy Alfonz Gyula aranymisés ciszterci atya életének 81., szerzetességének 65., áldozópapságának 58. évében, 28 évig tartó kunszentmártoni szolgálat után 1980. július 6-án csendesen elhunyt. Földi maradványait július 14-én helyezték örök nyugalomra a székesfehérvári ciszterci Nagyboldogasszony plébániatemplom sírboltjában. A koncelebrációs gyászmisét dr. Kovács Endre egri segédpüspök, valamint 21 ciszterci atya mutatta be lelki üdvéért. A miséző papok sorában – Fellegi Sándor apát-plébános külföldi távolléte miatt – Nagy István kunszentmártoni káplán képviselte az otthont adó egyházközséget. Harminc év távlatából jó érzés volt felismerni Sulyok Ignác és Szeker András ciszterci atyákat, akik 1950 nyarán, a szerzetesek elhurcolása idején Alfonz atyával együtt raboskodtak Kunszentmártonban. A gyászbeszédet dr. Palos Bernardin, a ciszterci rend gimnáziumainak egykori főigazgatója mondta. A modern szónoklat minden lényeges elemét tartalmazó megemlékezés hű és pontos képet rajzolt Csehy Alfonz életéről, egyéniségéről: – Nem a kiválóságait kutatjuk most, ebben a szomorú órában, és nem az emberi létből fakadó hibáit hánytorgatjuk, hanem azt vizsgáljuk, távozásával milyen nyomot hagyott maga után. A mindennapok kötelességteljesítésében, a feladatok pontos, maradéktalan végrehajtásában mutat örök példát nekünk, paptársainak, de a világi híveknek is. Példakép marad a verejtékes munka, a verejtékes élet mindennapos vértanúságának vállalásában.

Mert nem nagyobb az érdeme annak, aki vérét ontja, hiszen az csak egy pillanat, mint aki egy hosszú életen át hullatja a kötelességteljesítés verejtékeit, egészen a sírig. Verejtékben fürdik a betegség súlyától gyötrődő arc, de verejtékben úszik a távozni készülő, megtört lélek is! Nagy áldozat ez, mert az Isten iránti elkötelezettség feladata alól nincs felmentés, még akkor sem, ha száz évig él az ember! Egyedül csak akkor mentesül a felelősségrevonás alól, ha agybántalmak következtében beszámíthatatlannak minősül. Alfonz testvérünk halála pillanatáig tudatosan vállalta a kötelességteljesítés kereszthordozását. Erős a bizalmunk, hogy lelke azóta már felmentést kapott az Isten ítélőszéke előtt, végnélküli örömszerepe jutott a Ciszterci Mindenszentek sorában, és részesült a Boldogságos Szűz Máriának, a mi Anyánknak és Pártfogónknak közbenjáró kegyelmeiben.

A szentmise után Kovács Endre püspök a papsággal és a kunszentmártoniak nyolctagú küldöttségével az altemplomba vonult, s a beszétel végeztével felhangzott a szerzetesek ajkáról a Salve Regina himnusza. Miután Palos Bernardin köszönetet mondott a temetés szertartásának szolgálatáért Kovács Endre Gergely püspöknek és köszöntését küldte Kádár László Gábor egri érsek-főpásztornak, mint a Ciszterci Rend tagjainak, a résztvevők imádságos lélekkel búcsúztak Csehy Alfonz atyától, aki végső pihenőre tért.

A temetést követő napon, július 15-én reggel 7 órakor Nagy István káplán ünnepélyes gyászmisét mondott Csehy atya lelki üdvéért a kunszentmártoni nagytemplomban. Szentbeszédében emelkedett szavakkal méltatta az elhunyt érdemeit, a kunszentmártoni hívek érdekében vállalt szolgálatát. Fellegi Sándor

Fájó szívvel, de Isten szent akaratát elfogadva jelentik rokonai, lelkítelvérei, tanítványai és hívei, hogy

Csehy Alfonz Gyula

ciszterci rendi aranymiséis áldozópap, okl. középiskolai hittanár

életének 81., szerzetességének 65., áldozópapságának 58. évében, 1980. július 6-án, csendesen elhunyt.

Kedves testvérünket 1980. július 14-én, de. 11 órakor koncelebrált engesztelő szentmiseáldozat után, Székesfehérvárott, a ciszterci Nagyboldogasszony plébániatemplom sírboltjában helyezzük örök nyugalomra.

Budapest, 1980. július 8.

„Végtelenül csekély minden, ami földi, az örökkévalósághoz viszonyítva.”

(Szent Bernát)

Istenben boldogult testvérünk 1899. december 12-én született Tardoskedden (Nyitra vm.). A Ciszterci Rendbe lépett 1915. augusztus 14-én; áldozópappá szentelték 1922. július 30-án. 1922-24. hittudományi tanulmányait végzi Innsbruckban; 1924-25. az egri Szent Bernát gimnázium hittanára, 1925-28. hitoktató, segédlelkész Zircen; 1928-29. hittanár a budai Szent Imre gimnáziumban; 1929-33. hittanár Szentgotthárdon; 1933-1948. hittanár a bajai III. Béla gimnáziumban; 1948-1950. hitoktató a bajai központi általános iskolában; 1951-52. segédlelkész Újfehértón, majd Püspökladányban. 1952-től nyugalomban Kunszentmártonban.

apát-plébános pedig ausztriai újtároló visszatérőben, július 16-án, Kármelhegyi Boldogasszony napján Alfonz atya nyugóhelyén, a székesfehérvári ciszterci templomban mondta el megemlékező szentmiséjét.

1 Gyászjelentés.

2 Dr. Kovács Endre Gergely (Egerbakta, 1927. november 6. – Eger, 2007. július 28.): püspök. 1950. augusztus 23-án tett ünnepélyes fogadalmat a Ciszterci Rendben. 1951-ben szentelték pappá Egerben. VI. Pál pápa az egri főegyházmegye segédpüspökévé nevezte ki 1975. január 7-én, február 6-án szentelték püspökké Budapesten. A káptalan nagyrépostja. 2003. január 20-ban nyugdíjba vonult. Kunszentmártonban két alkalommal: 1975-ben és 1980-ban szolgáltatta ki a bérmlás szentségét.

MARÓTI ARNOLD, ERVIN (1921–2012)

Könyvünk papjai közül azon kevesek közé tartozik, sőt inkább egyedülálló, aki megszakitás nélkül, egyfolytában fél évszázadot töltött Kunszentmárton területén. A szerzetesrendek feloszlása után itt maradt, helyben, majd Szentesen dolgozott nyugdíjba vonulásáig. Részletes életrajza a ciszterciek között

Az aranymlés Arnold atya ismét fehér-fekete rendi ruhában a Kármel lépcső-feljárataánál 1994. július 16-án

Maróti Arnold ciszterci atya az alsó kápolna Fájdalmas Mária búcsúján, 1984. szeptember 16-án

olvasható, de mivel napi munkáján túl vasár- és ünnepnapokon a legnagyobb készséggel vállalkozott mind a Kármelben, mind a nagytemplomban lelkipásztori szolgálatra, sőt gyakran szerepelt az alsó és felső kápolna búcsúin is, helyénvaló, hogy neve és rövid életrajza megörökítésre kerüljön a Kunszentmártonban működő szezetesapok sorában.

Maróti Arnold (ismertebb nevén: Öcsi atya) 1921. május 14-én született

Nagykanizsán. A ciszterci rendbe lépve, a Pázmány Péter Tudományegyetemen földrajz-biológia szakon szerzett végbizonyítványt. A zirci apátsági templomban Mindszenty József veszprémi megyéspüspök szerpappá, majd 1944-ben Zadravetz István püspök áldozópappá szentelte. A pécsi rendházból szállították társaival együtt 1950 júniusában Kunszentmártonba. A szétszóratás után Gyöngyik Ferenc Mátyás király utca 23. számú házában talált otthonra. A Vasipari Vállalatnál talált munkát, majd a szentesi Kontakta Alkatrészgyárban helyezkedett el. Munkahelyére vonattal járt. Indulás előtt, kora hajnalban végezte szentmiséjét a kunszentmártoni Kármel kápolnijában. Arany-, majd gyémántmisés jubileumát is Kunszentmártonban ünnepelte. 2012. május 6-án halt meg Budapesten, A zirci temető ciszterci sírkertjében helyezték végső nyugalomra.

Idegenből érkezett, de kunszentmártoni földben nyugvó papok

Két olyan pap nyugszik a felső temetőben, akiket sem rokoni kapcsolat, sem lelkipásztori szolgálat nem fűz városunkhoz, körülményeik mégis úgy alakultak, hogy életük végső szakaszát itt töltötték és itt helyezték őket örök nyugalomra. Egyikük a váci egyházmegyes Kinczel Vince, a másik pedig dr. Tardos János Vida bencés tanár. Életútjukat feltétlenül meg kell ismernünk, hogy emlékük ne merüljön el a múltó idóvel járó feledés homályában.

KINCZEL VINCE nyugalmazott mendei plébános (1878–1940)

A Szatmár vármegyében lévő Szaniszló községben született 1878. január 20-án. Gimnáziumi tanulmányait Szatmárnémetiben, a teológiát a budapesti egyetemen végezte. 1904. június 29-én szentelték pappá a váci egyházmegye szolgálatára. Káplán volt Nógrádverőce, Fót, Palotás, Tura, Kiskunhalas helységeiben, 1907-től hitoktató Csongrádon. 1911-ben káplán Abony, Tápiógyörgye, Hódmezővásárhely, Kispest, Tura plébániáin. Egészségi állapotának rosszabbodásával 1916 nyarán betegállományba került.¹ 1918. június 15-től 1922. augusztus 28-ig Mende község plébánosa.² 1924-től 1925-ig tatárszentgyörgyi plébános.³ 1925 és 1926 között Terény lelkipásztora⁴, 1926. április 25-től 1936. július 12-ig ismét mendei plébános.⁵ Aktívan közreműködött a község életében, lépéseket tett, hogy a falunak saját önkormányzati épülete legyen. Tevékenysége nyomán a vallási élet újabb fellendülése volt tapasztalható. Az ő idejére két (1930, 1934) egyházközségi képviselőválasztás esett, amely feszültséget okozott a lakosság körében. A belső viszályok sokat rontottak egészségi állapotán, és többször kérte elhelyezését, mígnem a váci püspök felmentette plébánosi szolgálata alól.⁶ Nyugállományba vonult, kunszentmártoni születésű gondozónőjével együtt 1936. július 15-től állandó lakosnak városunkba költözött, és a Deák Ferenc utca 1242. számú házban telepedett le.⁷ (Jelenleg Papp Gergely gumijavító kisiparos házaként ismeri a lakosság.)

Első elemista kisdiakok voltunk a nagyiskolában, amikor 1937 szeptemberének egyik napfényes délelőttjén a felejthetetlen emlékü Kovács Ilonka tanítónéni átvitte osztályunkat a szomszéd házban lakó Kinczel Vince tisztelendő úr

Kinczel Vince atya fiatal pap korában

meglátogatására. A fehér hajjú, jóságos arcú idős pap karosszékben ülve fogadott bennünket, és fáradtan ugyan, de mégis nagy lelkesedéssel, mosolyogva intézett hozzánk kedves szavakat. Végül búcsúzásként mindenki kapott tőle egy szép piros almát.

A halotti anyakönyv adatai szerint Kinczel Vince nyugalmazott mendei plébános 1940. július 16-án szervi szívbaj következtében halt meg. 62 évet élt. Július 18-án temették a felső temetőben. A beszentelési szertartást Timon Zsigmond apát-plébános végezte.⁸

A *Kunszentmártoni Híradó* a következő méltató sorokkal köszönt el tőle: „Kinczel Vince volt mendei plébános nyugalomba vonulása után Kunszentmártonban lakott, évek óta itt élt csendes pihenésben. Mindenki megszerette a halk szavú, finom lelkű lelkipásztort. Szívbántalmak gyötörték időnként. Nem volt ágybanfekvő beteg, karosszékében ülve hirtelen szívéhez kapott, egyet sóhajtott s visszaadta lelkét Teremtőjének. Temetése nagy részvét mellett ment végbe, százak kísérték koporsóját nyugvóhelyére. Az egyházi szertartás után Mende község plébánosa, az elhunyt utóda mondott búcsúzóit volt hívei nevében. Gyászjelentéséből olvastuk, hogy testvérei közül az életben lévő két nővére megszállt területen lakik. Kinczel Katalin a szatmári zárda rendfőnöknője, Kinczel Margit pedig a kolozsvári zárda házfőnöknője.”⁹

Kinczel Vince földi maradványait Fellegi Sándor apát-plébános az 1970-es években a felső kápolna mellett kialakított papi kriptába helyeztette át.

1 Chobot 1917. II. 797-798.

2 www.romkatmende.hu/index.php/a-templom/lelkipasztorai (Letöltés: 2014. dec. 4.)

3 Magyar Katolikus Lexikon XIII. 2008. 712.

4 www.195.228.19.18:9470/publikalas/index.aspx?adat=2088&pf=4&lf=4&mf=180&cmf=180 (letöltés: 2014. dec. 4.)

5 Gerevich, Lepold, Zsembery szerk. 1927. 136.

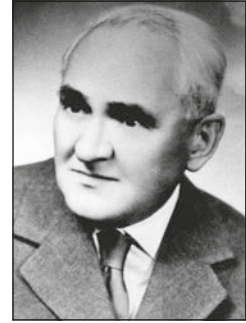
6 Száz év Isten dicsőségére. A mendei római katolikus egyházközség. (szerk. Kovács Kornél, Balogh Gábor) Mende 2014. 17-18.

7 Körös-Tiszavidék, 1936. július 19.

8 Halottak anyakönyve, XV. kötet, 22. lap.

9 Kunszentmártoni Híradó, 1940. július 21.

DR. TARDOS JÁNOS VIDA bencés tanár (1907–1963)

A felső temető papi sírboltjában nyugszik egy nálunk kevésbé ismert, kiváló képességű, hányatott sorsú szerzetes tanár, aki rövid életének csupán utolsó hónapjait töltötte Kunszentmártonban. Mire tanítványai és a város lakói megismerték volna, hirtelen meghalt. Sírján minden év júniusában elhelyezik az emlékezés koszorúit hálás tiszaföldvári diákjai, akik a Hajnóczy József Gimnáziumban nála sajátíthatták el a matematika tudományának szilárd alapjait. Életrajzi adatai a következő képet adják róla. A történelmi Magyarország északi részén, Szepesbéla községben született 1907. február 5-én. Gimnazista korában, 1923. augusztus 4-én öltötte magára Szent Benedek rendjének fekete ruháját. A jelöltidő leteltével 1925. szeptember 10-én egyszerű fogadalmat tett, 1928. szeptember 11-én pedig ünnepélyes örök fogadalommal kötelezte el magát Isten szolgálatára. 1931. június 21-én szentelték áldozópappá. 1931-32: gimnáziumi tanár Győrben, 1932-33: gimnáziumi tanár és egyetemi hallgató Budapesten. Bölcsészdoktori fokozatot szerez. 1933-38: főiskolai tanár Pannonhalmán, 1938-1942: erdészetet tanul Sopronban. 1942-1945: jószágkormányzó Pannonhalmán. 1945-46: gazdaságvezető Bakonybélben, 1946-48: gimnáziumi tanár Pápán. Az iskolák államosítása után sok rendtársával együtt állás nélkül marad, 1948 és 1951 között segédlelkész Kiskunfélegyházán. 1950-ben a bencés rend visszakapja a győri és a pannonhalmi gimnáziumot, de a szerzetesek közül csak korlátozott számban foglalkoztathatnak tanárokat, a többieknek el kell hagyniuk kolostoraikat. A szélnek eresztett bencéseket találó szójátékkal „kincések”-nek nevezték, ezek közé került Tardos Vida atya is. 1951-ben kapott állást a tiszaföldvári gimnáziumban, ahol tíz évet töltött. 1961-ben a kengyeli általános iskolába helyezték. 1962 szeptemberétől a kunszentmártoni József Attila Gimnáziumban tanított, a tavaszi szünet kezdetén, 1963. április 3-án halt meg Kunszentmártonban.¹

Tíz évig tartó tiszaföldvári működését legméltóbban a Hajnóczy József Gimnázium kiadásában megjelent emlékező kötet örökíti meg. Ebből néhány kiemelkedő részlet: „Fillinger Jánosként született és mint dr. Tardos Vida János halt meg. Legendák lengik körül alakját. Ezerkilencszázötvenes évekbeli legendák, amelyek olykor jellemzőbbek rá, mint a valóság. A legendák és a történetek keverednek. A földvári gimnáziumban matematikát, fizikát és ábrázoló geometriát tanított. De ha a szükség úgy hozta, tudott tanítani németet, latint és új-görögöt. És sok más egyebet. Pápán egykor gazdaságtant és egészségtant is tanított, miközben a diákaptár vezetője is volt a bencés rendi paptanár. A földvári diákok közül egyesek suttozták, mások bizonyossággal állították, hogy a tanár úr nemcsak tanár, hanem pap is. És hajnalonként misézik is. S valóban, mielőtt Tiszaföldvárra – a múlt nélküli kisgimnáziumba – helyezték volna, papi hivatást gyakorolt és rangos helyeken volt tanár. Éveken át a pannonhalmi bencés főiskolán adott elő felsőfokú matematikát. S közben a debreceni egyetemen doktorált. Egykori pápai tanártársa hatvan év után is élénken emlékszik gyors észjárására és remek fejszámolására.

Amikor a földvári gimnáziumba került, kollégái nagy reverenciával fogadták: „Íme, az üldözött pap.” S tegezni is alig merték, hiába biztatta őket. Mielőtt Földvára került, három éven át lelkészként szolgált, de akkora volt a tanárinség, hogy őt is felszólították, vállaljon állást. Elébe tettek egy papírost, amelyen három település neve állt, köztük Tiszaföldváré. A tanár úrnak fogalma sem volt ezekről az ismeretlen alföldi településekről, Tiszaföldvart választotta. Kikötötték, hogy nem folytathat vallási propagandát, de misézhet korán reggel, amikor nincs hallgatósága. A földvári gimnázium tanárai között kiváló kollégákra lelt. Nekik mesélgetett olykor a múltjáról, s benne harmadik diplomájáról, az erdészmérnöki diplomáról, amelyet miután rendje kérésére megszerzett, több száz katasztrális holdnyi egyházi erdőbirtoknak lett éveken át a jószágkormányzója. S közben rendtársaival tudományos munkát is folytathatott az erdészet, a matematika és a teológia területén.

Ennyi veszteség után került a Tiszazug tájára. Lehetett-e vigasztalás számára, hogy sok kilométeres körzetben ő volt az egyetlen tanár, akivel a felsőfokú matematika bármely területén lehetett konzultálni, szerencséjére a környék néhány főiskolás és egyetemista levelező hallgatójának. Egykori diákjai ma is emlékeznek kristálytisza magyarázataira, a típushibákat javító, sziporkázóan szellemes, fejlethetetlen rögtönzéseire. Ábrázoló geometria órái – a legjobb diákjai számára – valóságos varázslatok voltak. A tőle tanultakból az egyetemi ábrázoló geometria órákon is meg lehetett élni. Még a humán beállítottságú diákjait is magával ragadta és csúcsokra juttatta.”

Dr. Megyesi László, *A Tiszától az „Óceánig”* című, a tiszaföldvári gimnáziumról szóló könyvében megrendítően szép szavakkal méltatja tehetségét és érdemeit: „Akinek gimnáziumi tanáraink közül a legtöbbet köszönhetem, ő Tardos tanár úr. Írásos dokumentumok alapján bizonyítva látom, hogy egyetemi katedrán, a legkiválóbb matematika professzorok között lett volna a helye. De hite segítségével, sorsával megbékélve, itt köztünk, csöndben, s olykor titokban, mindenkinek segített! Világnézettől függetlenül volt pártfogója egyaránt KISZ-titkárnak és kitelepített főúri leszármazottnak.

Az 1956-os forradalom leverése után a hatóságok elrettentésül egy-egy tanárt rosszabb körülmények közé helyeztek. Tardos tanár úr is sorra került. A kicsiny Kengyel község általános iskolájába helyezték, ahol nagy létszámú osztályokban, nehéz sorsú, túlkoros gyerekekkel teli osztályokban taníthatta a törtéket a megye talán egyetlen doktorált matematika tanára, az egykori főiskolai tanár. 1956 októberében ugyanis ő is ott volt tanítványai mellett, amikor azok tüntetőkként végigvonultak Tiszaföldvár főutcáján. Ott volt, hogy a rendre vigyázzon. Ott volt, hogy ne történjen atrocitás. Később a hatalmon lévők csak arra emlékeztek, hogy „ott volt a pap is”, és bosszúból a kengyeli kisiskolába száműzték. Itteni számkivettségéből jötevői később a kunszentmártoni gimnáziumba mentették át, ahol olyan matematika-tanárokkal dolgozhatott együtt, akik Földváron tanítványai voltak.² Itt azonban egyetlen tanévet sem ért meg. A második infarktus végzett vele. Kunszentmártonban temették el.”³ Búcsúztatásán egykori földvári kollégái és tanítványai is megjelentek, akik 2003-ban, halálának 40. évfordulóján emléktáblát állítottak tiszteletére a tiszaföldvári Hajnóczy József Gimnázium épületében.

Dr. Tardos János 1962. szeptember 1-től kezdte tanári munkáját a kunszentmártoni József Attila Gimnáziumban, s itt került pont zaklatott életére. Házigazdája, Dávid Mihály tanító, akinél albérletben lakott, közölte később, hogy sokat betegeskedett. 1963 januárjában kórházba került, s több mint két hónapig nem dolgozhatott. Április 3-án, a tavaszi szünet első napján el akart utazni a délutáni vonattal, hogy kipihenje magát. Az állomásra menet a felső temető előtti járdán lett rosszul, megtántorodott és holtan esett össze. Az intézkedést illetően teljes volt a tanácsstalanság és a bizonytalanság. A háziak alig tudták felkutatni hozzátartozói lakhelyét. A tanítványokon és kollégáin kívül még kevesen ismerték Tardos Jánost Kunszentmártonban, hiszen rövid ideig tartó munkásságának még korántsem lehetett olyan határfoka, mint Tiszaföldváron. Az orvosi eljárások befejezése után civil ruhába öltöztetve ravatalozták fel. Végre jelentkezett a Dunántúlon lakó testvére. A temetés időpontját április 6-án délutánra tűzték ki. A gimnázium tanári kara teljes létszámban megjelent a felső temető ravatalozója előtt. Tavaszi szünet lévén, a diákok közül kevesen jöttek el a temetésre.

Megérkezett Lázár Pál, Kunszentmárton esperes-plébánosa, valamint a két káplán: dr. Balpataki Béla és Kis Tibor. A temető bejáratánál egy terepjáró gépkocsiból Legányi Norbert pannonhalmi főapát, Szent Benedek rendjének (OSB) magyarországi elöljárója szállt ki: Dobra Modeszt (1925-), Vida Szabolcs (1913-1981),

A Pannonhalmi Szent Benedek Rend főapátja, a Rend és a gyászoló rokonság nevében is, fájó szívvel, de Isten akaratában megnyugodva tudatja, hogy szeretett rendtársa

Dr. Tardos Vida

gimnáziumi tanár

életének 56., szerzetességének 40. és papságának 32. évében 1963. április 3-án Kunszentmártonban váratlanul elhunyt. Az engesztelő szentmisét április 6-án mutattuk be a kunszentmártoni plébánia templomban és ott is temettük el.

Az örök világosság fényeskedjék neki!

Iróffy Huba (1922-1985) és Esztergályos Tibor (1902-1977) bencés szerzetesek kíséretében. Megkondultak a kápolna harangjai, s Legányi Norbert főapát fekete palástban, fején infulával, a helybeli papság és a vele együtt érkezett bencés atyák közreműködésével kezdte el a temetési liturgia celebrálását, melynek ünnepélyességét nagyban fokozta a papok közös éneklése. Beszentelés után a kápolna előtt folytatódott a szertartás. A főapát buzgó könyörgésekkel ajánlotta Isten irgalmába az 56 éves korában elhunyt szerzetespap lelkét. A gyászolók utolsó útjára kísérték az alig félévig itt működő tanár urat, kinek sírját hamarosan elborította a koszorúk és a virágcsokrok sokasága. Legányi Norbert főapát⁴, aki szintén matematika szakos és az elhunyt Tardos János egyetemi évfolyamtársa volt, Jenei József gimnáziumi igazgatónak részvétét nyilvánította, majd rövid bemutatkozás és beszélgetés után elköszönt és szerzetes társaival együtt visszautazott Pannonhalmára.

Először egy kis fakereszt jelezte, ma pedig már a papi kripta sírkövének felirata adja tudtul, hogy kunszentmártoni földben nyugszik dr. Tardos János Vida, Szent Benedek rendjének tagja, a hivatásának elkötelezett gimnáziumi tanár, aki élete utolsó hónapjainak gyötrelmével és váratlanul bekövetkezett halálával végleg hozzánk fűződött s örökre a mienk maradt.⁵

1 A Pannonhalmi Szent Benedek-Rend névtára. 1987. 188.

2 A kunszentmártoni József Attila Gimnázium egykori igazgatója, a matematika-fizika szakos Dobrosi Dénes, valamint Paulovits Illés, ugyancsak matematika-fizika szakos tanár is dr. Tardos János tanítványa volt Tiszaföldváron.

3 Megyesi László szerk. 2007. 41-43., 274.

4 Legányi Norbert, OSB (Budapest, 1906. május 24.- Pannonhalma, 1987. május 13.): főapát. 1930. június 29-én szentelték pappá. Tanár a rend gimnáziumaiban, majd házfőnök és perjel. 1958-ban választották és benedikálták főapáttá. Állami nyomásra 1969-ben kénytelen volt lemondani. Nyugdíjasként élt Székesfehérváron, 1976-tól Pannonhalmán.

5 Várszegi Asztrik püspök, pannonhalmi főapát az 1990-es években felajánlotta, hogy Tardos Vida földi maradványait exhumáltatja és Pannonhalmán helyezteti végső nyugalomra a rendi temetőben. A kunszentmártoniak kérésére azonban elállt a tervétől. – Várszegi Asztrik OSB (Sopron, 1946. január 26.-): püspök, főapát. Történelem, német szakos tanár. 1971. augusztus 29-én szentelték pappá. Gimnáziumi tanár a győri bencés gimnáziumban. Pannonhalmán főiskolai tanár, majd főmonostori perjel. 1988: esztergomi segédpüspök. 1991: pannonhalmi főapáttá választották.